

2019

Gmina Czersk – Diagnoza Problemów Społecznych

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	3
Metodologia badań	5
Cele i ogólne założenia badania	5
Problematyka badawcza	6
Wybór metod i technik badawczych	7
Dobór próby	9
Narzędzia badawcze	10
Etyka prowadzonych badań	10
Analiza danych instytucjonalnych	11
Położenie Gminy Czersk.....	11
Rynek pracy.....	12
Demografia.....	14
Oświata i jednostki organizacyjne.....	17
Życie kulturalne, sportowe i rekreacyjne.....	18
Pomoc społeczna.....	21
Analiza problemów społecznych na terenie Gminy Czersk.....	24
Problem uzależnień	24
Problem przemocy.....	29
Profilaktyka.....	33
Badanie uczniów na terenie Gminy Czersk	34
Struktura badanej grupy	34
Alkohol z perspektywy uczniów	35
Nikotyna z perspektywy uczniów	39
Środki psychoaktywne z perspektywy uczniów	40
Przemoc z perspektywy uczniów	49
Cyberprzemoc i korzystanie z Internetu z perspektywy uczniów	52
Hazard z perspektywy uczniów	56
Profilaktyka z perspektywy uczniów.....	59
Porównanie wyników badań realizowanych wśród uczniów do wyników ogólnopolskiego badania ESPAD	63
Badanie dorosłych mieszkańców na terenie Gminy Czersk	67
Struktura badanej grupy	67
Alkohol z perspektywy dorosłych mieszkańców	70
Nikotyna z perspektywy dorosłych mieszkańców	75

Środki psychoaktywne z perspektywy dorosłych mieszkańców	77
Przemoc z perspektywy dorosłych mieszkańców	80
Hazard z perspektywy dorosłych mieszkańców	86
Rynek pracy z perspektywy dorosłych mieszkańców	88
Zjawisko niepełnosprawności z perspektywy dorosłych mieszkańców	90
Zdrowie publiczne z perspektywy dorosłych mieszkańców	94
Wykluczenie społeczne z perspektywy dorosłych mieszkańców	97
Porządek publiczny z perspektywy dorosłych mieszkańców	102
Profilaktyka z perspektywy dorosłych mieszkańców	103
Badanie sprzedawców alkoholu na terenie Gminy Czersk	107
Struktura badanej grupy	107
Problem uzależnień z perspektywy sprzedawców alkoholu	108
Wnioski i rekomendacje do podjęcia działań profilaktycznych	
na terenie Gminy Czersk	117
Uczniowie – wnioski i rekomendacje	119
Mieszkańcy – wnioski i rekomendacje	126
Sprzedawcy alkoholu – wnioski i rekomendacje	133
Analiza SWOT	134
Wykaz materiałów źródłowych	136
Spis wykresów, tabel, ilustracji	137
Załączniki	142
Załącznik nr 1 „Fantastyczne możliwości”	142
Załącznik nr 2 „Program Nauki Zachowania”	146
Załącznik nr 3 „Kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy w rodzinie wobec dziecka”	150

WPROWADZENIE

Żyjemy w erze globalizacji. Ma ona dla nas zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki. Według Doroty Czajkowskiej-Majewskiej globalizacja jest „*wehikułem postępu, poprawy warunków życia i zdrowia ludzkości*”¹. Panujące przekonanie, o tym, że dzięki globalizacji nastąpiła poprawa warunków życiowych wielu społeczeństw jest pozytywnym faktem, aczkolwiek trzeba mieć na uwadze to, że istnieją też negatywne konsekwencje globalizacyjne takie, jak: zwiększenie ubóstwa, nasilanie się bezrobocia, bezdomności oraz wszelkie różnice między narodami bogatymi i biednymi. W rezultacie w społeczeństwie polskim powyższe problemy społeczne widoczne są na coraz to szerszą skalę.

Jerzy Kwaśniewski przez problem społeczny rozumie takie zachowania ludzkie i zjawiska społeczne, które ze względu na swój charakter, skutki czy intensywność występowania postrzegane są i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domagające się rozwiązania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów:

- ✓ dotyczy wielu osób w społeczności,
- ✓ ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy,
- ✓ jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym,
- ✓ domaga się rozwiązania,
- ✓ można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie ².

Do problemów społecznych, które w ostatnich dekadach dają najwyraźniej znać o sobie w polskiej rzeczywistości należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanię, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz wykluczenie społeczne. Każdy z tych problemów wymaga odmiennego podejścia i działań specjalistów. Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Termin „diagnoza społeczna” używany jest w szerokim i węższym znaczeniu. W szerokim znaczeniu diagnozą społeczną są społeczne badania, w których zbiera się dane szczegółowe, porządkuje je i interpretuje w celu udzielenia odpowiedzi na pytania: „*Jak jest? Co to jest? Dlaczego tak jest?*”. Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem

¹ Czajkowska- Majewska D., *Człowiek globalny*, s. 99.

² Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*, s.7.

zaś – przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki³. Diagnozę społeczną przeprowadza się w celu:

- ✓ identyfikacji przyczyn wywołujących sytuacje problemowe,
- ✓ identyfikacji wzajemnych związków pomiędzy problemami i kwestiami społecznymi,
- ✓ identyfikacji skali problemów społecznych w danym układzie administracyjnym,
- ✓ identyfikacji regionalnych, lokalnych uwarunkowań problemów społecznych,
- ✓ analizy podejmowanych działań zmierzających do rozwiązania sytuacji problemowej lub jej złagodzenia,
- ✓ analizy proponowanych rozwiązań przez politykę społeczną regionu.

Można wyróżnić kilka typów diagnozy społecznej, które zostały przedstawione w poniższej tabeli:

Tabela 1. Typy diagnozy społecznej

Diagnoza klasyfikacyjna	Przyporządkowuje obserwowane zjawiska i cechy szerszym klasom społecznym, odpowiada na pytanie: z jakiego typu problemem mamy do czynienia.
Diagnoza genetyczna	Poszukuje przyczyn danego stanu rzeczy.
Diagnoza znaczenia	Określa wpływ badanych zjawisk na funkcjonowanie całego systemu.
Diagnoza fazy	Służy ustaleniu etapu badanego procesu oraz określeniu jego dynamiki.
Diagnoza prognostyczna	Służy przewidywaniu dalszych zmian badanego stanu rzeczy.

Rzetelnie przeprowadzona diagnoza jest fundamentem do planowania różnych programów rozwiązywania problemów społecznych. Wiedza, której dostarcza nam diagnoza pozwala na odpowiednią alokację zasobów w polecane programy. Dlatego jakość wykonanej diagnozy jest znacząca dla tworzenia właściwych i adekwatnych działań w społeczeństwie.

³ Szatur – Jaworska B., Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej, s. 109.

METODOLOGIA BADAŃ

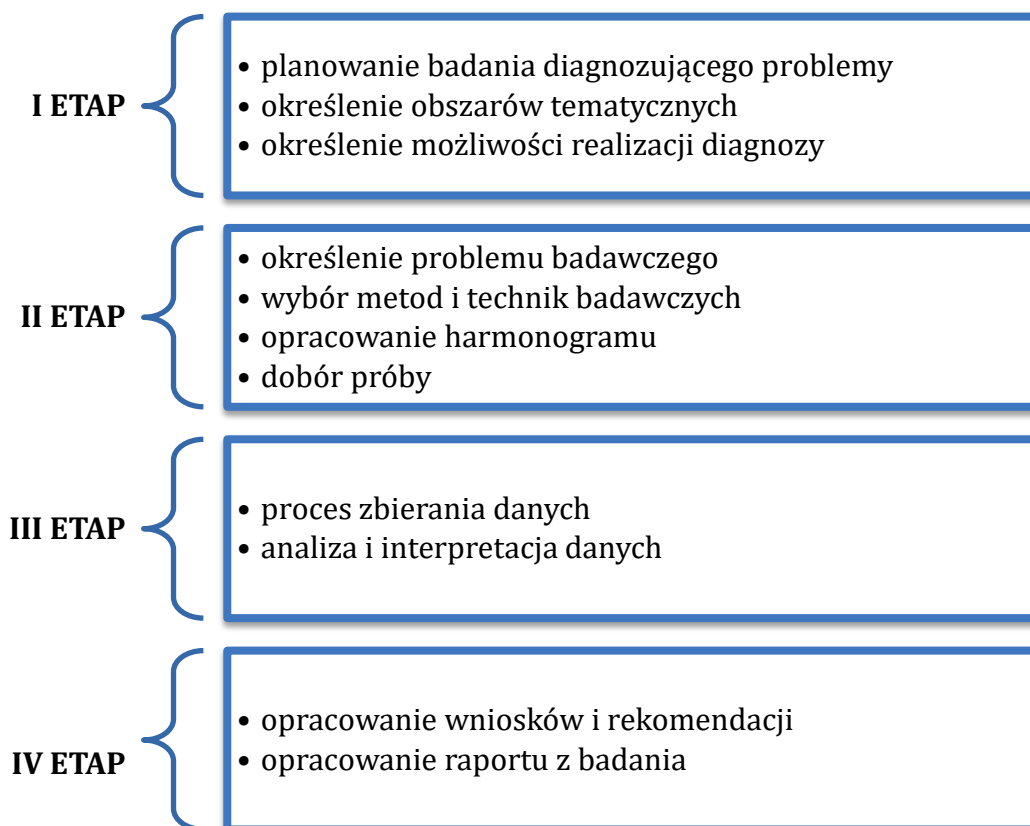
CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA

Poniższa diagnoza społeczna realizowana na zlecenie Gminy Czersk ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych na wskazanym terenie. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- ✓ zidentyfikowania problemów uzależnień wśród dzieci, młodzieży, dorosłych mieszkańców i sprzedawców napojów alkoholowych,
- ✓ zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- ✓ określenia skali oraz zakresu problemów uzależnień,
- ✓ zidentyfikowania skutków występujących problemów,
- ✓ pokazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Przeprowadzone badanie diagnozujące problemy społeczne składało się z kilku etapów, które zostały przedstawione poniżej.

Rysunek 1. Etapy badania diagnozującego.

PROBLEMATYKA BADAWCZA

Zakres prac badawczych odnosił się do zdiagnozowania następujących problemów:

- ✓ **Problemu alkoholowego (alkoholizmu)** – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”⁴. Alkoholizm ściśle wiąże się z negatywnymi zjawiskami społecznymi takimi jak: bezrobocie, przemoc, ubóstwo, czy zachowania kryminalne. Problem alkoholowy wśród współczesnych społeczeństw jest problemem o bardzo szerokim zasięgu, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w poniższej diagnozie.
- ✓ **Problemu narkotykowego (narkomania)** – według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”⁵. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, skala zjawiska wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży szkolnej na terenie Gminy.
- ✓ **Problemu nikotynowego (nikotynizm)** – jest zjawiskiem, które polega na regularnym zażywaniu tytoniu, w skład którego wchodzi nikotyna – silna trucizna oraz szereg innych substancji, które wykazują negatywny wpływ na nasz organizm. Nikotynizm jest uzależnieniem fizycznym i psychicznym. Został szczegółowo opisany w Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD 10. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia, dostępności papierosów dla uczniów na terenie Gminy, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców Gminy.
- ✓ **Problemu przemocy** na terenie szkoły oraz domu – przemoc jest intencjonalnymi i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „Przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narażające szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.
- ✓ **Problemu hazardowego** – badany problem rozumiany jest jako uzależnienie behawioralne. Analizując problem zjawiska hazardu należy mieć na uwadze dwie istotne kwestie. Po pierwsze hazard, jako uzależnienie nie jest powszechnie

⁴ T. Pilch, *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, str. 92.

⁵ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2018 r. poz. 1030)

postrzegany jako ważny problem z punktu widzenia zdrowia publicznego. Po drugie trzeba pamiętać, że hazard ściśle łączy się z aspektem zdrowia psychicznego i fizycznego, ale także aspektem jakości życia małżeńskiego, problemów finansowych, szkolnych czy nawet prawnych.

✓ **Pozostałych problemów społecznych** – w celu opracowania kompletnej i pogłębionej diagnozy, oprócz wyżej wymienionych problemów badawczych poruszone zostały także takie kwestie, jak:

- ubóstwo,
- bezrobocie,
- rynek pracy z perspektywy dorosłych mieszkańców,
- zjawisko niepełnosprawności z perspektywy dorosłych mieszkańców,
- zdrowie publiczne z perspektywy dorosłych mieszkańców,
- problem wykluczenia społecznego z perspektywy dorosłych mieszkańców,
- porządek publiczny z perspektywy dorosłych mieszkańców,
- działania profilaktyczne z perspektywy dorosłych mieszkańców,
- korzystanie z Internetu z perspektywy dorosłych mieszkańców i uczniów
- cyberprzemoc z perspektywy uczniów.

WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw względem wybranych problemów społecznych: **problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego, przemocy i innych problemów społecznych występujących w Gminie**. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród trzech grup społecznych: dorosłych mieszkańców gminy, uczniów oraz sprzedawców napojów alkoholowych. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

Przez metodę badawczą rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do którego się świadomie zmierza⁶. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedne, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy. Badacze jakościowi szukają odpowiedzi na pytania „jak?”, „dlaczego?”, skupiając się na pojedynczych jednostkach lub małych grupach. Badania te mają na celu zrozumieć głębsze przyczyny zachowań ludzi. Z racji tego, że obejmują niewielką liczbę badanych, wyników nie można uogólniać ich na całą populację. Metody badań ilościowych posługują się głównie liczbami i odpowiadają na pytania „ile?” i „jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę, niż w metodach jakościowych, a jego wyniki można przekładać na populację⁷.

⁶ J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, s. 60.

⁷ J. Przewłocka, *CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju*, s. 97.

Badania wśród wszystkich grup zostały wykonane zgodnie z metodologią ilościową. Ankiety wśród mieszkańców i sprzedawców napojów alkoholowych zostały przeprowadzone za pomocą **techniki PAPI** (*Paper And Pen Personal Interview*). Wykorzystana technika badawcza opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety. W przypadku uczniów zastosowano badanie ankietowe za pomocą **techniki CAWI** (*Computer Assisted Web Interviews*). Technika ta polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie. Przed przystąpieniem do ankietowania uczniów, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informacji o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko występowania braków danych.

Podsumowując – w obecnej diagnozie zastosowano metodę ilościową (sondaż diagnostyczny) rozumiejąc ją jako powtarzalne, skuteczne sposoby rozwiązania problemu badawczego. W ramach tej metody zastosowano trzy rodzaje technik: CAWI i PAPI rozumianych jako sposoby zbierania danych realizowane w ramach obranej metody. Narzędziem, to znaczy przedmiotem służącym do realizacji techniki był kwestionariusz ankiety.

Tabela 2. Metody, techniki i narzędzia zastosowane w diagnozie.

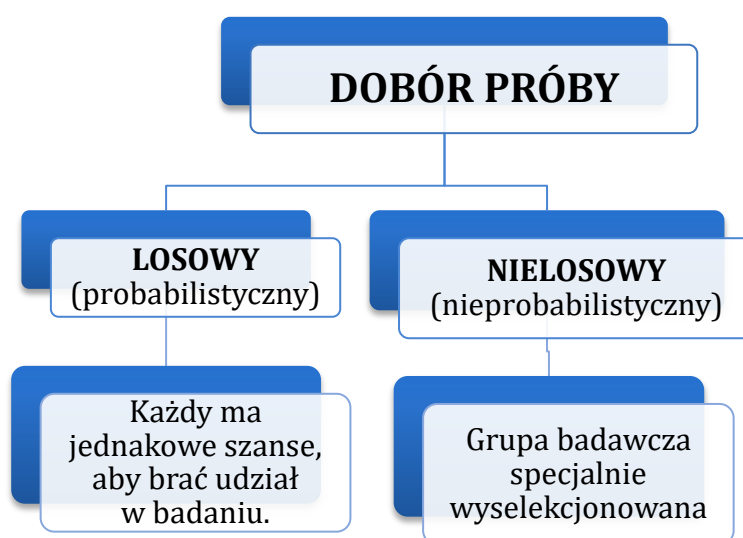
Metoda	Technika	Narzędzie
powtarzalne, skuteczne sposoby rozwiązywania problemu badawczego	sposoby uzyskiwania, zbierania danych realizowane w ramach obranej metody	każdy przedmiot służący do realizacji wybranej techniki badań
Sondaż diagnostyczny	Ankieta (CAWI, PAPI)	Kwestionariusz ankiety

DOBÓR PRÓBY

Najczęściej badana przez nas zbiorowość jest zbyt liczna, aby zbadać jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, powinniśmy kierować się tym, jaki jest cel naszych badań. Zróżnicowany (losowy) dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Rysunek 2. Dobór próby.

Badania zostały przeprowadzane w czerwcu 2019 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 827 osób. Poniższa tabela przedstawia szczegółową strukturę próby badawczej:

Rysunek 3. Próba badawcza.

NARZĘDZIA BADAWCZE

Zastosowanym narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety. Kwestionariusz ankiety można podzielić na 3 części.

1. **Część adresowo-tytułowa** → umieszcza się ją na pierwszej stronie naszej ankiety, gdzie wyszczególnione są takie kwestie jak: nazwa ośrodka badawczego, tytuł kwestionariusza oraz szczegółowe instrukcje dla naszego respondenta.
2. **Część merytoryczna** → zawarte są w niej nasze pytania dotyczące zagadnienia, które badamy.
3. **Część metryczkowa** → zawarte są w niej dane dotyczące respondenta. Są to np. płeć, wykształcenie, stan cywilny, przedział wiekowy lub miejsce zamieszkania.

Informacje te pozwalają na korelacje z innymi pytaniami zawartymi w ankiecie. Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta. Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. **Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 1%).**

ETYKA PROWADZONYCH BADAŃ

Podczas prowadzenia badań społecznych wyróżnia się kilka podstawowych reguł, jakimi powinien kierować się badacz, aby nasze badania były prowadzone w sposób etyczny. Wśród nich wymienia się między innymi:

- ✓ świadomą zgodę respondenta, który ma pełną wiedzę, co do charakteru swojego uczestnictwa w badaniu,
- ✓ unikanie wprowadzania w błąd respondentów,
- ✓ zagwarantowanie badanym poufności oraz uszanowania ich prywatności,
- ✓ niedopuszczenie do sytuacji celowych pominięć i manipulacji w trakcie zbierania i analizy danych,
- ✓ podmiotowe traktowanie badanych osób,
- ✓ nieszkodzenie w żaden sposób badanym,
- ✓ jasne i precyzyjne informowanie badanych o korzyściach i obciążeniach⁸

Badane przez nas osoby wypełniały ankietę samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy zostawali informowani o pełnej anonimowości badania, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania arkusza ankiety, co sprawia, że nasze badania prowadzone są w sposób etyczny.

⁸ E. Babbie, *Badania społeczne w praktyce*, s.515-519.

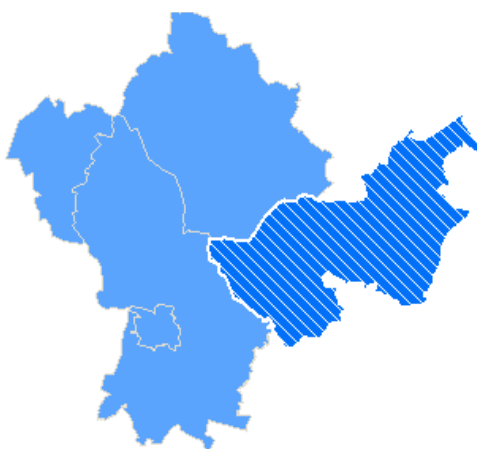

ANALIZA DANYCH INSTYTUCJONALNYCH

POŁOŻENIE GMINY CZERSK

Gmina Czersk to gmina miejsko – wiejska położona w południowej części województwa pomorskiego, w powiecie chojnickim. Powierzchnie Gminy szacuje się na 380 km², co stanowi prawie 28% powierzchni powiatu. Siedzibą Gminy jest miasto Czersk⁹. Obszary wiejskie w Gminie Czersk zajmują 37 038 ha, a miasto – 973 ha, z czego 28,28% stanowią użytki rolne, natomiast 64,99% – użytki leśne¹⁰.

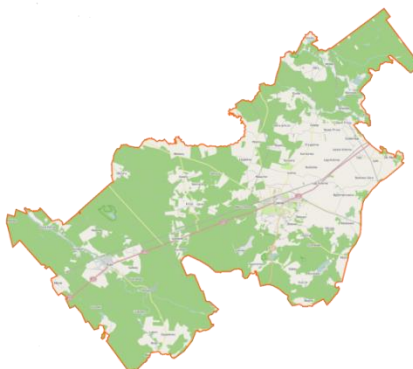
Rysunek 4. Położenie Gminy Czersk na mapie powiatu chojnickiego.

Gmina administracyjnie obejmuje miasto Czersk i 18 sołectw: Będźmierowice, Gotelp, Gutowiec, Klaskawa, Krzyż, Kurcze, Lipki, Łąg, Łąg Kolonia, Łubna, Mokre, Mosna, Malachin, Odry, Rytel, Wieck, Zapędowo i Złotowo.

Obszar miasta Czersk podzielony jest na 4 osiedla: Osiedle Nr 1 "Centrum", Osiedle Nr 2 "Chojnickie", Osiedle Nr 3 "Starogardzkie" i Osiedle Nr 4 "Tucholskie"¹¹.

Rysunek 5. Mapa Gminy Czersk. Podział administracyjny.

⁹ www.polskawliczbach.pl/gmina_Czersk

¹⁰ Raport o stanie Gminy Czersk za rok 2018.

¹¹ www.bip.czersk.pl

RYNEK PRACY

Analizując kwestie związane z rynkiem pracy należy w pierwszej kolejności zorientować się, jak wyglądają statystyki dotyczące osób aktywnych zawodowo oraz osób bezrobotnych. Mówiąc o osobach aktywnych zawodowo mamy na myśli wszystkie osoby zatrudnione z pominięciem osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

W Gminie Czersk wskaźnik osób pracujących w roku 2017 wynosił 168,0 co oznacza, że na 1000 osób 168 było zatrudnionych. Należy zauważyć, że wskaźnik ten jest niższy od wskaźnika liczonego dla województwa pomorskiego, który kształtuje się na poziomie 248,0.

22,4% aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Czersk pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 32,8% w przemyśle i budownictwie, a 19,5% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja). 2,0% mieszkańców pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Tabela 3. Rozkład procentowy aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Czersk ze względu na charakter wykonywanej pracy (dane powiatowe).

22,4%	Sektor rolniczy (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo)
32,8%	Przemysł i budownictwo
19,5%	Sektor usługowy (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie, gastronomia, informacja i komunikacja)
2,0%	Sektor finansowy (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)

Źródło: dane powiatowe; www.polskawliczbach.pl/gmina_Czersk

Bezrobocie rejestrowane bywa definiowane w różny sposób. Najczęściej definiuje się stopę bezrobocia rejestrowanego jako stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym. **Tak rozumiane bezrobocie rejestrowane w Gminie Czersk wynosiło 7,7% w 2017 roku, z kolei w roku 2018 – 7,1% (4,5% wśród mężczyzn i 10,2% wśród kobiet).**

Na przestrzeni ostatnich lat zauważyć można systematyczny spadek bezrobocia rejestrowanego. W roku 2018 liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych wynosiła 937, z czego 616 osób stanowiły kobiety, z kolei 321 – mężczyźni. 83 osoby były długotrwale bezrobotne. Udział osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby osób bezrobotnych wyniósł 57%¹².

¹² www.bdl.stat.gov.pl

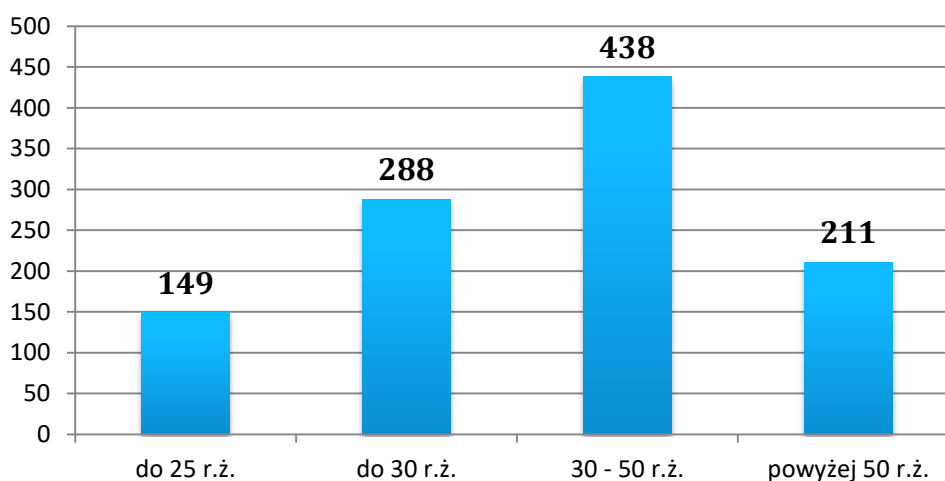
Tabela 4. Wybrane dane o rynku pracy w roku 2018.

Status	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Długotrwale bezrobotni
Bezrobotni ogółem	937	321	616	578

Źródło: www.bdl.stat.gov.pl

Wśród osób zarejestrowanych jako bezrobotne 288 to osoby do 30 roku życia, 438 stanowią mieszkańcy w przedziale wiekowym od 30 – 50 roku życia, z kolei 211 to osoby pozostające bez pracy powyżej 50 roku życia.

Wykres 1. Bezrobotni w Gminie według wieku.

Źródło: www.bdl.stat.gov.pl

Powiatowy Urząd Pracy realizuje na terenie Miasta i Gminy Czersk aktywne formy przeciwdziałaniu bezrobociu oraz działania łagodzące negatywne skutki bezrobocia poprzez następujące programy:

- prace interwencyjne,
- roboty publiczne,
- bony zatrudnieniowe,
- staże,
- szkolenia,
- prace społeczne użyteczne,
- zwrot kosztów przejazdu,
- wsparcie dla młodych,
- dofinansowanie wynagrodzenia 50+,
- dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.

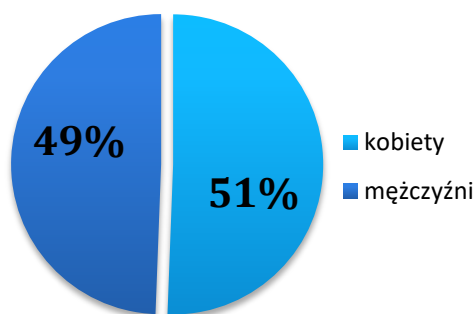
Gmina Czersk za pośrednictwem Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej realizuje projekt pod nazwą zatrudnijczerszczan.pl współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego programu operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Projekt skierowany jest do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z Miasta i Gminy Czersk, w szczególności do osób niepełnosprawnych, korzystających z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa, nieaktywnych zawodowo i osób z niskim wykształceniem lub jego brakiem. Projekt jest bezpłatny, a w ramach jego oferty znajduje się:

- poradnictwo psychologiczne,
- poradnictwo zawodowe,
- szkolenia zawodowe dobrane do indywidualnych potrzeb i predyspozycji,
- 3 miesięczne staże zawodowe,
- zwrot kosztów opieki nad dzieckiem do lat 7/osobą zależną,
- zwrot kosztów dojazdu na szkolenia/kursy i staże zawodowe,
- poczęstunek podczas zajęć,
- zasiłek celowy,
- stypendium szkoleniowe,
- stypendium stażowe¹³.

DEMOGRAFIA

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju. **Obecnie Gminę Czersk zamieszkuje 21 435 osób.** 49,4% mieszkańców stanowią mężczyźni, z kolei 50,6% - kobiety.

Wykres 2. Struktura demograficzna Gminy Czersk ze względu na płeć.

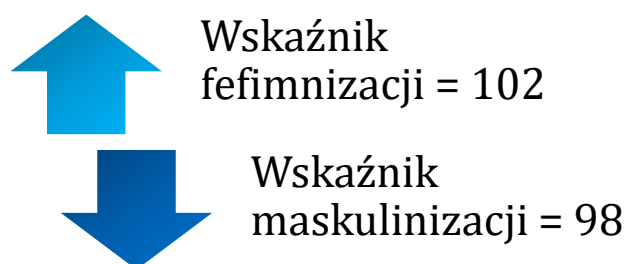

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dostarczonych przez Zamawiającego.

¹³ www.czersk.pl

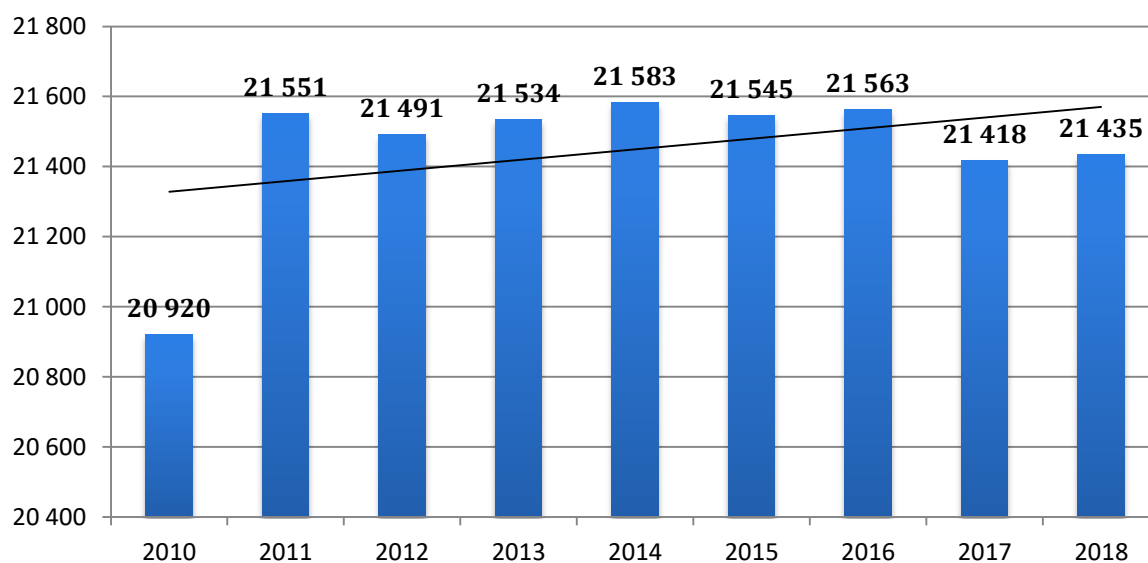

Współczynnik feminizacji wskazuje, że na każdych 100 mężczyzn przypadają 102 kobiety, z kolei współczynnik maskulinizacji pokazuje, że na każde 100 kobiet przypada 98 mężczyzn.

Poniższy wykres przedstawia szczegółowe dane dotyczące populacji Gminy Czersk w latach 2010 – 2018. W latach 2002 – 2017 liczba mieszkańców wzrosła o 6,6%. Należy mieć na uwadze, że dane odnoszą się do mieszkańców zameldowanych na pobyt stały i czasowy. W roku 2018 na pobyt czasowy zameldowane były 372 osoby. W ciągu minionego roku nastąpił wzrost osób zameldowanych na pobyt stały i ich łączna liczba na dzień 31 grudnia 2018 roku wyniosła 21 063, co stanowi wzrost o 0,27% w stosunku do początku roku 2018.

Wykres 3. Populacja – Gmina Czersk w latach 2010 – 2018.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z GUS i danych z Raportu o Stanie Gminy Czersk za rok 2018.

Średni wiek mieszkańców wynosi 38,6 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa pomorskiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

W roku 2018 zameldowanych na stałe i tymczasowo mieszkańców w wieku produkcyjnym (19 – 60/65 lat) było 13 034. Osoby w wieku poprodukcyjnym (powyżej 60/65 roku życia) stanowiły 16,5% ogółu mieszkańców Gminy Czersk.

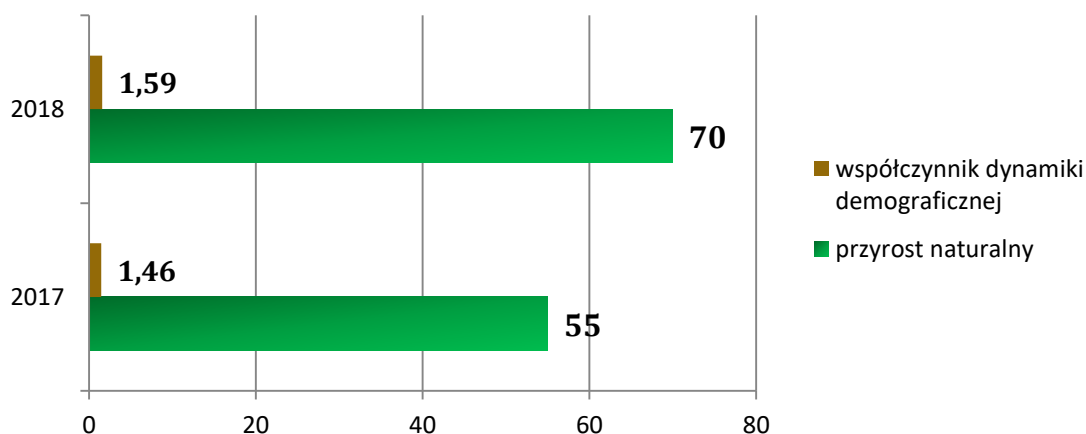

Tabela 5. Struktura demograficzna ze względu na wiek w roku 2018.

	wiek produkcyjny	wiek poprodukcyjny
wszyscy	13 034	3 543
w tym kobiety	6 057	2 408
w tym mężczyźni	6 977	1 135

Źródło: Raport o Stanie Gminy Czersk za rok 2018.

W roku 2017 przyrost naturalny Gminy Czersk był dodatni i ukształtował się na poziomie 55, co odpowiada przyrostowi naturalnemu 2,55 na 1000 mieszkańców Gminy. W roku 2017 na terenie Gminy Czersk urodziło się 262 dzieci (w tym 43,5% dziewczynek i 56,5% chłopców). Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wyniósł 1,46 i był znacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju¹⁴. W roku 2018 urodziło się 277 dzieci, zmarły natomiast 174 osoby, co oznacza, że przyrost naturalny wyniósł 70, z kolei współczynnik dynamiki demograficznej ukształtował się na poziomie 1,59.

Wykres 4. Przyrost naturalny i współczynnik dynamiki demograficznej.

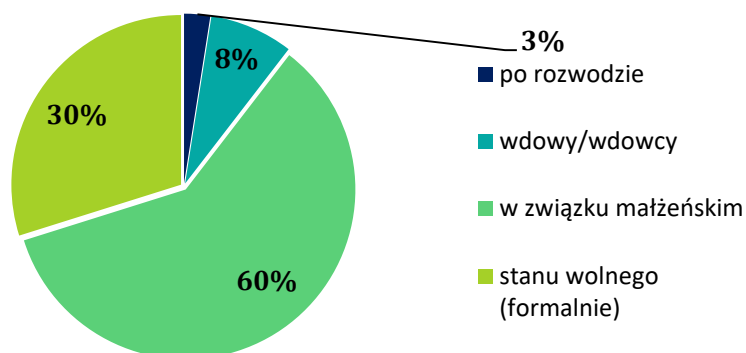
Źródło: Na podstawie danych pochodzących z GUS oraz Raportu o Stanie Gminy Czersk za rok 2018.

Osoby żonate/zamężne stanowią 60% ogółu ludności, osoby stanu wolnego (formalnie) – 30%, z kolei wdowcy i wdowy – 8%. 3% ogółu ludności to osoby rozwiedzione, natomiast w przypadku 0,1% populacji nie udało się ustalić stanu cywilnego. Biorąc pod uwagę współczynnik małżeństw w roku 2017 na 1000 ludności kształtuje się on na poziomie 5,4 natomiast współczynnik rozwodów wynosi 1,5 (małżeństwa i rozwody na 1000 ludności w roku 2017).¹⁵

¹⁴ www.polskawliczbach.pl/gmina_Czersk

¹⁵ www.polskawliczbach.pl/gmina_Czersk

Wykres 5. Stan cywilny mieszkańców Gminy Czersk.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Spisu Powszechnego (2011 rok).

OŚWIATA I JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE

Na terenie Gminy funkcjonują następujące jednostki oświatowe:

Tabela 6. Wykaz placówek oświatowych na terenie Gminy – jednostki organizacyjne.

Jednostki organizacyjne Gminy Czersk	
1.	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Janusza Korczaka w Czersku
2.	Szkoła Podstawowa nr 2 im. Jana Pawła II w Czersku
3.	Szkoła Podstawowa w Gotelciu
4.	Zespół Szkół w Łęgu
5.	Zespół Szkół w Rytlu
6.	Przedszkole Samorządowe nr 1 im. Kubusia Puchatka w Czersku
7.	Przedszkole samorządowe nr 2 im. Jana Brzechwy w Czersku

Źródło: na podstawie danych dostarczonych przez Zamawiającego.

Do placówek niepublicznych funkcjonujących na terenie Gminy zalicza się Niepubliczne Przedszkole „Anioła Stróża” oraz Akademia Sukcesu „Nasza Szkoła” Społeczna Szkoła Podstawowa w Czersku. Na terenie Gminy Czersk działają także szkoły podlegające pod powiat chojnicki: Zespół Szkół Specjalnych - Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 3 w Czersku, Liceum Ogólnokształcące im. Wincentego Pola w Czersku i Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Malachinie.

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane dotyczące infrastruktury edukacyjnej działającej na terenie Gminy. Na przestrzeni ostatnich 3 – 4 lat odnotować można znaczny wzrost liczby dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego. W przeciągu ostatnich kilku lat liczba uczniów szkół podstawowych zdaje się utrzymywać na względnie stałym poziomie. W roku 2016/2017 nastąpił spadek liczby uczniów szkół podstawowych, ponieważ na terenie Gminy funkcjonowały

2 szkoły mniej, niż w latach 2015/2016. Systematycznie spada liczba szkół gimnazjalnych oraz ich uczniów – spowodowane jest to zapewne obecną reformą systemu edukacji. Na jeden oddział w szkołach podstawowych przypada 18 uczniów, z kolei na jeden oddział w szkołach gimnazjalnych – 19.

Tabela 7. Infrastruktura edukacyjna Gminy Czersk.

EDUKACJA	2015/16	2016/17	2017/18
Placówki wychowania przedszkolnego	12	12	12
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	559	654	707
Szkoły podstawowe	11	9	11
Uczniowie szkół podstawowych	1 741	1 565	1 786
Gimnazja	4	5	3
Uczniowie szkół gimnazjalnych	771	763	520
Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach: podstawowych	18	18	18
gimnazjalnych	20	21	19

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca: gmina miejsko – wiejska Czersk.

ŻYCIE KULTURALNE, SPORTOWE I REKREACYJNE

Kultura jest źródłem rozwoju społecznego ponieważ poprzez właściwy sobie świata wartości, legitymizuje struktury społeczne i oczekiwane kierunki ich przemian podejmowane przez człowieka jako członka społeczności i twórcy kultury, ale – w dialektycznym procesie wzajemnych interakcji w procesach socjalizacji i wychowania – człowiek jest też przez kulturę modelowany w cechach swoich postaw i sposobach uczestnictwa w rytmach życia społecznego¹⁶.

Mieszkańcy Gminy Czersk mają możliwość aktywnego uczestniczenia w życiu Ośrodka Kultury w Czersku, Ośrodka Kultury w Rytle i Ośrodka Kultury w Łęgu.

Rysunek 6. Ośrodek Kultury w Czersku.

Źródło: www.fotopolska.pl

¹⁶ W. Świątkiewicz, Kultura a rozwój społeczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach.

Ośrodek Kultury w Czersku zlokalizowany jest przy ulicy Szkolnej 11, a korzystać z jego oferty można codziennie od godziny 8:00 do godziny 20:00. W ofercie OK znajduje się wachlarz zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych takich, jak m.in.:

- zajęcia szachowe dla dzieci i dorosłych,
- aerobik,
- zajęcia muzyczno – instrumentalne,
- taniec towarzyski dla dzieci i dorosłych,
- zajęcia baletowe,
- zajęcia wokalne i gry na pianinie.

Oprócz prowadzenia zajęć Ośrodek Kultury zajmuje się również organizacją koncertów, przeglądów muzycznych, konkursów oraz imprez okolicznościowych¹⁷. Na terenie Gminy funkcjonuje również Biblioteka Publiczna w Czersku, która oprócz pełnienia swojej podstawowej funkcji zajmuje się szeroko rozumianym promowaniem kultury. Biblioteka organizuje wystawy, spotkania dyskusyjnego klubu książki oraz spotkania autorskie.

Gmina Czersk posiada bogatą infrastrukturę sportową i rekreacyjną. W jej ramach mieszkańcy mają do dyspozycji Stadion Miejski, boisko Orlik, boisko sportowe, budynek socjalny w Łęgu oraz boisko sportowe i budynek socjalny w Rytlu (będące w zarządzie Ośrodków Kultury). Przy szkołach na terenie Gminy działają boiska sportowe i wielofunkcyjne. W styczniu 2001 roku oddana do użytku została Hala Sportowa w Czersku wyposażona w płytę główną (pełnowymiarowe boisko do piłki ręcznej), salkę gimnastyczną, saunę i boisko wielofunkcyjne¹⁸. W Czersku aktywną działalność prowadzi Miejski Klub Sportowy „Borowiak”, koło terenowe, Klub Sportowy „Olimpia Czersk”, Uczniowskie Kluby Sportowe oraz Szkolny Związek Sportowy.

Zarówno turyści, jak i mieszkańcy korzystać mogą z Centrum Rekreacji w Ostrowitem (gdzie znajduje się stacja żeglarska z zapleczem sanitarnym, wygodna przystań, a także nowe pomosty, plac zabaw i boiska do piłki siatkowej), przystani kajakowych oraz obiektów turystycznych w Rytlu i zlokalizowanym w pobliskiej Gminie Tuchola Fojutowie.

Rysunek 7. Nowoczesne Centrum Rekreacji w Ostrowitem.

Źródło: www.portaltucholski.pl

¹⁷ www.okczersk.pl

¹⁸ www.halaczersk.cba.pl

Gmina Czersk prowadzi różnorodne działania z zakresu aktywizacji mieszkańców. Na jej terenie działa Czerska Gminna Rada Seniorów oraz Młodzieżowa Rada Miejska. Osoby starsze mają możliwość korzystania z Dziennego Domu „Senior +”. Dom gwarantuje osobom starszym warunki do spotkań towarzyskich i samodzielnej organizacji czasu wolnego. Seniorzy mogą tu liczyć na świetne towarzystwo i podstawowe usługi opiekuńcze. Jednostka oferuje np. posiłki i wsparcie rehabilitacyjne. Sprzyja też zachowaniu dobrej kondycji fizycznej, psychicznej i intelektualnej. Jest to możliwe, dzięki prowadzonym zajęciom edukacyjnym, artystycznym oraz ruchowym. Ważnym aspektem działania domu jest aktywizacja społeczna osób starszych. Uczęszczając do Dziennego Domu „Senior +” seniorzy są stale, zachęceni do utrzymywania kontaktów interpersonalnych i do uczestnictwa w ciekawych projektach kulturalnych¹⁹. W bieżącym roku 80 seniorów z terenu Gminy Czersk miało możliwość uczestniczyć w darmowym programie nauki obsługi komputera MEW@. Kurs wpisuje się w element polityki skierowanej do seniorów i sprzyja ich aktywizacji.

Na terenie Gminy działa także Środowiskowy Dom Samopomocy w Czersku, który 1 lutego 2019 roku został wyodrębniony ze struktur MGOPS i stał się jednostką organizacyjną Gminy Czersk. Jest to placówka wsparcia dziennego, przeznaczona dla 30 osób z niepełnosprawnością intelektualną zamieszkałych na terenie Miasta i Gminy Czersk. Podstawowym zadaniem Domu jest zapewnienie uczestnikom oparcia społecznego pozwalającego na zaspokojenie ich potrzeb życiowych, usamodzielnienie i integrację społeczną. Główne cele zajęć to między innymi:

- rozwijanie i podtrzymywanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia,
- budowanie poczucia własnej wartości i pozytywnej samooceny,
- rozwój sprawności ruchowej i manualnej,
- umożliwianie rozrywki i rekreacji,
- rehabilitacja fizyczna i psychologiczna,
- zapewnienie oparcia i pomocy rodzinom uczestników.

Rysunek 8. Logo Środowiskowego Domu Samopomocy w Czersku.

Źródło: www.sds.czersk.pl

¹⁹ www.czersk.pl

W ramach terapii zajęciowej w Środowiskowym Domu Samopomocy prowadzone są pracownie: rękodzielnicza, plastyczna, kulinarna, stolarska, socjoterapeutyczna, komputerowa, sala rehabilitacyjna. Reprezentowaniem i rzecznictwem interesu uczestników zajmuje się Rada Domu. Ośrodek podejmuje aktywną współpracę z innymi placówkami oraz instytucjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych²⁰.

POMOC SPOŁECZNA

Główną jednostkę pomocową na terenie Gminy Czersk stanowi Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czersku. Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czersku nadany został Uchwałą nr XXX/293/17 Rady Miejskiej w Czersku z dnia 27 kwietnia 2017 roku²¹. Ośrodek zlokalizowany jest przy ulicy Przytorowej 22. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy oferuje następujące formy pomocy:

- udzielanie pomocy środowiskowej i socjalnej,
- przyznawanie świadczeń rodzinnych,
- przyznawanie świadczeń wychowawczych,
- przyznawanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- przyznawanie dodatków mieszkaniowych i energetycznych,
- przyznawanie świadczeń „Dobry start” i „Za życiem”,
- przyznawanie Karty Dużej Rodziny,
- realizacja usługi Asystenta Rodziny.

W ramach struktur MGOPS funkcjonuje Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czersku, który oferuje pomoc społeczną w różnych obszarach życia mieszkańców w postaci:

- profilaktyczno – edukacyjnych zajęć pozaszkolnych,
- bezpłatnego punktu porad prawnych,
- Grupy Samopomocowej AA,
- Punktu Konsultacyjno – Terapeutycznego,
- Punktu Konsultacyjnego ds. Narkomanii,
- porad psychologa,
- grupy z elementami socjoterapii dla gimnazjalistów.
- zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu z terenu Miasta i Gminy Czersk.

²⁰ www.sds.czersk.pl

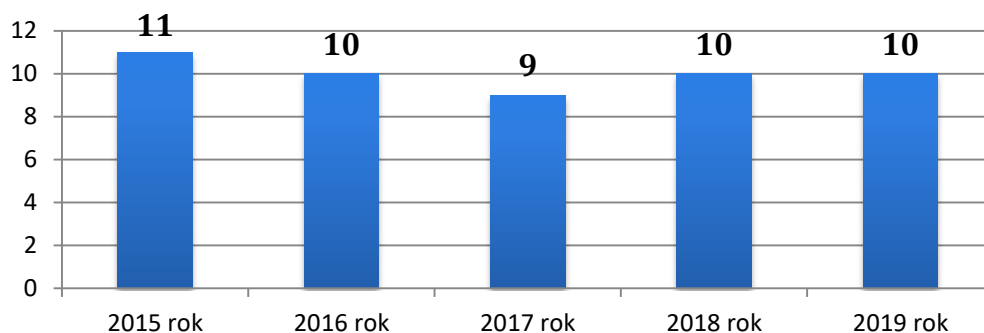
²¹ Uchwała nr XXX/293/17 Rady Miejskiej w Czersku

„Celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zadaniem pomocy społecznej jest również zapobieganie tym sytuacjom, poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób oraz integracji ze środowiskiem”.

Na przestrzeni lat 2015 – 2019 liczba pracowników socjalnych utrzymuje się na względnie stałym poziomie. W roku 2015 liczba pracowników socjalnych ukształtowała się na poziomie 11 osób, w roku 2016 – na poziomie 10 osób, z kolei w roku 2017 pracowników socjalnych było 9. W ubiegłym i bieżącym roku liczba pracowników socjalnych wyniosła 10.

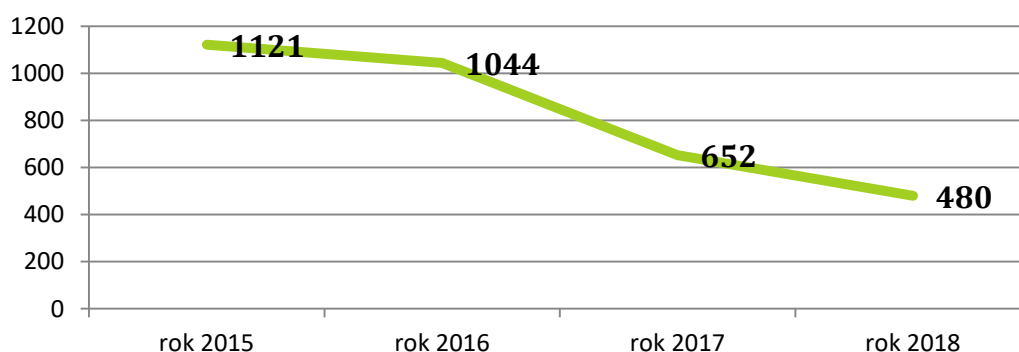
Wykres 6. Liczba pracowników socjalnych na przestrzeni lat 2015 – 2019.

Źródło: Na podstawie danych dostarczonych przez Zamawiającego.

Zaobserwować możemy znaczny spadek liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia. W roku 2015 z pomocy oferowanej przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czersku skorzystało 1121 rodzin. 3 lata później – w roku 2018 ich liczba spadła o 641 i ukształtowała się na poziomie 480.

Wykres 7. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia MGOPS.

Źródło: Na podstawie danych dostarczonych przez Zamawiającego.

Analiza przyczyn przyznawania pomocy społecznej na terenie Gminy Czersk pozwala stwierdzić, że na przestrzeni lat 2015 - 2018 głównym problemem trudnej sytuacji mieszkańców Gminy korzystających ze świadczeń było ubóstwo, bezrobocie oraz długotrwała choroba i niepełnosprawność. Wskaźniki przyznawania pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa i bezrobocia na przestrzeni ostatnich lat charakteryzują się bardzo intensywną tendencją spadkową. Od roku 2016 zaobserwować możemy również spadek w zakresie niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby. Zaobserwować możemy wahania w obszarze przyznawania pomocy w obszarze alkoholizmu i narkomanii oraz spadek w obszarze przemocy.

Analizując powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej należy mieć na uwadze, że wśród rodzin objętych pomocą nie występuje tylko jeden rodzaj dysfunkcji. Najczęściej jest ich kilka i są ze sobą skorelowane, np. istnieje wyraźna zależność pomiędzy bezrobociem a zagrożeniem popadnięcia w ubóstwo. W związku z powyższym, przeważająca większość rodzin - beneficjentów pomocy społecznej organizowanej przez Gminę Czersk występuje o kilka rodzajów świadczeń, podając różne przyczyny uprawniające do przyznania konkretnego świadczenia.

Tabela 8. Powody przyznawania pomocy społecznej i wsparcia (liczba rodzin).

	2015	2016	2017	2018
Ubóstwo	716	683	337	250
Bezrobocie	723	611	239	168
Niepełnosprawność	352	388	322	295
Długotrwała lub ciężka choroba	402	415	313	280
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	209	197	63	39
Alkoholizm	45	52	35	36
Narkomania	3	1	0	2
Bezdomność	10	18	11	9
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	19	16	9	6
Przemoc w rodzinie	9	10	3	4

Źródło: Na podstawie danych dostarczonych przez Zamawiającego.

ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY CZERSK

Problemy społeczne, które dotyczą całe narody, państwa, miasta, gminy czy nawet małe wsie są nieodzownym elementem życia w społeczności stanowiącej pewnego rodzaju wspólny organizm. Kładąc nacisk właśnie na to, że życie gminy to przede wszystkim życie zamieszkujących w niej ludzi problem społeczny rozumiemy, jako: „taki stan społeczny, który znaczna część społeczeństwa definiuje jako łamanie norm społecznych, będących dla nich szczególnie cennymi. Problemy społeczne mogą stanowić przeszkodę dla efektywnego funkcjonowania państwa, utrudniają, bądź nawet uniemożliwiają realizację celów społecznych. Problem społeczny stanowi rozdzźwięk między uznanymi wzorami a aktualnym stanem rzeczy. Warty podkreślenia jest fakt, że żadne warunki społeczne nie mogą być uznane za problem społeczny, jeśli nie zostaną one określone za pomocą uznanych wartości jako problem przez znaczącą liczbę ludności”²².

PROBLEM UZALEŻNIEŃ

We współczesnym świecie na niespotykaną wcześniej skalę pojawiło się zjawisko nadużywania substancji odurzających. Szczególnie wśród ludzi młodych, którzy często nie mają świadomości zagrożenia, odurzanie stanowi alternatywę – sposób na życie. Ta plaga społeczna dotknęła wiele krajów, szczególnie na zachodzie i w szybkim czasie dotarła do naszego kraju. Już od samego początku miała ona charakter dynamiczny. Obecnie obserwujemy coraz większe nasilenie tego zjawiska. Badania pokazują, iż już coraz młodsze dzieci deklarują zażywanie substancji psychoaktywnych oraz sięganie po alkohol i nikotynę.

Okres dojrzewania jest dla młodych ludzi czasem wyjątkowym. I to nie tylko dlatego, że bywa on okresem „burzy i naporu”, ale też dlatego, że jest to okres przełomowy między byciem już dorosłym, a pozostawaniem jeszcze dzieckiem. W tym czasie młody człowiek szuka swojej tożsamości, testuje własne możliwości, poszukuje wrażeń i przygód. W związku z tym, wiek adolescencji to również czas, w którym młodzi ludzie często sięgają po substancje psychoaktywne. Są one próbą zaspokojenia specyficznych potrzeb wieku dorastania: integracji z rówieśnikami, manifestowania niezależności od dorosłych oraz wyrażeniu tożsamości. Na podjęcie próby sięgania po substancje uzależniające wpływa wiele czynników. Ogromny wpływ na to zjawisko mają więzi rodzinne. Współcześnie obserwuje się coraz większe osłabienie relacji rodzinnych, które w dużej mierze przekładają się na jakość kontaktów dzieci z rodzicami. Liczne teorie socjologiczne wskazują, iż nieprawidłowo funkcjonująca rodzina jest istotnym prekursorem zachowań patologicznych wychowującej się w niej młodzieży. Wzorce rodzinne mogą skutkować szybszym sięganiem po substancje psychoaktywne, czy niższym wiekiem eksperymentów, jak również wyborem określonej substancji. Tym samym nieprawidłowo funkcjonująca rodzina może spowodować ukształtowanie się osobowości dziecka podatnej na

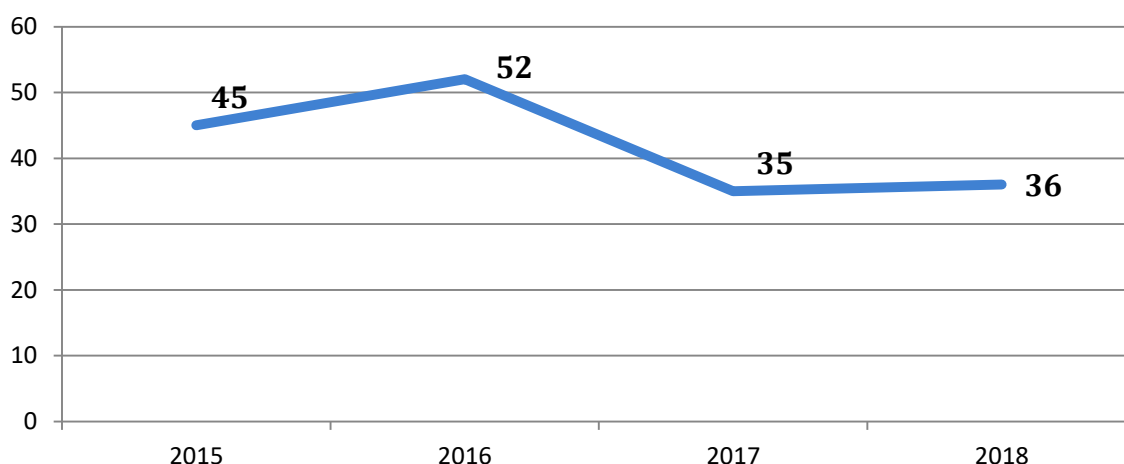
²² *Leksykon Polityki Społecznej*. Barbara Rysz-Kowalczyk (red.). Warszawa: ASPRA-JR, 2001.

uzależnienie, jak również być powodem wielu stresogennych sytuacji, mogących stać się przyczyną inicjacji narkotykowej, alkoholowej, czy też nikotynowej²³. Poza tym silny konformizm wśród młodzieży w dużej mierze wpływa na zjawisko uzależnień. Młodzież swój pierwszy kontakt z używkami ma przede wszystkim w środowisku rówieśniczym – to wpływ innych jednostek skłania ich do eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi. Wśród innych czynników wymienić można również: ciekawość oraz skłonności osobnicze.

W roku 2015 MGOPS udzielił wsparcia w trudnej sytuacji życiowej, której powodem był alkoholizm 45 rodzinom, w 2016 – 52 rodzinom, a w 2017 roku 35 rodzinom. W roku 2018 liczba rodzin, którym udzielono wsparcia ze względu na problem wyniosła 36.

Wykres 8. Pomoc i wsparcie udzielone rodzinom ze względu na problem alkoholowy na przestrzeni lat 2015-2018.

Źródło: Na podstawie danych dostarczonych przez Zamawiającego.

Główną jednostkę zajmującą się problemem uzależnień na terenie Gminy stanowi Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadaniem GKRPA jest również tworzenie i współrealizacja uchwalanego corocznie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, tworzenie działań profilaktycznych, rozpatrywanie problemów alkoholowych oraz wydawanie postanowień opiniujących zgodność lokalizacji punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie z Uchwałami Rady Gminy. Do głównych zadań Komisji zaliczyć można:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,

²³ Z. Gaś, Rodzina a uzależnienia, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.

- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii,
- prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej²⁴.

Od roku 2016 do roku 2018 liczba członków GKRPA utrzymuje się na poziomie 7 osób.

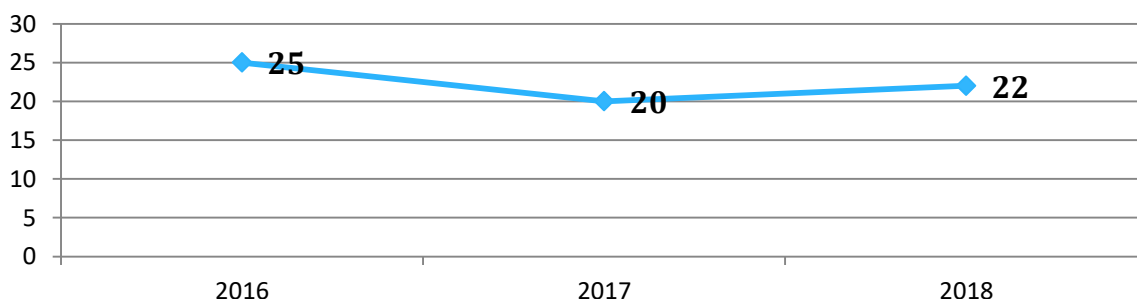
Osoby zmagające się z problemem alkoholowym bądź narkotykowym oraz ich rodziny korzystać mogą z pomocy oferowanej w formie:

- porad psychologicznych,
- punktu terapeutycznego dla osób zagrożonych narkomanią, eksperymentujących z narkotykami oraz członków ich rodzin,
- punktu terapeutycznego dla osób współuzależnionych,
- psychoterapii ponadpodstawowej dla osób uzależnionych od alkoholu (psychoterapia grupowa i indywidualna)²⁵.

W roku 2018 na terenie Gminy Czersk obowiązywał Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, który został uchwalony wraz z Gminnym Programem Przeciwdziałania Narkomani. GPPiRPA jest głównym dokumentem określającym kierunki polityki alkoholowej stosowanej na terenie Gminy.

GKRPA w roku 2016 przeprowadziła 25 kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w roku 2017 odbyło się 20 kontroli, z kolei w roku ubiegłym – 22.

Wykres 9. Liczba kontroli punktów sprzedaży przeprowadzonych przez GKRPA w latach 2016 – 2018.

Źródło: Formularz: PARPA-G1

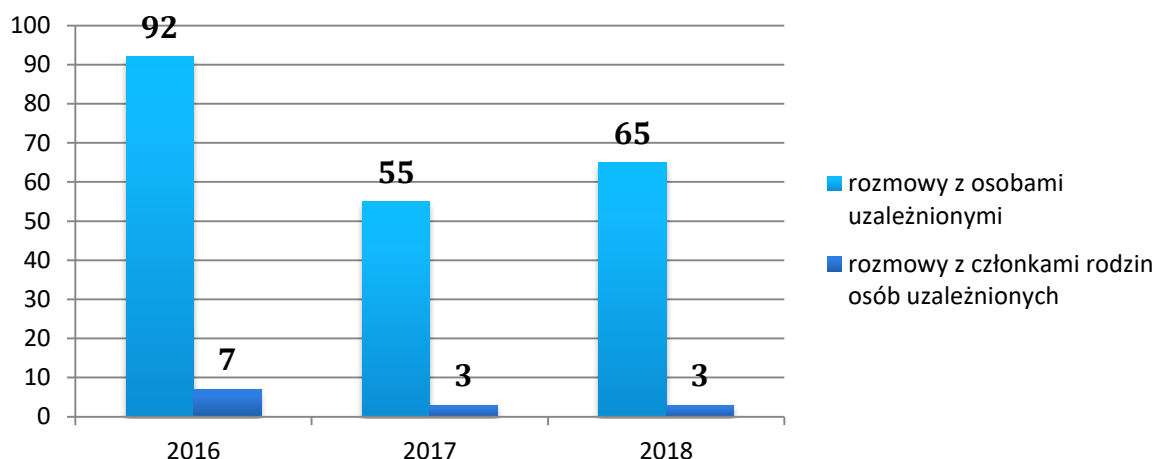
²⁴ www.mgopsczersk.pl

²⁵ Tamże.

W roku 2016 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przeprowadziła rozmowy z 92 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz z 73 członkami ich rodzin. W roku 2017 liczba osób uzależnionych z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy spadła do 55, by ponownie wzrosnąć do 65 w roku ubiegłym (2018).

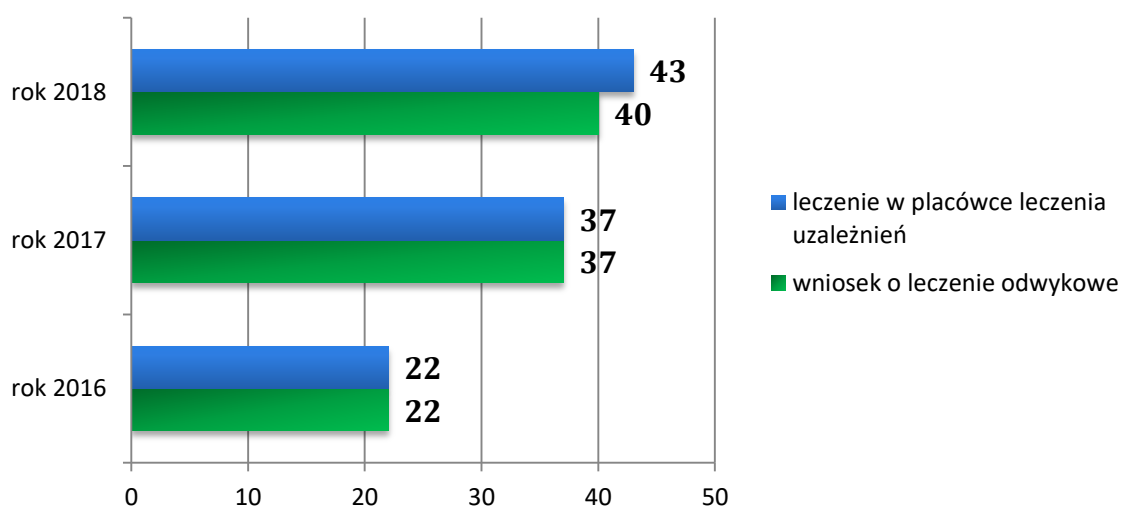
Wykres 10. Liczba osób uzależnionych i członków ich rodzin z którymi GKRPA przeprowadzała rozmowy w latach 2016 – 2018.

Źródło: Formularz: PARPA-G1

W roku 2018 GKRPA w stosunku do 43 osób podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia od alkoholu. W stosunku do 40 osób Komisja wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego. Należy zwrócić uwagę, że w kontekście lat poprzednich omawiane wartości charakteryzują się systematyczną tendencją wzrostową, co przedstawia poniższy wykres.

Wykres 11. Liczba osób wobec których GKRPA podjęła postępowanie:

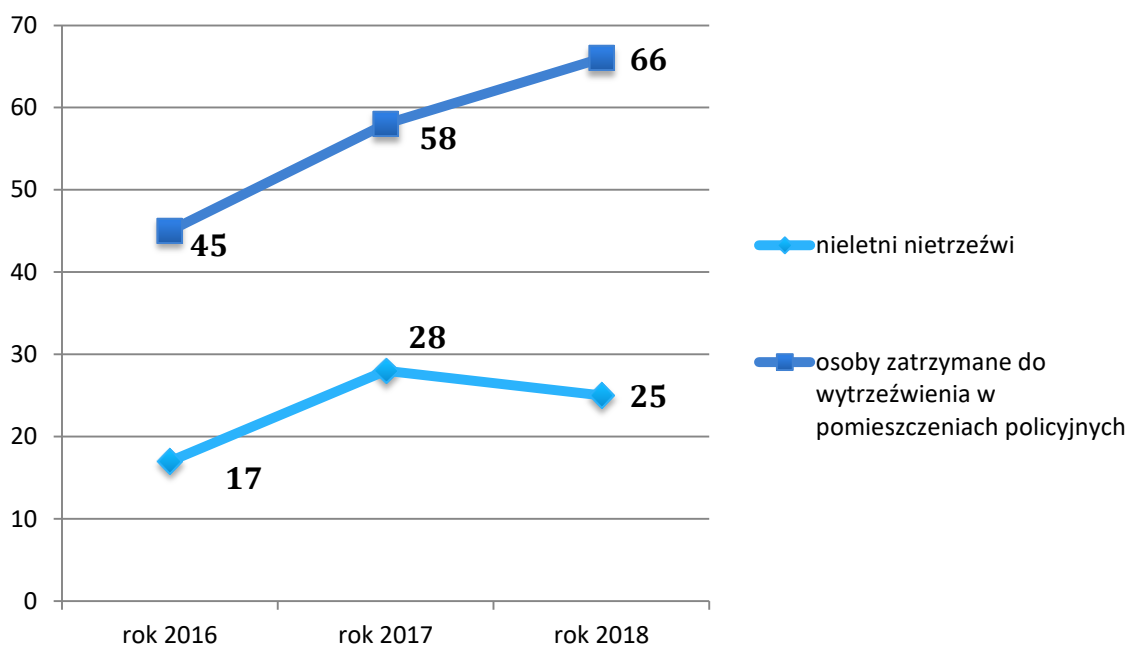
Źródło: Formularz: PARPA-G1

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w roku 2017 i 2018 odbyła szkolenie z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych. W roku 2017 wzięło w nim udział 4 członków Komisji, z kolei w roku 2018 – 3.

Warto zwrócić uwagę na wzrost osób nietrzeźwych zatrzymanych w pomieszczeniach policyjnych do wytrzeźwienia. W roku 2016 było ich 45, w roku następnym – 58, z kolei w roku ubiegłym – 66. Od roku 2016 zaobserwować możemy także wzrost zatrzymanych nietrzeźwych nieletnich. W stosunku do roku 2016 ich liczba w roku ubiegłym wzrosła o 8 osób i ukształtowała się na poziomie 25.

Wykres 12. Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych i nietrzeźwi nieletni w latach 2016 – 2018.

Źródło: Formularz: PARPA-G1

W roku ubiegłym na terenie Gminy Czersk funkcjonowała:

- jedna samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym,
- jedna samopomocowa grupa wsparcia dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym,
- jedna samopomocowa grupa wsparcia dla dorosłych dzieci alkoholików,
- jedno stowarzyszenie abstynenckie.

Zauważyć można znaczny postęp w tym zakresie – w roku 2017 nie funkcjonowała samopomocowa grupy wsparcia dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, z kolei w roku 2016 nie działały żadne z powyższych²⁶.

²⁶ Formularz: PARPA-G1

PROBLEM PRZEMOCY

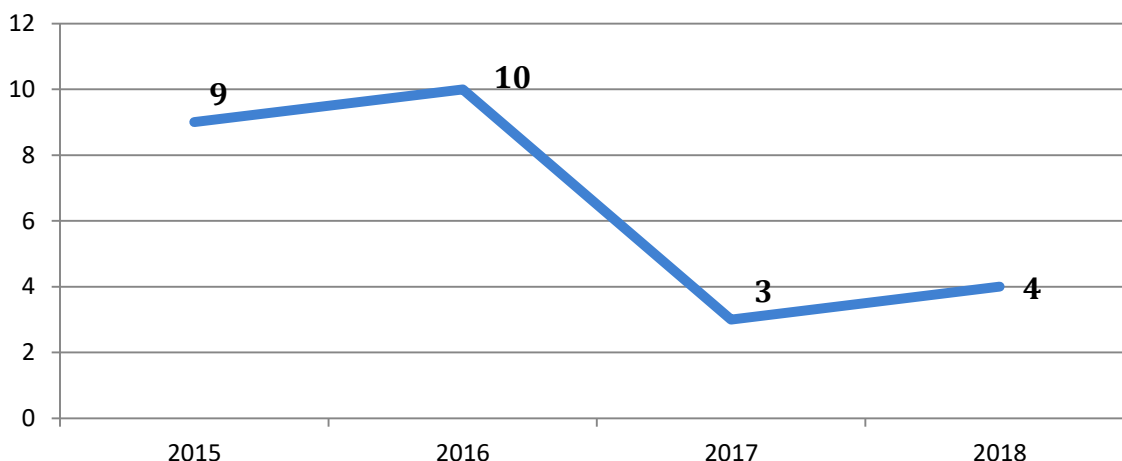
Przemoc staje się coraz bardziej widoczna w polskiej rzeczywistości społecznej. Jej eskalacja zatacza coraz szersze kręgi w świecie współczesnym, przyjmując nowe formy i powodując coraz szersze, tragiczne skutki. W celu dokładnego zdiagnozowania problemu przemocy należy w pierwszej kolejności zastanowić się, co rozumiemy pod hasłem: „przemoc”, a następnie przeanalizować działania związane z przeciwdziałaniem przemocy podejmowane przez gminę. to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw drugiej osobie. Narusza prawa i dobra osobiste, powoduje cierpienie i szkody. Przemoc jest działaniem intencjonalnym i zamierzonym, ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Zawsze powoduje ona jakieś szkody. Przemoc to nie to samo co agresja. To co je odróżnia, to przewaga sił jednej ze stron. W przypadku agresji zachowana jest równowaga sił pomiędzy stronami. **Przemoc to nie tylko bicie, czy też siniaki na ciele. Może ona przyjmować różne formy:**

- **Przemoc fizyczna** – celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub też groźba uszkodzenia ciała. Może ona przybierać postać m.in. popychania, szarpania, bicia. Jest to niezwykle niebezpieczna forma przemocy, gdyż najczęściej zostawia ślady w postaci obrażeń, które mogą doprowadzić nawet do śmierci ofiary.
- **Przemoc psychiczna** – naruszanie godności osobistej. To m.in. powtarzające się poniżanie, ośmieszanie, manipulowanie, brak wsparcia, uwagi, wymagania i oczekiwania, którym nie można sprostać, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi. Jedną z form przemocy psychicznej jest nadopiekuńczość, przejawiająca się w dążeniu do ograniczenia samodzielności poszczególnych członków rodziny w różnych obszarach życia społecznego.
- **Zaniedbanie** – przyjmuje postać ciągłego niezaspokajania podstawowych potrzeb biologicznych oraz psychicznych członków rodziny przez sprawujących nad nimi opiekę bliskimi. Ten rodzaj przemocy może mieć formę niedożywiania dzieci, niewłaściwej opieki nad osobami starszymi, a także lekceważenia emocjonalnego, psychicznego oraz nieokazywania uczuć.
- **Przemoc ekonomiczna** – odmawianie lub ograniczanie dostępu do wspólnych środków finansowych lub odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie bądź ograniczanie podjęcia pracy zarobkowej, ale również niszczenie przedmiotów.
- **Przemoc seksualna** – zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych wbrew woli osoby doznającej przemocy. To m.in. zmuszanie do oglądania filmów pornograficznych, dotykanie wbrew woli w miejscach intymnych, zmuszanie do prostytucji lub zachowań seksualnych z udziałem osób trzecich.

W roku 2015 Ośrodek Pomocy Społecznej udzielił pomocy i wsparcia 9 rodzinom ze względu na występowanie przemocy. W roku 2016 liczba rodzin objętych pomocą z powodu przemocy ukształtowała się na poziomie 10, a w roku 2017 na poziomie 3. W roku 2018 4 rodziny zostały objęte pomocą.

Wykres 13. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia ze względu na występowanie przemocy na przestrzeni lat 2015-2018.

Źródło: Na podstawie danych dostarczonych przez Zamawiającego.

Główną jednostką zajmującą się problematyką przemocy w rodzinie stanowi Zespół Interdyscyplinarny. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele instytucji związanych z realizacją zadań na rzecz pomocy osobom indywidualnym, rodzinom, grupom problemowym bądź środowisku. Są to osoby z różnych grup zawodowych reprezentujący instytucje publiczne, odpowiedzialne za realizację zadań, m.in. przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, kuratorskiej służby sądowej, oświaty, ochrony zdrowia, lokalnych organizacji pozarządowych i prokuratury. Priorytetowe zadania Zespołu Interdyscyplinarnego to:

- pomoc osobom, rodzinom, grupom problemowym i środowiskom dysfunkcyjnym w przezwyciężeniu ich problemów,
- efektywne podejmowanie działań pomocowych i interwencyjnych w momencie pojawienia się problemu,
- współdziałanie z innymi podmiotami przy rozwiązywaniu problemu i przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym²⁷.

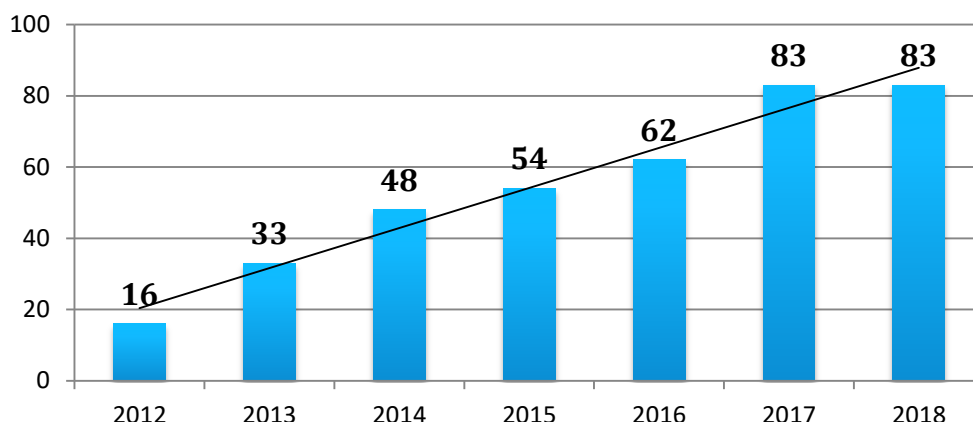
²⁷ www.mgopsczersk.pl

Osoby doznające przemocy oraz członkowie ich rodzin mogą zgłosić się po pomoc do punktu konsultacyjno – terapeutycznego dla osób doświadczających przemocy oraz członków ich rodzin prowadzonego przez Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czersku.

Na przestrzeni lat 2012 – 2018 odnotować możemy znaczny wzrost liczby rodzin objętych procedurą NK. W roku 2012 było to 16 rodzin, w roku 2015 – 54, z kolei w roku ubiegłym – 83.

Wykres 14. Liczba rodzin objętych procedurą NK w latach 2012 – 2018.

Źródło: Na podstawie danych dostarczonych przez Zamawiającego.

Zdecydowana większość Niebieskich Kart zakładana jest przez Policję. Możliwość zakładania Niebieskich Kart mają również jednostki pomocy społecznej, oświaty, służby zdrowia i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

Tabela 9. Liczba założonych NK przez uprawnione podmioty w latach 2012 – 2018.

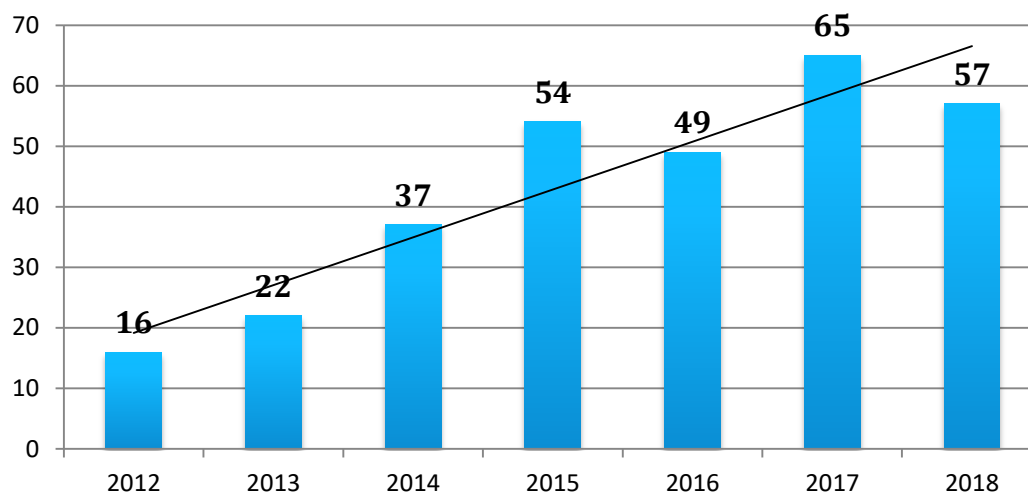
Rok	Liczba założonych NK przez:				
	Policja	Pomoc społeczna	GKRPA	Służba zdrowia	Oświata
2012	8	8	-	-	
2013	10	8	-	-	4
2014	23	9	3	1	1
2015	51	7	3	-	2
2016	49	7	-	-	1
2017	73	4	2	-	-
2018	64	2	-	-	1

Źródło: Na podstawie danych dostarczonych przez Zamawiającego.

W roku ubiegłym wszczęto 57 procedur Niebieskie Kart, z kolei w roku 2017 – 65. Jest to znacznie więcej w stosunku do lat 2012 – 2014.

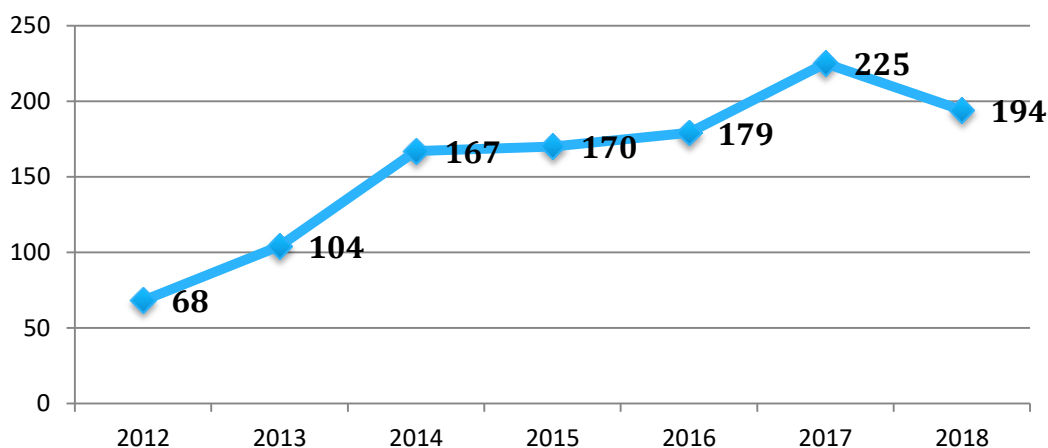
Wykres 15. Liczba wszczętych procedur NK w latach 2012 – 2018.

Źródło: Na podstawie danych dostarczonych przez Zamawiającego.

Od lat liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego utrzymuje się na poziomie 4 (wyjątek stanowi rok 2015, kiedy to odbyło się 5 spotkań), wzrasta natomiast liczba spotkań grup roboczych. Na przestrzeni lat 2012 – 2017 liczba ich spotkań wzrosła o 157 i wyniosła 225 w roku 2017. W roku ubiegłym liczba spotkań spadła do 194.

Wykres 16. Liczba spotkań grup roboczych w latach 2012 – 2018.

Źródło: Na podstawie danych dostarczonych przez Zamawiającego.

W roku 2018 do Punktu Konsultacyjnego zgłosiło się 13 osób doznających przemocy w rodzinie. Udzielone im zostały łącznie 64 porady.

PROFILAKTYKA

Za kreowanie działań profilaktycznych, skoncentrowanych wokół problematyki uzależnień na terenie Gminy Czersk odpowiedzialnych jest wiele jednostek, między innymi Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, czy też placówki oświatowe.

Tabela 10. Działania profilaktyczne podejmowane w roku 2018.

Rodzaj działania	Liczba odbiorców
Realizacja programów rekomendowanych przez PARPA z obszaru profilaktyki uniwersalnej skierowanych do dzieci i młodzieży	30 uczniów 1 nauczyciel/wychowawca
Inne programy profilaktyczne z obszaru profilaktyki uniwersalnej skierowane do dzieci i młodzieży	1 086 uczniów 39 nauczycieli/wychowawców 109 rodziców
Jednorazowe prelekcje/pogadanki	1 461
Spektakle	741
Festyny/imprezy plenerowe	2 187
Imprezy sportowe	786
Konkursy	855
Warsztaty dla nauczycieli/wychowawców z zakresu profilaktyki problemowej	90 nauczycieli/wychowawców
Warsztaty dla rodziców z zakresu profilaktyki problemowej	378 rodziców
Zajęcia sportowe w ramach których realizowany był program profilaktyczny (w ramach GPPiRPA)	8 uczniów
Zajęcia dla dzieci z grup ryzyka z programem socjoterapeutycznym	12 dzieci
Zajęcia dla dzieci z grup ryzyka z programem opiekuńczym	34 dzieci
Działania na rzecz dożywiania, uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych	46 dzieci
Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych	266

Źródło: Formularz PARPA: G1

W roku 2018 sprzedawcy napojów alkoholowych mieli okazję skorzystać ze specjalnie dla nich przeznaczonych szkoleń. Wzięło w nich udział 10 osób. Gmina Czersk uczestniczyła również w Międzynarodowej Kampanii Biała Wstążka. W bieżącym roku (2019) w Komisariacie Policji w Czersku, odbyło się spotkanie z funkcjonariuszami policji dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Spotkanie prowadził specjalista terapii uzależnień oraz do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

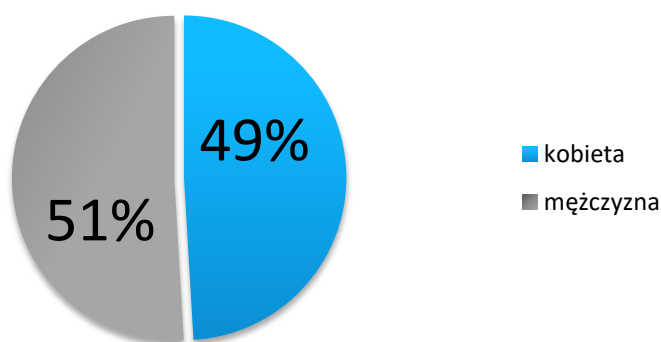

BADANIE UCZNIÓW NA TERENIE GMINY CZERSK

STRUKTURA BADANEJ GRUPY

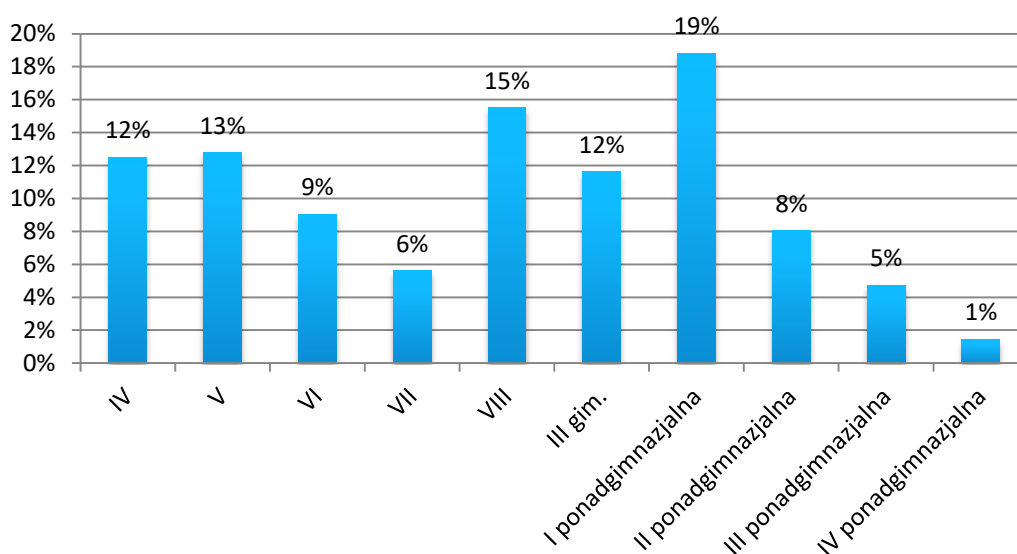
Pierwszą badaną grupę stanowili uczniowie z terenu Gminy Czersk. Badanie odbyło się zgodnie z założeniami technik CAWI (*Computer Assisted Web Interviews*). Badana grupa liczyła 697 osób. 51% stanowili chłopcy, z kolei 49% dziewczyny.

Wykres 17. Płeć badanych uczniów.

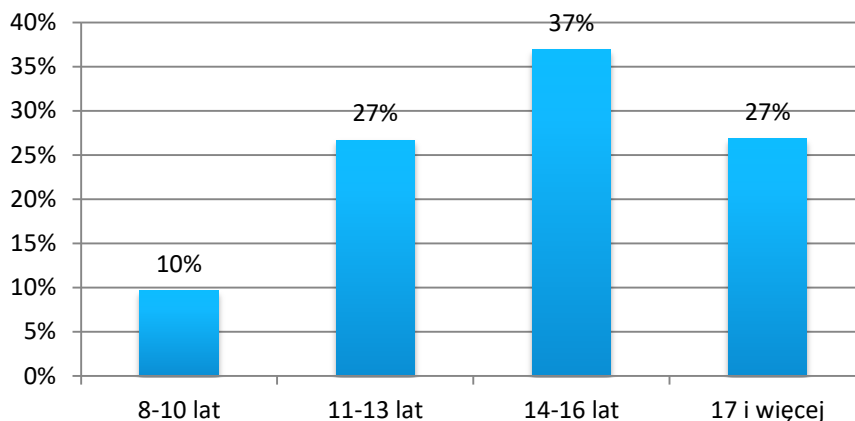
W kwestii przynależności do danej klasy wyniki kształtowały się następująco: do klasy IV uczęszczało 12% badanych, do klasy V-13%, VI-9% i VII-6%. W klasie VIII znalazło się 15% respondentów, z kolei 12% uczniów zadeklarowało przynależność do klasy III gimnazjum. W I klasie ponadgimnazjalnej uczy się 19% badanych, w II – 8%, w III – 5%, z kolei przynależność do IV klasy szkoły ponadgimnazjalnej zadeklarował 1% respondentów.

Wykres 18. Klasa badanych uczniów.

Najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 14-16 lat (37%). 27% badanych uczniów miało 11-13 lat. Taki sam procent uczniów miał powyżej 17 lat. 10% zaznaczyło przedział wiekowy 8-10 lat.

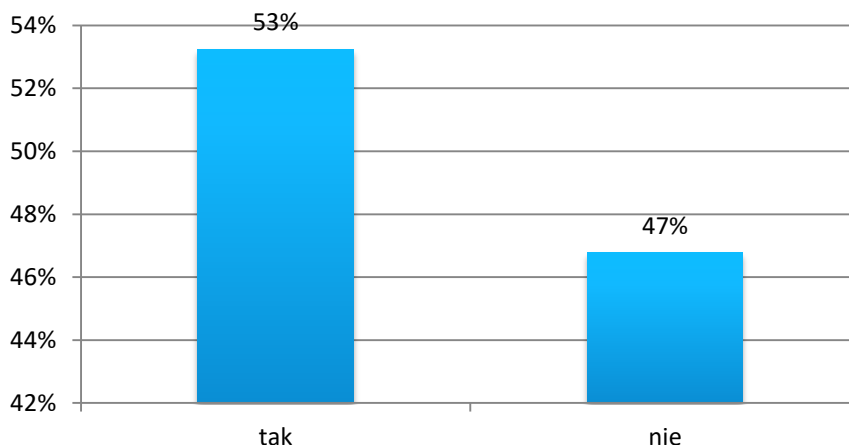
Wykres 19. Wiek badanych uczniów.

ALKOHOL Z PERSPEKTYWY UCZNIÓW

W tym obszarze tematycznym młodzież została zapytana o opinie na temat spożywania alkoholu. Celem było oszacowanie skali problemu spożywania alkoholu przez dzieci i młodzież na terenie Gminy Czersk. 53% badanych zapytanych o to, czy próbowało pić alkohol odpowiedziało twierdząco. 47% stwierdziło, że nie spożywa napojów wysokoprocentowych.

Wykres 20. Czy próbowałeś/aś pić alkohol?

Następne pytania dotyczą osób, które zadeklarowały spożywanie alkoholu.

Poniższe pytania odnoszą się tylko i wyłącznie do uczniów, którzy zadeklarowali, że spożywali alkohol. 55% uczniów zaczęło pić w wieku 14-16 lat. 19% miało wtedy 11-13 lat, z kolei 18% zadeklarowało, że miało wówczas 17 lat i więcej. 8% uczniów zaznaczyło odpowiedź: „8-10 lat”.

Tabela 11. W jakim wieku zacząłeś pić alkohol?

	%	Liczba odp.
8-10 lat	8%	30
11-13 lat	19%	69
14-16 lat	55%	199
17 i więcej	18%	65

Młodzież zapytana o rodzaj próbowanego alkoholu stwierdziła, że było to piwo (87%) oraz szampan (70%). 63% badanych wskazało na wódkę, 58% na wino, a 38% na likier i nalewkę. 9% uczniów zaznaczyło odpowiedź „inne” wskazując, że spożywali także whisky, bimber, rum i spirytus.

Tabela 12. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś?

	%	Liczba odp.
piwo	87%	320
szampan	70%	257
wódka	63%	234
wino	58%	214
likier, nalewka	38%	141
inne, jakie?	9%	35

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Tą samą grupę zapytaliśmy o okoliczności, w których spożyła alkohol po raz pierwszy. 45% ankietowanych stwierdziło, że miało to miejsce w czasie uroczystości rodzinnej, z kolei 36% uznało, że stało się to ze znajomymi na podwórku. 31% uczniów podaje, że okazja do spożywania alkoholu przytrafiła się w czasie imprezy towarzyskiej. 20% uważa, że stało się to pod nieobecność rodziców w domu, 14% uważa, że na dyskotecę, z kolei 8% wskazuje na wycieczkę szkolną.

Tabela 13. W jakich okolicznościach spożyłeś/aś alkohol po raz pierwszy?

	%	Liczba odp.
w czasie uroczystości rodzinnej	45%	166
ze znajomymi na podwórku	36%	132
w czasie imprezy towarzyskiej	31%	116
pod nieobecność rodziców w domu	20%	72
na dyskotecę	14%	53
inne, jakie?	9%	34
w czasie wycieczki szkolnej	8%	28

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Uczniowie zapytani o to, jak zdobyli alkohol stwierdzili, że ktoś ich poczęstował (57%) lub, że kupili go samodzielnie (38%). 26% uczniów poprosiło kogoś o kupno, 20% dostało alkohol od starszych kolegów, z kolei 10% postanowiło podkraść go rodzicom. 8% zaznaczyło odpowiedź inne, przede wszystkim twierdząc, że dostało alkohol od rodziców.

Tabela 14. Jak otrzymałeś/zdobyłeś alkohol?

	%	Liczba odp.
ktoś mnie poczęstował	57%	210
kupiłem sobie sam	38%	140
poprosiłem kogoś o kupno	26%	97
dostałem od starszych kolegów	20%	72
podkrađłem rodzicom	10%	38
inne, jakie?	8%	28

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Osoby spożywające alkohol zostały zapytane o przykre doświadczenia, związane z tą kwestią. Jak się okazuje większość (83%) respondentów nie przyznaje się do nieprzyjemności spowodowanych spożywaniem napojów wysokoprocentowych. 4% wskazuje na problemy w szkole, 5% na problemy w rodzinie, 3% na problemy finansowe, z kolei 4% na pogorszenie relacji koleżeńskich. 7% zaznaczyło odpowiedź inne podając, że był to ból głowy, wymioty, pogorszenie stanu zdrowia, kara i powodowanie kłótni.

Tabela 15. Czy miałeś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

	%	Liczba odp.
nie miałem/am przykrych doświadczeń	83%	303
problemy w szkole	4%	14
problemy w rodzinie	5%	20
problemy finansowe	3%	11
pogorszenie relacji koleżeńskich	4%	14
inne, jakie?	7%	24

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

76% rodziców ankietowanych uczniów wie, że ich dzieciom zdarzyło się spożywać alkohol, z kolei 24% takiej wiedzy nie posiada.

Tabela 16. Czy rodzice wiedzą, że próbowałeś pić alkohol?

	%	Liczba odp.
tak	76%	280
nie	24%	87

Uczniowie zostali zapytani o reakcję ich rodziców w związku z tą sytuacją. Jak wynika z analizy materiału badawczego rodzice 33% uczniów nie zareagowali, mimo że wiedzieli. 32% rodziców zdecydowało się przeprowadzić z dzieckiem rozmowę, z kolei rodzice 30% uczniów nie zareagowali w żaden sposób ponieważ nie wiedzieli. Rodzice 15% uczniów zdenerwowali się i wyznaczyli im karę. 2% badanych uczniów uważa, ich rodzice zdecydowali się szukać pomocy u specjalistów. 6% zaznaczyło odpowiedź inne, podając w głównej mierze, że rodzice zbagatelizowali tą sytuację lub, że to oni poczęstowali ich alkoholem.

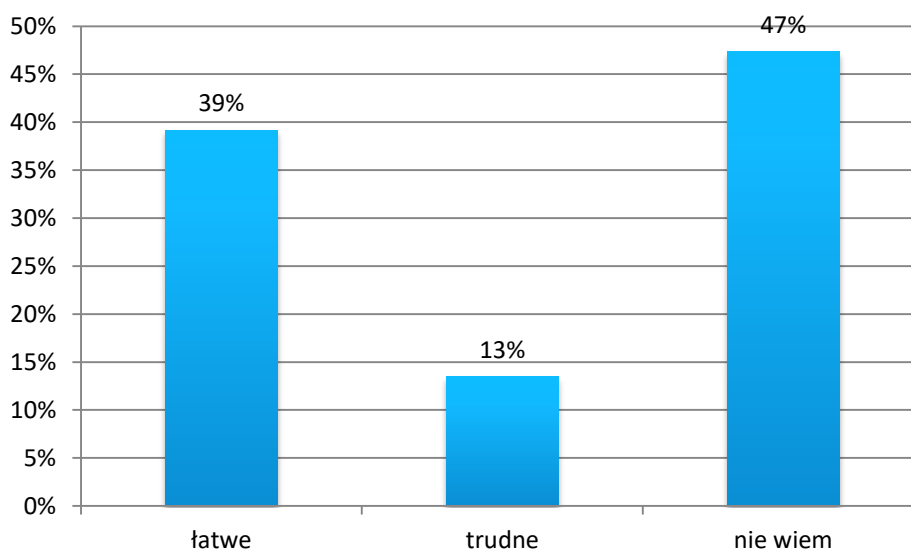
Tabela 17. Jak Twoi rodzice zareagowali na spożywanie przez Ciebie alkoholu?

	%	Liczba odp.
nie zareagowali, mimo że wiedzieli	33%	120
przeprowadzili ze mną rozmowę	32%	116
nie zareagowali, bo nie wiedzieli	30%	109
zdenerwowali się i wyznaczyli karę	15%	55
inne, jakie?	6%	21
szukali pomocy u specjalisty	2%	8

Następne pytania dotyczą całości grupy badawczej.

Następnie młodzież została zapytana o stopień trudności zdobycia alkoholu na terenie Gminy Czersk. 47% badanych nie potrafiło tego określić, a 13% stwierdziło, że byłoby to trudne. Zdobycie alkoholu jako łatwe określiło 39% młodzieży.

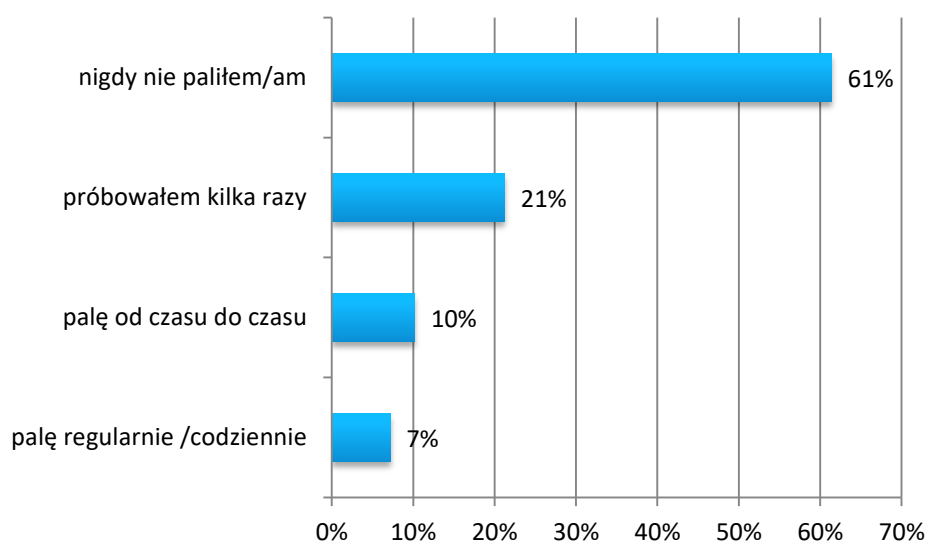
Wykres 21. Gdybyś chciał zdobyć alkohol w swojej miejscowości byłoby to:

NIKOTYNA Z PERSPEKTYWY UCZNIÓW

W tym bloku tematycznym poruszona została problematyka nikotyny oraz postaw i opinii młodzieży na temat tego problemu. Jak wynika z analizy materiału badawczego 61% uczniów nigdy nie paliło papierosów, 21% uważa, że zdarzyło się to kilka razy, 7% pali codziennie, z kolei 10% zadeklarowało, że po papierosy sięga od czasu do czasu.

Wykres 22. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy?

Następne pytania dotyczą osób, które zadeklarowały palenie papierosów.

Uczniowie, którzy zadeklarowali, że zdarzyło im się palić papierosy zostali zapytani o częstotliwość palenia. W tej kwestii wyniki kształtują się następująco: 98 uczniów nie paliło papierosów w przeciągu ostatnich 30 dni, 55 uczniów podało przedział 1-2 razy, 49 uznało, że pali codziennie, z kolei 38 uczniów zaznaczyło odpowiedź: „wiele razy”. Parę razy (3 – 5) paliło 29 respondentów.

Tabela 18. Jak często palił(a)ś papierosy w ciągu OSTATNICH 30 DNI?

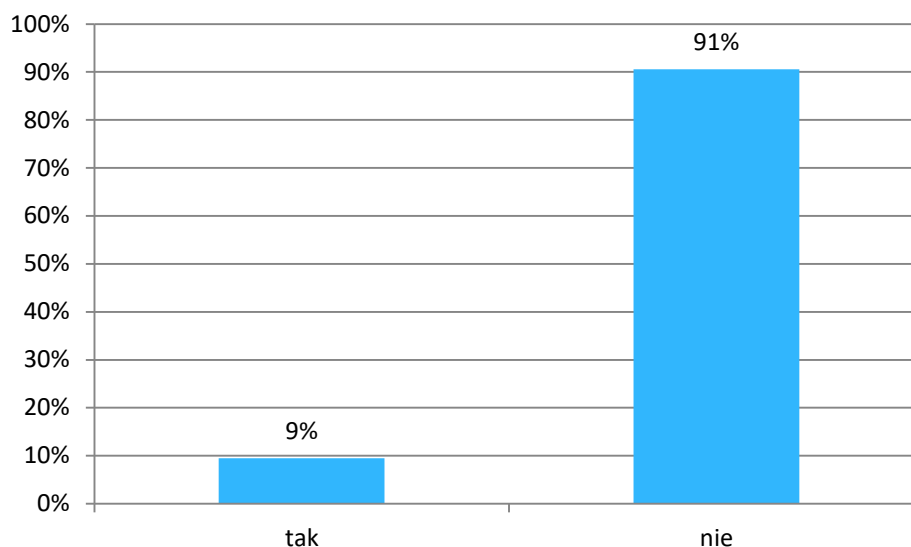
	%	Liczba odp.
nie paliłem w przeciągu ostatnich 30 dni	36%	98
1-2 razy	20%	55
palę codziennie	18%	49
wiele razy (więcej niż 6)	14%	38
parę razy (3-5)	11%	29

ŚRODKI PSYCHOAKTYWNE Z PERSPEKTYWY UCZNIÓW

Następny obszar tematyczny dotyczył środków psychoaktywnych. Zdecydowana większość badanych zapytana o to, czy zdarzyło im się kiedykolwiek zażywać narkotyki, dopalacze bądź inne środki psychoaktywne odparła przecząco (91%). 9% uczniów przyznało, że taka sytuacja miała miejsce.

Wykres 23. Czy próbowałeś kiedykolwiek zażywać narkotyki / dopalacze / inne środki psychoaktywne?

Następne pytania dotyczą osób, które zadeklarowały zażywanie środków psychoaktywnych.

5 badanych przyznało, że zaczęło zażywać narkotyki w wieku 8 – 10 lat, 9 uczniów uważa, że miało wtedy 11 – 13 lat, 39 zaznaczyło odpowiedź „14 – 16”, a 12 odpowiedź: „17 i więcej”.

Tabela 19. Jeśli zażywałeś/aś narkotyki, to ile miałeś/aś wtedy lat?

	%	Liczba odp.
8-10 lat	8%	5
11-13 lat	14%	9
14-16 lat	60%	39
17 i więcej	18%	12

Najbardziej popularna okazała się marihuana lub haszysz (86%), inne formy konopi (26%) i amfetamina (25%). Uczniowie najrzadziej sięgają po substancje wziewne, GHB, sterydy anaboliczne oraz heroinę.

Tabela 20. Jakie substancje psychoaktywne zażywałeś/aś?

	%	Liczba odp.
marihuana lub haszysz	86%	56
inne formy konopi	26%	17
amfetamina	25%	16
inne, jakie?	12%	8
ekstazy	11%	7
„Kompot”	11%	7
dopalacze	11%	7
grzyby halucynogenne	9%	6
kokaina	9%	6
LSD	8%	5
metadon	6%	4
heroina	5%	3
sterydy anaboliczne	5%	3
GHB	3%	2
substancje wziewne	3%	2

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Uczniowie deklarujący zażywanie narkotyków zostali zapytani o okoliczności sięgnięcia po omawiane środki po raz pierwszy. Jak wynika z analizy materiału badawczego większość uczniów zażywała narkotyki ze znajomymi na podwórku (63%), w czasie imprezy towarzyskiej (29%) oraz pod nieobecność rodziców w domu (15%).

Tabela 21. W jakich okolicznościach zażyłeś/aś narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne po raz pierwszy?

	%	Liczba odp.
ze znajomymi na podwórku	63%	41
w czasie imprezy towarzyskiej	29%	19
pod nieobecność rodziców w domu	15%	10
na dyskotecę	14%	9
inne, jakie?	9%	6
w czasie wycieczki szkolnej	8%	5
w czasie uroczystości rodzinnej	6%	4

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Uczniowie zostali zapytani skąd wzięli omawiane substancje. 20 uczniów dostało ją od kolegi/koleżanki, a 13 kupiło od kolegi/koleżanki. Aż 12 uczniów nie wie, skąd pochodziła zażywana przez nich substancja psychoaktywna. Dalsze wyniki kształtują się następująco:

Tabela 22. Skąd wzięłeś(ęłaś) tę substancję?

	%	Liczba odp.
Dostałem(am) od kolegi/koleżanki	31%	20
Braliśmy to wspólnie, w grupie przyjaciół	22%	14
Kupiłem od kolegi	20%	13
nie wiem	19%	12
Kupiłem od kogoś znanego mi ze słyszenia, ale nie osobiście	9%	6
Kupiłem od obcej osoby	8%	5
inne, jakie?	8%	5
Dostałem(am) od kogoś, kogo znałem(am) ze słyszenia, ale nie osobiście	6%	4
Dostałem(am) od obcej osoby	6%	4
Dostałem(am) od starszego brata lub siostry	3%	2
Otrzymałem/am ją nieświadomie (bez mojej zgody)	3%	2
Dostałem od jednego z rodziców	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Uczniowie zostali zapytani o to, co skłoniło ich do sięgnięcia po omawiane substancje. Większość odpowiedzi badanych wskazuje na ciekawość, chęć dobrej zabawy oraz przyjemność i relaksację.

Tabela 23. Co skłoniło Cię do zażywania narkotyków/dopalaczy/innych środków psychoaktywnych?

	%	Liczba odp.
ciekawość	57%	37
chęć dobrej zabawy	35%	23
przyjemność/relaksacja	34%	22
inne (wymień jakie)	8%	5
presja grupy	6%	4
chęć bycia modnym	5%	3
zaimponowanie w towarzystwie	5%	3
otrzymałem/am je nieświadomie (bez mojej zgody)	5%	3

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

34 respondentów uważa, że narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne zdarzyło im się zażywać na podwórku. 29 zrobiło to u koleżanki/kolegi, 22 w domu, a 12 na terenie szkoły. 10 uczniów uważa, że omawiana sytuacja miała miejsce w barze lub klubie, a 7 zaznaczyło odpowiedź: „podczas szkolnych wycieczek”. 11 uczniów uważa, że stało się to w innym miejscu, takim jak m.in. park, dyskoteka i okolice lasu.

Tabela 24. Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?

	%	Liczba odp.
na podwórku	54%	34
u koleżanki, kolegi	46%	29
w domu	35%	22
na terenie szkoły	19%	12
w innym miejscu	17%	11
w barze, klubie	16%	10
podczas szkolnych wycieczek	11%	7

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Większość badanych uczniów (52 osoby) przyznaje, że nie miało przykrych doświadczeń związanych z zażywaniem narkotyków/dopalaczy. Po 5 osób wskazuje na problemy w szkole i problemy w rodzinie. 4 uczniów uważa, że na skutek zażywania narkotyków/dopalaczy pogorszyły się ich relacje koleżeńskie, z kolei 3 osoby wskazują na problemy finansowe. 5 osób zaznaczyło odpowiedź: „inne” podając m.in., że były to problemy zdrowotne i problemy z policją.

Tabela 25. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy?

	%	Liczba odp.
nie miałem/am przykrych doświadczeń	81%	52
problemy w szkole	8%	5
problemy w rodzinie	8%	5
inne, jakie?	8%	5
pogorszenie relacji koleżeńskich	6%	4
problemy finansowe	5%	3

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

57 uczniów uważa, że ich rodzice nie wiedzą o zażywaniu przez nich narkotyków/dopalaczy. 8 uczniów jest zdania, że ich rodzice mają tego świadomość.

Tabela 26. Czy rodzice wiedzą, że zażywasz narkotyki/dopalacze?

	%	Liczba odp.
nie	88%	57
tak	12%	8

Rodzice 4 uczniów zdecydowali się przeprowadzić z nimi rozmowę, z kolei rodzice 2 badanych nie zareagowali, bo nie wiedzieli. 2 uczniów zaznaczyło odpowiedź: „szukali pomocy u specjalisty”, a jeden z badanych twierdzi, że jego rodzice zdenerwowali się i wyznaczyli mu karę.

Tabela 27. Jak twoi rodzice zareagowali na zażywanie przez Ciebie

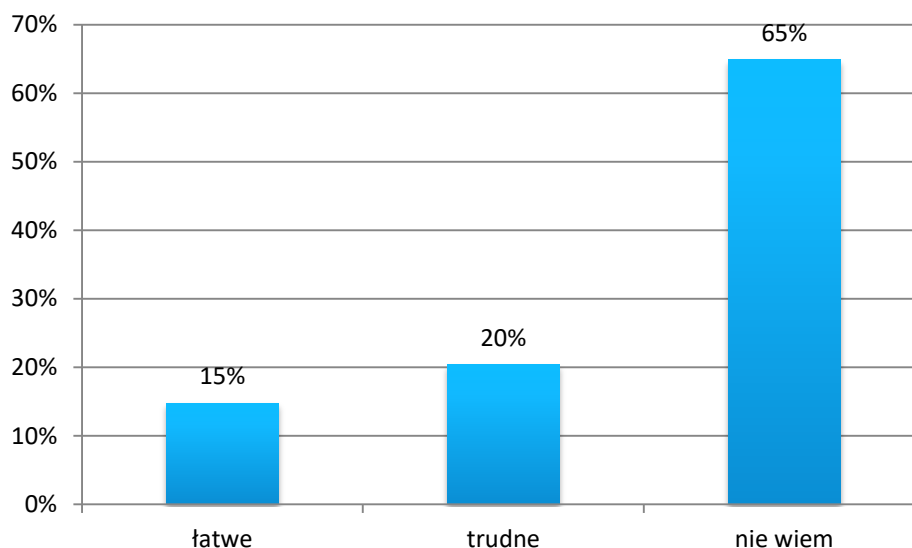
	%	Liczba odp.
przeprowadzili ze mną rozmowę	50%	4
nie zareagowali, bo nie wiedzieli	25%	2
szukali pomocy u specjalisty	25%	2
inne, jakie?	25%	2
zdenerwowali się i wyznaczyli karę	13%	1
nie zareagowali, mimo że wiedzieli	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Następne pytania dotyczą całości grupy badawczej.

15% uczniów (spośród całości grupy badawczej) zapytanych o łatwość zdobycia narkotyków w swojej miejscowości określiło to jako łatwe. 20% uznało, że byłoby to trudne, z kolei 65% zadeklarowało brak wiedzy w temacie.

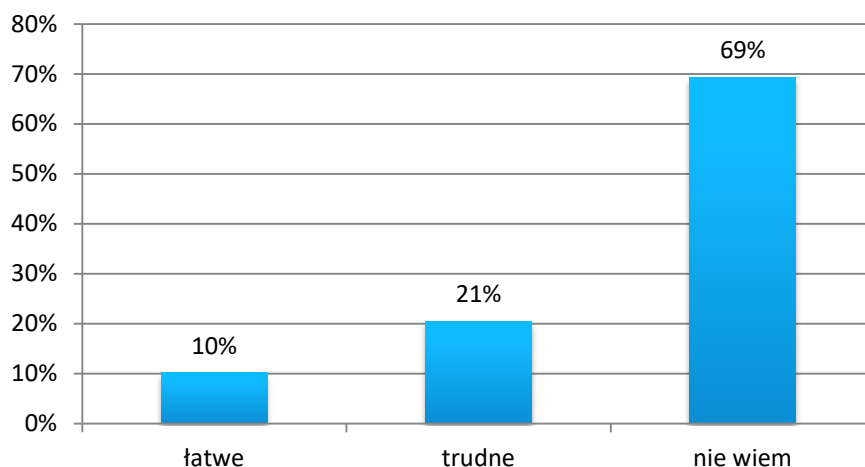
Wykres 24. Gdybyś chciał zdobyć narkotyki w swojej miejscowości byłoby to...

21% uczniów oceniło możliwość pozyskania dopalaczy jako trudną, 10% jako łatwą, z kolei 69% respondentów nie potrafiło określić swojego zdania w temacie.

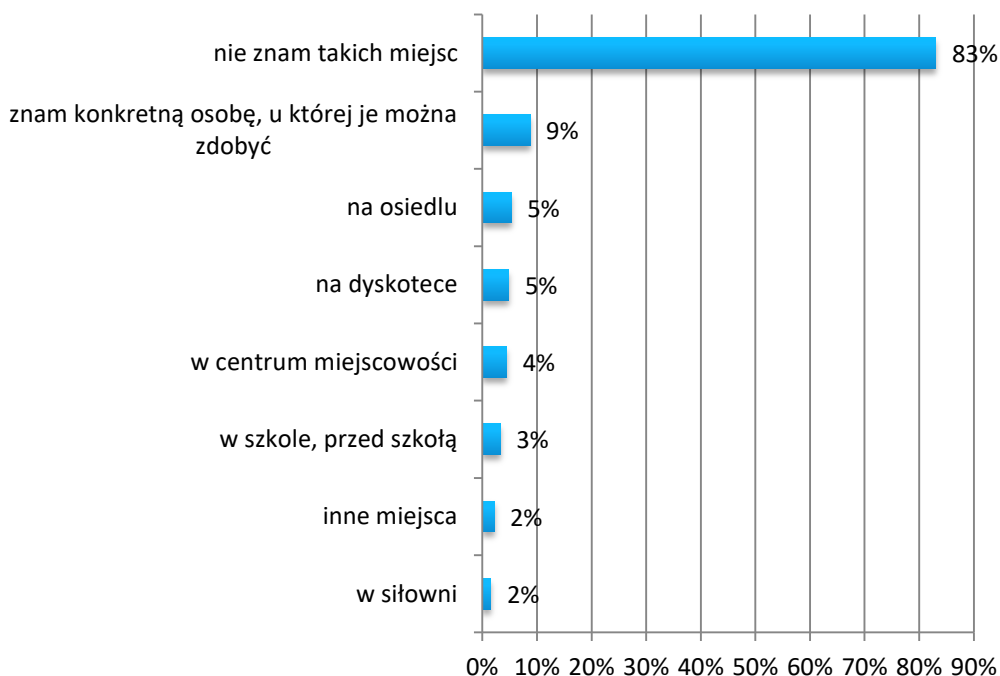

Wykres 25. Gdybyś chciał zdobyć dopalacze w swojej miejscowości byłoby to:

Uczniowie zapytani o miejsca, w których można kupić narkotyki lub dopalacze w większości stwierdzili, że nie znają takich (83%). Pozostała część badanych wymieniła miejsca takie, jak: na osiedlu (5%), na dyskotecę (5%), w centrum miejscowości (4%), w szkole/przed szkołą (3%) i w siłowni (2%). 9% uczniów zna konkretną osobę, u której można kupić omawiane środki.

Wykres 26. Czy znasz miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

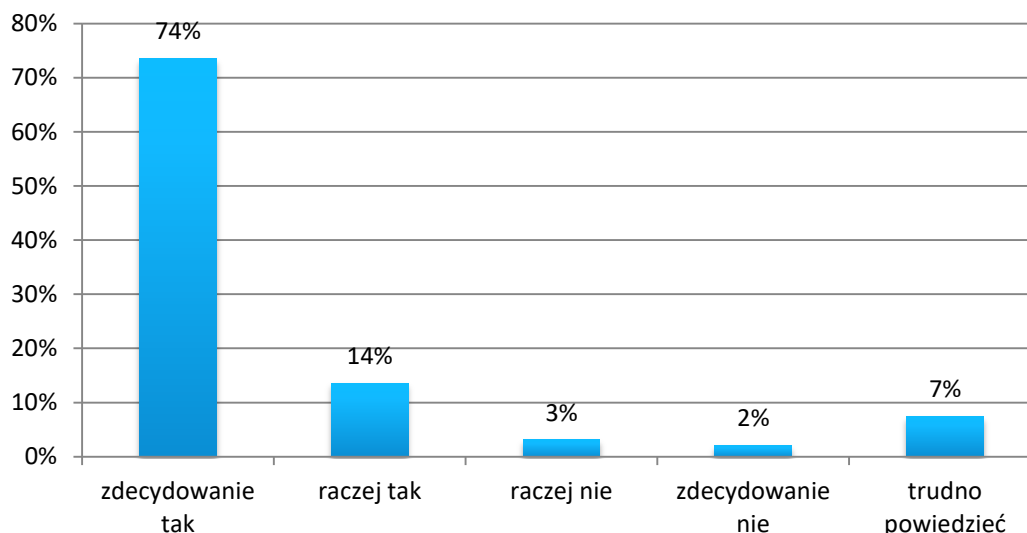

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

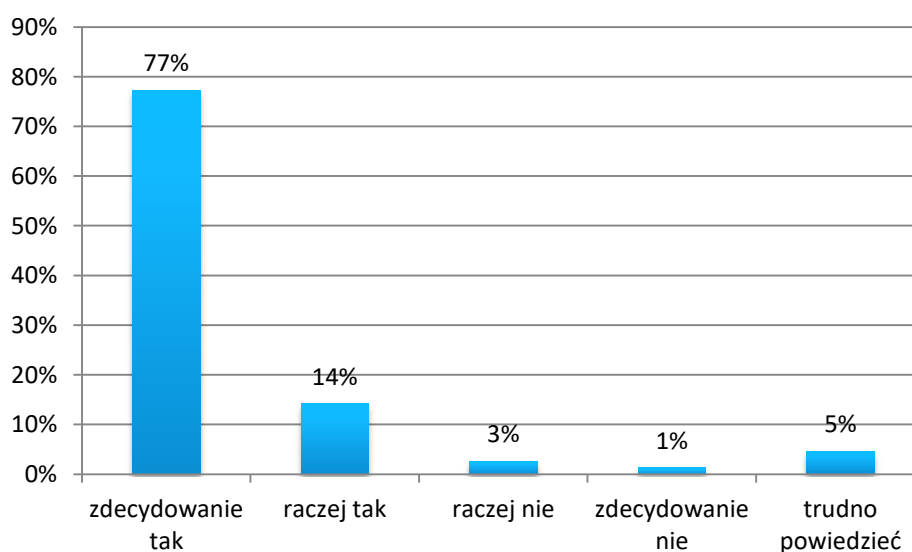
74% badanych uczniów uważa, że narkotyki są zdecydowanie szkodliwe dla zdrowia. 14% uważa, że raczej tak. 3% respondentów uważa, że narkotyki raczej nie szkodzą zdrowiu, a 2% jest zdania, że zdecydowanie nie szkodzą. 7% badanych zaznaczyło odpowiedź: „trudno powiedzieć”.

Wykres 27. Czy uważasz, że zażywanie narkotyków jest szkodliwe dla zdrowia ?

Analogicznie zapytaliśmy ankietowanych, czy uważają zażywanie dopalaczy jako szkodliwe dla zdrowia. 77% uznało, że są one zdecydowanie szkodliwe, 14% uznało, że raczej tak, a 3%, że raczej nie. 1% uznał, że zdecydowanie nie. 5% nie potrafiło określić swojego zdania w temacie.

Wykres 28. Czy uważasz, że zażywanie dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia?

Ankietowani zapytani o konsekwencje wynikające z uzależnienia od środków psychoaktywnych i nikotyny stwierdzili, że mogą to być zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (67%), nieodpowiednie towarzystwo (49%), pogorszenie relacji rodzinnych (50%) lub obniżenie efektywności nauki (44%). Na poważne kłopoty finansowe wskazało 39% badanych uczniów, a na pogorszenie relacji koleżeńskich – 34%. 6% respondentów stwierdziło, że nie występują negatywne konsekwencje związane z używaniem omawianych środków, z kolei 20% zadeklarowało brak wiedzy w tym zakresie. 3% zwraca uwagę na inne, niż wymienione konsekwencje, takie jak choroby, śmierć, samobójstwa, agresja, pogorszenie zdrowia, konsekwencje prawne, samotność, czy cierpienie.

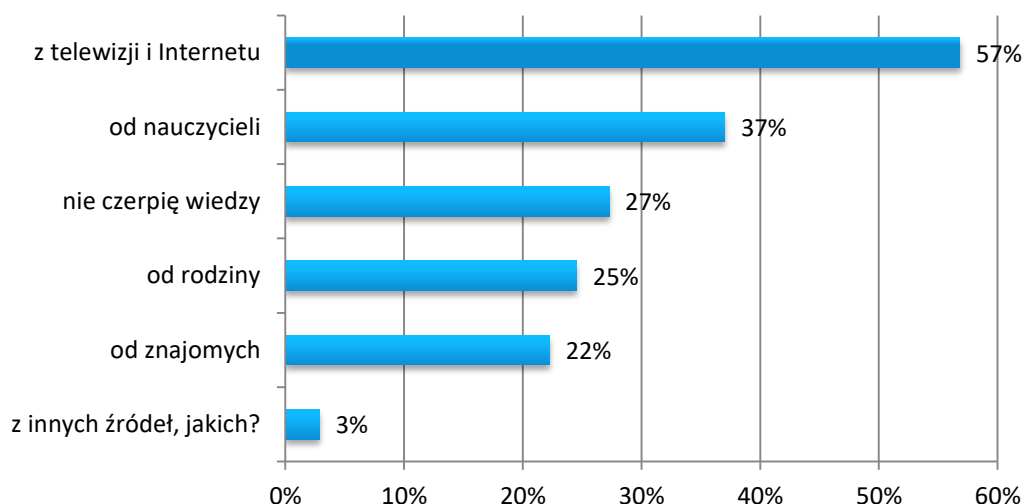
Wykres 29. Jak według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

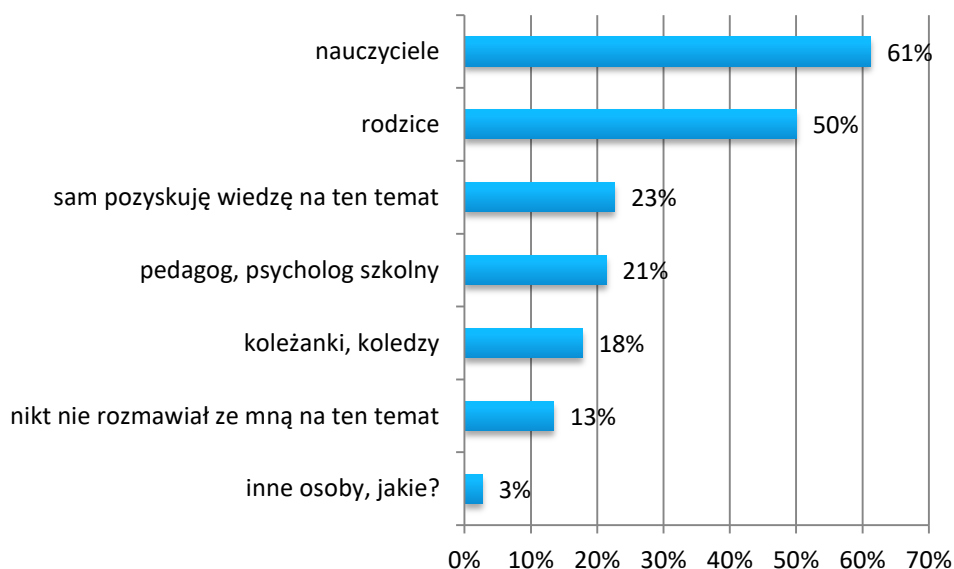
57% badanych wiedzę na temat narkotyków i dopalaczy czerpie z Internetu/telewizji i od nauczycieli (37%), a 25% zdobywa ją od rodziny. Znajomych, za źródło wiedzy uznało 22% uczniów, a 27% stwierdziło, że takiej wiedzy nie czerpie. 3% uczniów podało, że wiedzę czerpią z innych, niż podane źródła, takich jak policja, czy krewni.

Wykres 30. Skąd czerpiesz wiedzę dotyczącą narkotyków i dopalaczy?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Jak wynika z analizy danych, młodzież zapytana o to, kto rozmawiał z nimi na temat działania i szkodliwości omawianych środków wymieniła nauczycieli (61%) i rodziców (50%). 21% wskazało na pedagoga/psychologa szkolnego, a 18% na koleżanki i kolegów. 23% uczniów uznało, że omawianą wiedzę pozyskują samodzielnie, a 13% przyznało, że nikt nimi nie rozmawiał na podobne tematy.

Wykres 31. Kto rozmawiał z Tobą na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy?

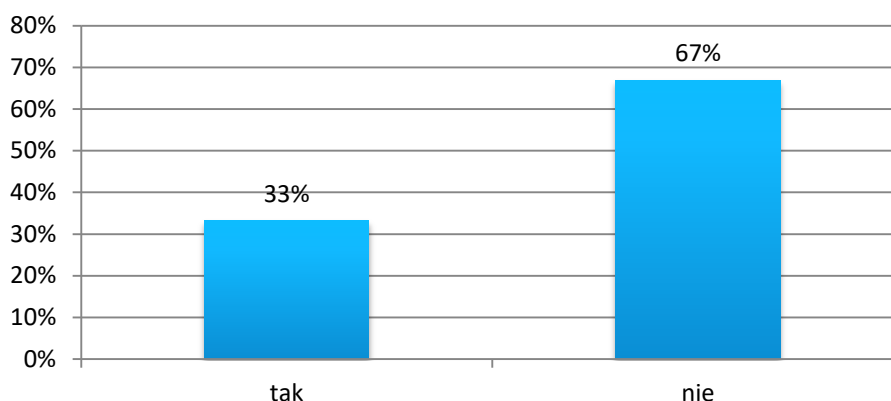
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

PRZEMOC Z PERSPEKTYWY UCZNIÓW

Badania przeprowadzone pod kątem przemocy miały na celu oszacowanie liczby uczniów zagrożonych przemocą domową i rówieśniczą. Niepokojący wydaje się być fakt, że 33% badanych doznało zachowań przemocowych. 67% respondentów twierdzi, że nie ma takich doświadczeń.

Wykres 32. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

Następne pytania dotyczą osób, które zadeklarowały, że doznały przemocy.

Ankietowani, którzy przyznali, że zdarzyło im się doświadczyć przemocy twierdzą, że doznali jej przede wszystkim od kolegów ze szkoły (46%) oraz znajomych (29%). 25% zaznaczyło odpowiedź: „inne”, podając, że przemocy doznali m.in. ze strony policji, partnera mamy, dziadka, chłopaka i nieznajomych,

Tabela 28. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?

	%	Liczba odp.
koledzy ze szkoły	46%	101
znajomi	29%	63
inne osoby, jakie?	25%	54
brat	14%	31
siostra	11%	24
tata	10%	22
mama	7%	15

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Ta sama grupa zapytana o to, czy sprawca przemocy znajdował się pod wpływem substancji psychoaktywnych w 58% stwierdziła, że nie. 28% spośród badanej podgrupy zadeklarowało brak wiedzy w temacie, a 11% wskazało na alkohol. 7% badanych stwierdziło, że osoba, która stosowała wobec nich przemoc znajdowała się pod wpływem innych substancji, niż podane. 5% wskazało dopalacze, a 4% na narkotyki. 2% uczniów uważa, że sprawca przemocy znajdował się pod wpływem leków.

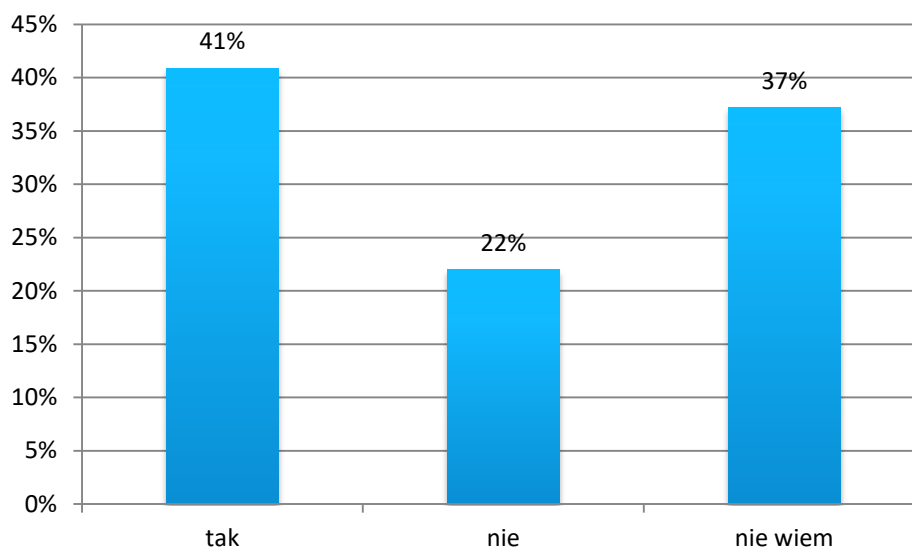

Tabela 29. Czy osoba, która stosowała wobec Ciebie przemoc była pod wpływem...

	%	Liczba odp.
nie była pod wpływem substancji	58%	131
nie wiem	28%	62
alkoholu	11%	25
inne, jakie?	7%	16
dopalaczy	5%	11
narkotyków	4%	9
leków	3%	6

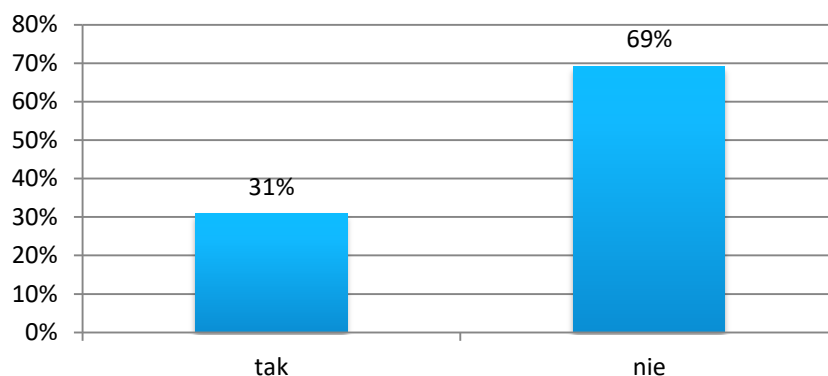
Następne pytania dotyczą całości grupy badawczej.

41% ankietowanych uczniów uważa, że w szkole występuje problem przemocy między uczniami. 22% twierdzi, że takie sytuacje nie mają miejsca, z kolei 37% badanych nie potrafi sprecyzować swojej opinii w tym temacie.

Wykres 33. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?

Dla pełnego, wielowymiarowego obrazu sytuacji postanowiliśmy zapytać młodych ludzi o to, czy im osobiście zdarzyło się stosować przemoc wobec innych osób. Jak wynika z analizy materiału badawczego 69% odpowiedziało przecząco, jednak 31% uczniów przyznało, że zdarzyło im się stanąć po stronie sprawcy przemocy.

Wykres 34. Czy samemu zdarzyło Ci się stosować przemoc wobec innych?
Następne pytanie dotyczy osób, które zadeklarowały, że stosowały przemoc.

Jak wynika z odpowiedzi badanych 75% deklaruje, że stosowało przemoc w stosunku do rówieśników, z kolei 30% zaznaczyło odpowiedź: „wobec rodzeństwa”. 5% uczniów stosowało przemoc wobec rodziców, a 14% zaznaczyło odpowiedź: „inne”.

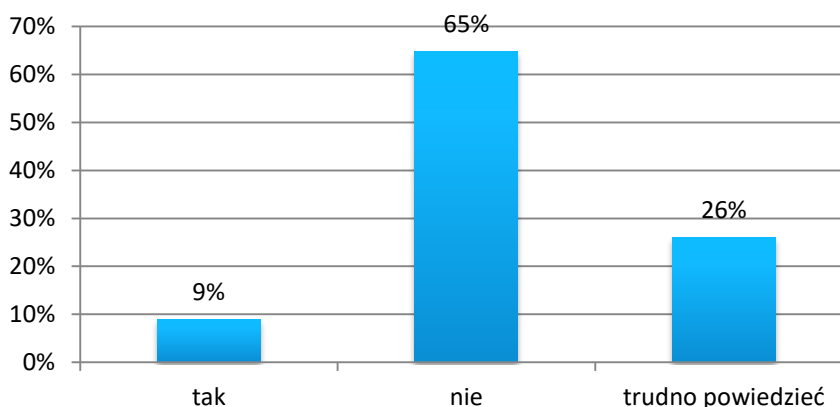
Tabela 30. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?

	%	Liczba odp.
wobec rówieśników	75%	158
wobec rodzeństwa	30%	64
innych osób, jakich?	14%	30
wobec rodziców	5%	10

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Następne pytania dotyczą całości grupy badawczej.

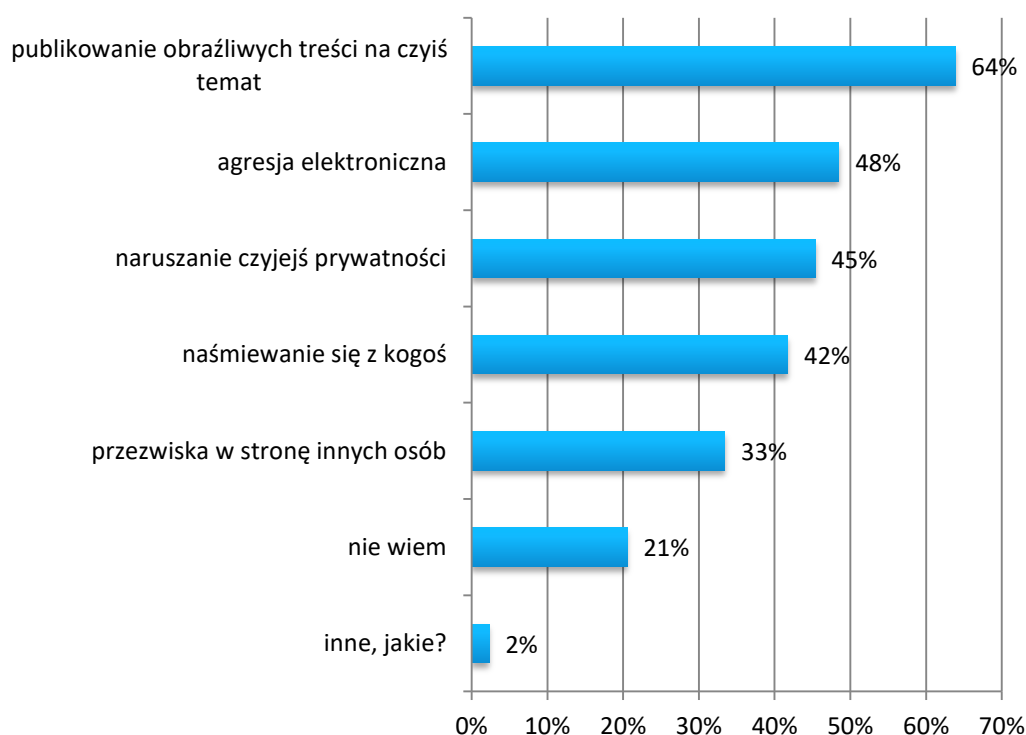
9% spośród badanej grupy zna kogoś, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu. 65% takiej osoby nie zna, z kolei 26% deklaruje brak wiedzy w temacie.

Wykres 35. Czy znasz kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu?

CYBERPRZEMOC I KORZYSTANIE Z INTERNETU Z PERSPEKTYWY UCZNIÓW

Biorąc pod uwagę, że współcześnie dzieci i młodzież spędzają sporo czasu w Internecie postanowiliśmy zapytać uczniów czym według nich jest cyberprzemoc. 64% respondentów stwierdziło, że jest to publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat i agresja elektroniczna (48%). Naruszanie czyjejś prywatności za cyberprzemoc uznało 45% ankietowanych, a naśmiewanie się z kogoś - 42%. Na wyzwiska w stronę innych osób uwagę zwróciło 33%, a 21% przyznało, że nie wie czym jest cyberprzemoc.

Wykres 36. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?

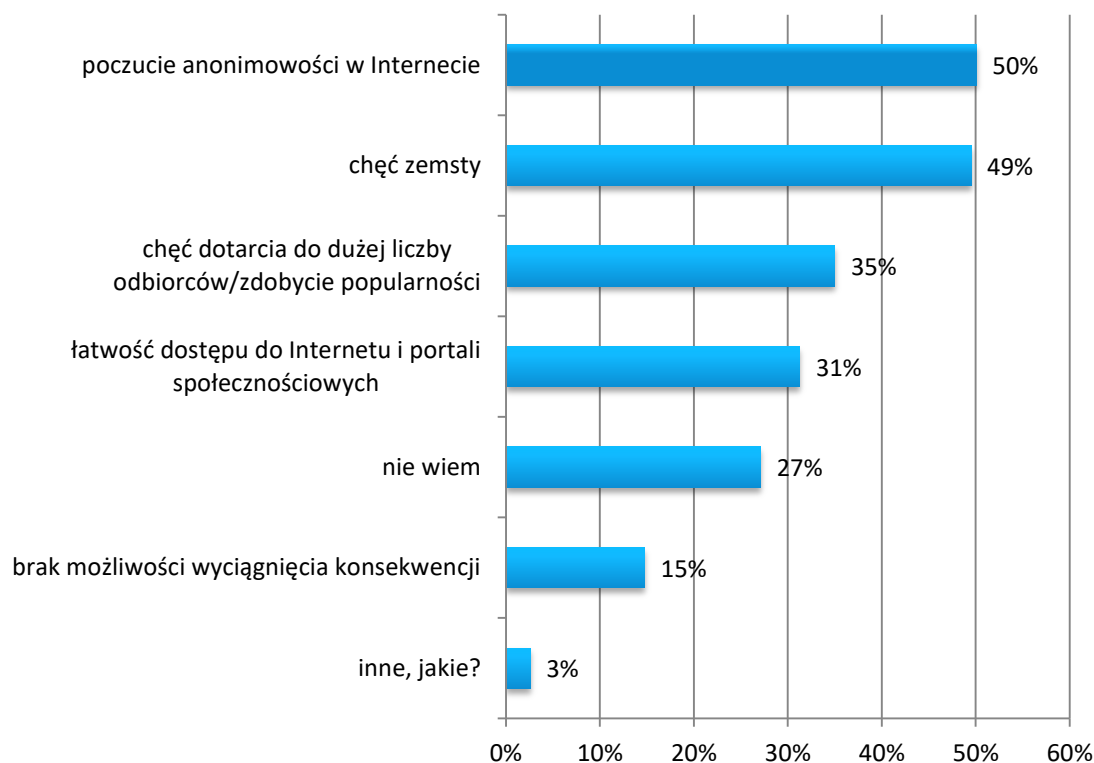

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Zapytaliśmy młodych ludzi o czynniki, które ich zdaniem mogą korelować z cyberprzemocą. Jak się okazuje jest to chęć zemsty (49%) i poczucie anonimowości w Internecie (50%). 35% wskazuje chęć dotarcia do dużej liczby odbiorców w celu zdobycia popularności, a 31% na łatwość dostępu do Internetu i portali społecznościowych. Na ważną kwestię czyli na brak możliwości wyciągnięcia konsekwencji zagłosowało 15% badanych uczniów. 27% zadeklarowało brak wiedzy w temacie. 3% zaznaczyło odpowiedź: „inne” podając, że jest to brak szczerości i odwagi, zazdrość, szukanie uwagi i chęć ośmieszenia kogoś.

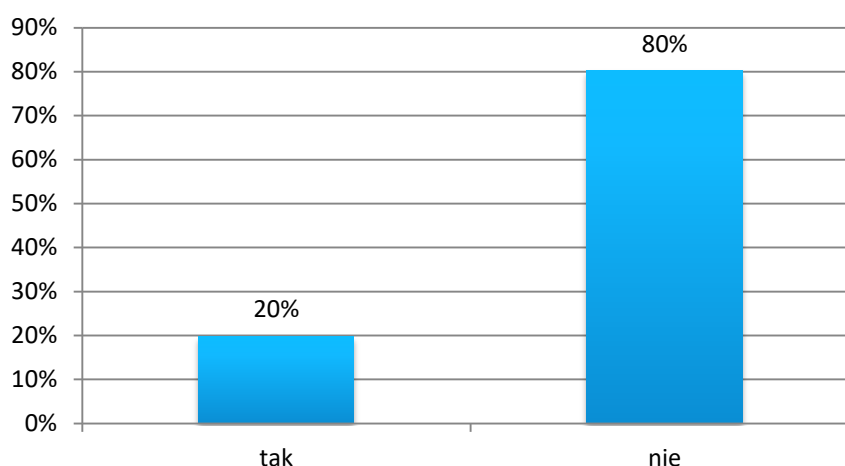
Wykres 37. Co według Ciebie przyczynia się do powstawania cyberprzemocy?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

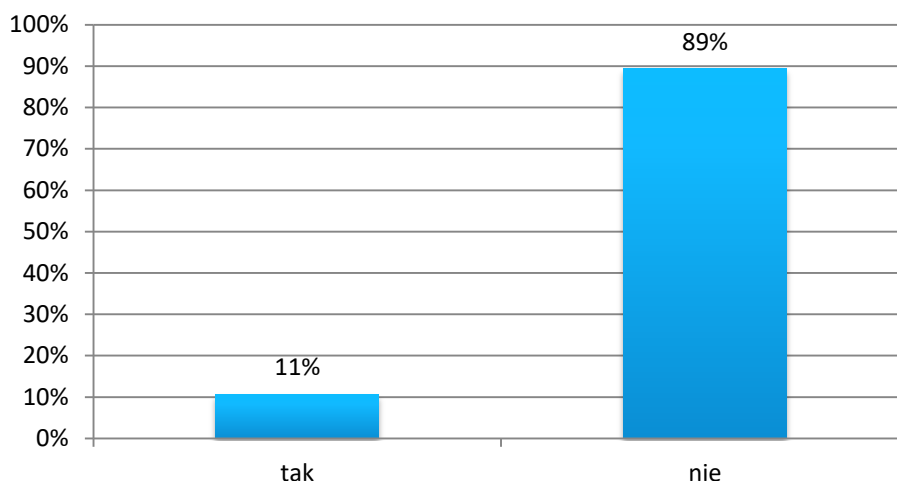
20% uczniów przyznaje, że zdarzyło im się doświadczyć cyberprzemocy. 80% nie ma takich doświadczeń.

Wykres 38. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć cyberprzemocy?

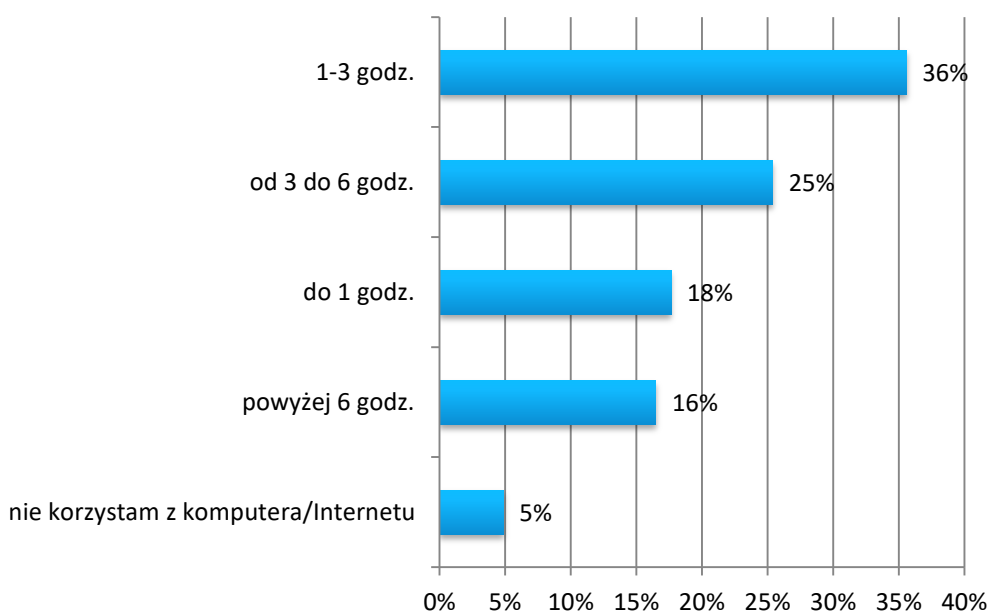

11% uczniów przyznaje, że zdarzyło im się stosować cyberprzemoc, jednak zdecydowana większość (89%) nie ma takich doświadczeń.

Wykres 39. Czy stosowałeś cyberprzemoc?

W kwestii czasu spędzanego w Internecie wyniki kształtują się następująco: 5% nie korzysta z Internetu, 18% uczniów twierdzi, że korzysta z Internetu do 1 godziny dziennie, a 36% zaznaczyło przedział 1-3 godzin. Zakres czasowy od 3-6 godzin został wybrany przez 25% respondentów. 16% twierdzi, że korzysta z Internetu powyżej 6 godzin w ciągu dnia.

Wykres 40. Ile czasu dziennie poświęcasz na korzystanie z Internetu?

Następne pytania dotyczą osób korzystających z komputera/Internetu.

Najwięcej uczniów (71%) korzysta z Internetu i komputera w celu słuchania muzyki, kontaktu ze znajomymi (68%) i oglądania filmów (67%). Najmniej popularne okazało się korzystanie z Internetu w celu prowadzenia bloga lub własnej strony (5%).

Tabela 31. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z komputera i Internetu?

	%	Liczba odp.
słuchanie muzyki	71%	470
kontakt ze znajomymi	68%	452
oglądanie filmów	67%	446
granie w gry	57%	379
nauka	56%	371
korzystanie z portali społecznościowych	44%	289
robienie zakupów	31%	208
poznawanie nowych osób	20%	131
prowadzenie bloga lub własnej strony	5%	33
inne, jakie?	2%	11

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

29% badanych uczniów przyznaje, że zdarzyło im się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera i Internetu. 71% respondentów twierdzi, że taka sytuacja nigdy nie miała miejsca.

Tabela 32. Czy zdarzyło Ci się kłamać aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera lub Internetu np. przed rodzicami?

	%	Liczba odp.
nie	71%	472
tak	29%	190

Poniższa tabela przedstawia stwierdzenia uczniów dotyczące korzystania z Internetu. Pewne wyniki wydają się być niepokojące. 22% uczniów uważa, że często najbliższe osoby zarzucają im, że zbyt dużo czasu spędzają w Internecie. Aż 66% uczniów przyznaje, że zdarzają się sytuacje w których na skutek zbyt długiego przebywania w sieci zdarza się im zapomnieć o codziennych obowiązkach. 8% respondentów twierdzi, że bardzo często próbuje nieskutecznie ograniczyć czas spędzany w sieci.

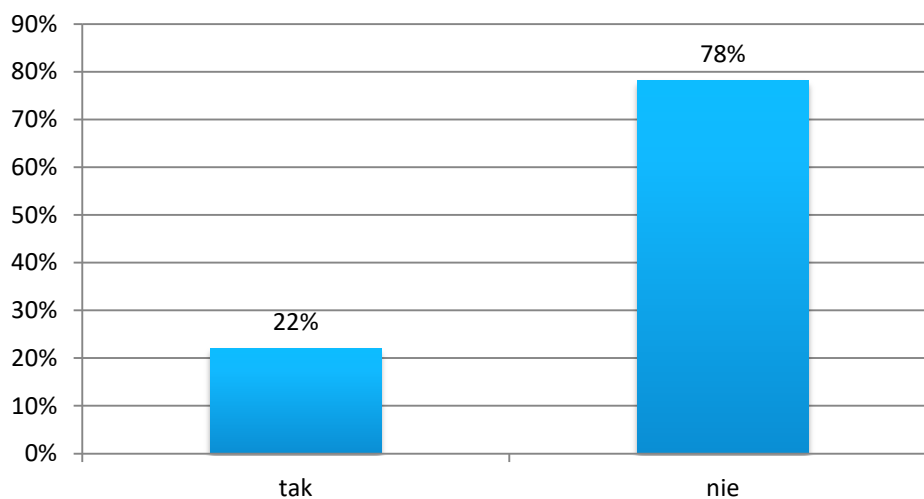
Tabela 33. Odnies się proszę, do poniższych stwierdzeń korzystając z przedstawionej skali.

	<i>nigdy</i>	<i>bardzo rzadko</i>	<i>rzadko</i>	<i>często</i>	<i>bardzo często</i>	<i>zawsze</i>
Najbliższe mi osoby zarzucają mi, że zbyt dużo czasu spędzam w sieci	25%	16%	28%	22%	5%	4%
Późno w nocy nie śpię, bo surfuję po Internecie	29%	25%	20%	13%	7%	6%
Próbuję bezskutecznie ograniczyć czas spędzany w sieci	29%	17%	25%	18%	8%	5%
Coraz częściej wybieram sieć zamiast spotkań z innymi	45%	26%	17%	8%	3%	1%
Wskutek zbyt długiego przebywania w sieci zdarza mi się zapomnieć o moich codziennych obowiązkach	34%	27%	17%	14%	5%	2%
Denerwuję się, gdy ktoś przeszkadza mi w surfowaniu w Internecie	40%	25%	15%	11%	4%	4%
Z powodu zbyt długiego przebywania w sieci spada efektywność mojej nauki	35%	24%	18%	12%	5%	5%

HAZARD Z PERSPEKTYWY UCZNIÓW

Kolejny analizowany obszar dotyczył zjawiska hazardu. Jak wynika z analizy materiału badawczego 22% uczniów przyznaje, że zdarzyło im się grać w gry na pieniądze. 78% nie ma takich doświadczeń.

Wykres 41. Czy zdarzyło Ci się grać w gry na pieniądze?

Następne pytania dotyczą osób, które zadeklarowały, że grają w gry na pieniądze.

Uczniowie zapytani o to, czy zdarzyło im się grać/obstawiać którąś z wymienionych loterii stwierdzili, że były to głównie zdraпки (113 osób), lotto (73 osoby) i ruletka (71 osób). Najmniej popularne okazały się loterie SMS.

Tabela 34. Czy grałeś/aś lub obstawiałeś/aś którąś z wymienionych gier?

	<i>tak</i>		<i>nie</i>	
	% odp.	Liczba odp.	% odp.	Liczba odp.
Ruletka	53%	71	47%	64
Lotto	54%	73	46%	61
Zdraпки	78%	113	22%	32
Poker	42%	57	58%	78
Gra na automatach	51%	70	49%	67
Zakłady bukmacherskie	44%	59	56%	76
Loterie SMS	25%	30	75%	92

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

47 uczniów grało za sumy między 10 a 50 zł. 36 uczniów grało za mniej, niż 10 zł, 28 zaznaczyło przedział 50 – 200 zł, 17 zaznaczyło przedział 200 – 1000 zł, z kolei 14 badanych uważa, że grali za więcej, niż 1000 zł.

Tabela 35. Za jakie sumy grałeś/aś?

	%	Liczba odp.
10-50 zł	31%	47
mniej niż 10 zł	24%	36
50-200 zł	18%	28
200-1000 zł	11%	17
więcej niż 1000 zł	9%	14
inne, ile?	7%	11

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Jak wynika z analizy materiału badawczego 134 uczniów nie miało poważnych problemów w związku z uprawianiem hazardu. 14 badanych wskazuje na problemy finansowe, a 5 na problemy w szkole. 4 osoby przyznają się do problemów rodzinnych.

Tabela 36. Czy miałeś/aś poważne problemy w związku z uprawianiem hazardu?

	%	Liczba odp.
nie miałem, żadnych powyższych problemów	89%	134
miałem/am problemy finansowe	9%	14
miałem/am poważne problemy w szkole	3%	5
miałem/am problemy rodzinne	3%	4

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Uczniowie zapytani o motywację gry na pieniądze podali, że była to chęć dobrej zabawy (82 odpowiedzi), ciekawość (63 odpowiedzi) i chęć szybkiego zarobku (56 odpowiedzi). 19 osób zrobiło to pod wpływem znajomych.

Tabela 37. Z jakich powodów zacząłeś grać w gry na pieniądze?

<i>Odpowiedź</i>	%	<i>Liczba odp.</i>
chęć dobrej zabawy	54%	82
z ciekawości	41%	63
z chęci szybkiego zarobku	37%	56
pod wpływem znajomych	12%	19
inne powody, jakie?	9%	14

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

63 rodziców uczniów grających w gry hazardowe ma tego świadomość. 47 uczniów uważa, że trudno powiedzieć, czy ich rodzice zdają sobie z tego sprawę, z kolei rodzice 43 badanych nie zdają sobie z tego sprawy.

Tabela 38. Czy Twoi rodzice wiedzą, że grasz w gry hazardowe na pieniądze?

	%	Liczba odp.
tak	41%	63
trudno powiedzieć	31%	47
nie	28%	43

23 uczniów przyznało, że ich rodzice nie zareagowali w żaden sposób dowiedziawszy się o tym, że ich dzieci grają w gry hazardowe. 20 rodziców zdecydowało się na przeprowadzenie z dzieckiem rozmowy, z kolei rodzice 6 uczniów wyznaczyli im karę. 4 rodziców nie zareagowało bo nie wiedziało, z kolei 2 udało się do specjalisty. 14 uczniów zaznaczyło odpowiedź: „inne”, podając, że rodzice nie mieli z tym problemu, bądź, że grali wspólnie z nimi.

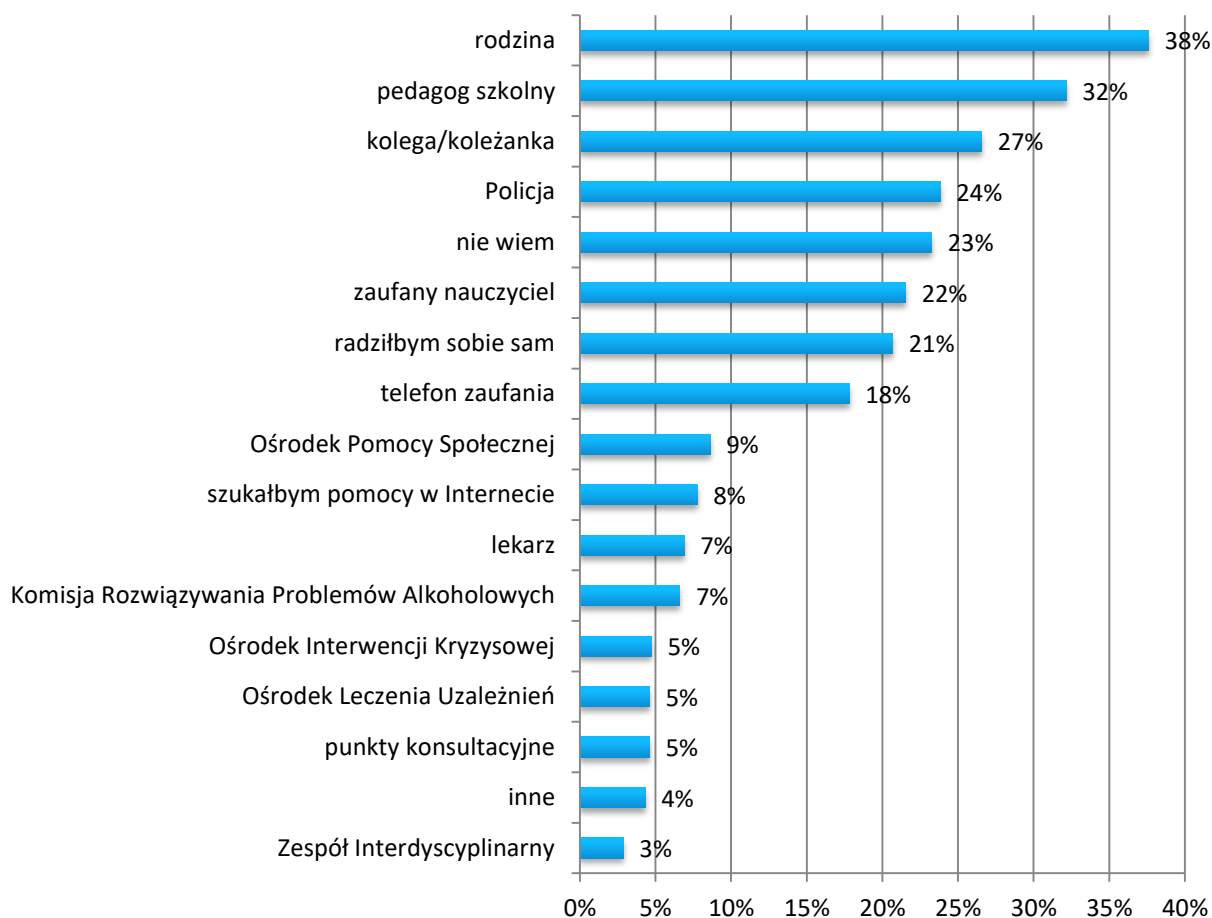
Tabela 39. Jak zareagowali Twoi rodzice?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie zareagowali mimo, że wiedzieli	37%	23
przeprowadzili rozmowę	32%	20
inne, jakie?	22%	14
zdenerwowali się i wyznaczyli karę	10%	6
nie zareagowali bo nie wiedzieli	6%	4
udali się do specjalisty	3%	2

PROFILAKTYKA Z PERSPEKTYWY UCZNIÓW

Ostatni blok tematyczny dotyczył spostrzegania działań profilaktycznych przez dzieci i młodzież. W pierwszym pytaniu respondenci zostali zapytani do kogo zwróciliby się o pomoc w razie problemu przemocy w rodzinie. Najwięcej głosów padło na rodzinę (38%), pedagoga szkolnego (32%) i koleżankę/kolegę (27%), z kolei najmniej popularny okazał się Zespół Interdyscyplinarny (3%).

Wykres 42. Do kogo zwróciłbyś się o pomoc w razie problemu przemocy w rodzinie?

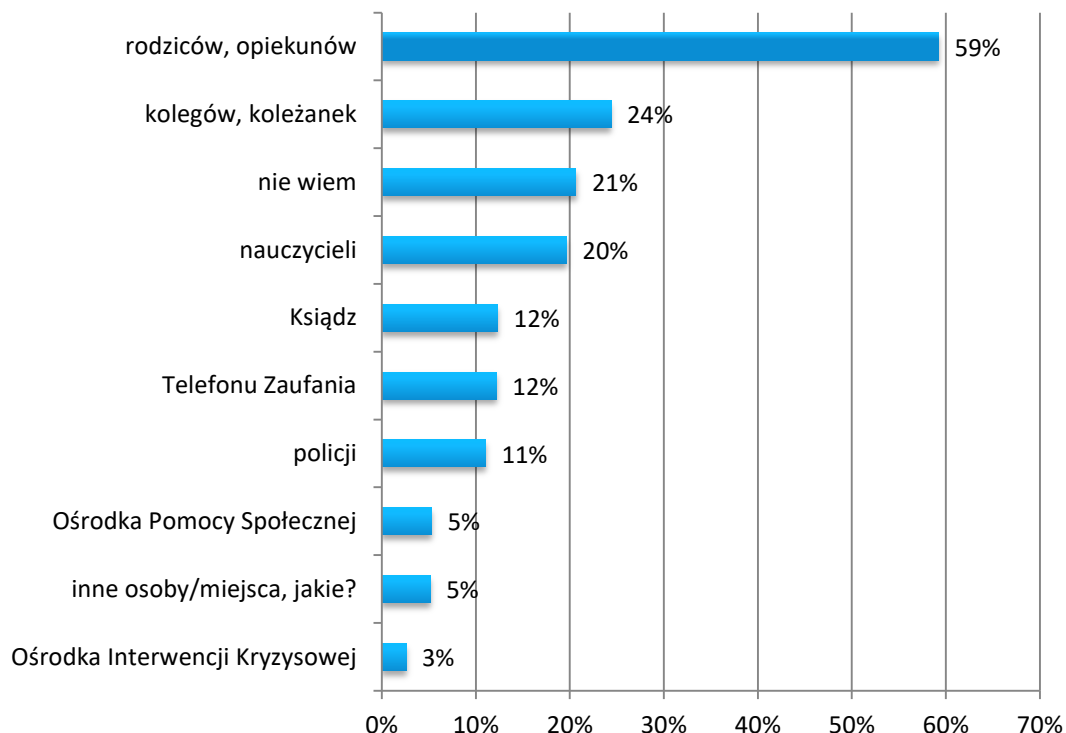

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

59% uczniów w razie problemu związanego z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami zwróciłoby się o pomoc do rodziców lub opiekunów. 24% wskazuje na kolegów/koleżanki, z kolei 20% – na nauczycieli. 12% wskazuje na księdza, 12% na Telefon Zaufania, a 11% na policję. Do Ośrodka Pomocy Społecznej zgłosiłoby się 5% osób, a do Ośrodka Interwencji Kryzysowej – 3%. 21% uczniów nie wie do kogo udać się po pomoc w razie problemów.

Wykres 43. Do kogo zwróciłbyś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?

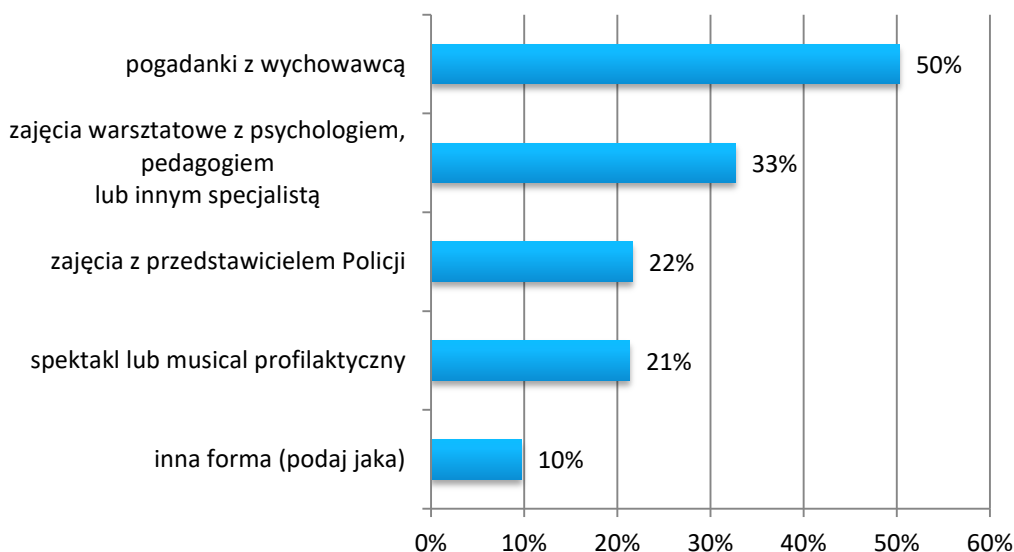

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Respondenci zostali zapytani o to, jaka forma zajęć profilaktycznych jest według nich najciekawsza/najefektywniejsza i uznali, że są to pogadanki z wychowawcą (50%) lub zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą (33%). Na zajęcia z przedstawicielem Policji wskazało 22% badanych z kolei na spektakl lub musical profilaktyczny uwagę zwróciło 21% respondentów. Należy jednoznacznie podkreślić, że wymienione przez uczniów formy oddziaływań nie wpisują się w nurt oddziaływań profilaktycznych, a pytanie odwoływało się do społecznie funkcjonujących przekonań.

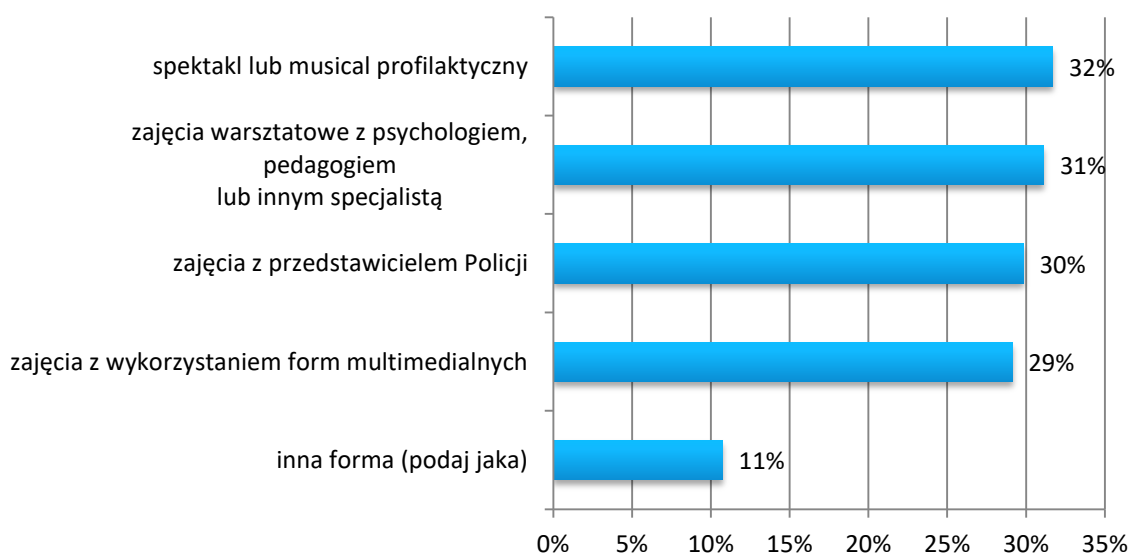
Wykres 44. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest według Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Badani zapytani o to, jakiego rodzaju zajęć profilaktycznych brakuje w ich szkole uznali, że jest to spektakl lub musical profilaktyczny (32%), zajęcia warsztatowe z psychologiem/pedagogiem (31%), zajęcia z przedstawicielem Policji (30%), zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych (31%) oraz spektakl lub musical profilaktyczny (29%). 11% uczniów uważa, że brakuje innej formy oddziaływań profilaktycznych. Uczniowie nie podali jednak jakiej.

Wykres 45. Jakiego rodzaju zajęć profilaktycznych brakuje w Twojej szkole?

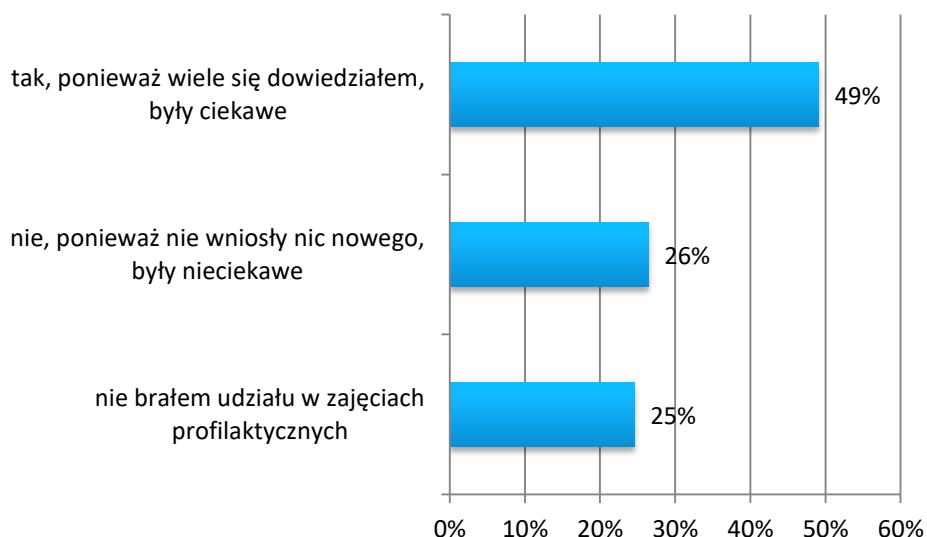

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Ostatnim pytaniem było pytanie dotyczące oceny zajęć profilaktycznych w szkole. 49% uczniów uznało, że spełniają one swoje zadanie, ponieważ wiele się dzięki nim dowiedzieli i były one ciekawe. 25% przyznało, że nie miało okazji wziąć udziału w zajęciach profilaktycznych, a 26% określiło je jako nie wnoszące nic nowego i nieciekawe.

Wykres 46. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?

PORÓWNANIE WYNIKÓW BADAŃ REALIZOWANYCH WŚRÓD UCZNIÓW DO WYNIKÓW OGÓLNOPOLSKIEGO BADANIA ESPAD

Wyniki badań realizowanych na terenie Gminy Czersk w 2019 roku, porównano do wyników badań ogólnopolskich, realizowanych w ramach programu ESPAD.

Diagnoza *Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną* miała charakter ogólnopolski i wykonana została na zlecenie Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii i Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Realizacja odbyła się na przełomie kwietnia i czerwca 2015 roku. Założono objęcie badaniem dwóch kohort młodzieży – młodzież urodzoną w 1999 roku (wiek: 15-16 lat w momencie badania) i w 1997 r. (wiek: 17-18 lat w momencie badania). Badaniami objęto próbę ogólnopolską, 9 prób wojewódzkich (Dolnośląskie, Kujawsko-Pomorskie, Lubelskie, Małopolskie, Mazowieckie, Opolskie, Śląskie, Świętokrzyskie Zachodniopomorskie) oraz 4 próby miejskie (Wrocław, Bydgoszcz, Kędzierzyn-Koźle, Poznań). Badania zrealizowano w 729 klasach gimnazjalnych (III klasa) oraz w 724 klasach szkół ponadgimnazjalnych (II klasa). W gimnazjach zebrano 12 764 ankiet, zaś w szkołach ponadgimnazjalnych – 13 218 ankiet. Ważona próba ogólnopolska liczyła 3526 uczniów trzecich klas gimnazjów oraz 2770 uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. Badanie zostało realizowane metodą ankiety audytoryjnej przez zespół ankietatorów rekrutujący się spoza systemu oświaty i wychowania.

Porównanie ma na celu ukazanie różnic pomiędzy danymi ogólnopolskimi, a danymi lokalnymi. Poniżej zaprezentowano wyniki przeprowadzonej analizy. Wyniki badań lokalnych będą porównywane do wyników uczniów klas III gimnazjum w badaniu ogólnopolskim.

Tabela 40. Podstawowe dane dotyczące badania ESPAD i badania przeprowadzonego na terenie Gminy Czersk.

Badanie na terenie Gminy Czersk	Badanie ESPAD
Rok badania	
2019	2015
Próba badawcza	
697 uczniów	3 526 uczniów
Płeć badanych uczniów	
51% chłopców, 49% dziewcząt	51% dziewcząt, 49% chłopców
Wiek badanych uczniów	
8 – 10 lat (10%) 11 – 13 lat (27%) 14 – 16 lat (37%) Powyżej 17 lat (27%)	15 – 16 lat
Badania realizowane poprzez:	
Kwestionariusz ankiety	Kwestionariusz ankiety

Tabela 41. Porównanie wyników z zakresu palenia tytoniu.

Badanie na terenie Gminy Czersk	Badanie ESPAD
Doświadczenia z paleniem papierosów – kiedykolwiek w życiu	
39% badanych paliło papierosy kiedykolwiek w życiu.	56% badanych paliło papierosy kiedykolwiek w życiu.
Palenie papierosów w czasie 30 dni przed badaniem	
12% uczniów paliło papierosy w przeciągu miesiąca poprzedzającego badanie.	25% uczniów paliło papierosy w przeciągu miesiąca poprzedzającego badanie.
Wnioski	
Jak wynika z porównania przeprowadzonych badań uczniowie w badaniu ESPAD znacznie częściej, niż uczniowie z terenu Gminy Czersk przyznają się do palenia papierosów.	

Tabela 42. Porównanie wyników z zakresu spożywania alkoholu.

Badanie na terenie Gminy Czersk	Badanie ESPAD
Doświadczenia ze spożywaniem alkoholu – kiedykolwiek w życiu	
53% uczniów spożywało alkohol kiedykolwiek w życiu.	84% uczniów spożywało alkohol kiedykolwiek w życiu.
Rodzaj spożywanego alkoholu	
– 46% spożywało piwo – 31% spożywało wino – 34% spożywało wódkę	– 51% spożywało piwo – 21% spożywało wino – 33% spożywało wódkę
Ocena łatwości zdobycia alkoholu	
39% uczniów oceniło zdobycie alkoholu na terenie Gminy jako łatwe.	69% uczniów oceniło zdobycie alkoholu, jako łatwe.
Wnioski	
Wskaźnik spożycia alkoholu przez uczniów z terenu Gminy Czersk jest zdecydowanie niższy, niż wskaźnik ogólnopolski, a różnica wynosi 31 punktów procentowych. Uczniowie Gminy Czersk częściej sięgają po wino w porównaniu do wyników ogólnopolskich. Popularność wódki utrzymuje się na podobnym poziomie.	

Tabela 43. Porównanie wyników z zakresu substancji psychoaktywnych.

Badanie na terenie Gminy Czersk	Badanie ESPAD
Rodzaj używanej substancji – kiedykolwiek w życiu	
– 1% - dopalacze – 8% - marihuana lub haszysz – >1% - substancje wziewne – 2% - amfetamina – >1% - kokaina – >1% - heroina – 1% - ekstazy – >1% - grzyby halucynogenne – >1% - LSD – >1% - GHB – >1% - sterydy anaboliczne	– 10% - dopalacze – 25% - marihuana lub haszysz – 11% - substancje wziewne – 5% - amfetamina – 4% - kokaina – 3% - heroina – 4% - ekstazy – 3% - grzyby halucynogenne – 6% - LSD – 2% - GHB – 3% - sterydy anaboliczne
Ocena łatwości zdobycia narkotyków/dopalaczy	
12% uczniów oceniło zdobycie narkotyków i dopalaczy na terenie Gminy, jako łatwe.	25% uczniów oceniło zdobycie narkotyków i dopalaczy, jako łatwe.
Miejsca, w których można zdobyć narkotyki/dopalacze	
– 57% uczniów nie zna takich miejsc – 22% wskazuje na ulicę/park – 15% wskazuje na szkołę – 14% wskazuje na dyskotekę/bar – 17% wskazuje na dealera – 13% wskazuje na Internet	– 83% uczniów nie zna takich miejsc – 5% wskazuje na osiedle – 3% wskazuje na szkołę – 5% wskazuje na dyskotekę – 4% wskazuje na centrum miejscowości – 9% zna konkretną osobę u której można kupić narkotyki
Wnioski	
W porównaniu do wyników ogólnopolskich uczniowie Gminy Czersk zdecydowanie rzadziej sięgają po substancje psychoaktywne, choć w obu badanych grupach najbardziej popularna okazała się marihuana lub haszysz. Uczniowie w badaniu ogólnopolskim częściej deklarują wiedzę odnośnie miejsc, w których można zdobyć narkotyki/dopalacze. Wyniki odnoszące się do oceny łatwości zdobycia substancji psychoaktywnych także przybierają wyższe wartości w badaniu ESPAD.	

Tabela 44. Porównanie wyników z zakresu hazardu i korzystania z komputera/Internetu.

Badanie na terenie Gminy Czersk	Badanie ESPAD
Doświadczenia z grami hazardowymi – kiedykolwiek w życiu	
22% uczniów kiedykolwiek w życiu grało w gry hazardowe.	20% uczniów kiedykolwiek w życiu grało w gry hazardowe.
Rodzaj gier w które grali uczniowie	
– 10% grało na automatach – 8% grało w Pokera – 10% grało w loterie – 8% obstawiało zakłady sportowe	– 5% grało na automatach – 7% grało w karty – 8% grało w loterie – 8% obstawiało zakłady sportowe
Częstotliwość korzystania z Internetu w godzinach	
– 18% korzysta do 1 godz. – 16% korzysta powyżej 6 godz. – 36% korzysta 1 – 3 godzin – 25% korzysta 3 – 6 godzin	– 16% korzysta do 1 godz. – 20% korzysta powyżej 6 godz. – 32% korzysta 2 – 3 godz. – 21% korzysta 4 – 5 godz.
Powody korzystania z Internetu	
– 41% - portale społecznościowe – 54% - gry online – 65% - kontakt ze znajomymi – 67% - słuchanie muzyki, 64% oglądanie filmów – 30% - robienie zakupów online	– 61% - portale społecznościowe – 12% - gry online – 29% - szukanie informacji – 33% - słuchanie muzyki i oglądanie filmów – 4% - kupno/sprzedaż online
Wnioski	
Odsetek uczniów deklarujących granie w gry hazardowe kiedykolwiek w życiu utrzymuje się na zbliżonym poziomie w obydwu grupach badawczych, jednak uczniowie z terenu Gminy Czersk częściej grają na automatach. Wyniki dotyczące częstotliwości korzystania z Internetu także uznać należy za zbliżone. Wyniki badań lokalnych wskazują, że uczniowie z terenu Gminy Czersk częściej robią zakupy przez Internet oraz używają Internetu do słuchania muzyki i oglądania filmów oraz grania w gry online, natomiast uczniowie w badaniach ogólnopolskich częściej korzystają z portali społecznościowych.	

W celu zachowania wiarygodności statystycznej wszystkie odpowiedzi procentowe liczone były z całości grupy badawczej.

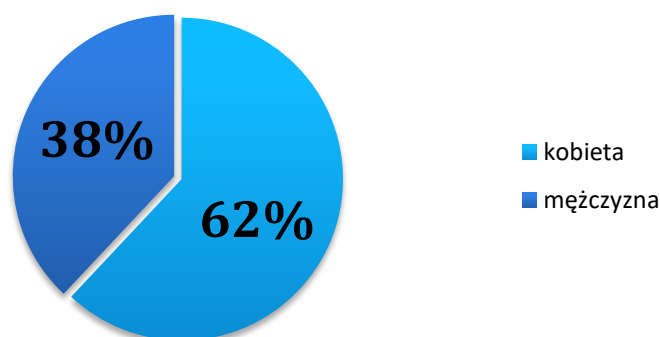

BADANIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW NA TERENIE GMINY CZERSK

STRUKTURA BADANEJ GRUPY

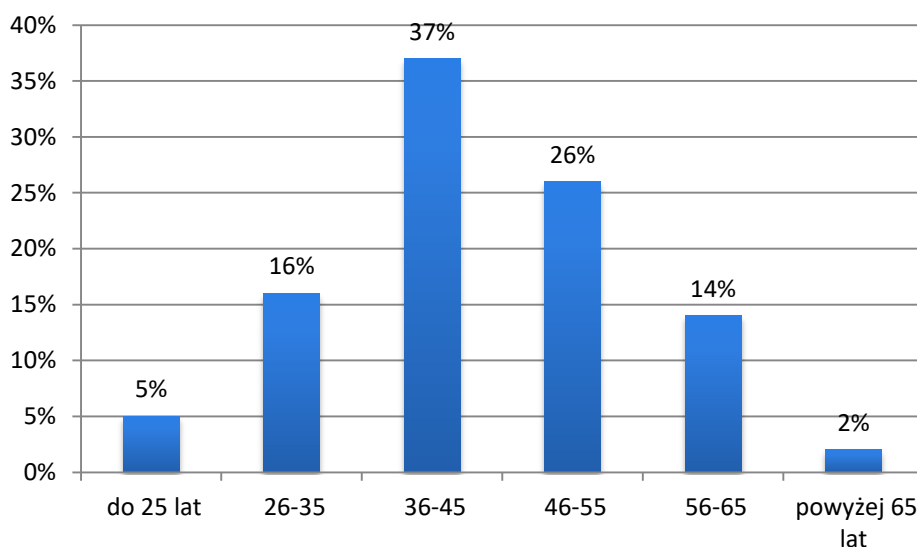
Następną grupę badawczą stanowili dorośli mieszkańcy Gminy Czersk. Badanie przeprowadzone było zgodnie z założeniami techniki PAPI (*Paper and Pen Interview*). Badana grupa liczyła 100 osób. 62% respondentów stanowiły kobiety, z kolei 38% mężczyźni.

Wykres 47. Płeć badanych mieszkańców.

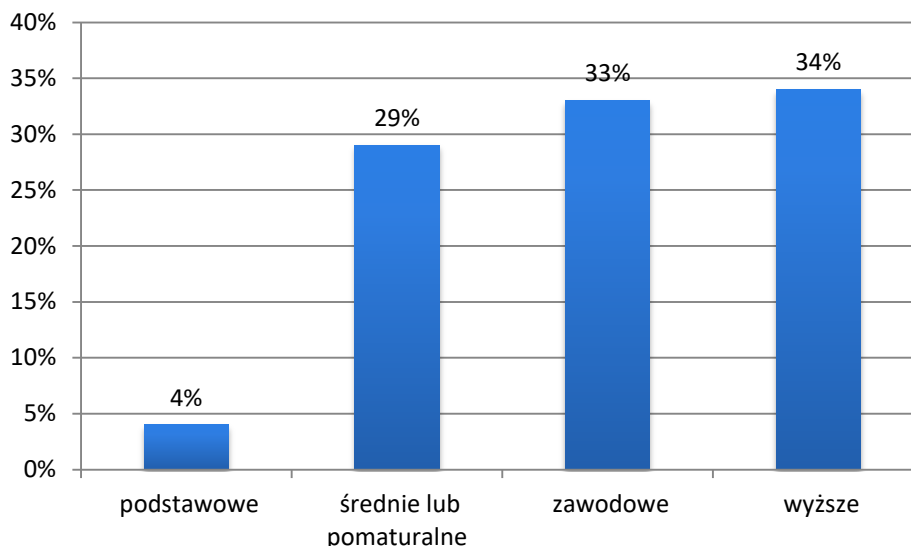
5% mieszkańców miało do 25 lat, 16% znalazło się w przedziale wiekowym od 26-35 roku życia, 37% zadeklarowało, że ma od 36-45 lat, 26% zaznaczyło, że ma 46-55 lat, a wiek 56-65 lat zaznaczyło 14% mieszkańców. 2% mieszkańców zadeklarowało, że ma powyżej 65 lat.

Wykres 48. Wiek badanych mieszkańców.

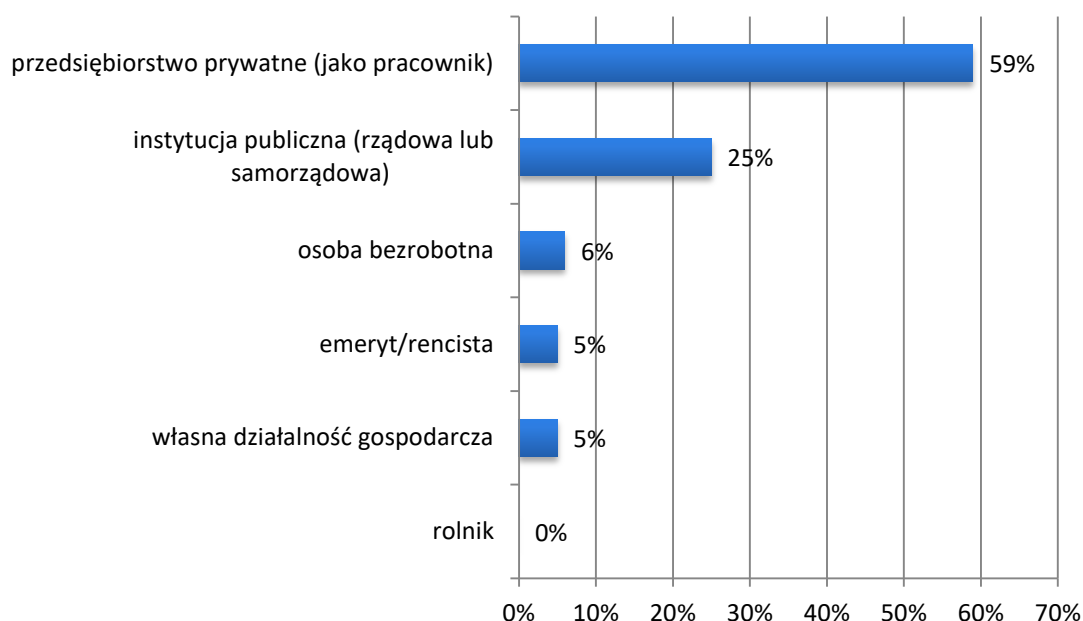
34% badanej grupy zadeklarowało, że posiada wykształcenie wyższe, z kolei 29% – średnie lub pomaturalne. Do wykształcenia zawodowego przyznało się 33% mieszkańców, a do podstawowego – 4%.

Wykres 49. Wykształcenie badanych mieszkańców.

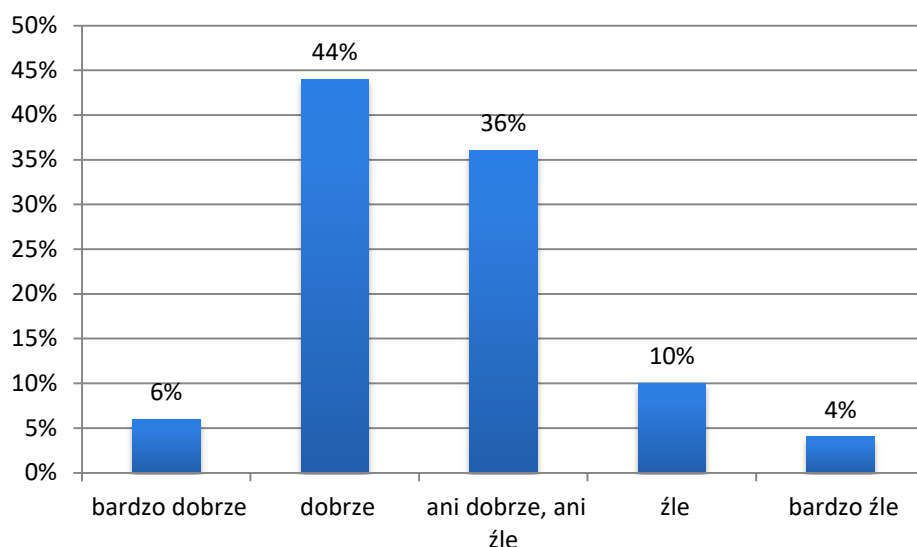
59% osób spośród badanej grupy zatrudnionych jest w przedsiębiorstwie prywatnym (jako pracownik), z kolei 25% pracuje dla instytucji publicznej. 5% posiada własną działalność gospodarczą, 5% badanych jest obecnie na emeryturze, z kolei 6% badanych zadeklarowało, że nie posiada obecnie pracy.

Wykres 50. Miejsce zatrudnienia badanych mieszkańców.

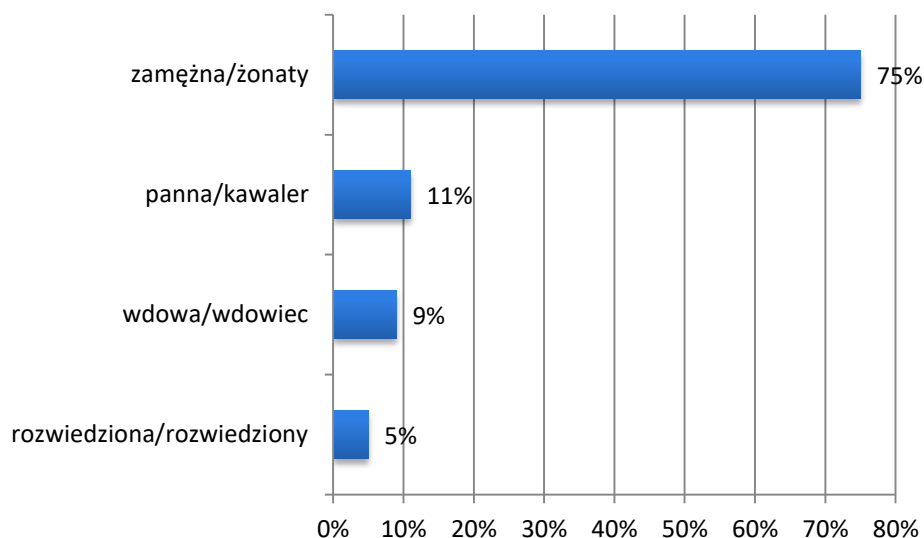
Ankietowani zostali także poproszeni o subiektywną ocenę swojej sytuacji materialnej. Jak wynika z ich odpowiedzi 6% uznało ją za bardzo dobrą, a 44% za dobrą. 36% mieszkańców stwierdziło, że ich sytuacja materialna nie jest ani dobra, ani zła. 10% określiło ją jako złą, z kolei 4% - jako bardzo złą.

Wykres 51. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

Biorąc pod uwagę kwestię stanu cywilnego, jak wynika z badań 75% ankietowanych pozostaje w związku małżeńskim, 11% jest stanu wolnego (formalnie), z kolei do wdowieństwa przyznaje się 9% mieszkańców Gminy Czersk. 5% badanej społeczności jest po rozwodzie.

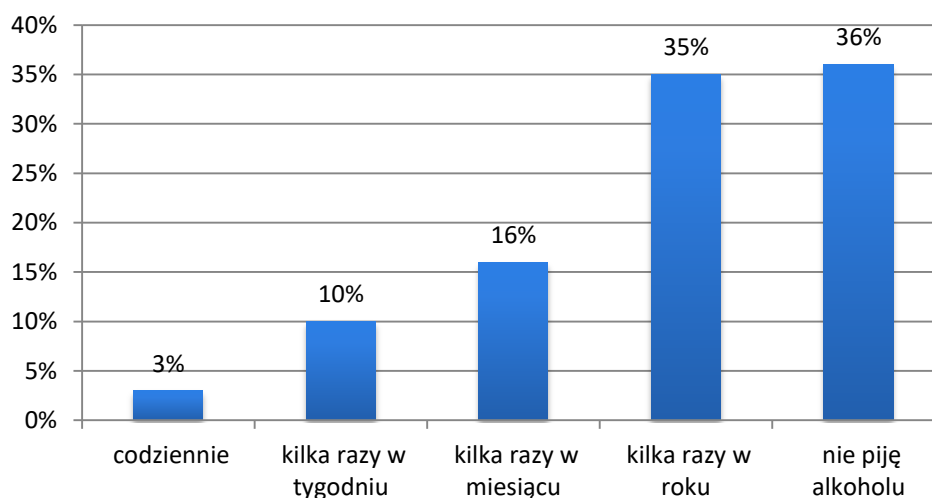
Wykres 52. Stan cywilny badanych mieszkańców.

ALKOHOL Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

W celu zdiagnozowania skali problemu alkoholizmu na terenie Gminy Czersk zapytaliśmy dorosłych mieszkańców o określenie częstotliwości spożywanego przez nich alkoholu. Jak się okazuje 36% twierdzi, że nie spożywa alkoholu, natomiast 35% przyznaje, że sięga po napoje wysokoprocentowe kilka razy w roku. Spośród ankietowanych 16% pije alkohol kilka razy w miesiącu, a 10% - kilka razy w tygodniu. 3% dorosłych mieszkańców przyznaje, że sięga po napoje wysokoprocentowe codziennie.

Wykres 53. Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Następne pytania dotyczą osób, które zadeklarowały spożywanie alkoholu.

Wśród osób spożywających alkohol 48% stwierdziło, że spożywa piwo i wódkę (45%). Trzecim najpopularniejszym alkoholem okazało się wino (28%). W następnej kolejności wymienione zostały takie, jak: nalewki (11%), likiery (6%) i alkohol własnej roboty (2%). 2 mieszkańców dodało, że spożywa whisky.

Tabela 45. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
piwo	48%	31
wódka	45%	29
wino	28%	18
nalewki	11%	7
likiery	6%	4
inne, jakie?	3%	2
alkohol własnej roboty	2%	1
alkohol spoza legalnego źródła	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Diagnostując problem nadużywania alkoholu, obok rodzaju i częstotliwości jego spożywania istotnym wskaźnikiem problemu wydają się być dzienne porcje spożywanego alkoholu. Jak wynika z przeprowadzonych badań 37% mieszkańców Gminy spożywa od 1 do 2 porcji alkoholu (w ciągu dnia, w którym pije). 29% ankietowanych przyznaje, że jest to od 3-4 porcji, 22% deklaruje zakres 5-7, z kolei 8% mieszkańców twierdzi, że spożywa od 8-10 porcji alkoholu. 5% badanych zaznaczyło odpowiedź: „11-13 i więcej porcji alkoholu”.

W Europie przyjmuje się, że porcja to 10g czystego alkoholu. W związku z takim przelicznikiem porcja standardowa (10g) zawarta jest w około 250 ml piwa o mocy 5% w około 100 ml wina o mocy 12% oraz w około 30 ml wódki o mocy 40%. Porcja uznana za bezpieczną mieści się w granicach od 1-2 w ciągu dnia.

Tabela 46. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml, kieliszek wódki (30 ml).

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
1-2	37%	23
3-4	29%	18
5-7	22%	14
8-10	8%	5
11-13 i więcej	5%	3

Mieszkańcy Gminy zostali zapytani o powody spożywania alkoholu. Jak się okazuje 57% robi to dla towarzystwa, 22% pije bez konkretnego powodu, a 19% robi to by lepiej się bawić. 16% lubi jego smak, a 6% pije, by złagodzić stres i zapomnieć o problemach (5%).

Tabela 47. Z jakich powodów sięga Pan/i po alkohol?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
dla towarzystwa	57%	36
brak konkretnego powodu	22%	14
chęć lepszej zabawy	19%	12
bo lubię jego smak	16%	10
by złagodzić stres	6%	4
inne, jakie?	6%	4
by zapomnieć o problemach	5%	3
pod wpływem znajomych	0%	0
aby zmniejszyć objawy kaca	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Jak wynika z przeprowadzonych badań respondenci najczęściej spożywają alkohol w domu (66%) i u znajomych (52%). Część ankietowanych decyduje się na picie w pubie bądź restauracji (14%), na świeżym powietrzu (9%) i pod sklepem (5%). Także 5% mieszkańców spożywa alkohol w pracy.

Tabela 48. Gdzie najczęściej spożywa Pan/i alkohol?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
w domu	66%	42
u znajomych	52%	33
w pubie/restauracji/kawiarni	14%	9
pod sklepem	5%	3
w pracy	5%	3
na świeżym powietrzu	9%	6
inne, jakie?	5%	3

Z wypowiedzi mieszkańców Gminy wynika, że większość (89%) nigdy nie pracowała pod wpływem alkoholu, natomiast 6% ankietowanych przyznaje, że rzadko im się to zdarza. 3% ankietowanych uważa, że pod wpływem alkoholu pracuje czasami, a 2% - często.

Tabela 49. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
bardzo często	0%	0
często	2%	1
czasami	3%	2
rzadko	6%	4
nigdy	89%	56

Wśród badanych osób 87% nigdy nie prowadziło pojazdu pod wpływem alkoholu, 8% przyznaje, że zdarzyło się to raz, a 5% - że zdarza się to sporadycznie.

Tabela 50. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
nigdy mi się to nie zdarzyło	87%	54
raz mi się to zdarzyło	8%	5
zdarza mi się to sporadycznie	5%	3
zdarza mi się to często	0%	0

1 z mieszkańców Gminy był kiedykolwiek zatrzymany za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości.

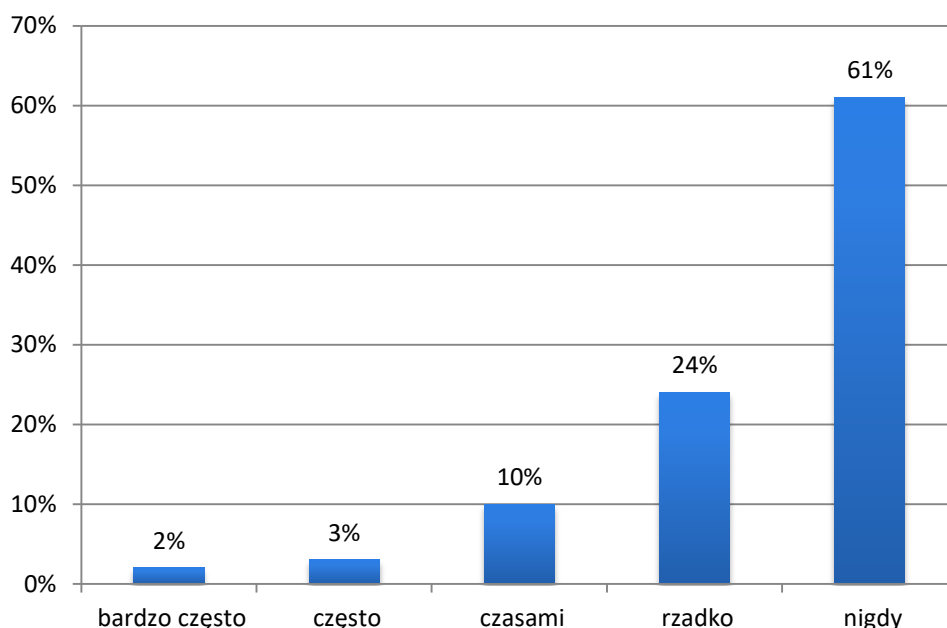
Tabela 51. Czy był Pan/i kiedykolwiek zatrzymany za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak	2%	1
nie	98%	61

Następne pytania dotyczą całości grupy badawczej.

Jak wynika z ogółu wypowiedzi 61% badanych nigdy nie było świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu. 24% przyznaje, że zdarza się to rzadko, a 10%, że czasami. 3% twierdzi, że często są świadkami omawianej sytuacji, a 2% uważa, że bardzo często.

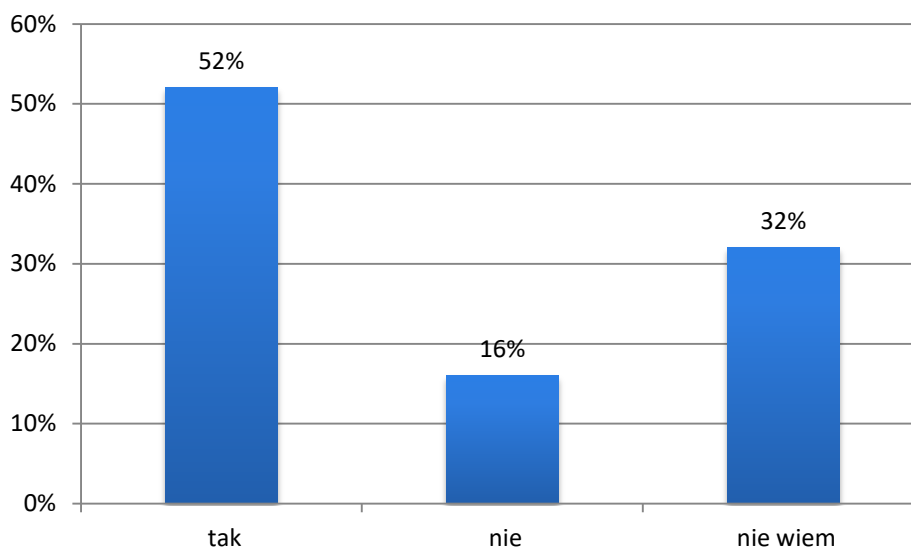
Wykres 54. Czy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

Jedynie niewiele ponad połowa mieszkańców (52%) zdaje sobie sprawę, że picie alkoholu w ciąży wpływa na rozwój dziecka. 16% takiej zależności nie widzi, z kolei 32% deklaruje brak wiedzy w temacie.

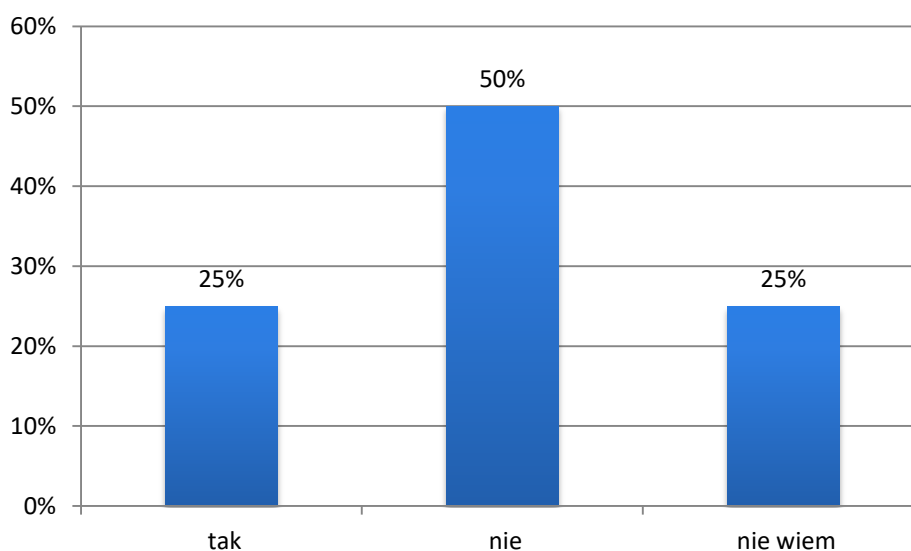

Wykres 55. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

50% respondentów nigdy nie wiedziało kobiety w ciąży spożywającej alkohol na terenie Gminy, jednak 25% przyznaje, że takie sytuacje miały miejsce, co wydaje się być dość niepokojące. 25% badanych nie potrafi tego określić.

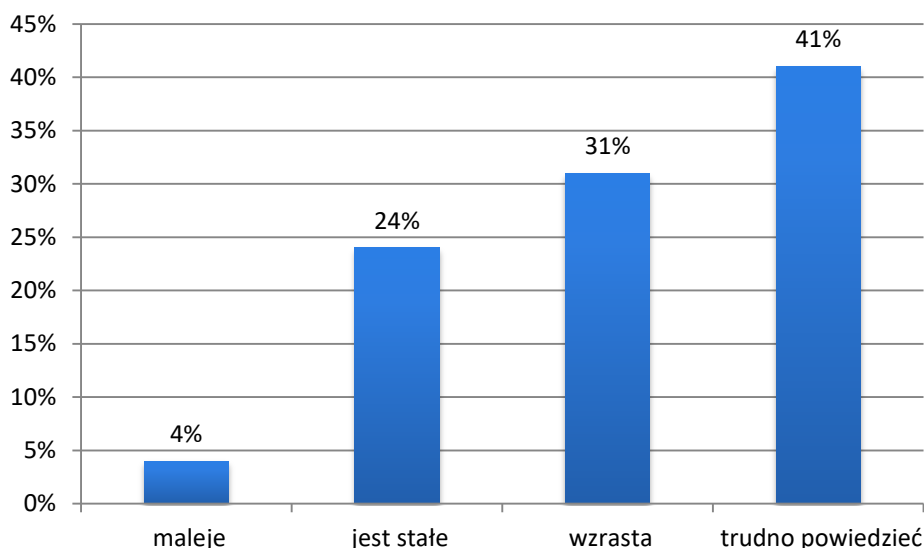
Wykres 56. Czy widział/a Pan/i kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie Pana/i miejscowości?

W szeroko rozumianej profilaktyce uzależnień istotne wydaje się poznanie stanu wiedzy mieszkańców na temat skali natężenia zjawiska spożywania alkoholu. Jak wynika z przeprowadzonych badań 24% mieszkańców Gminy twierdzi, że spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Gminie jest stałe, 31% uważa, że wzrasta, 4% twierdzi, że omawiana tendencja jest malejąca, natomiast 41% respondentów uważa, że trudno powiedzieć.

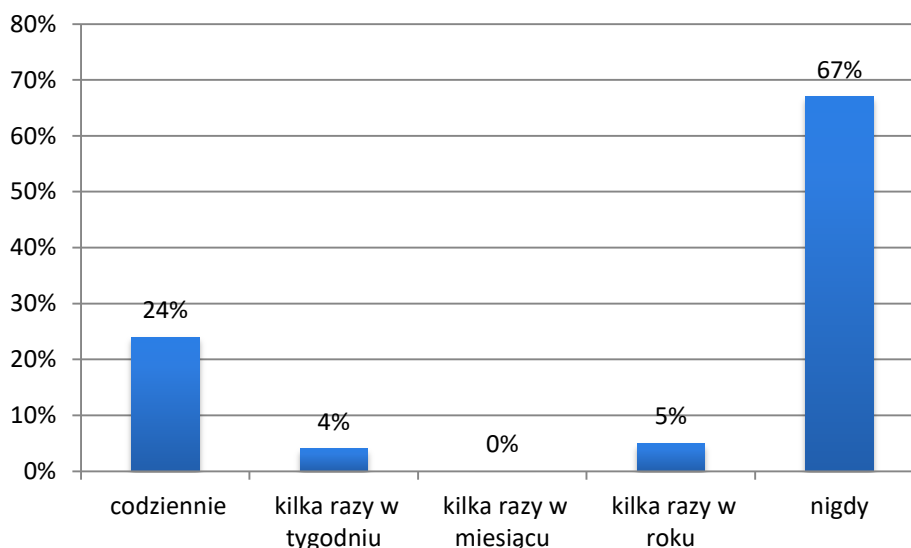
Wykres 57. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości...

NIKOTYNA Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

W celu zdiagnozowania problemu nikotynowego zapytaliśmy dorosłych mieszkańców Gminy o częstotliwość palenia papierosów. Większa część ankietowanych (67%) deklaruje, że nie pali papierosów, 24% przyznaje, że robi to codziennie, a 5% uważa, że pali papierosy kilka razy w roku. Do palenia kilka razy w tygodniu przyznaje się 4% ankietowanych.

Wykres 58. Jak często pali Pan/i papierosy?

Następne pytania dotyczą osób, które zadeklarowały palenie papierosów.

Spośród osób, które zadeklarowały się jako palące, mniej niż 5 papierosów wypala 9% badanych, a 6% pali od 6-15 sztuk dziennie. 33% podaje przedział 16-25 sztuk dziennie. 36% mieszkańców twierdzi, że nie liczy wypalanych sztuk, natomiast 15% uważa, że nie pali każdego dnia, więc trudno powiedzieć.

Tabela 52. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
trudno powiedzieć, nie palę codziennie	15%	5
poniżej 5 sztuk	9%	3
6-15 sztuk	6%	2
16-25 sztuk	33%	11
nie wiem, nie liczę	36%	12

Mieszkańcy Gminy Czersk zapytani o motywacje do palenia papierosów zadeklarowali, że palą przede wszystkim dla przyjemności (47%) i w stresie (38%). 19% pali przy alkoholu, 16% - dla towarzystwa, a 13% - dla zabicia czasu.

Tabela 53. Kiedy najczęściej sięga Pan/i po papierosa?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
dla przyjemności	47%	15
w stresie	38%	12
przy alkoholu	19%	6
dla towarzystwa	16%	5
ze znudzenia/zabicia czasu	13%	4
inne, jakie?	6%	2

Następnym, istotnym dla postawienia diagnozy pytaniem było pytanie dotyczące prób rzucenia papierosów. 70% odpowiedzi wskazuje na to, że mieszkańcy Gminy nie podjęli takiej próby. 6% uważa, że próbowało raz ale bezskutecznie, a 9% uważa, że próbowało wiele razy. 15% deklaruje, że nie podjęło takiej próby, ale zamierza spróbować.

Tabela 54. Czy próbował Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?

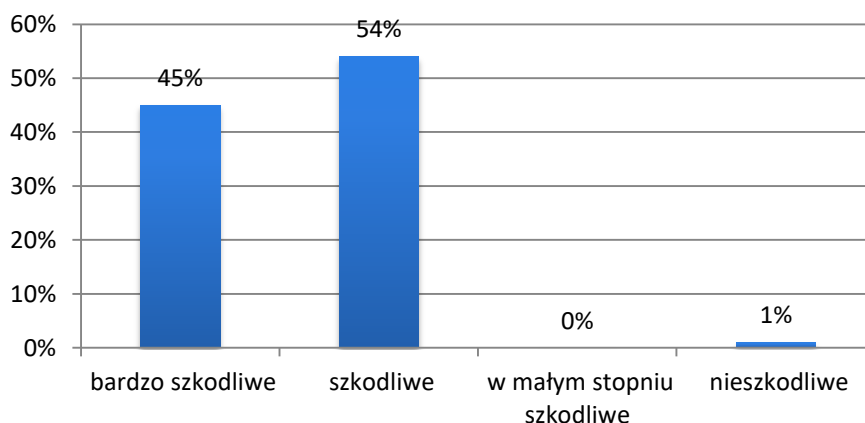
<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
nigdy nie próbowałem	70%	23
nie, ale zamierzam spróbować	15%	5
tak, wiele razy, ale nie udało mi się	9%	3
tak, raz, ale nie udało mi się	6%	2

Następne pytania dotyczą całości grupy badawczej.

Mieszkańcy Gminy zapytani o szkodliwość palenia papierosów przyznali, że są one bardzo szkodliwe (45%). 54% badanych traktuje sięganie po wyroby tytoniowe jako szkodliwe dla zdrowia. 1% mieszkańców uznał papierosy za nieszkodliwy wyrób.

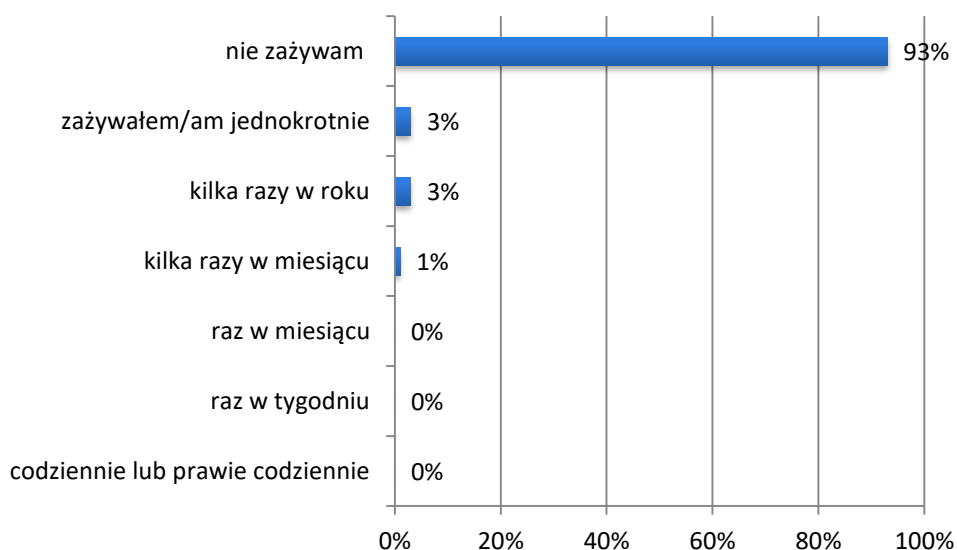
Wykres 59. Jak ocenia Pan/i szkodliwość palenia papierosów dla zdrowia?

ŚRODKI PSYCHOAKTYWNE Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

W kolejnym bloku tematycznym poruszony został problem środków psychoaktywnych. W pierwszym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o wskazanie częstotliwości zażywania środków psychoaktywnych. 93% uważa, że nie zażywa środków psychoaktywnych. Do zażywania omawianych środków jednokrotnie przyznało się 3% mieszkańców. 3% sięga po nie kilka razy w miesiącu, a 1% - kilka razy w roku.

Wykres 60. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania?)

Następne pytania dotyczą osób, które zadeklarowały zażywanie środków psychoaktywnych.

Mieszkańcy zostali zapytani, jakie środki zdarzyło im się zażywać. 7 osób wskazało na marihuanę, a jedna osoba na amfetaminę.

Tabela 55. Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
marihuana	100%	7
amfetamina	14%	1
kokaina	0%	0
LSD	0%	0
grzyby halucynogenne	0%	0
ekstazy	0%	0
środki nasenne	0%	0
sterydy	0%	0
leki	0%	0
dopalacze	0%	0
inne, jakie?	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Badani, zapytani o powód sięgnięcia po wymienione substancje psychoaktywne wskazali na: ciekawość (3 osoby), złagodzenie stresu (2 osoby) i chęć lepszej zabawy (2 osoby). Pojedyncze odpowiedzi padły na zażywanie dla towarzystwa, pod wpływem znajomych i bez konkretnego powodu.

Tabela 56. Z jakich powodów sięgnął/ęła Pan/i po wyżej wymienione substancje psychoaktywne?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
z ciekawości	43%	3
chęć lepszej zabawy	29%	2
by złagodzić stres	29%	2
dla towarzystwa	14%	1
wpływ znajomych	14%	1
brak konkretnego powodu	14%	1
by zapomnieć o problemach	0%	0
inne, jakie?	0%	0

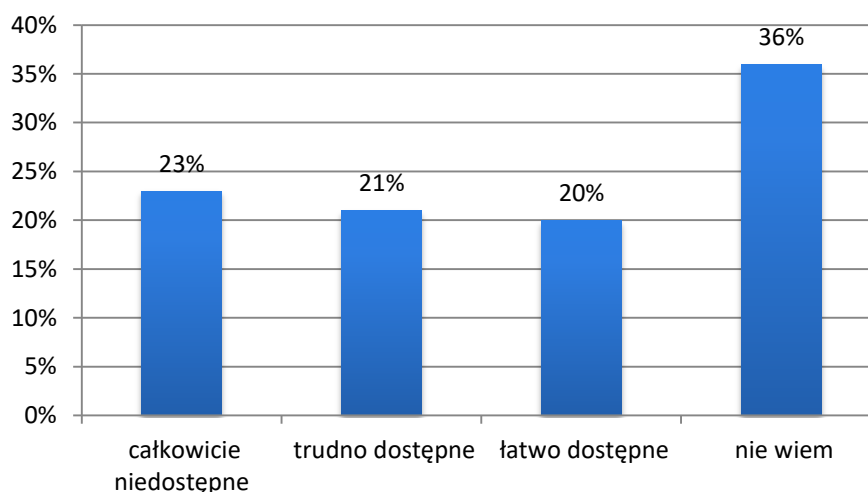
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Następnie pytania dotyczą całości grupy badawczej.

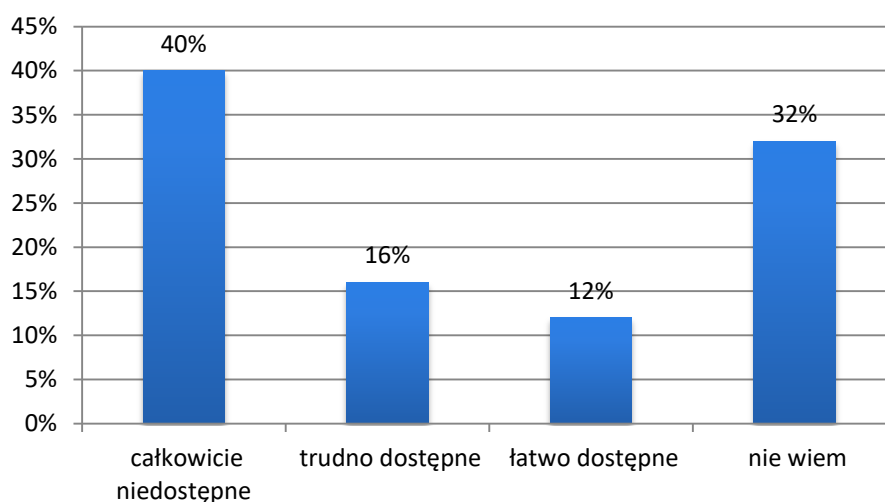
Badani zostali zapytani o możliwość pozyskania narkotyków na terenie Gminy. 36% badanych twierdzi, że nie wie, z kolei 20% uważa, że są one łatwo dostępne, a 21%, że są trudno dostępne. 23% mieszkańców uważa, pozyskanie narkotyków za całkowicie niedostępne.

Wykres 61. Jak ocenia Pan/ i możliwość pozyskania narkotyków na terenie Pana/i miejscowości?

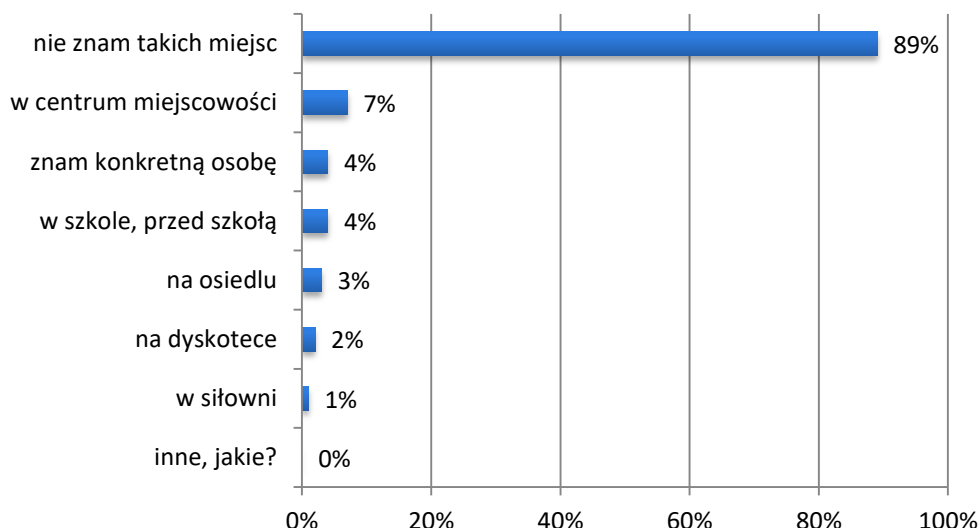
Analogicznie, mieszkańcy zostali zapytani także o możliwość pozyskania dopalaczy. Wyniki kształtują się następująco: 40% twierdzi, że są one całkowicie niedostępne, 16% uznało je za trudno dostępne, a 12% za łatwo dostępne. 32% badanych deklaruje brak wiedzy w temacie.

Wykres 62. Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania dopalaczy na terenie Pana/i miejscowości?

Następnie poproszono respondentów o wskazanie, gdzie w miejscowości jest możliwość zdobycia narkotyków bądź dopalaczy. 89% uważa, że nie zna takich miejsc. 7% wskazuje na centrum miejscowości, 4% na szkołę, 3% na osiedle, 2% na dyskotekę, a 1% na siłownię. 4% zna konkretną osobę zajmującą się dystrybucją omawianych środków.

Wykres 63. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można zakupić narkotyki lub dopalacze?

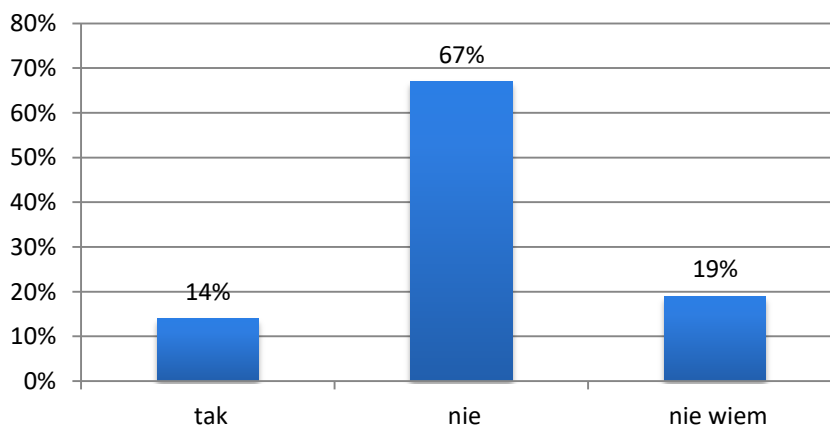

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

PRZEMOC Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

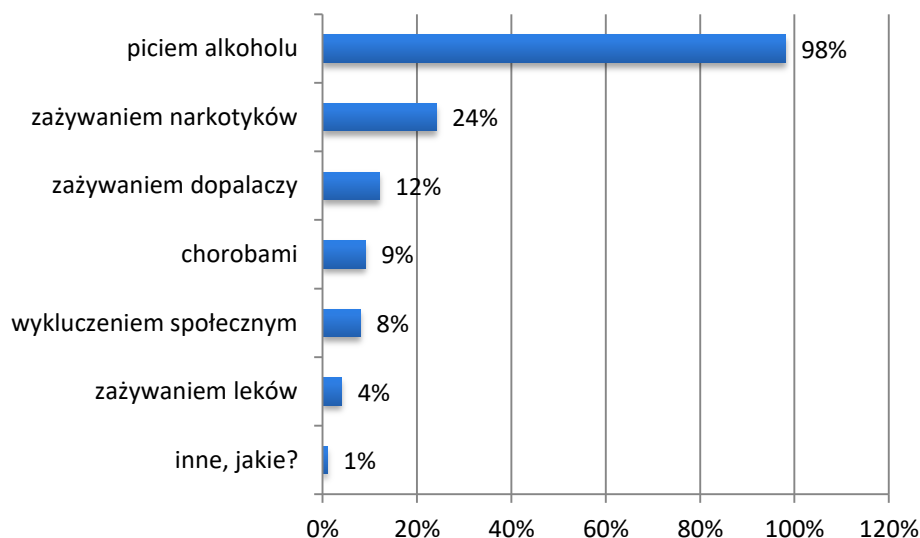
Kolejnym poruszonym w diagnozie problemem był problem przemocy. 14% badanych zna osobę, która doświadcza przemocy w domu. 67% uważa, że takiej osoby nie zna, z kolei 19% ankietowanych nie potrafi tego określić.

Wykres 64. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

Większość badanych (98%) uważa, że problem przemocy domowej związany jest z piciem alkoholu bądź zażywaniem narkotyków (24%) lub dopalaczy (12%). 9% mieszkańców zwróciło uwagę na kwestię chorób, 8% na wykluczenie społeczne i zażywanie leków (4%).

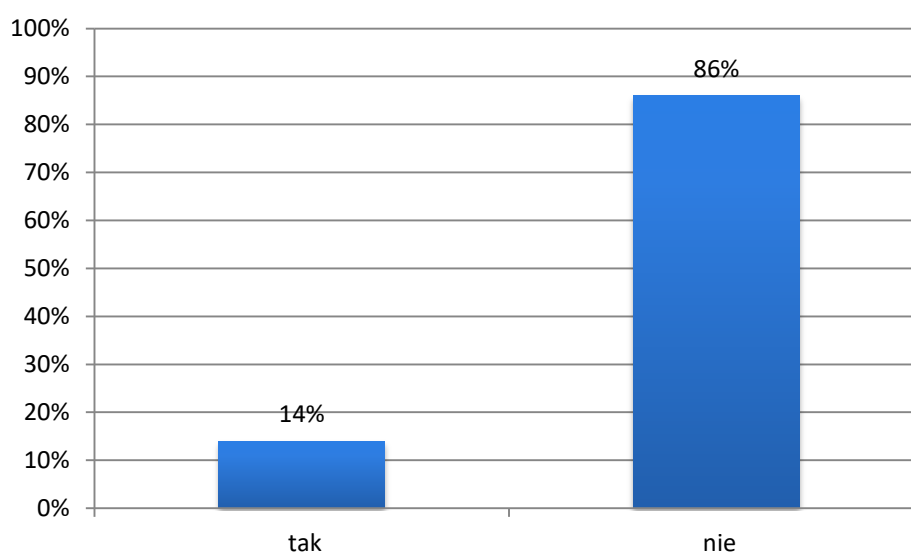
Wykres 65. Czy Pana/i zdaniem problem przemocy domowej związany jest z:

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

14% badanych przyznaje, że zdarzyło się im doświadczyć przemocy. 86% ankietowanych uważa, że nie ma takich doświadczeń.

Wykres 66. Czy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

Następne pytania dotyczą osób, które zadeklarowały, że zdarzyło im się doznać przemocy.

Osoby, które przyznały, że doznały przemocy stwierdziły, że była to przemoc fizyczna (9 osób) i przemoc psychiczna (7 osób). 2 respondentów wskazało na przemoc seksualną i na zaniedbanie. Jeden z respondentów uważa, że doznał przemocy ekonomicznej.

Tabela 57. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznała?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
fizyczna	64%	9
psychiczna	50%	7
seksualna	14%	2
zaniedbanie	14%	2
ekonomiczna	7%	1
nie wiem	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Sprawcą przemocy okazał się w głównej mierze tata (8 głosów) i mama (6 głosów). 3 osoby wskazują na dziadków, a jedna osoba na partnera/partnerkę. Jedna osoba dodała, że przemocy doświadczyła ze strony nauczyciela.

Tabela 58. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
tata	62%	8
mama	46%	6
dziadkowie	23%	3
inne osoby, jakie?	15%	2
partner/partnerka	8%	1
dziecko/dzieci	0%	0
siostra	0%	0
brat	0%	0

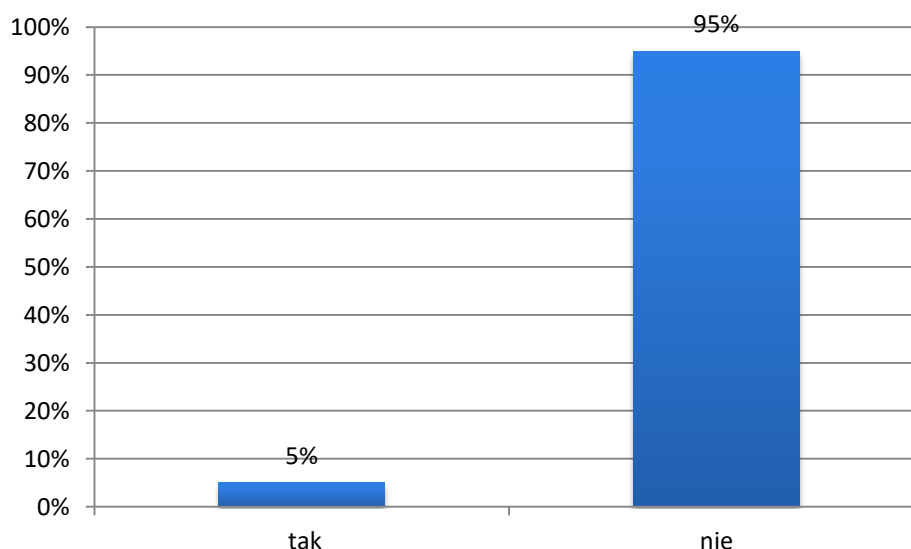
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Następne pytanie dotyczy całości grupy badawczej.

Postanowiliśmy zapytać mieszkańców czy kiedykolwiek zdarzyło im się stanąć po stronie sprawców przemocy. Jak wynika z przeprowadzonych badań 5% respondentów odpowiedziało twierdząco, z kolei 95% stwierdziło, że nigdy nie doszło do takiej sytuacji.

Wykres 67. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?

Następne pytania dotyczą osób, które zadeklarowały stosowanie przemocy.

Osoby, które przyznały, że stosowały przemoc wskazały, że była to przemoc fizyczna (4 osoby) i psychiczna (jedna osoba).

Tabela 59. Jakiego rodzaju zastosował Pan/i przemoc?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
fizyczna	80%	4
psychiczna	20%	1
seksualna	0%	0
ekonomiczna	0%	0
zaniedbanie	0%	0
nie wiem	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

3 mieszkańców przyznało, że zdarzyło im się stosować przemoc wobec osób innych, niż wymienione w kafeterii odpowiedzi. Jeden przyznał, że byli to znajomi. Pojedyncze odpowiedzi padły na rodziców i partnera/partnerkę.

Tabela 60. W stosunku do kogo Pan/i zastosował/a zachowanie przemocowe?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
inne osoby, jakie?	60%	3
rodzice	20%	1
partner/partnerka	20%	1
rodzeństwo	0%	0
dziadkowie	0%	0
dziecko/dzieci	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Jeden z badanych znajdował się pod wpływem alkoholu w trakcie stosowania przemocy, z kolei 9 mieszkańców nie było pod wpływem żadnych środków psychoaktywnych.

Tabela 61. Stosując przemoc był/a Pan/i pod wpływem wymienionych środków psychoaktywnych?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
nie byłem/am pod wpływem	80%	4
alkohol	20%	1
narkotyki	0%	0
dopalacze	0%	0
inne, jakie?	0%	0

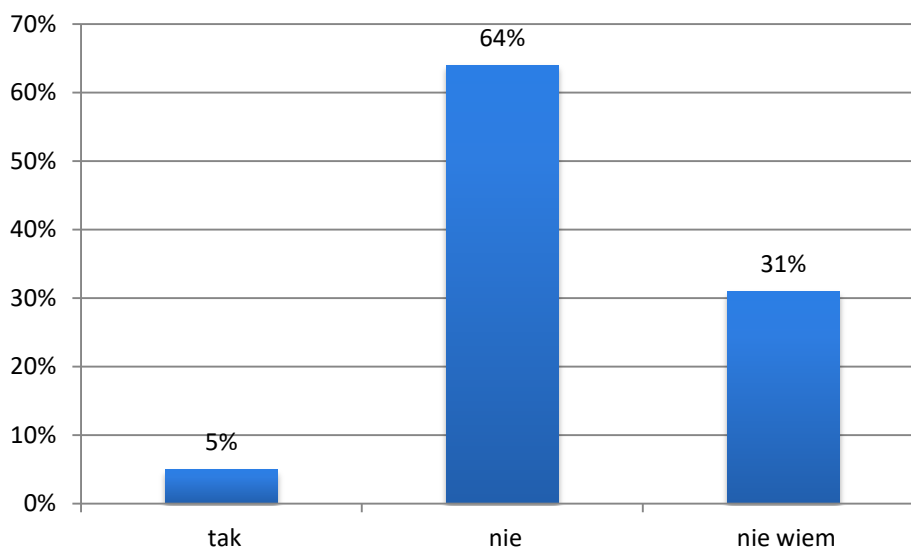
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Następne pytania dotyczą całości grupy badawczej.

5% badanych osób jest zdania, że istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy. 64% mieszkańców nie zgadza się z tym stwierdzeniem, z kolei 31% nie ma zdania w temacie.

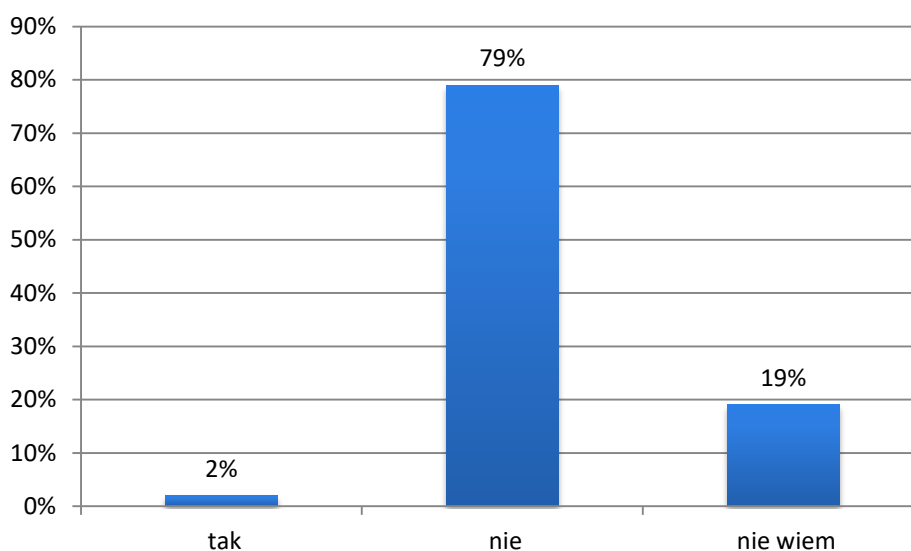

Wykres 68. Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy?

Mieszkańcy zapytani czy stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą stwierdzili, że nie mają wiedzy odnośnie tej kwestii (19%) lub, że nie jest to odpowiedni sposób wychowania (79%). 2% mieszkańców Gminy Czersk jest zdania, że bicie dzieci może być skuteczne.

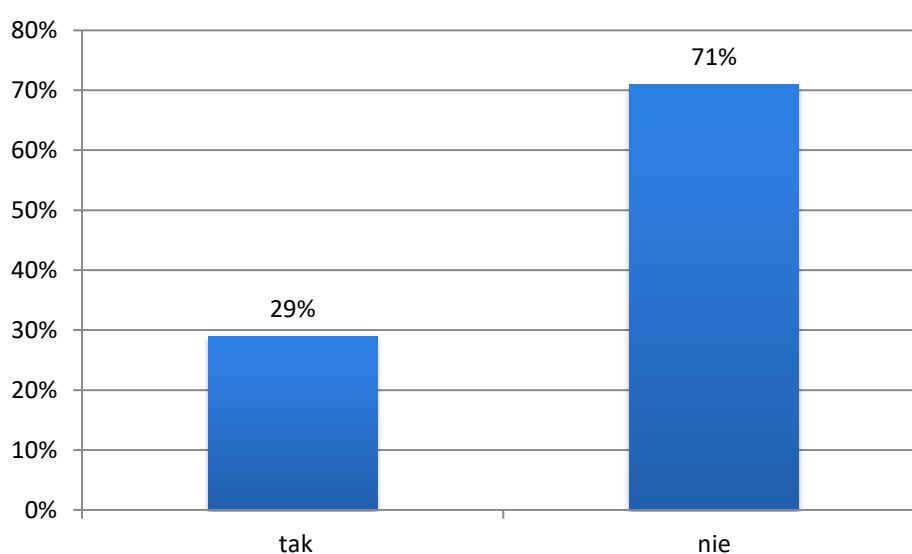
Wykres 69. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

HAZARD Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

W kolejnym bloku tematycznym poruszona zostanie tematyka uzależnienia behawioralnego jakim jest hazard. Analizując problem zjawiska hazardu należy mieć na uwadze dwie istotne kwestie. Po pierwsze hazard, jako uzależnienie nie jest powszechnie postrzegany jako ważny problem z punktu widzenia zdrowia publicznego. Po drugie trzeba pamiętać, że hazard ściśle łączy się z aspektem zdrowia psychicznego i fizycznego, jakości życia małżeńskiego, problemów finansowych, szkolnych czy nawet prawnych. Jak wynika z analizy materiału badawczego 29% mieszkańców gra w gry na pieniądze.

Wykres 70. Czy grał/a Pan/i w gry na pieniądze?

Następne pytania dotyczą osób, które zadeklarowały granie w gry na pieniądze.

Większość grających mieszkańców Gminy Czersk gra w lotto (24 osoby), w loterie SMS (13 osób) oraz w karty zdrapki (14 osób).

Tabela 62. Czy grał/obstawiał/ Pan/i którąś z wymienionych gier/loterii?

	TAK		NIE	
	% odp.	Liczba odp.	% odp.	Liczba odp.
Ruletka	3%	1	97%	28
Lotto	83%	24	17%	5
Zdrapki	48%	14	52%	15
Poker	7%	2	93%	27
Gra na automatach	14%	4	86%	25
Zakłady bukmacherskie	7%	2	93%	27
Loterie SMS	45%	13	55%	16

Najczęściej obstawianą przez respondentów sumą w grach na pieniądze okazała się suma 10-50 zł (17 osób). 6 mieszkańców uważa, że gra za mniej, niż 10 zł, a 4 osoby wskazują zakres 200-1000 zł. Jedna osoba uważa, że gra za sumy w granicach 200-1000zł.

Tabela 63. Za jakie sumy Pan/i grał/a?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
mniej niż 10 zł	21%	6
10-50 zł	61%	17
50-200 zł	14%	4
200-1000 zł	4%	1
więcej niż 1000 zł	0%	0
inne, ile?	0%	0

Kolejne pytanie miało na celu ustalić, czy mieszkańcy doznali jakiś problemów życiowych w związku z uprawianiem gier hazardowych. Jak się okazuje 27 badanych takich problemów nie miało, z kolei 2 osoby wskazują na problemy finansowe, a jedna osoba na problemy rodzinne.

Tabela 64. Czy stracił Pan/i pracę lub miał/a poważne problemy w związku z uprawianiem hazardu?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
nie miałem, żadnych powyższych problemów	93%	27
miałem/am problemy finansowe	7%	2
miałem/am problemy rodzinne	3%	1
tak, straciłem pracę	0%	0
miałem/am poważne problemy w pracy	0%	0

Poniższa tabela przedstawia problemy z jakimi spotkali się poszczególni mieszkańcy Gminy Czersk grający w gry na pieniądze. 5 osób przyznaje, że wzięło bez pozwolenia i wydało na hazard pieniądze przeznaczone na inny cel lub nie swoje, a 3 osoby przyznają, że hazard doprowadził do okłamania rodziny, 2 mieszkańców przyznaje, że czuło potrzebę stawiania coraz większej sumy pieniędzy, aby osiągnąć odpowiedni poziom pobudzenia. Także 2 osoby wskazują na to, że czuły się źle, gdy próbowały ograniczyć hazard oraz, że gra doprowadziła do ich kłótni z rodziną. Jeden badany przyznaje, że zdarzyło mu się wydać na hazard dużo więcej, niż planował, z kolei inny mieszkaniec przyznaje, że po przegraniu pieniędzy wrócił następnego dnia, by się odegrać.

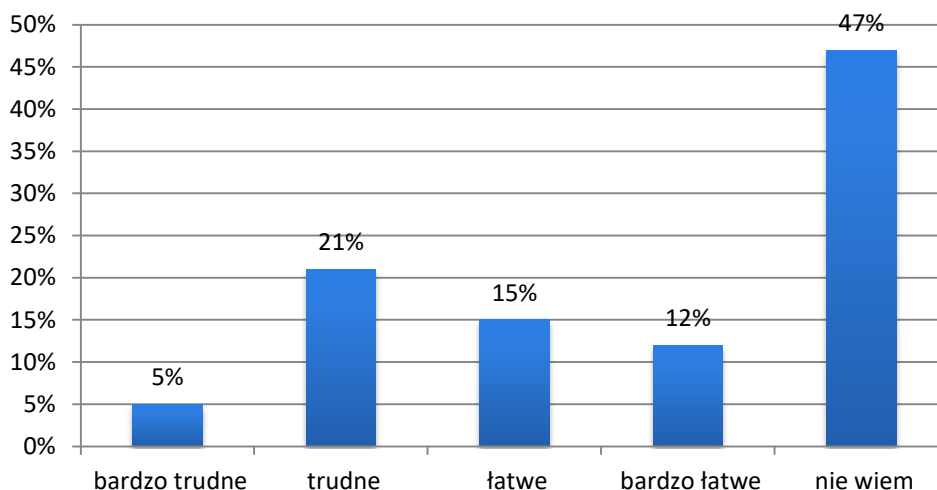
Tabela 65. Czy Pan/i w związku z grami hazardowymi w ciągu ostatniego roku...

	TAK	
	% odp.	Liczba odp.
czułeś potrzebę stawiania coraz większej sumy pieniędzy, aby osiągnąć taki stopień pobudzenia, jaki chciałeś?	7%	2
wydałeś na hazard dużo więcej niż planowałeś?	4%	1
czułeś się źle lub czułeś, że masz dość, gdy próbowałeś ograniczyć lub zaprzestać hazardu?	7%	2
po przegraniu pieniędzy w hazardzie, wróciłeś następnego dnia, aby spróbować się odegrać?	4%	1
hazard doprowadził do tego, że okłamałeś rodzinę?	11%	3
wziąłeś bez pozwolenia i wydałeś na hazard pieniądze przeznaczone na inny cel lub nie swoje?	18%	5
twój hazard doprowadził do kłótni z rodziną?	7%	2

RYNEK PRACY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

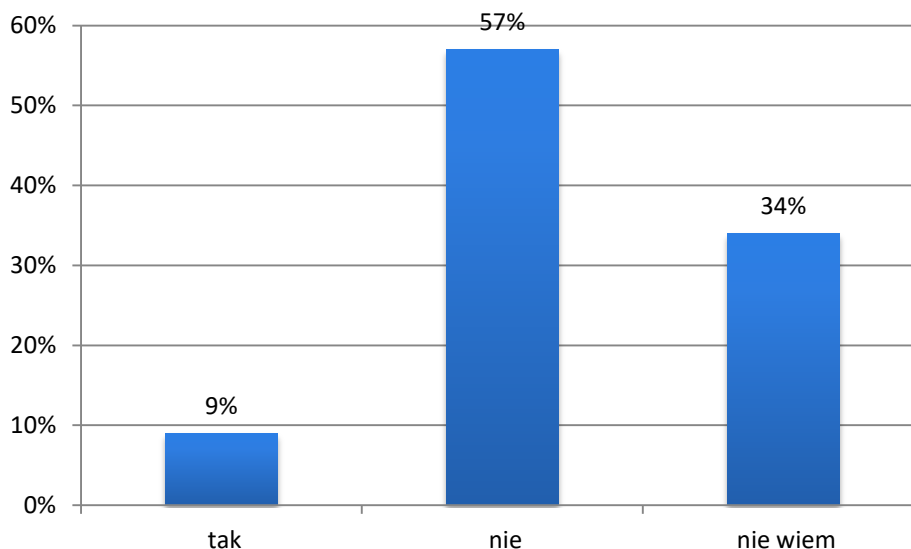
W dalszej części badania poruszona została kwestia zatrudnienia i oceny sytuacji na rynku pracy w Gminie. W pierwszym pytaniu mieszkańcy zostali poproszeni o określenie stopnia trudności odnośnie znalezienia nowej pracy na terenie ich miejscowości. 47% deklaruje niewiedzę w tym temacie, 5% uważa, że jest to bardzo trudne, 21% twierdzi, że jest to trudne, natomiast 15% ocenia znalezienie nowej pracy na terenie Gminy jako łatwe i bardzo łatwe (12%).

Wykres 71. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie Gminy jest...

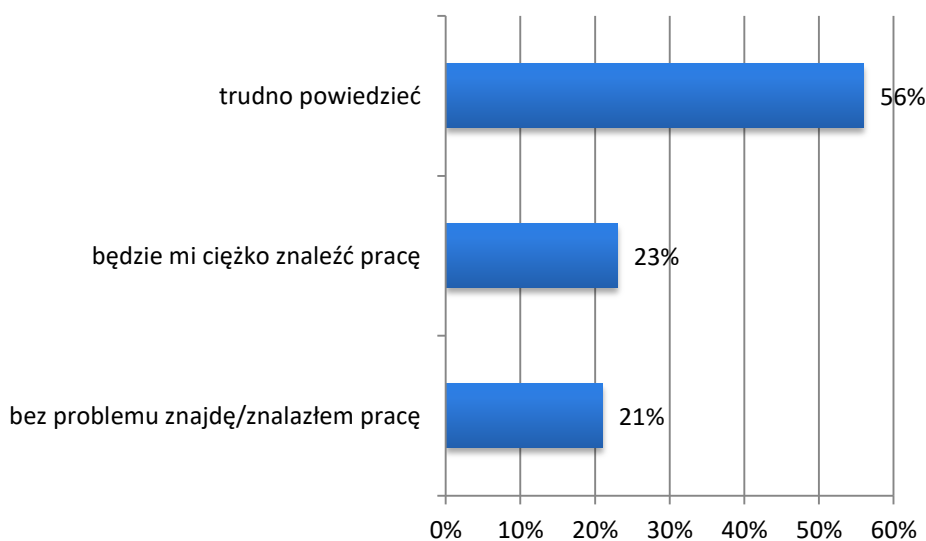
Jak wynika z analizy danych 34% mieszkańców nie wie, czy może liczyć na pomoc ze strony Gminy w przypadku problemu bezrobocia. 57% uważa, że Gmina nie proponuje żadnych rozwiązań w tym zakresie, z kolei 9% deklaruje, że Gmina prowadzi formy wsparcia dla osób pozbawionych pracy.

Wykres 72. Czy Gmina prowadzi jakieś formy wsparcia dla osób bezrobotnych?

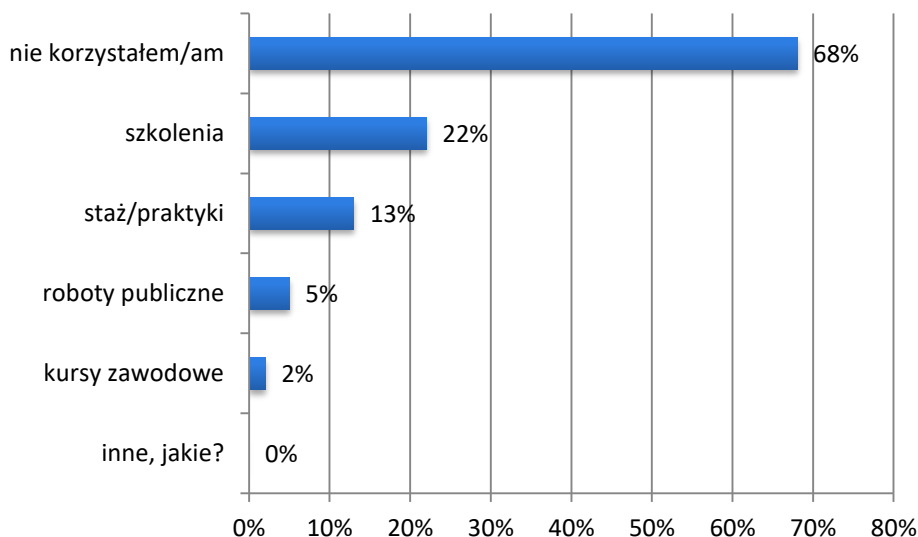
Ankietowani poproszeni o cenę swoich szans na rynku pracy w 23% uważają, że będzie im ciężko znaleźć pracę. 21% deklaruje, że zatrudnienie znaleźli/znajdą bez problemu, a 56% nie potrafi określić swojego stanowiska w tym temacie.

Wykres 73. Jak ocenia Pan/i swoje szanse na rynku pracy?

Jak się okazuje 68% respondentów nigdy nie korzystało z form aktywizacji zawodowej, natomiast reszta mieszkańców wymienia takie, jak: szkolenia (22%), staż/praktyki (13%), roboty publiczne (5%) oraz kursy zawodowe (2%).

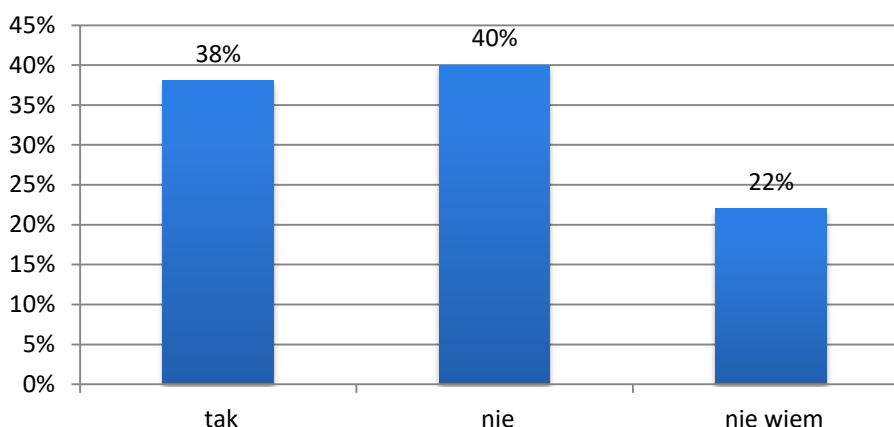
Wykres 74. Z jakich form aktywizacji zawodowej korzystał Pan/i do tej pory?

ZJAWISKO NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

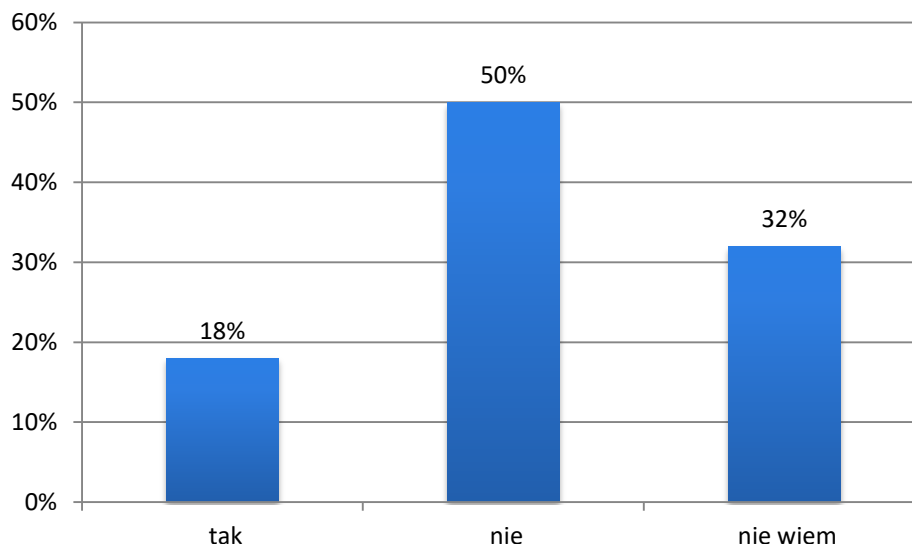
W następnym bloku tematycznym poruszony został problem niepełnosprawności w Gminie Czersk. W pierwszej kolejności mieszkańcy zostali zapytani, o to, jak często spotykają się z osobami niepełnosprawnymi na terenie swojej miejscowości. Jak wynika z materiału badawczego 22% respondentów nie potrafi tego określić, 40% deklaruje, że nie zdarza się to często, z kolei 38% jest zdania przeciwnego.

Wykres 75. Często spotyka się Pan/i z osobami niepełnosprawnymi na terenie Gminy?

W rodzinie 18% mieszkańców znajduje się osoba z niepełnosprawnością. Połowa respondentów (50%) uważa, że w ich rodzinach nie ma osób niepełnosprawnych, z kolei 32% badanych nie posiada wiedzy na ten temat.

Wykres 76. Czy w Pana/i rodzinie są osoby z niepełnosprawnością?

Następne pytania dotyczą osób, które zadeklarowały, że w ich rodzinie znajduje się osoba z niepełnosprawnością.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, wśród mieszkańców, którzy deklaruja, że w ich rodzinie jest osoba z niepełnosprawnością 14 osób podaje, że jest to niepełnosprawność fizyczną, 3 osoby wskazują na niepełnosprawność złożoną, 2 na niepełnosprawność sensoryczną i 2 na niepełnosprawność psychiczną.

Tabela 66. Jakim rodzajem niepełnosprawności dotknięta jest ta osoba?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
Niepełnosprawnością fizyczną	78%	14
Niepełnosprawnością złożoną (więcej niż jedna niepełnosprawność)	17%	3
Niepełnosprawnością sensoryczną (uszkodzone narządy zmysłu)	11%	2
Niepełnosprawnością psychiczną	11%	2

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

11 osób z niepełnosprawnością w rodzinach respondentów ma orzeczony umiarkowany stopień niepełnosprawności, 4 znaczny, a 2 osoby lekki.

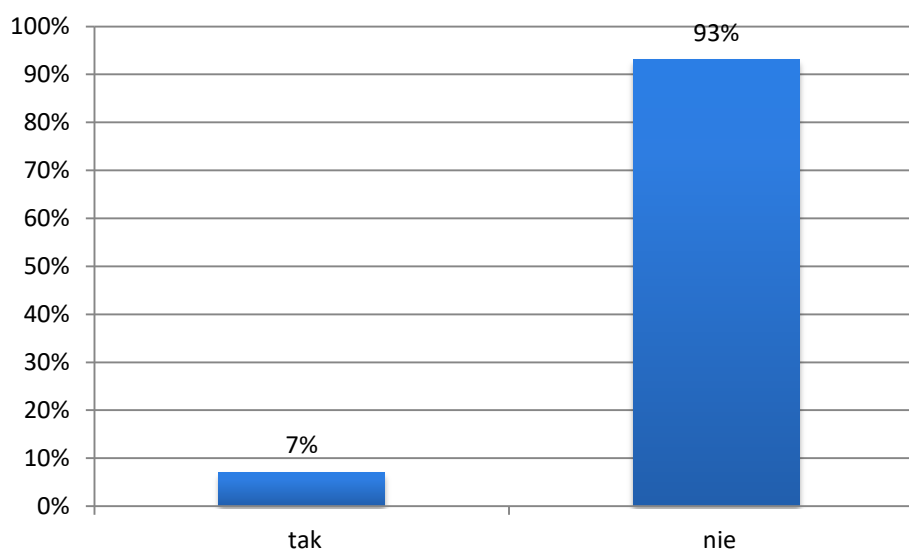
Tabela 67. Jaki stopień niepełnosprawności ma orzeczona ta osoba?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
lekki	12%	2
umiarkowany	65%	11
znaczny	24%	4

Następne pytania dotyczą całości grupy badawczej.

W następnej kolejności zapytaliśmy respondentów czy osobiście cierpią oni z powodu niepełnosprawności. Jak się okazuje, większość (93%) badanych nie ma takich doświadczeń, a 7% dotkniętych zostało niepełnosprawnością.

Wykres 77. Czy Pan/i jest osobą niepełnosprawną?

Następne pytania dotyczą osób, które zadeklarowały, że są osobami z niepełnosprawnością.

Spośród osób, które zadeklarowały się jako osoby niepełnosprawne 6 dotkniętych jest niepełnosprawnością fizyczną, a jedna osoba niepełnosprawnością złożoną.

Tabela 68. Jakim rodzajem niepełnosprawności jest Pan/i dotknięta?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
Niepełnosprawnością fizyczną	86%	6
Niepełnosprawnością złożoną (więcej niż jedna niepełnosprawność)	14%	1
Niepełnosprawnością sensoryczną (uszkodzone narządy zmysłu)	0%	0
Niepełnosprawnością psychiczną	0%	0

Jak wynika z ogółu wypowiedzi osób cierpiących na niepełnosprawność wszyscy mają orzeczony umiarkowany stopień niepełnosprawności.

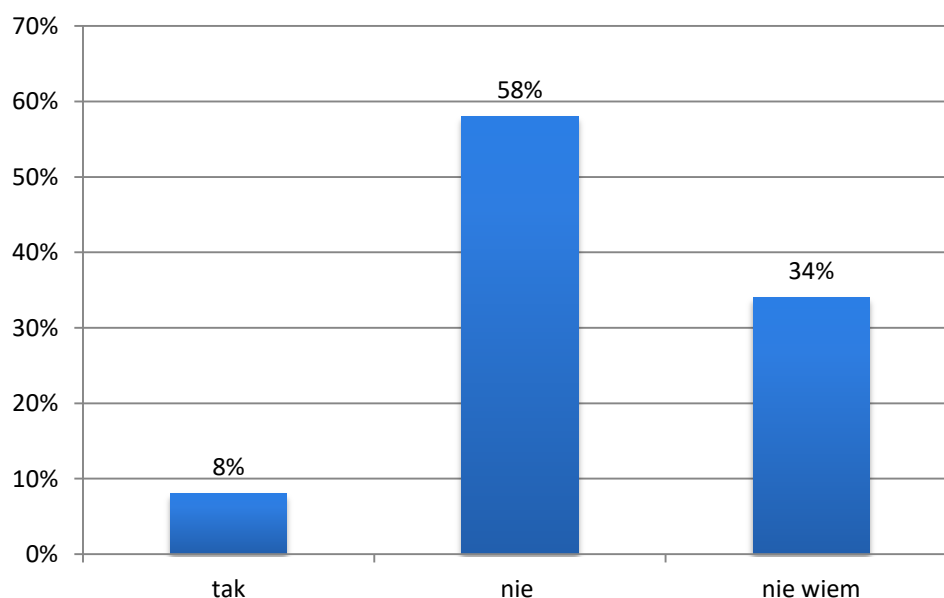
Tabela 69. Jaki stopień niepełnosprawności ma Pan/i orzeczony?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
lekki	0%	0
umiarkowany	100%	7
znaczny	0%	0

Następne pytania dotyczą całości grupy badawczej.

8% mieszkańców uważa, że osoby dotknięte niepełnosprawnością są traktowane na równi z innymi. 58% badanych nie zgadza się z tym stwierdzeniem, z kolei 34% deklaruje brak wiedzy w temacie.

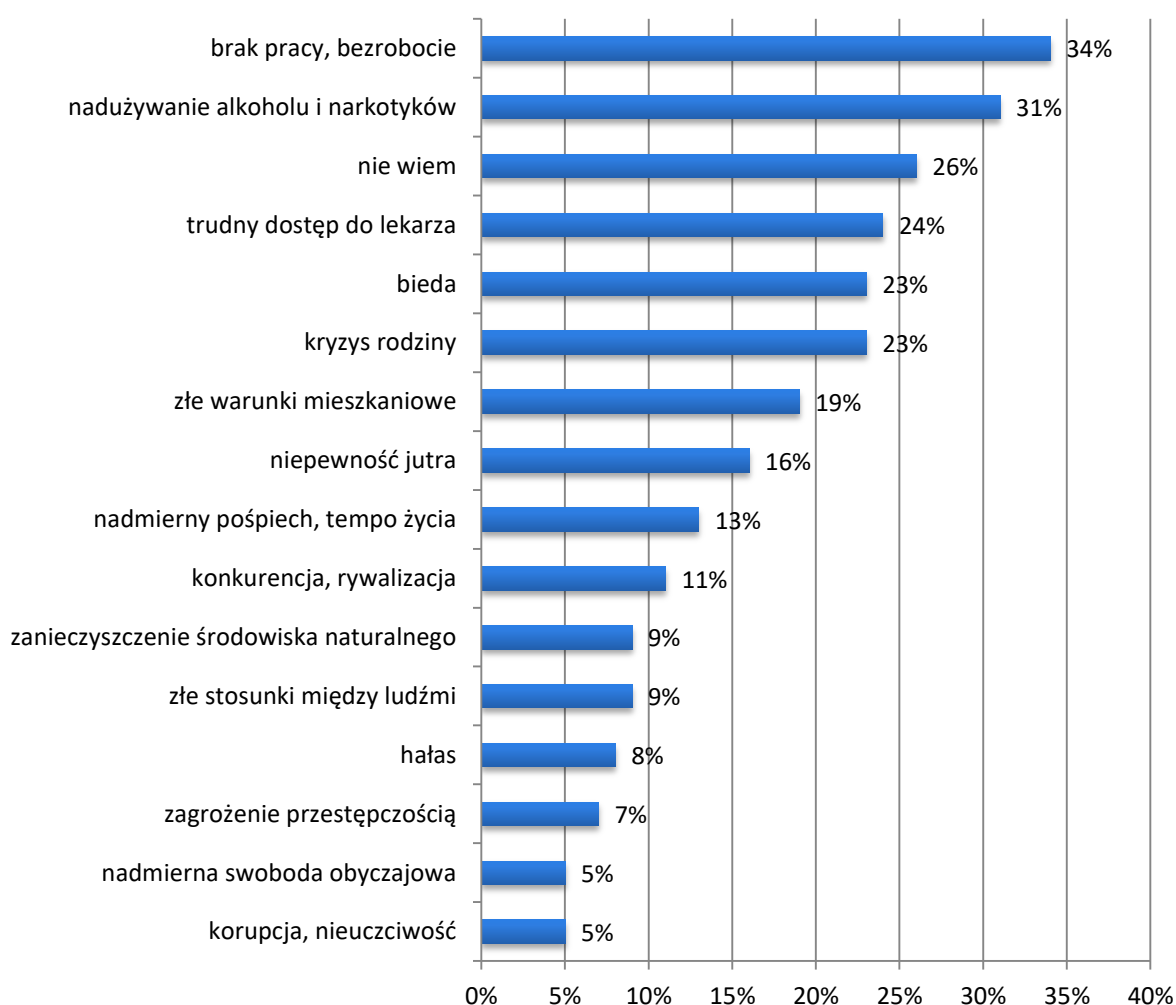
Wykres 78. Czy w Pana/i Gminie osoby dotknięte niepełnosprawnością są traktowane na równi z innymi?

ZDROWIE PUBLICZNE Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Zdrowie publiczne określić można jako wspólne działania danej społeczności, mające na celu polepszenie, promocje, ochronę i przywracanie zdrowia ludności. Zagadnienie zdrowia publicznego obejmuje takie obszary, jak: nadzór zdrowotny, promocja zdrowia, ochrona środowiska, zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych, medycyna pracy i inne. Pierwszym pytaniem skierowanym do respondentów w tym bloku tematycznym było pytanie o warunki życia, które mogą okazać się szkodliwe dla zdrowia psychicznego społeczności. Jak wynika z analizy materiału badawczego największym zagrożeniem okazało się brak pracy/bezrobocie (34%) i nadużywanie alkoholu i narkotyków (31%). Za czynniki najmniej ryzykowne uznane zostało zagrożenie przestępczością (7%), nadmierna swoboda obyczajowa (5%) oraz korupcja i nieuczciwość (5%).

Wykres 79. Jakie warunki życia mogą być, Pana/i zdaniem, szczególnie szkodliwe dla zdrowia psychicznego ludzi i zwiększać ryzyko zachorowania na choroby psychiczne?

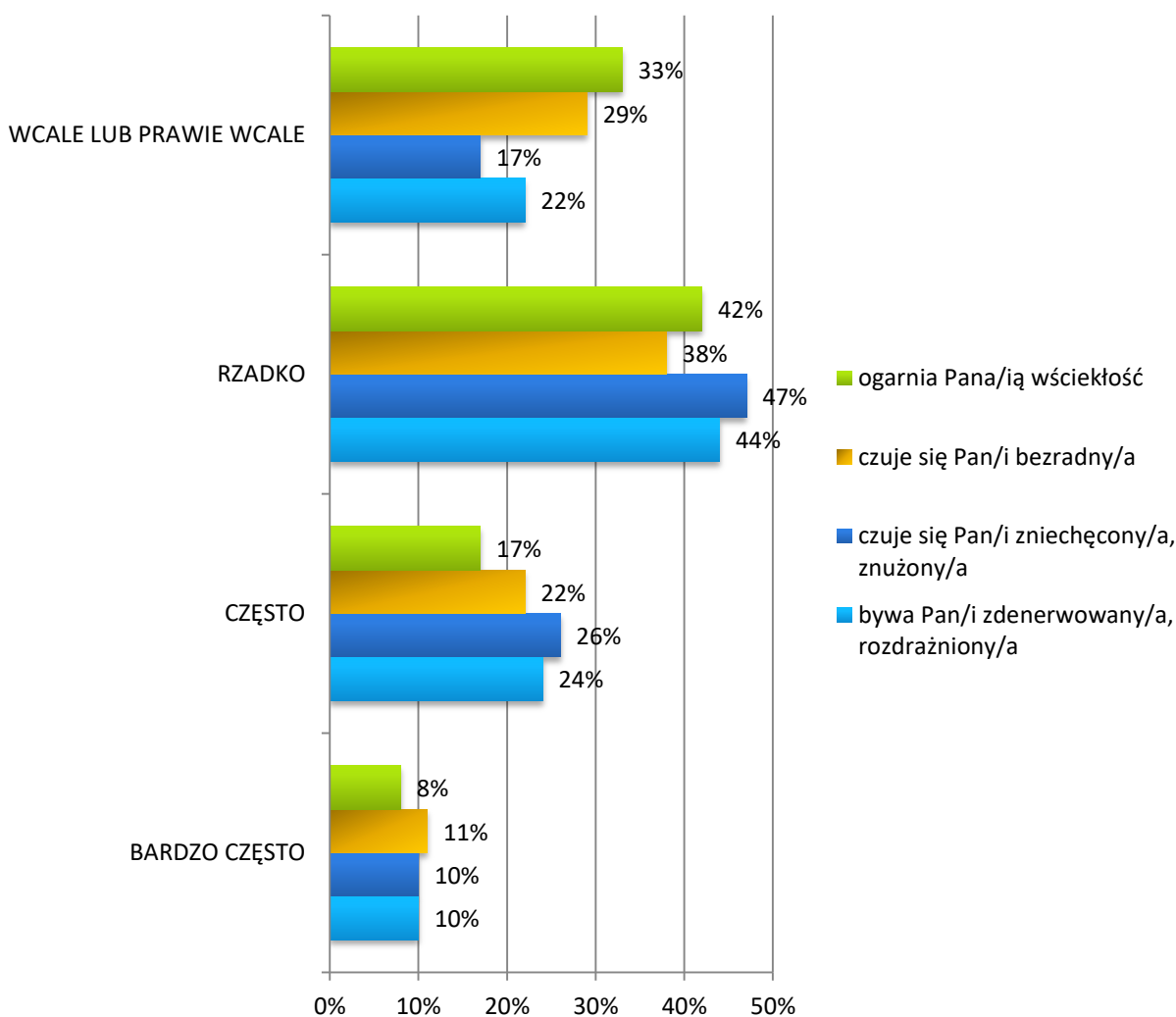

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

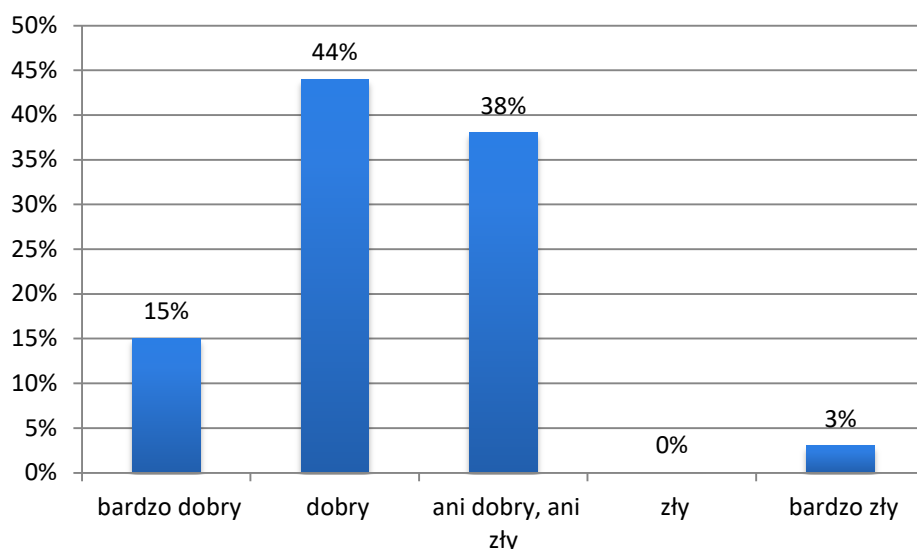
Kolejne pytanie miało na celu zebranie informacji na temat stabilności i stanu emocjonalnego mieszkańców Gminy oraz częstotliwości doznawania negatywnych uczuć. Na pytanie dotyczące wściekłości 33% odpowiedziało, że nie doświadcza tego uczucia wcale lub prawie wcale. 42% przyznało, że zdarza się to rzadko, 17%, że często, a 8% ankietowanych deklaruje, że bardzo często zdarza się, że ogarnia ich wściekłość. W kwestii poczucia bezradności 29% badanych uważa, że nie zdarza się to wcale lub prawie wcale a 38% deklaruje, że poczucie bezradności dotyczy ich rzadko. 22% miewa takie emocje często, a 11% respondentów bardzo często. Na pytanie dotyczące poczucia zniechęcenia 17% mieszkańców Gminy odpowiada przecząco, 47% twierdzi, że rzadko czują się zniechęceni, 26% miewa takie stany często, a 10% bardzo często. 22% badanej społeczności deklaruje, że wcale lub prawie wcale nie odczuwa rozdrażnienia, a 44% uważa, że ma to miejsce rzadko. 24% mieszkańców przyznaje, że często czują się zdenerwowani bądź rozdrażnieni, a według 10% ma to miejsce bardzo często.

Tabela 70. Jak często doznaje Pan/i następujących odczuć:

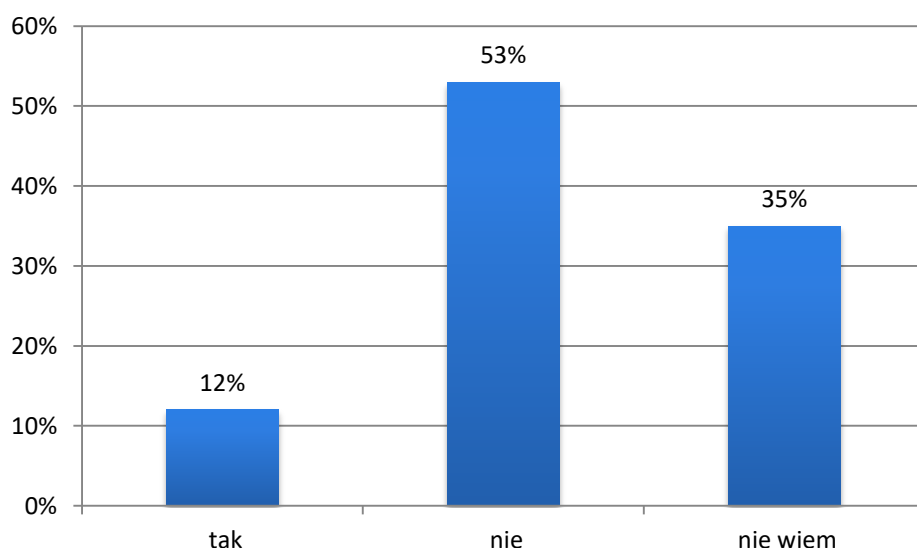
Mieszkańcy poproszeni o ocenę stanu swojego zdrowia psychicznego deklarują, że jest ono bardzo dobre (15%), bądź dobre (44%). 38% ankietowanych uważa, że nie jest ono ani w dobrym, ani w złym stanie, z kolei 3% przyznaje, że stan ich zdrowia psychicznego jest w bardzo złym stanie.

Wykres 80. Jak ocenia Pan/i stan swojego zdrowia psychicznego?

12% badanych twierdzi, że w Gminie podejmowane są działania promujące zdrowy styl życia. 35% deklaruje niewiedzę w temacie, natomiast 53% twierdzi, że Gmina nie prowadzi takich oddziaływań.

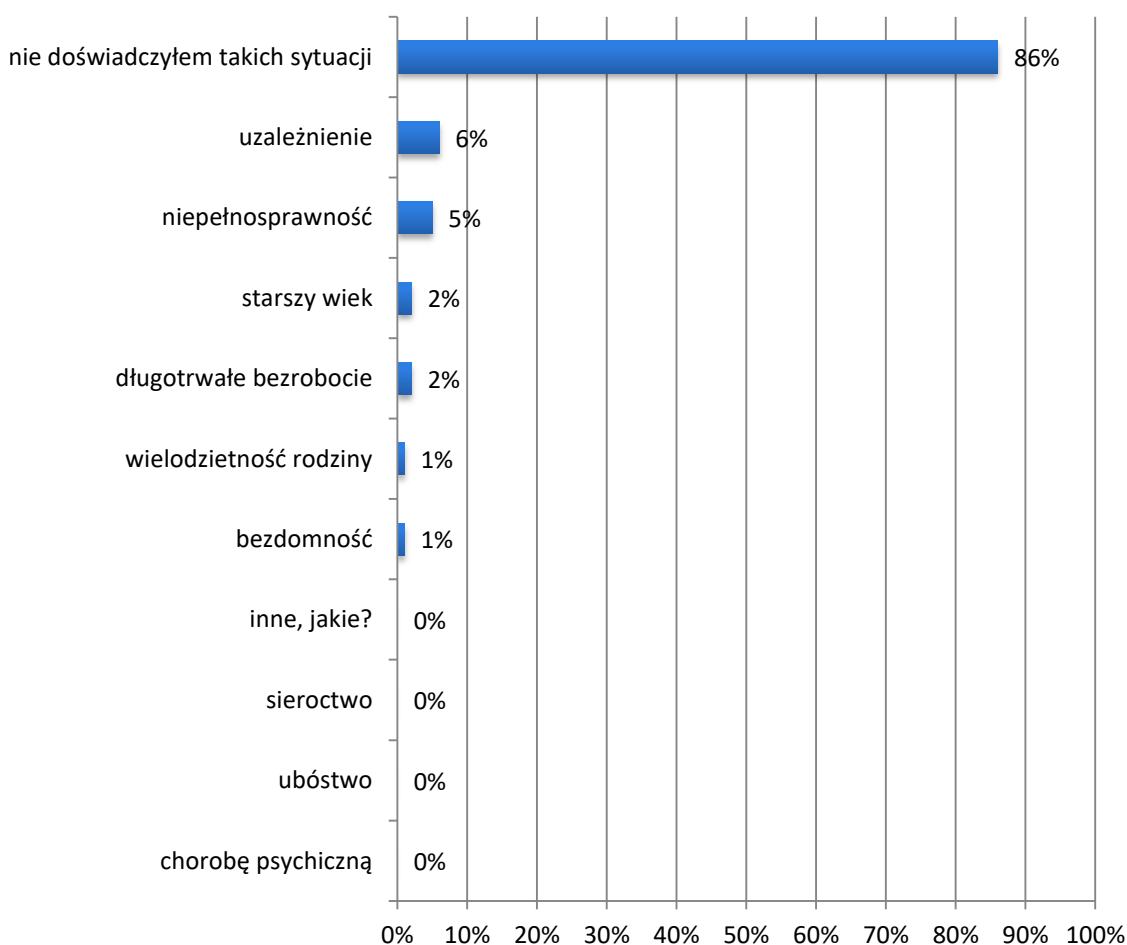
Wykres 81. Czy w Gminie podejmowane są działania promujące zdrowy styl życia?

WYKLUCZENIE SPOŁECZNE Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Przez termin „wykluczenie społeczne” rozumiemy sytuację, w której jednostka będąca częścią społeczeństwa nie może normalnie uczestniczyć w działaniach (gospodarczych, politycznych, kulturowych itd.) obywateli tego społeczeństwa. Trzeba mieć na uwadze, że wykluczenie to nie wynika bezpośrednio z przekonań wykluczonej osoby, lecz wręcz przeciwnie – leży poza jej kontrolą. W tym bloku tematycznym, poruszając problem wykluczenia społecznego w pierwszej kolejności zapytaliśmy dorosłych mieszkańców Gminy, czy i z jakiego powodu zdarzyło im się bezpośrednio doświadczyć odrzucenia. Jak wynika z analizy materiału badawczego 86% ankietowanych nigdy nie doświadczyło takiej sytuacji. 6% deklaruje, że doświadczyło odrzucenia ze względu na uzależnienie. W następnej kolejności wymienione zostały takie czynniki, jak: niepełnosprawność (5%), starszy wiek (2%) i długotrwałe bezrobocie (2%). Pojedyncze odpowiedzi padły na: wielodzietność rodziny i bezdomność. Wymienione zostały także takie czynniki, jak: sieroctwo, ubóstwo i chorobę psychiczną.

Wykres 82. Czy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze względu na:

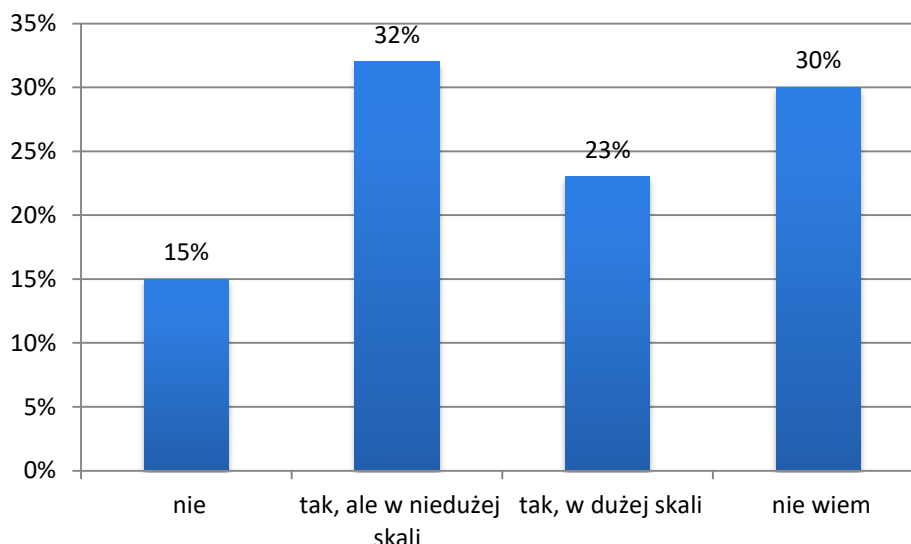

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

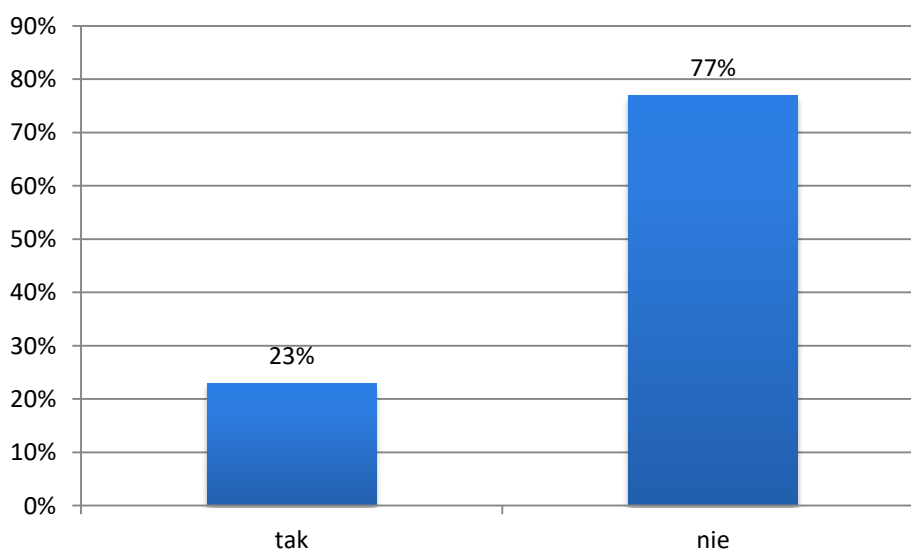
Mieszkańcy Gminy zostali zapytani także, czy problem ubóstwa obecny jest w ich miejscu zamieszkania. Jak wynika z odpowiedzi respondentów 30% uważa, że nie wie, jak wygląda sytuacja, a 15% twierdzi, że problem ubóstwa nie dotyczy ich miejscowości. 32% ankietowanych twierdzi, że problem jest obecny, ale w niedużej skali, natomiast 23% uważa, że nasilenie problemu jest duże.

Wykres 83. Czy problem ubóstwa jest obecny w Państwa Gminie?

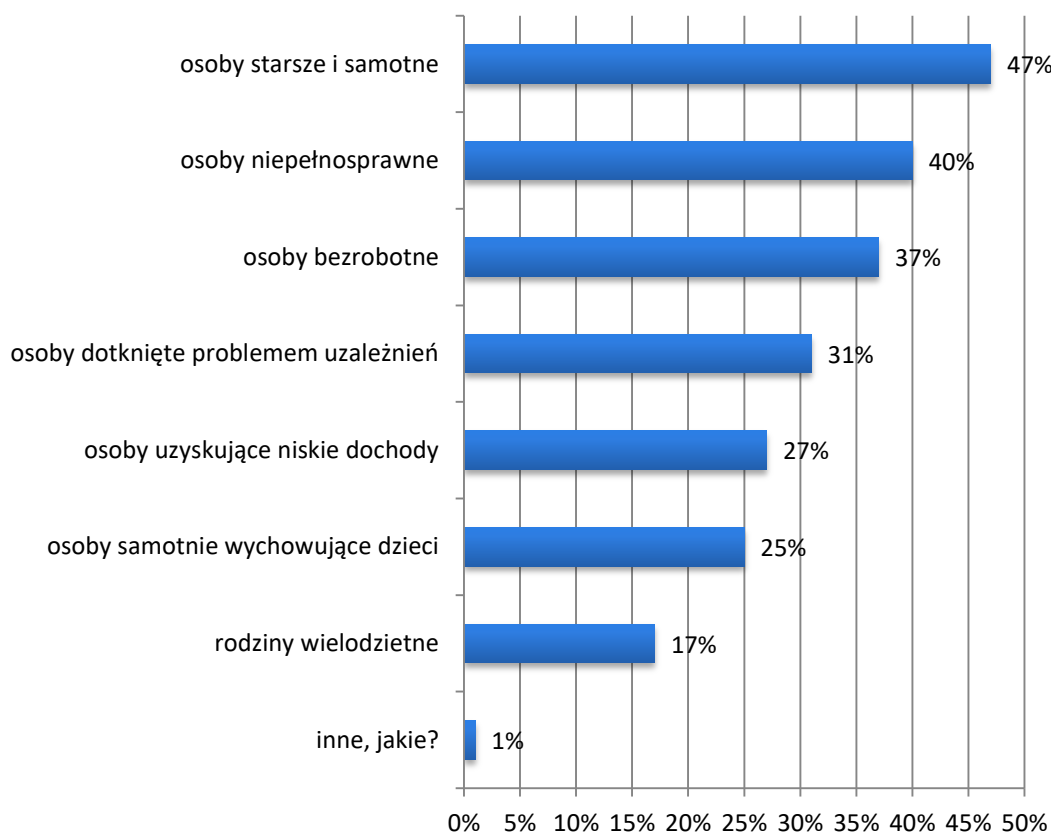
77% mieszkańców nigdy w życiu nie doświadczyło ubóstwa, z kolei 23% takie doświadczenia ma za sobą.

Wykres 84. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa kiedykolwiek w życiu?

Kolejną, istotną z punktu diagnozy kwestią stanowi ustalenie, kto jest w największym stopniu zagrożony jest problemem ubóstwa. 47% badanych uważa, że zagrożoną grupę stanowią osoby starsze i samotne, 40% wskazuje na osoby niepełnosprawne, 37% na osoby bezrobotne, z kolei 31% – na osoby dotknięte problemem uzależnień. Na osoby uzyskujące niskie dochody wskazało 27% mieszkańców, na osoby samotnie wychowujące dzieci – 25%, z kolei na rodziny wielodzietne – 17%.

Wykres 85. Kto najbardziej zagrożony jest ubóstwem w Państwa Gminie?

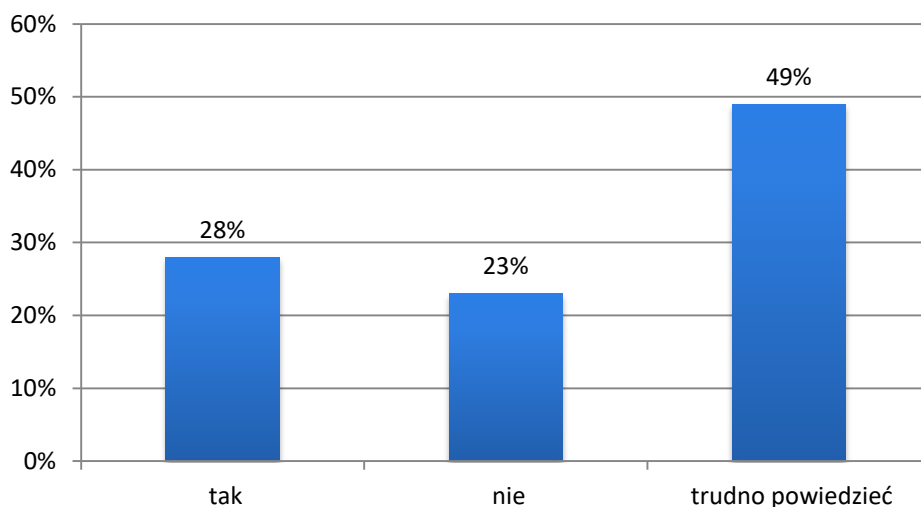

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

49% nie potrafiło sprecyzować czy osoby starsze są marginalizowane w ich miejscu zamieszkania. 23% mieszkańców stwierdziło, że taka sytuacja nie ma miejsca, z kolei 28% przyznało, że tak się dzieje.

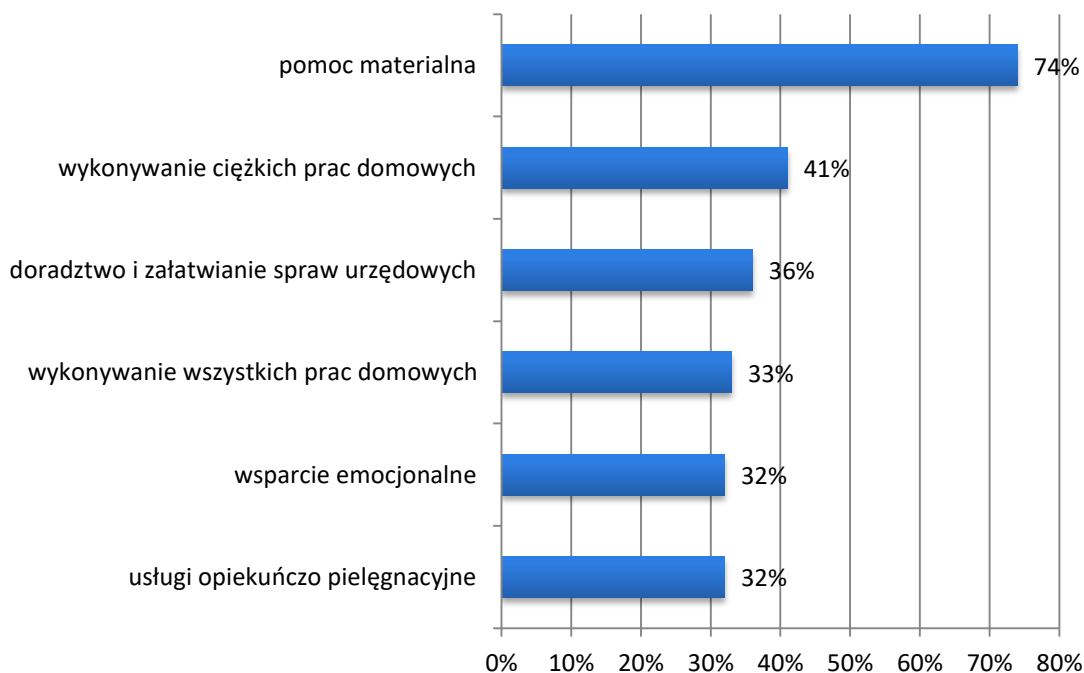

Wykres 86. Czy w Pana/i opinii osoby starsze są marginalizowane w Pańskiej Gminie?

Według opinii badanych główne potrzeby starszych osób to pomoc materialna (74%) i wykonywanie ciężkich prac domowych (41%). W dalszej kolejności wymienione zostały takie, jak doradztwo i załatwianie spraw urzędowych (36%), wykonywanie wszystkich prac domowych (33%), wsparcie emocjonalne (32%) i usługi opiekuńczo – pielęgnacyjne (32%).

Wykres 87. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych ludzi w Państwa środowisku lokalnym?

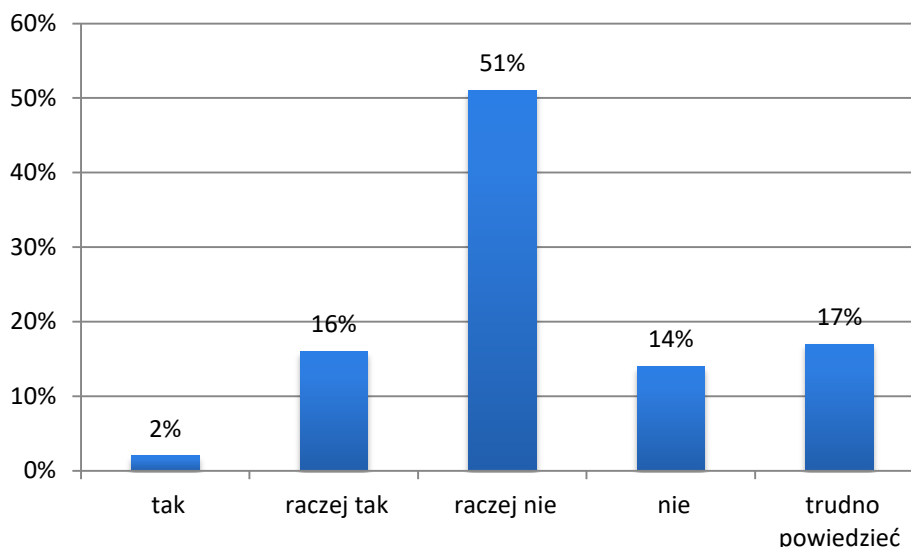

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

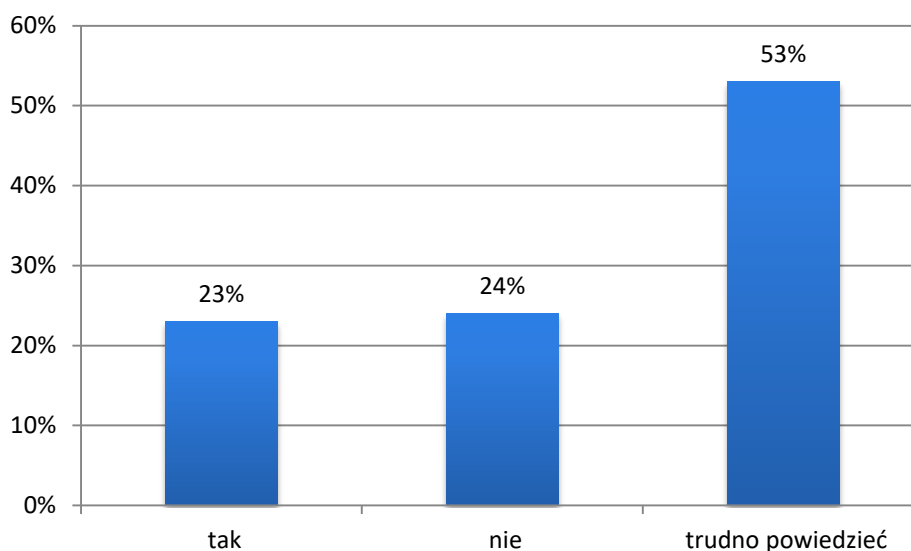
Spośród badanej społeczności 2% uważa, że oferowana osobom starszym przez Gminę pomoc jest wystarczająca, 16% uważa, że jest raczej wystarczająca. 51% twierdzi, że pomoc ta jest raczej niewystarczająca, a 14% przyznaje, że nie jest ona wystarczająca w ogóle. 17% mieszkańców deklaruje brak wiedzy w temacie.

Wykres 88. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w Gminie?

23% badanych twierdzi, że w ich środowisku znajdują się osoby żyjące na granicy ubóstwa, starsze i bezdomne, które z tych powodów doznały wykluczenia z życia społeczeństwa lokalnego. 24% twierdzi, że nie dochodzi do takich sytuacji, natomiast 53% respondentów uważa, że trudno powiedzieć.

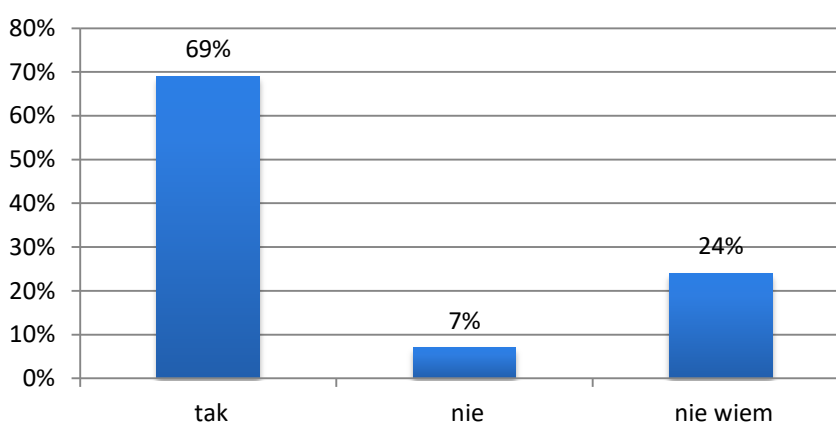
Wykres 89. Czy w Pana/i środowisku znajdują się osoby żyjące na granicy ubóstwa, starsze i bezdomne, które z tych powodów doznały wykluczenia z życia społeczeństwa lokalnego?

PORZĄDEK PUBLICZNY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

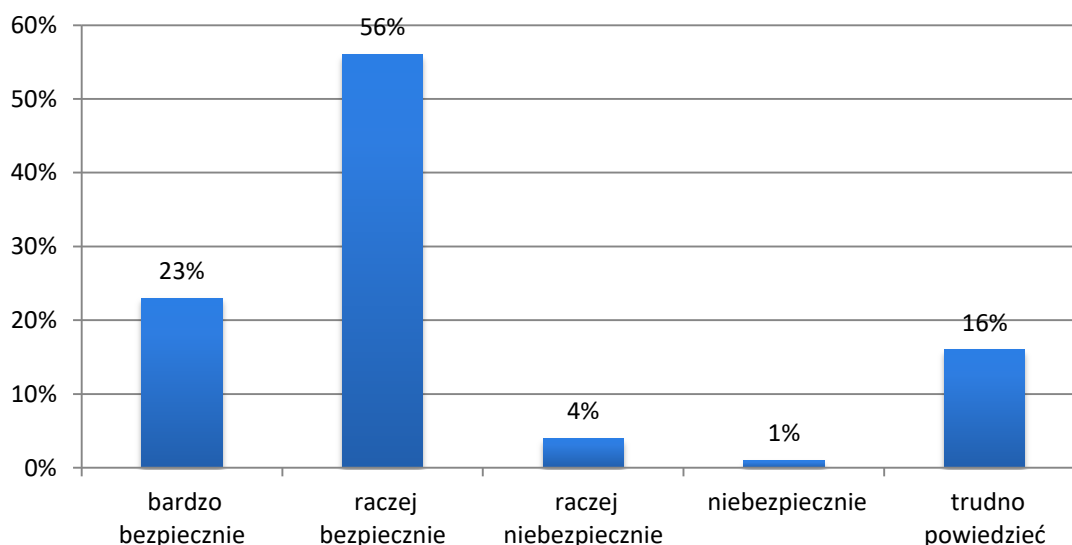
Porządek publiczny rozumieć możemy jako stan stabilizacji i spokoju będący wynikiem przestrzegania przez poszczególne osoby i grupy powszechnie akceptowanego porządku prawnego. W tym bloku tematycznym poruszona została kwestia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców na terenie Gminy Czersk. W pierwszej kolejności badani zostali poproszeni o ocenę stanu bezpieczeństwa okolicy w której mieszkają. Jak wynika z analizy danych 69% ocenia swoją okolicę jako bezpieczną, 7% uważa, że ich miejsce zamieszkania do bezpiecznych nie należy, natomiast 24% nie potrafi określić swojego stanowiska.

Wykres 90. Czy ocenia Pan/i swoją okolicę jako bezpieczną?

23% mieszkańców Gminy deklaruje, że czuje się bardzo bezpiecznie spacerując po swojej okolicy po zmroku, a raczej bezpiecznie czuje się 56%. Na odpowiedź: raczej niebezpiecznie wskazało 4% badanych, z kolei niebezpiecznie czuję się 1% mieszkańców. 16% ankietowanych nie potrafi odpowiedzieć na to pytanie.

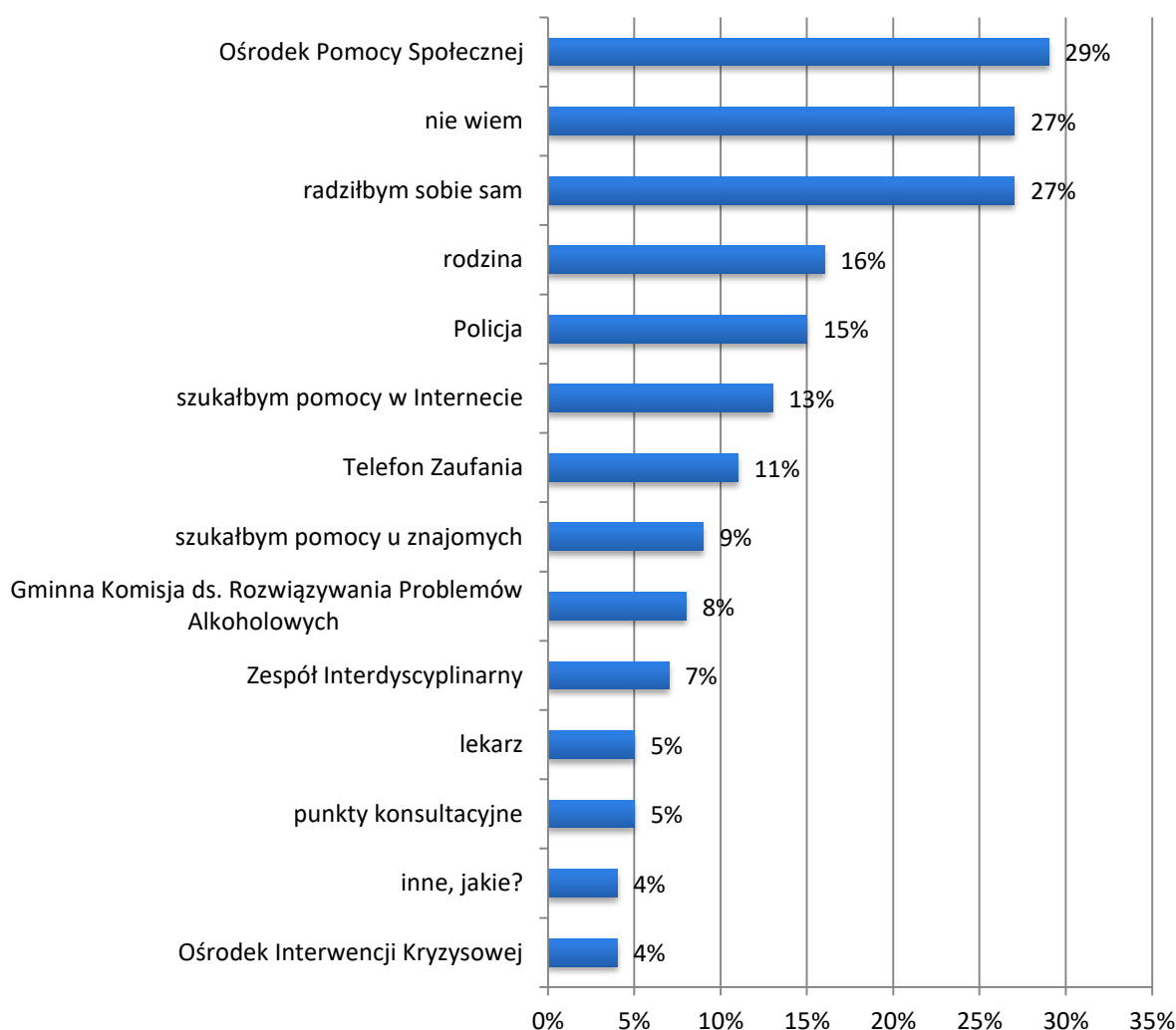
Wykres 91. Czy czuje się Pan/i bezpiecznie spacerując w swojej okolicy po zmroku?

PROFILAKTYKA Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Profilaktykę społeczną rozumieć możemy, jako system podejmowanych metod i środków, które mają na celu usuwanie przyczyn niekorzystnych zjawisk społecznych oraz stwarzania warunków prawidłowego funkcjonowania zarówno jednostek, jak i całych grup żyjących w danym społeczeństwie. Poniższy rozdział poświęcony został działaniom profilaktycznym, podejmowanym przez Gminę Czersk. Jego celem jest także przedstawienie wiedzy mieszkańców na temat zjawiska związanych z przemocą oraz problemem uzależnień. Jak wynika z przeprowadzonych badań, w razie problemu mieszkańcy w pierwszej kolejności zwróciliby się do Ośrodka Pomocy Społecznej (29%). 27% badanych nie wie, gdzie szukać pomocy, z kolei 27% uważa, że poradziłoby sobie samodzielnie. Mieszkańcy najrzadziej wskazują na Ośrodek Interwencji Kryzysowej, punkty konsultacyjne i lekarza.

Wykres 92. Do kogo zwróciłby się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?

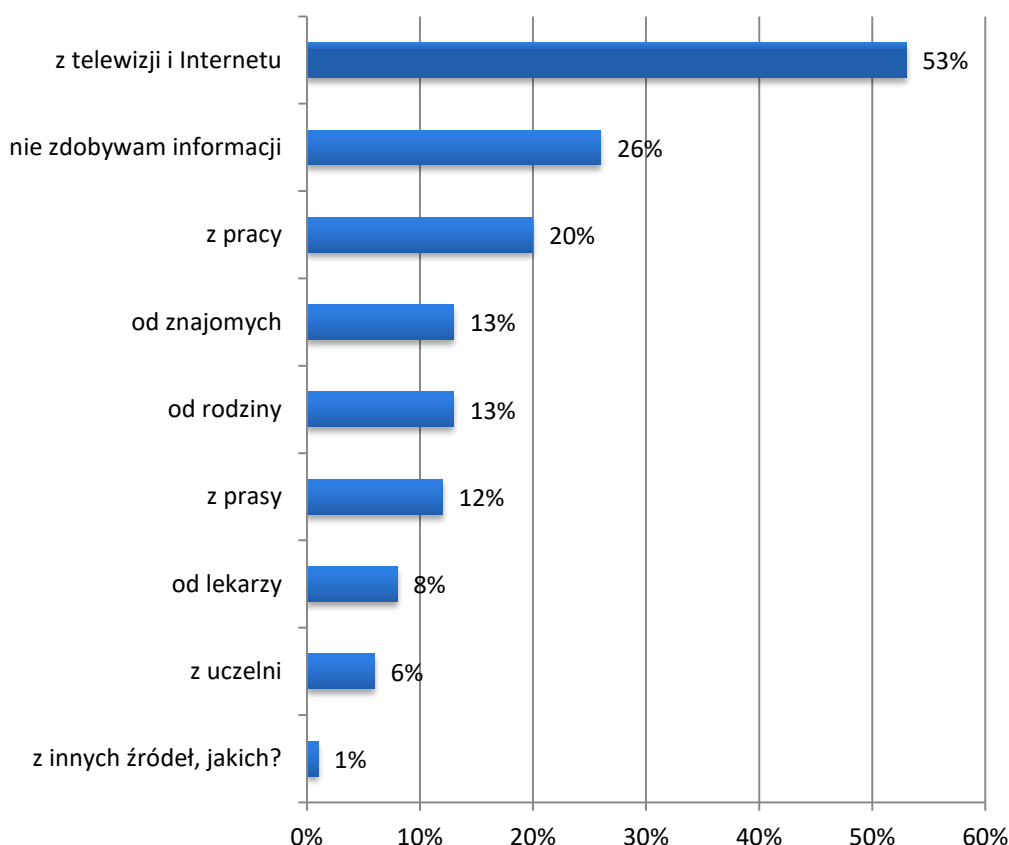

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Z danych zawartych w poniższym wykresie wynika, że mieszkańcy Gminy informacje na temat konsekwencji nadużywania substancji psychoaktywnych czerpią w głównej mierze z telewizji i Internetu (53%). 26% badanych takich informacji nie pozyskuje, z kolei najmniejszy odsetek mieszkańców wiedzę czerpie z uczelni (6%) i od lekarzy (8%).

Wykres 93. Skąd czerpie Pan/i informacje o konsekwencjach nadużywania substancji psychoaktywnych?

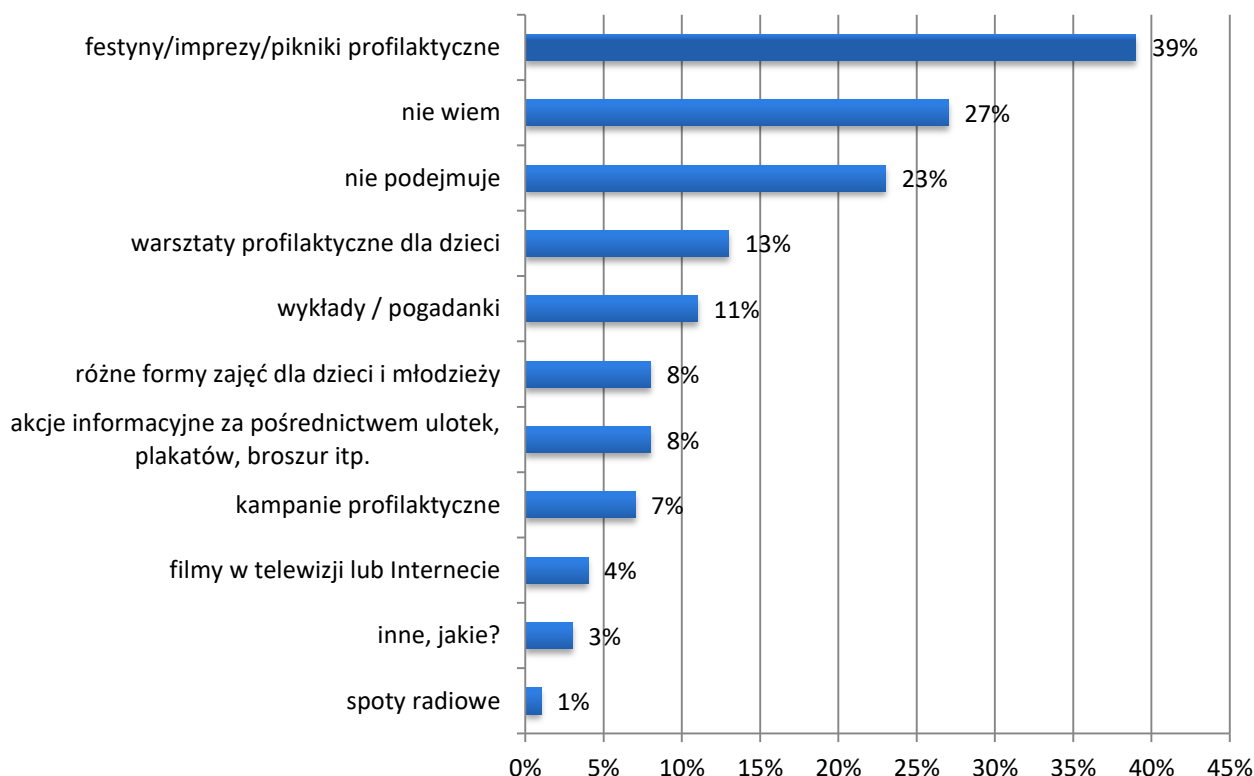

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Mieszkańcy zostali zapytani o działania profilaktyczne, jakie ich zdaniem organizuje Gmina. Należy mieć na uwadze, że było to pytanie odnoszące się do społecznie funkcjonujących przekonań, ponieważ większość z wymienionych działań nie wpisuje się w nurt oddziaływań profilaktycznych. Mieszkańcy w pierwszej kolejności wymienili festyny/imprezy/pikniki profilaktyczne (39%). 27% badanych nie wie, czy Gmina angażuje się w działania profilaktyczne, z kolei 23% jest zdania, że Gmina takich działań nie podejmuje. W opinii mieszkańców najmniej popularne okazały się spoty radiowe (1%) oraz filmy w telewizji lub Internecie (4%).

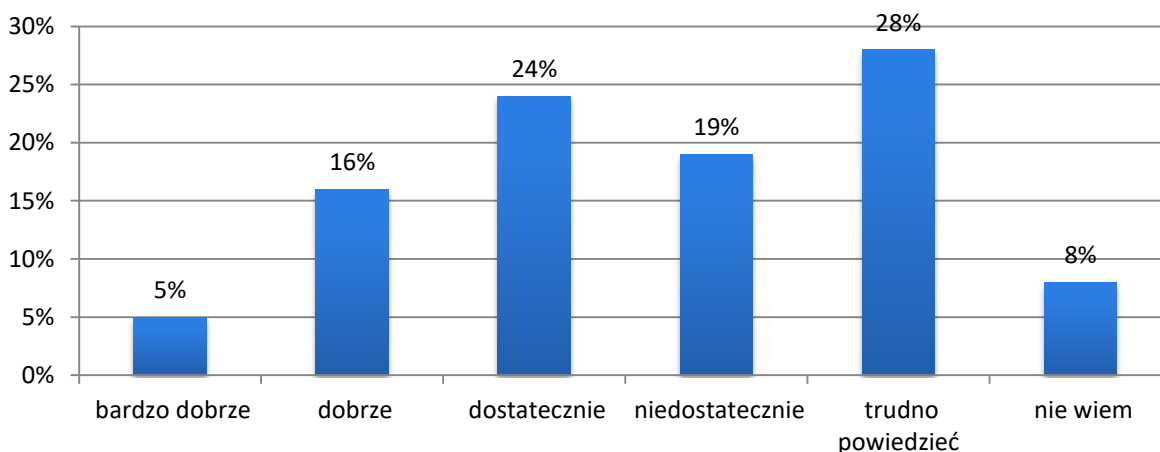
Wykres 94. Jakie działania profilaktyczne Pana/i zdaniem organizuje Gmina?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

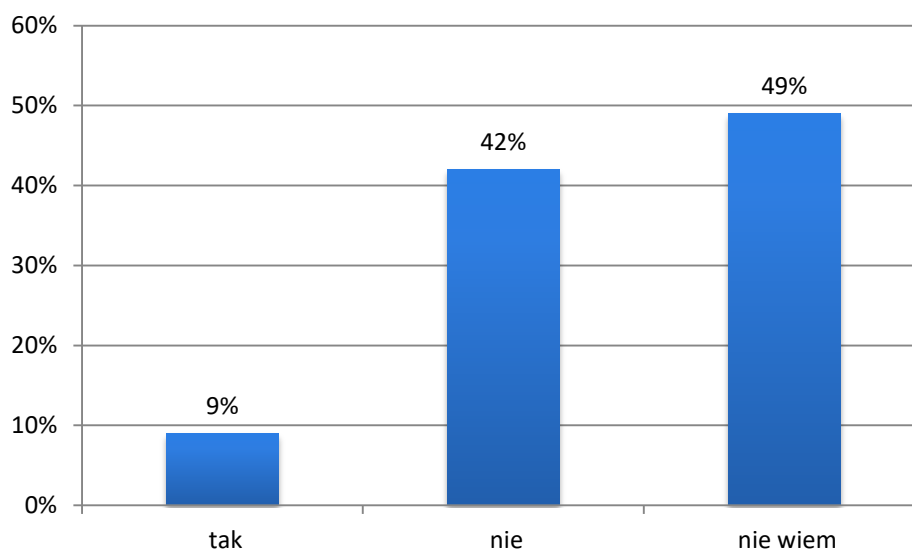
Mieszkańcy Gminy Czersk poproszeni o ocenę zaangażowania władz lokalnych, w kwestii rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców ocenili to następująco: bardzo dobrze (5%), dobrze (16%), dostatecznie (24%), niedostatecznie (19%). 28% ankietowanych uznało, że trudno powiedzieć, natomiast 8% stwierdziło, że nie wie.

Wykres 95. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?

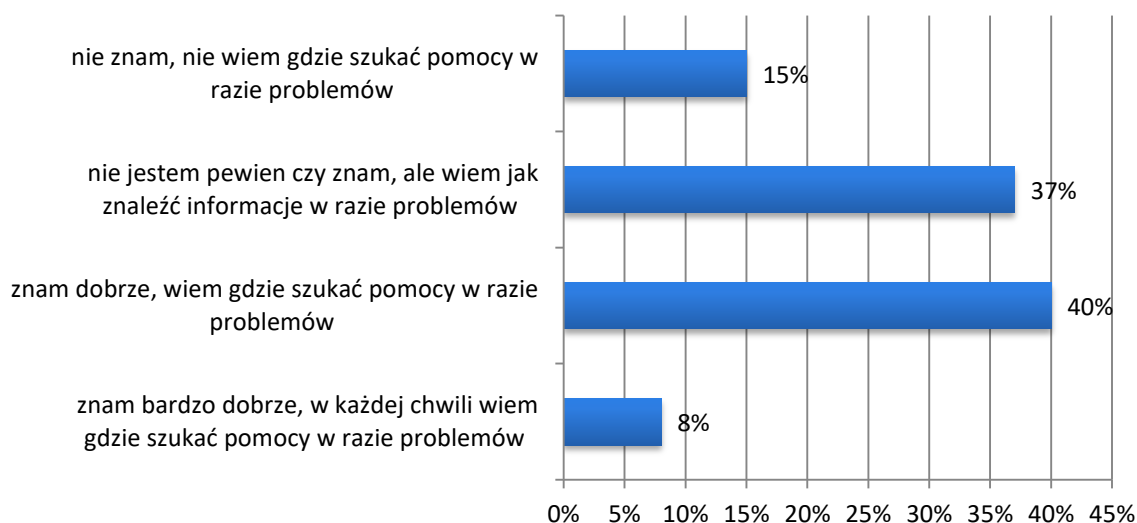
49% ankietowanych nie wie, czy Gmina prowadzi działania mające na celu podniesienie poczucia bezpieczeństwa. 9% uważa, że takie działania są podejmowane, z kolei 42% jest przeciwnego zdania.

Wykres 96. Czy Gmina prowadzi działania mające na celu podniesienie bezpieczeństwa?

Jak wynika z analizy materiału badawczego 37% respondentów nie jest pewnych czy zna dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można zgłosić się w razie problemów, ale wie jak znaleźć informacje na ten temat. 15% deklaruje, że nie zna takich danych i nie wie, gdzie w razie problemów szukać pomocy. 40% uważa, że takie dane zna dobrze, a 8% twierdzi, że bardzo dobrze.

Wykres 97. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?

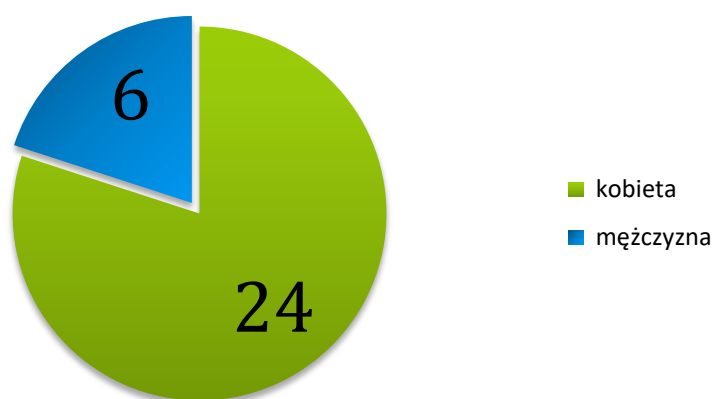

BADANIE SPRZEDAWCÓW ALKOHOŁU NA TERENIE GMINY CZERSK

STRUKTURA BADANEJ GRUPY

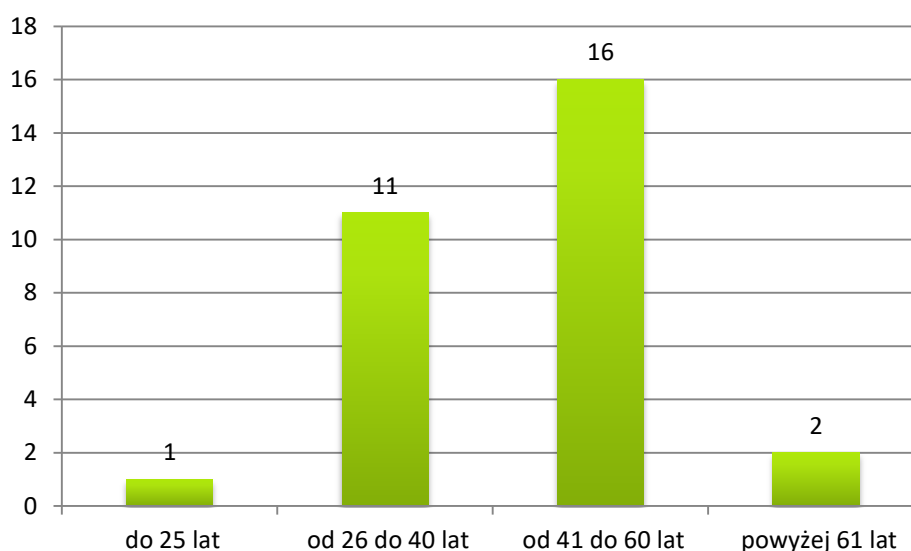
Kolejną badaną grupę stanowili sprzedawcy napojów alkoholowych. Zostali oni przebadani zgodnie z założeniami techniki PAPI (*Paper and Pen Interview*). Badana próba sprzedawców liczyła 30 osób, w tym 24 kobiety oraz 6 mężczyzn.

Wykres 98. Płeć badanych sprzedawców.

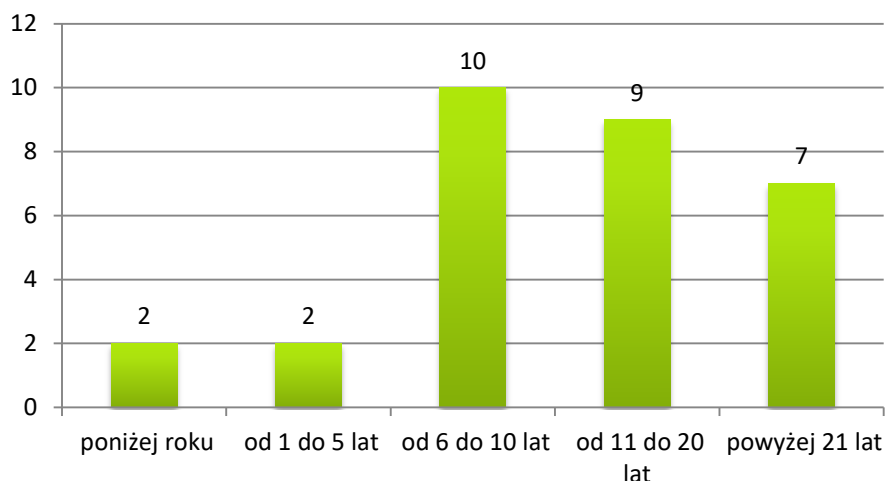
Jeden z badanych sprzedawców znalazł się w przedziale wiekowym do 25 roku życia, z kolei 11 ankietowanych zadeklarowało, że ma od 26 do 40 lat, a 16 zaznaczyło przedział 41 – 60 lat. Dwie osoby miały powyżej 61 lat.

Wykres 99. Pana/i wiek mieści się w przedziale...

Kolejnym pytaniem, na które odpowiadali sprzedawcy było pytanie dotyczące stażu ich pracy. Jak wynika z przeprowadzonych badań 2 ankietowanych deklaruje, że pracuje w punkcie sprzedaży alkoholu poniżej roku, a 2 badanych od 1 roku do 5 lat. 10 sprzedawców pracuje od lat 6 do 10, a 9 deklaruje przedział od 11-20 lat. Staż pracy 7 osób wynosi powyżej 21 lat.

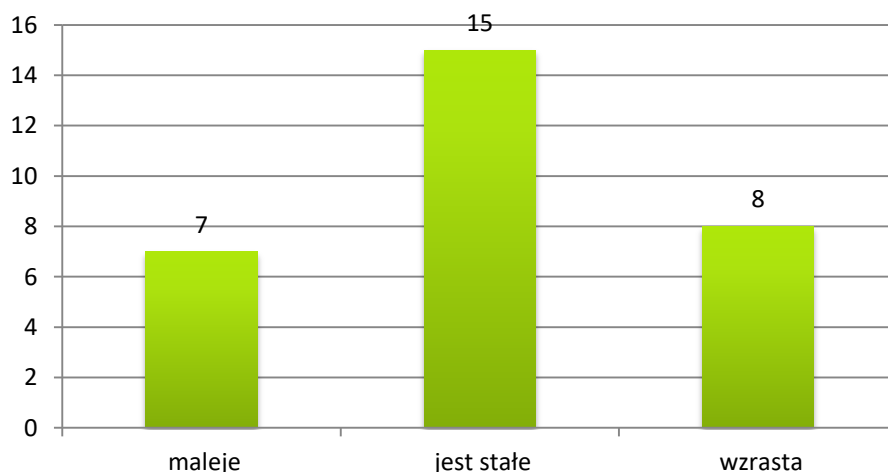
Wykres 100. Od ilu lat pracuje Pan/i w punkcie, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu?

PROBLEM UZALEŻNIEŃ Z PERSPEKTYWY SPRZEDAWCÓW ALKOHOLU

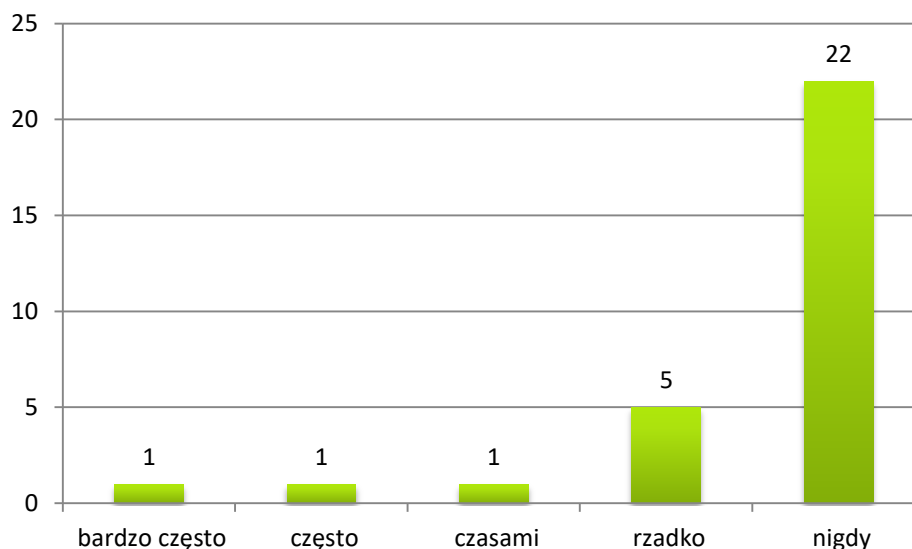
W celu postawienia dokładnej diagnozy respondenci zostali poproszeni o określenie spożycia alkoholu w Gminie pod kątem nasilenia/osłabienia zjawiska. Jak się okazuje 15 osób twierdzi, że spożycie napojów wysokoprocentowych w ich miejscu zamieszkania utrzymuje się na stałym poziomie, z kolei 7 ankietowanych twierdzi, że tendencja jest malejąca, a 8 – że tendencja jest wzrostowa.

Wykres 101. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości:

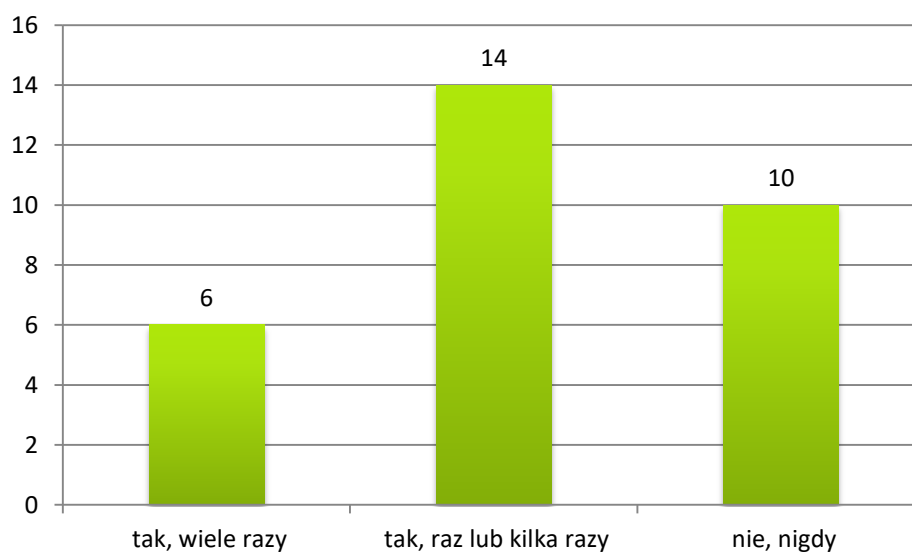
Sprzedawcy zapytani o to, jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom niepełnoletnim w Gminie w większości uznali, że nie zdarza się to nigdy (22 osoby). 5 osób uznało, że zdarza się to rzadko, a z pojedynczych odpowiedzi wnioskujemy, że zdarza się to czasami, często i bardzo często.

Wykres 102. Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom niepełnoletnim w Pana/i Gminie?

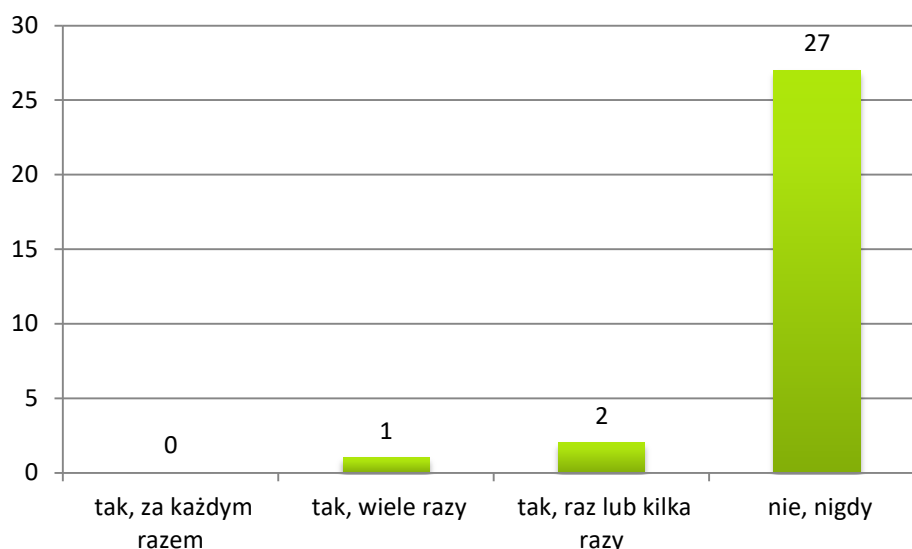
14 ankietowanych przyznaje jednak, że raz lub kilka razy zdarzyła się sytuacja, w której osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie, a 6 badanych uważa, że zdarzyło się to wiele razy. Reszta respondentów (10 osób) twierdzi, że taka sytuacja nigdy nie miała miejsca.

Wykres 103. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

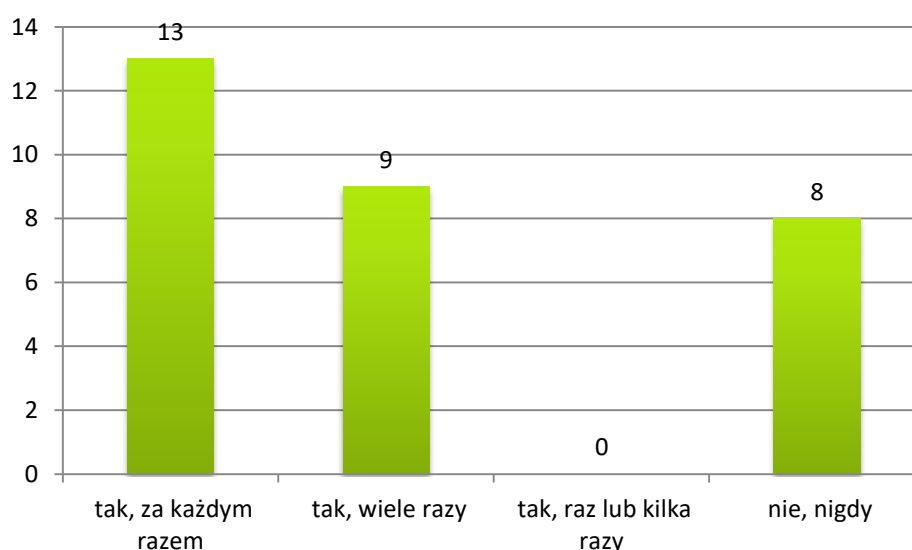
27 sprzedawców stwierdziło, że nigdy nie zdarzyło im się sprzedać alkoholu osobie niepełnoletniej. 2 osoby twierdzą, że zdarzyło się to raz lub kilka razy, a jedna osoba uważa, że zdarzyło się to wiele razy.

Wykres 104. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej?

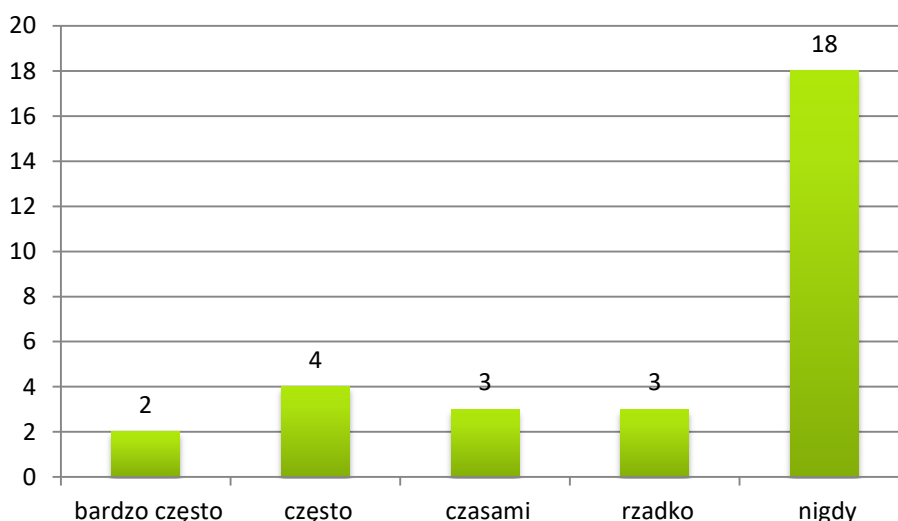
Następnie ankietowani zostali zapytani o to, czy zdarzyło im się kiedykolwiek zapytać kupującego o dowód osobisty, nie mając pewności, że jest on osobą pełnoletnią. Jak wynika z materiału badawczego 13 osób robi tak za każdym razem, a 9 przyznaje, że miało to miejsce wiele razy. 8 sprzedawców nie robi tego nigdy.

Wykres 105. Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni?

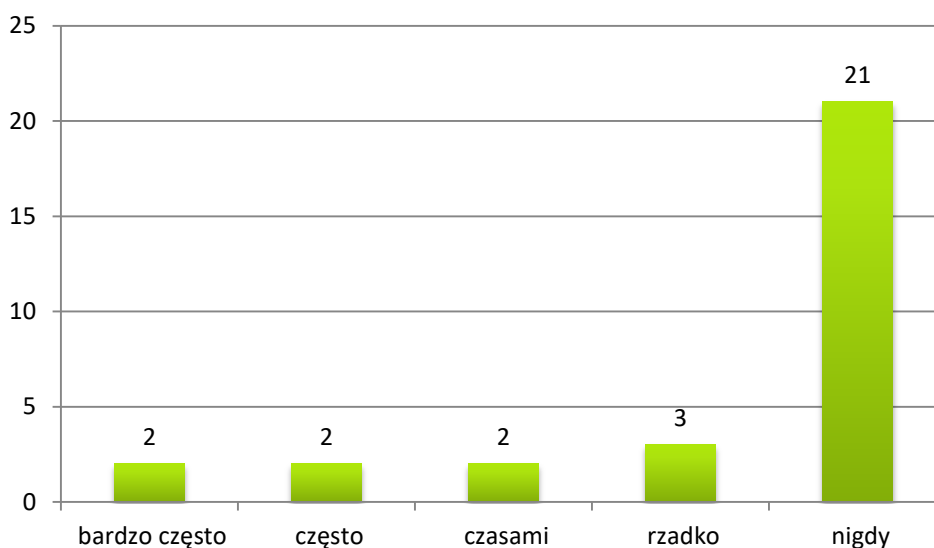
18 ankietowanych zapytanych o to, jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w ich miejscu zamieszkania uważa, że nie zdarza się to nigdy. 3 badanych uznało, że zdarza się to rzadko, 3 uważa, że czasami, z kolei 4 – że często. 2 respondentów jest zdania, że bardzo często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu.

Wykres 106. Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i miejscowości?

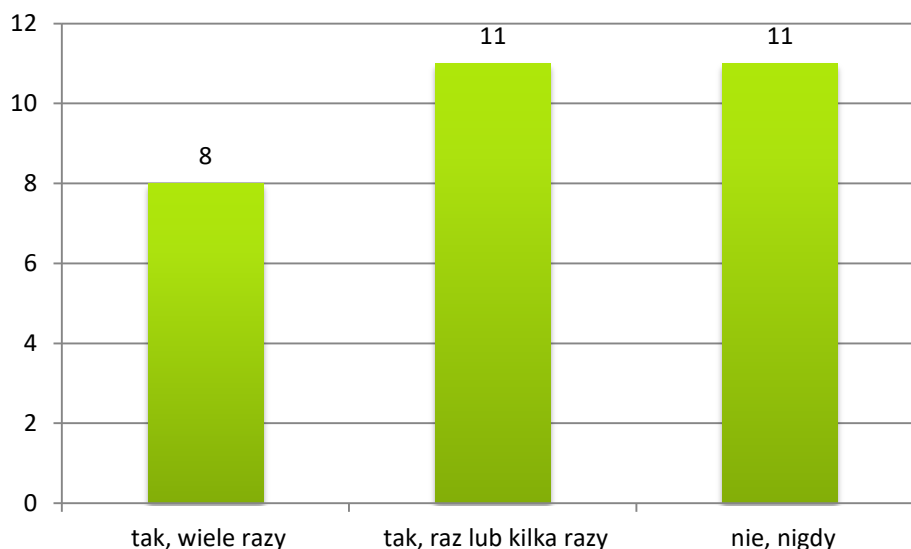
Kolejny obszar zainteresowań badawczych stanowiła częstotliwość sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym. 21 badanych uważa, że taka sytuacja nie zdarza się nigdy, z kolei 3 ankietowanych twierdzi, że zdarza się rzadko. 2 sprzedawców uważa, że ma to miejsce czasami, 2 – że często, a 2 – że bardzo często.

Wykres 107. Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym w Pana/i miejscowości?

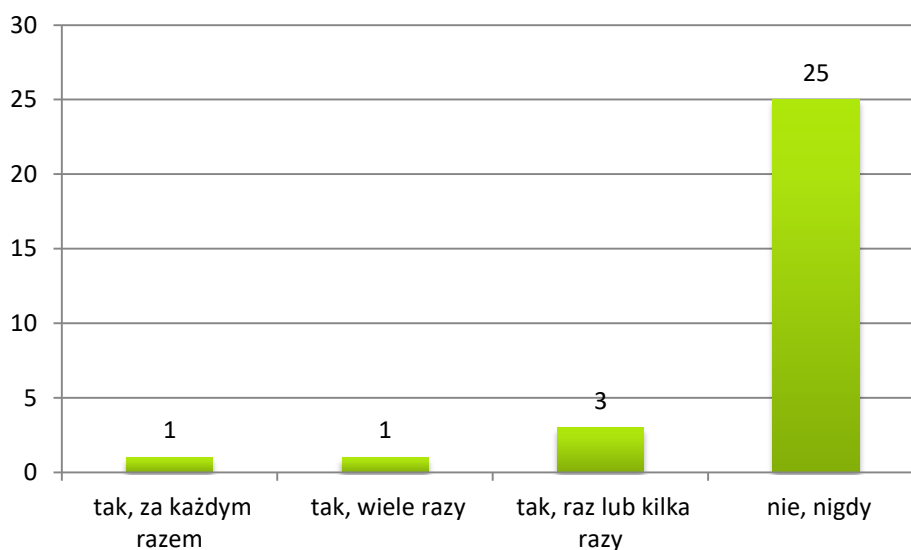
11 sprzedawców zapytanych o to, czy zdarzyło się, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w punkcie przez nich obsługiwanym stwierdziło, że zdarzyło się to kilka razy. 11 sprzedawców utrzymuje, że taka sytuacja nie miała miejsca nigdy, a 8 badanych osób przyznaje, że takie sytuacje miały miejsce wiele razy.

Wykres 108. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

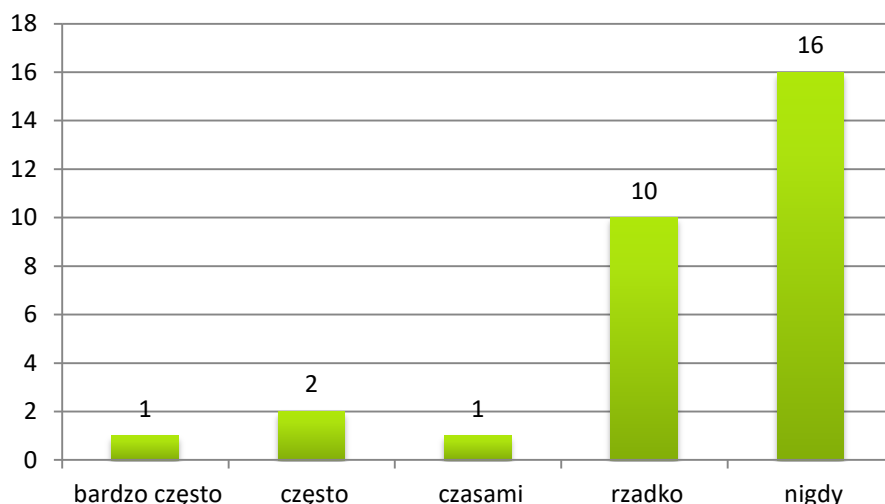
Na pytanie dotyczące sprzedaży alkoholu osobie nietrzeźwej 25 sprzedawców odpowiedziało przecząco. 3 respondentów przyznaje jednak, że raz lub kilka razy sprzedali alkohol osobie będącej pod wpływem. Jedna osoba uważa, że stało się to wiele razy, z kolei jedna osoba twierdzi, że za każdym razem sprzedaje alkohol osobie nietrzeźwej.

Wykres 109. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej?

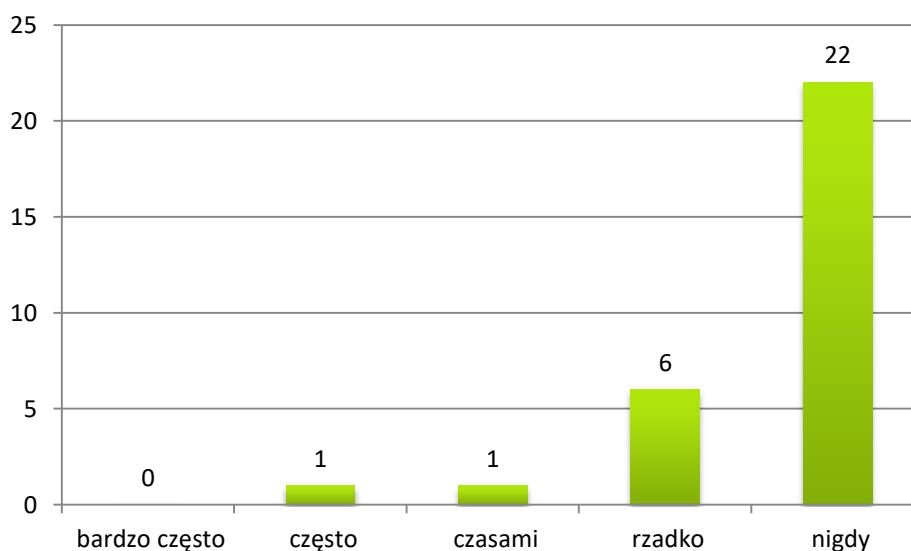
16 sprzedawców uważa, że nigdy nie zdarza się sytuacja w której klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży alkoholu. 10 osób uważa, że dzieje się tak rzadko, a 2 osoby – że zdarza się to często. Pojedyncze odpowiedzi wskazują, że klienci sklepu spożywają alkohol w jego obrębie czasami i bardzo często.

Wykres 110. Proszę ocenić jak często zdarza się sytuacja, że klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży alkoholu w Pana/i miejscowości?

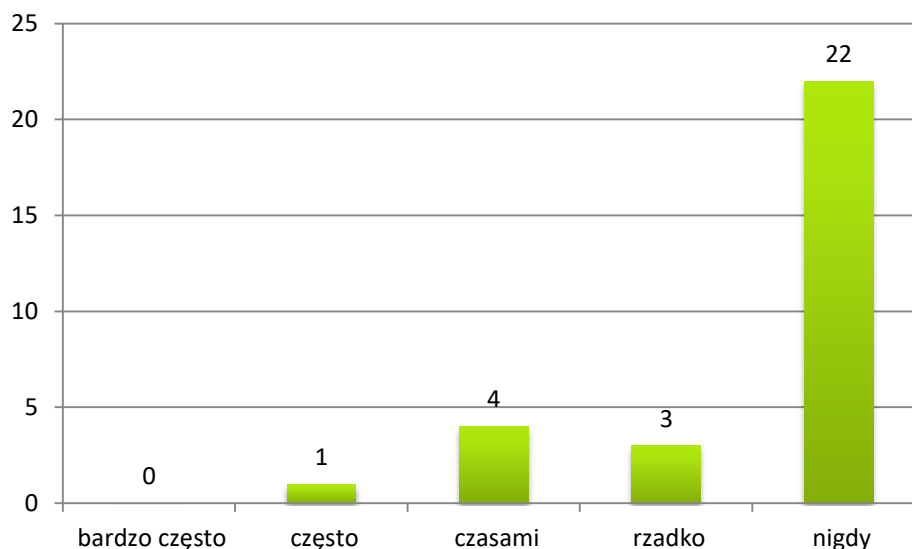
Ankietowani zapytani o to, jak często zdarza im się wzywać policję z powodu zakłócania porządku przez osobę będącą pod wpływem alkoholu odpowiadają w większości, że nigdy (22 osoby). 6 osób twierdzi, że musi podejmować takie kroki rzadko, jedna osoba twierdzi, że czasami, również jedna osoba – że często.

Wykres 111. Jak często zdarza się Panu/i wzywać policję z powodu zakłócania porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy?

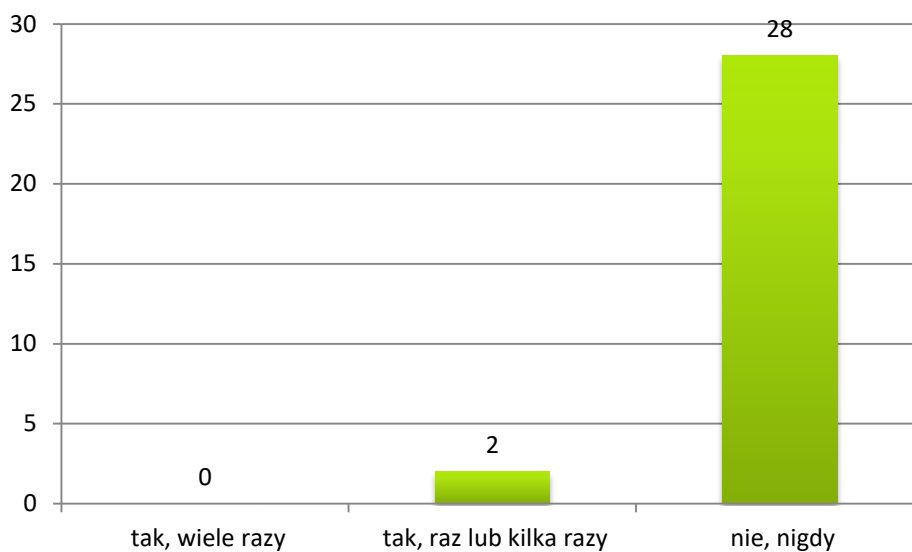
Większość badanych osób (22) deklaruje, że w ich miejscu zamieszkania nigdy nie zdarza się sytuacja w której osobom niepełnoletnim sprzedawane są papierosy. 3 sprzedawców uważa, że zdarza się to rzadko, 4 – że zdarza się to czasami, z kolei jedna osoba uważa, że ma to miejsce często.

Wykres 112. Proszę ocenić jak często zdarza się, że osobom niepełnoletnim sprzedawane są papierosy w Pana/i miejscowości?

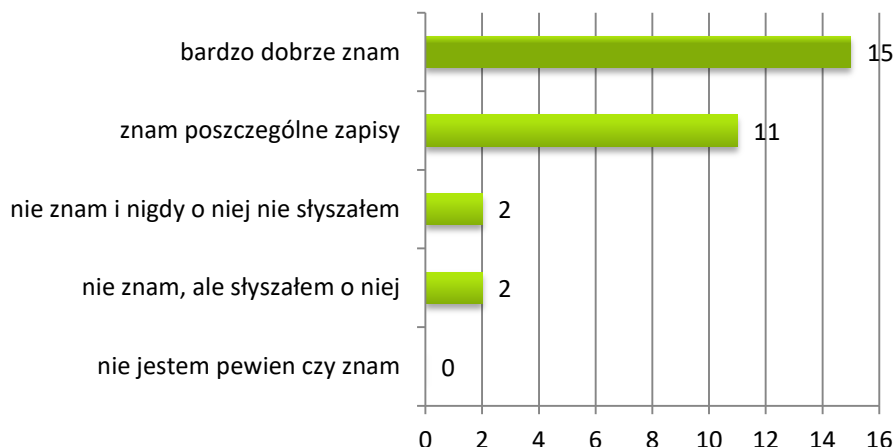
28 badanych twierdzi, że nigdy nie sprzedało wyrobów tytoniowych osobie niepełnoletniej. 2 osoby przyznają, że zdarzyło się to raz lub kilka razy.

Wykres 113. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej?

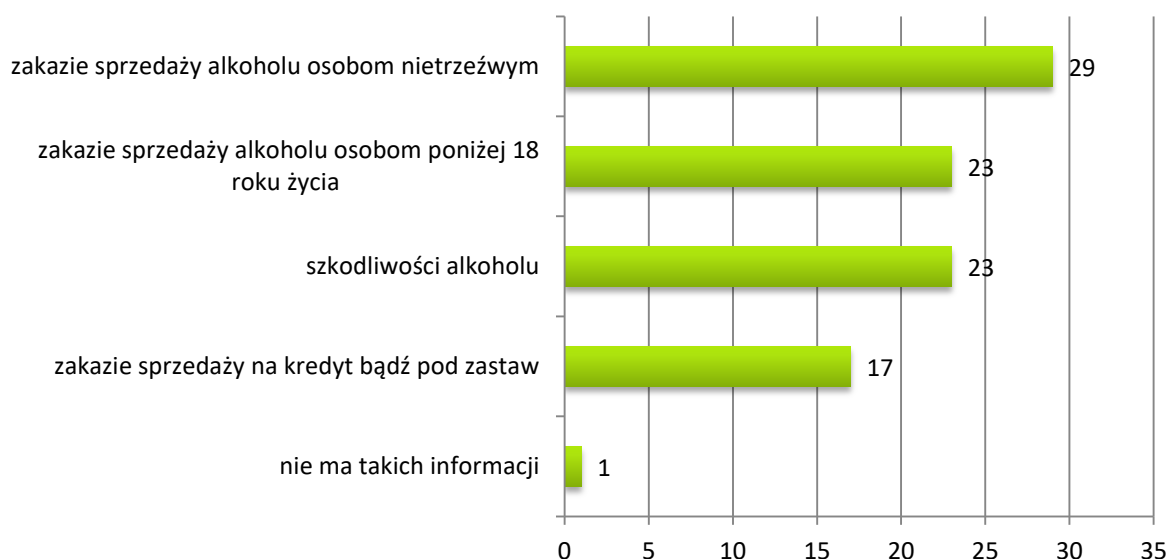
Kolejny obszar zainteresowań badawczych stanowiła kwestia znajomości ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnosząca się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu. 15 osób uważa, że zna ustawę bardzo dobrze, z kolei 11 twierdzi, że zna poszczególne zapisy. 2 sprzedawców ustawy nie zna i nigdy o niej nie słyszało, z kolei 2 – nie zna ale słyszało o niej.

Wykres 114. Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 X 1982 r. o Wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

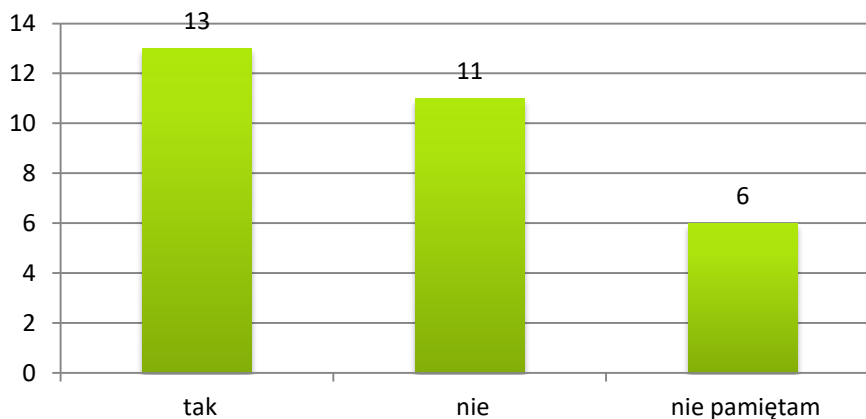
Informacje na temat zakazu sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym znajdują się w 29 punktach sprzedaży, z kolei informacje o zakazie sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia – w 23 punktach. W 23 sklepach znaleźć można informacje odnośnie szkodliwości alkoholu, a w 17 – odnośnie zakazu sprzedaży na kredyt bądź pod zastaw. W jednym punkcie nie ma żadnych z tych informacji.

Wykres 115. Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat:

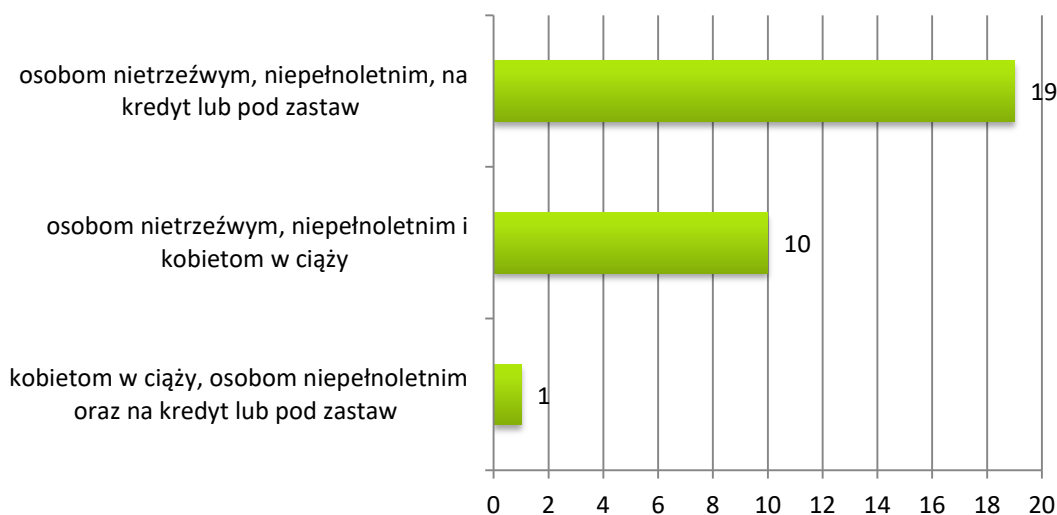
Ankietowani zostali zapytani również o uczestnictwo w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu. Jak wynika z przeprowadzonych badań 11 ankietowanych nie brało udziału w takim szkoleniu, a 13 respondentów twierdzi, że omawiane szkolenie ma za sobą. 6 badanych zaznaczyło odpowiedź: „nie pamiętam”.

Wykres 116. Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

Ostatnie pytanie miało na celu zbadanie wiedzy sprzedawców z zakresu ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. 19 wykazało się znajomością ustawy i stwierdziło, że zabrania ona sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim na kredyt lub pod zastaw. Jeden ze sprzedawców stwierdził, że ustawa dotyczy zakazu sprzedaży alkoholu kobietom w ciąży, osobom niepełnoletnim oraz na kredyt lub pod zastaw, a 10 osób zaznaczyło odpowiedź: „osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim i kobietom w ciąży”.

Wykres 117. Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi? Proszę wybrać jedną odpowiedź.

WNIOSKI I REKOMENDACJE DO PODJĘCIA DZIAŁAŃ PROFILAKTYCZNYCH NA TERENIE GMINY CZERSK

Celem badania było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotyczących Gminy Czersk w odniesieniu do opinii dzieci i młodzieży szkolnej, mieszkańców oraz sprzedawców alkoholu. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie Gminy, w tym jakości życia jej mieszkańców.

Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

- Rozpoznanie sytuacji dorosłych mieszkańców Gminy, ich opinii i postaw względem wybranych problemów związanych między innymi z uzależnieniem i przemocą.
- Zapoznanie się z problemami uczniów w zakresie postaw i doświadczeń związanych z zagrożeniem alkoholem, narkotykami, dopalaczami i papierosami oraz przemocą i innymi problemami.
- Poznanie doświadczeń sprzedawców napojów alkoholowych związanych z wykonywanym przez nich zawodem, w szczególności sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim lub nietrzeźwym.

W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych zostały sformułowane rekomendacje. Poniżej znajduje się podsumowanie wniosków z badania diagnozującego problemy społeczne na terenie Gminy Czersk wraz z rekomendacjami co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców Gminy, uczniów, sprzedawców napojów alkoholowych oraz instytucji podejmujących działania profilaktyczne.

Aby oddziaływania profilaktyczne przyniosły zamierzone efekty należy jednoznacznie podkreślić, że zajęcia sportowe, imprezy/festyny/pikniki kulturalne, „spektakle profilaktyczne”, zajęcia artystyczne itd. nie wpisują się w nurt oddziaływań profilaktycznych. Jak wynika z rekomendacji PARPA na rok 2019²⁸:

- *„Wszystkie działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. konkursy, pogadanki, spektakle, koncerty) nie zastąpią realizacji profesjonalnych działań profilaktycznych, a ze względu na brak udowodnionej skuteczności w ograniczeniu zachowań ryzykownych, mogą stanowić jedynie uzupełnienie programów rekomendowanych i o udowodnionej skuteczności. Niestety, jak pokazuje analiza danych z ankiet PARPA-G1, samorządy wciąż wybierają głównie działania o niepotwierdzonej skuteczności lub wręcz nieskuteczne, takie jak: imprezy plenerowe, teatry*

²⁸Rekomendacje do realizowania i finansowania Gminnych programów profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku – PARPA.

profilaktyczne, pogadanki i projekcje filmów, zajęcia alternatywne (w tym sportowe), programy autorskie. Są one chętnie stosowane przez organizatorów/decydentów ze względu na łatwość ich wdrażania, możliwość zaangażowania dużej grupy odbiorców w jednym momencie czy też ich „widowiskowy” charakter. Zaleca się ograniczanie finansowania ze środków na profilaktykę

i rozwiązywanie problemów alkoholowych tego typu przedsięwzięć, które nie są oparte na metodach o potwierdzonej skuteczności”.

- „Programy środowiskowe nie powinny być utożsamiane z piknikami czy festynami, gdzie profilaktyka istnieje jedynie jako pewien mały, często uboczny element oferty rozrywkowej, rekreacyjnej, sportowej czy muzycznej. Jeżeli samorząd decyduje się na włączenie działań profilaktycznych w tego typu wydarzenie, rekomenduje się finansowanie jedynie kosztów ściśle związanych z profilaktyką (np. druk materiałów, organizowanie punktu konsultacyjno-informacyjnego.”
- „Należy jednak podkreślić, że zajęcia sportowe nie mogą stanowić jedynej i samodzielnej strategii profilaktycznej. Powinny być integralnym elementem programu profilaktycznego, uwzględniającego szeroki zakres zagadnień związanych ze zdrowym stylem życia i spełniać określone kryteria pozwalające na stwierdzenie, że mogą konstruktywnie wpływać na postawy młodych ludzi wobec używek. Zajęcia sportowe powinny się odwoływać do strategii profilaktycznych (np. osobistych decyzji abstynenckich, przekonań normatywnych). Powinny także wzmacniać czynniki chroniące, zwłaszcza poprzez ukazywanie autorytetów promujących wzorzec trzeźwości (trenera, znanych sportowców, nauczycieli wychowania fizycznego itp.) i rozwijanie zainteresowań, z wyraźnym określeniem norm zachowania w różnych sytuacjach (postawa wobec używek, rozwiązywanie konfliktów, eliminowanie przemocy). Wskazane jest, aby osoby prowadzące takie zajęcia miały odpowiednie przygotowanie merytoryczne. Dlatego warto organizować dla nich specjalne szkolenia z zakresu znajomości strategii profilaktycznych, zasad pracy z młodzieżą z grup ryzyka i sytuacji psychologicznej dziecka w rodzinie alkoholowej. Należy zwrócić uwagę również na to, by były to osoby stanowiące dobry przykład dla młodych ludzi, aby przekaz profilaktyczny był zgodny z ich rzeczywistymi zachowaniami.”

UCZNIOWIE – WNIOSKI I REKOMENDACJE

ALKOHOL

53% uczniów spożywało alkohol. Najpopularniejsze okazały się piwo i szampan.

45% uczniów, którzy spożywają alkohol zrobiło to po raz pierwszy w trakcie uroczystości rodzinnej.

76% rodziców dzieci i młodzieży, którzy spożywali alkohol ma tego świadomość.

39% uczniów uważa, że alkohol jest łatwo dostępny na terenie Gminy.

Wnioski

Pomimo tego, że wskaźnik spożycia alkoholu przez uczniów z terenu Gminy Czersk jest zdecydowanie niższy, niż wskaźnik ogólnopolski należy zwrócić uwagę na pewne kwestie, które zaniedbane mogą w przyszłości doprowadzić do wzrostu problemu. Do tych kwestii należy przede wszystkim przyzwolenie rodziców na spożywanie alkoholu przez ich dzieci.

Rekomendacje

- Skuteczne mogą okazać się np. profilaktyczne godziny wychowawcze, w czasie których opiekunowie będą podejmować działania profilaktyczne; realizacja rekomendowanych programów, wykorzystanie źródeł multimedialnych, spotkania z ekspertami np. osobami pracującymi z uzależnionymi. Ważne jest, aby zajęcia profilaktyczne były uznane za atrakcyjne przez młodzież. Biorąc pod uwagę opinie uczniów na temat najciekawszych form oddziaływań profilaktycznych należy mieć na względzie, że wymienione przez nich formy same w sobie nie przyniosą spodziewanych efektów. Spektakl profilaktyczny, pogadanki z wychowawcą, czy zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych nie wpisują się w obszar oddziaływań profilaktycznych. Działania ukierunkowane na osiągnięcie konkretnego celu profilaktycznego powinny być oddziaływaniami długotrwałymi, obejmującymi wiele płaszczyzn życia uczniów i podlegającymi ewaluacji. W związku z takim założeniem formy wymienione przez uczniów jako atrakcyjne powinny stanowić jedynie spójny element zaplanowanego i zintegrowanego procesu oddziaływań profilaktycznych.
- Jak podaje PARPA: „Wszystkie działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. konkursy, pogadanki, spektakle, koncerty) nie zastąpią realizacji profesjonalnych działań profilaktycznych, a ze względu na brak udowodnionej skuteczności w ograniczeniu zachowań ryzykownych, mogą stanowić jedynie uzupełnienie programów rekomendowanych i o udowodnionej skuteczności”²⁹.

²⁹Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku – PARPA.

- Rekomenduje się podjęcie działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym wśród dzieci i młodzieży. Zaleca się przeprowadzenie programu rekomendowanego przez Państwową Agencję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) pt. *Program Domowych Detektywów* – dla dzieci młodszych (www.programyrekomendowane.pl) i programu pt. *Fantastyczne możliwości dla dzieci starszych* (załącznik nr 1). Program należy dostosować do indywidualnych potrzeb.
- Rekomenduje się także przedstawienie dzieciom i młodzieży gry edukacyjnej „Nie, bo tak”, której celem jest podnoszenie świadomości na temat szkodliwości alkoholu, oraz opóźnienie inicjacji, rezygnacji lub ograniczenia korzystania z alkoholu przez nieletnich. Aplikacja jest do pobrania w sklepie *play*, pod hasłem: @niebotakgame.
- Zaleca się działania informacyjne dotyczące podwyższenia świadomości dzieci i młodzieży na temat instytucji, w których można szukać pomocy. Konieczne jest umieszczenie w miejscach widocznych – w szkołach, ośrodkach zdrowia i innych punktach centralnych Gminy plakatów oraz ulotek i broszur edukujących w zakresie szkodliwości i skutków picia alkoholu oraz adresów miejsc, w których młode osoby mogą szukać pomocy wraz z danymi kontaktowymi.
- Rekomenduje się szkolenie dla rodziców (np. w czasie wywiadówek) w zakresie reagowania w przypadku spożywania alkoholu przez dziecko. Warto skorzystać z darmowego przewodnika *Jak rozmawiać z dzieckiem o alkoholu?* Dostępnego na stronie trzymajpion.pl. Istotne jest dotarcie do jak największej liczby rodziców. Należy wziąć pod uwagę, że większość uczniów, którym zdarzyło się spożywać alkohol twierdzi, że miało to miejsce podczas uroczystości rodzinnej, a większość rodziców uczniów spożywających alkohol ma tego świadomość.
- Zaleca się stworzenie ogólnodostępnych zajęć artystycznych, sportowych itp. (można zaprosić do współpracy instytucje rekreacyjno-sportowe), które będą stanowić część zintegrowanego procesu profilaktycznego.
- Istotne jest podnoszenie kompetencji celem zwiększenia efektywności działań. Działaniami doszkalającymi objęte powinny zostać wszystkie osoby związane z omawianym problemem, a więc: kadra pracująca w świetlicach socjoterapeutycznych, psychologzy i pedagodzy szkolni oraz nauczyciele.
- Rekomenduje się inwestowanie w sprzęt i niezbędne materiały potrzebne do podwyższenia jakości działań profilaktycznych (także pod kątem zajęć z wykorzystaniem multimediów o których wspominali uczniowie).
- W tworzeniu działań profilaktycznych kierować należy się przede wszystkim strategią alternatyw, której celem jest przedstawienie alternatywnych, kreatywnych form spędzania wolnego czasu. Pozwoli to na zaspokojenie potrzeb młodych ludzi, podobnych do tych, które skłaniają ich do sięgania po substancje psychoaktywne. Uprawianie sportu, hobby, rozwijanie zainteresowań, pasji czy uczestnictwo w różnorodnych formach aktywności społecznej mogą w sposób konstruktywny zaspokajać potrzebę ekscytujących doznań, stymulacji czy akceptacji grupy rówieśniczej. Ważne jest aby osoba prowadząca takie zajęcia

nie skupiała się jedynie na ich sportowym/artystycznym aspekcie, ale żeby wykorzystała tę okazję do przekazywania młodzieży wartości chroniących takich, jak: fair play, umiejętność przegrywania, szacunek dla innych.

- Równie ważna wydaje się być strategia edukacyjna. Strategia edukacyjna wychodzi z założenia, że sięganie po substancje psychoaktywne (w tym alkohol) wynika z niezaspokojenia wewnętrznych potrzeb psychologicznych i społecznych, w tym radzenia sobie ze stresem, opierania się presji grupy czy też budowania kontaktów z innymi ludźmi. W związku z tym profilaktyka opierająca się na strategii edukacyjnej kładzie nacisk na naukę umiejętności dokonywania racjonalnych wyborów, obronę własnego zdania i akceptację własnej tożsamości.
- Finalnie zaleca się ponowne przeprowadzenie badań pod kątem problemu alkoholowego.

NIKOTYNA

39% uczniów paliło kiedykolwiek w życiu.

21% próbowało palić kilka razy.

7% uczniów pali regularnie/codziennie.

Wnioski

Problem związany z uzależnieniem od nikotyny na terenie Gminy Czersk nie jest alarmujący jednak wymaga uwagi i podjęcia działań profilaktycznych z zakresu profilaktyki uniwersalnej.

Rekomendacje

- Zaleca się zastosować rozwiązania z zakresu profilaktyki uniwersalnej.
- Należy przeprowadzić szkolenie dla rodziców, na którym nauczą się oni jak rozmawiać z dzieckiem palącym papierosy.
- Zaleca się zastosowanie strategii alternatyw oraz trening umiejętności społecznych, a przede wszystkim trening asertywności.
- Zaleca się przeprowadzić kampanie społeczną z wykorzystaniem ulotek, broszur czy plakatów, która wpisywać się będzie w zorganizowany proces profilaktyczny.
- Można także skorzystać z gotowych programów proponowanych przez Ministerstwo Zdrowia, Państwową Inspekcję Sanitarną, czy też Stowarzyszenia na Rzecz Dzieciństwa Wolnego od Tytoniu.

ŚRODKI PSYCHOAKTYWNE

9% uczniów zażywało narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne.

Najbardziej popularna okazała się marihuana lub haszysz. Na drugim miejscu pojawiły się inne formy konopi i amfetamina.

Główną motywacją młodzieży zażywającej narkotyki jest ciekawość i chęć dobrej zabawy.

Uczniowie najczęściej zażywają substancje psychoaktywne ze znajomymi na podwórku.

17% badanych zna miejsca na terenie Gminy, w których można zdobyć narkotyki/dopalacze.

Wnioski

Problem związany z zażywaniem substancji psychoaktywnych na terenie Gminy nie jest alarmujący, jednak zaleca się wprowadzić działania z zakresu profilaktyki uniwersalnej i selektywnej. Uczniowie zdecydowanie rzadziej sięgają po tego typu substancje, niż uczniowie w badaniu ESPAD. Należy przede wszystkim zwrócić uwagę na motywacje dzieci i młodzieży sięgających po substancje psychoaktywne.

Rekomendacje

- Zaleca się objęcie działaniami holistycznymi szerokie grono odbiorców: uczniów, nauczycieli, rodziców w zakresie profilaktyki uniwersalnej.
- Rekomenduje się przeprowadzenie kampanii edukacyjnej dla pod kątem zdrowotnych, społecznych i osobowych skutków zażywania narkotyków. Warto umieścić plakaty, broszury i ulotki w punktach strategicznych, centralnych w Gminie w szczególności informujących, gdzie szukać pomocy w przypadku problemu uzależnień.
- Przeprowadzenie w szkołach programu *UNPLUGGED* będącym programem profilaktyki uniwersalnej adresowanym do uczniów w wieku 12-14 lat, opartym na modelu wszechstronnego wpływu społecznego. Jego celem jest ograniczanie inicjacji używania substancji psychoaktywnych (alkohol, tytoń, narkotyki). Koncentruje się on na umiejętnościach życiowych, przekonaniach normatywnych i wiedzy o substancjach psychoaktywnych. Realizatorami programu są nauczyciele, którzy przechodzą 3 dniowe szkolenie przygotowujące do zajęć z uczniami. Zaleca się także wybranie danego programu z nurtu profilaktyki selektywnej. (www.programyrekomendowane.pl)
- Rekomenduje się spotkania w grupach warsztatowych ze specjalistą terapii uzależnień, który czerpiąc z doświadczenia empirycznego przybliży uczniom problem uzależnienia od substancji psychoaktywnych. Warto korzystać przy tym z konkretnych przykładów.

- Istotnym jest zorganizowanie szkolenia dla rodziców w zakresie rozpoznawania i reagowania w przypadku zażywania przez dzieci substancji psychoaktywnych. Warto skorzystać z poradni narkotykowej online.
- Tak, jak w przypadku profilaktyki problemu alkoholowego zaleca się szkolenie kadr pracowników socjalnych, nauczycieli, terapeutów w zakresie pracy z osobami zażywającymi narkotyki w sposób okazjonalny lub szkodliwy.
- Zaleca się wszechstronną aktywizację artystyczną, sportową i polityczną młodych mieszkańców Gminy.
- Zaleca się stosowanie działań profilaktycznych w nurcie strategii alternatyw oraz strategii edukacyjnej w formie warsztatów czy zajęć socjoterapeutycznych.

PRZEMOC

33% uczniów doznało przemocy. Sprawcą okazali się przede wszystkim koledzy ze szkoły i znajomi.

41% badanych jest zdania, że w szkole występuje problem przemocy między uczniami.

31% uczniów przyznaje się do stosowania przemocy – w głównej mierze wobec rówieśników i rodzeństwa.

9% uczniów zna osobę, będącą ofiarą przemocy domowej.

Wnioski

Problem przemocy rówieśniczej przybiera znaczące rozmiary i domaga się podjęcia działań profilaktycznych na wielu płaszczyznach życia uczniów.

Rekomendacje

- Zaleca się wczesną diagnozę przypadków agresji i przemocy. Warto zwrócić uwagę na kwestię zaufania uczniów w stosunku do nauczycieli, by ci mogli stać się osobami „pierwszego kontaktu”.
- W związku z powyższym rekomenduje się przeprowadzanie cyklicznych zajęć integrujących uczniów, nauczycieli i pedagogów, podczas których mogą oni wyjść spoza swoich szkolnych ról i zobaczyć siebie w trochę innym świetle.
- Tak samo ważna wydaje się być wczesna integracja nowego zespołu klasowego w myśl tego, że anonimowość sprzyja agresji.
- Należy zorganizować zajęcia warsztatowe z zakresu nauki umiejętności społecznych, przede wszystkim pod kątem takich kwestii jak: poszanowanie innych, reagowanie w sytuacjach stresowych, nauka asertywności, prawo do własnego zdania itd.
- Przydatne mogą okazać się zajęcia sportowe z zakresu samoobrony – mogą być one zorganizowane w szkole, bądź w porozumieniu z instytucjami sportowymi.
- Zaleca się także zorganizowanie warsztatów z alternatywnych form radzenia sobie ze stresem (który może być przyczyną agresji).

- Rekomenduje się przeprowadzenie pogadek z wychowawcą na temat tego, czym jest cyberprzemoc, hejt oraz mowa nienawiści i jakie mogą być jej skutki. Można także skorzystać z pomocy multimedialnych bądź wyświetlić filmy dotyczące tej tematyki. Jak wynika z przeprowadzonych badań dzieci i młodzież darzą nauczycieli dość sporym zachowaniem. Co więcej – wskazują, że jedną z ciekawszych form oddziaływań profilaktycznych byłyby pogadanki z wychowawcą. Należy mieć na uwadze, że pojedyncza pogadanka nie jest traktowana jako oddziaływanie profilaktyczne. Taka forma powinna być jedynie częścią długotrwałego procesu profilaktycznego, rodzajem jego uzupełnienia. Prowadząc taką pogadankę wychowawca może skorzystać z pomocy, takich jak plakaty lub ulotki:

Źródło: www.oficyna-profilaktyczna.pl

- Zaleca się przeprowadzenie programu szkolnego z zakresu profilaktyki selektywnej pt. „Program Nauki Zachowania” (załącznik nr 2). Celem główny programu jest ograniczenie liczby i częstości występowania niewłaściwych zachowań wybranych uczniów szkole oraz powstrzymanie u tych uczniów procesu utrwalania się i rozwoju zachowań problemowych. Za cele szczegółowe programu uznaje się m.in.: kształtowanie pozytywnych więzi społecznych u uczniów z trudnościami w zachowaniu oraz rozwój odpowiedzialności i świadomości ucznia - rozwijanie poczucia odpowiedzialności za swoje zachowanie i jego konsekwencje.
- Zaleca się przeprowadzenie programu szkolnego z zakresu profilaktyki selektywnej pt. „Program wspomagania rozwoju psychospołecznego dzieci nie lubianych”. Program kierowany jest do uczniów w wieku 10-11 lat (IV-V klasa szkoły podstawowej), którzy są nie lubiani przez rówieśników z powodu przejawianych zachowań antyspołecznych (agresywnych i egocentrycznych). Głównym celem oddziaływań jest zmiana statusu społecznego dzieci nie lubianych w klasie szkolnej na taki, który świadczyłby o większej akceptacji przez rówieśników. Wyróżniono także trzy cele szczegółowe:
 - tworzenie dzieciom nie lubianym warunków do rozwijania samokontroli emocjonalnej,

- tworzenie dzieciom nielubianym warunków do rozwijania zdolności do decentracji interpersonalnej (umiejętności spojrzenia na różne sytuacje z perspektywy drugiej osoby),
- tworzenie dzieciom nielubianym warunków do kształtowania poczucia własnej wartości.
- Zaleca się zwrócić uwagę na przemoc wobec dzieci; można skorzystać z kwestionariuszy oceny wobec dziecka (załącznik nr 3).

CYBERPRZEMOC I KORZYSTANIE Z INTERNETU

Co piąty uczeń doświadczył cyberprzemocy.

11% uczniów stosowało cyberprzemoc.

41% badanych korzysta z Internetu ponad 3 godziny dziennie.

Wnioski

Problem związany z cyberprzemocą wśród uczniów Gminy Czersk wydaje się być alarmujący – co piąty uczeń deklaruje, że doznał tej formy przemocy. Należy również zwrócić na ilość czasu spędzanego przez dzieci i młodzież w sieci.

Rekomendacje

- Zaleca się przeprowadzenie z uczniami warsztatów, podczas których poszerzą oni wiedzę na temat zjawiska cyberprzemocy i rozległych negatywnych konsekwencji jej stosowania. Zaleca się także, uświadomienie uczniom gdzie mogą uzyskać pomoc w przypadku bycia ofiarą lub świadkiem tego typu przemocy.
- Przydatne może okazać się zapoznanie z poradnikiem udostępnionym przez Ośrodek Rozwoju i Edukacji - *Jak reagować na cyberprzemoc?* Poradnik dostępny jest pod adresem www.ore.edu.pl w zakładce „kształcenie i wychowanie --> wychowanie i profilaktyka --> bezpieczeństwo w sieci”. Zawarte w nim informacje mogą być pomocne w realizacji zajęć dla uczniów związanych z tą tematyką i przy organizowaniu innych działań zapobiegawczych.
- Zaleca się skorzystanie z poradnika dla nauczycieli:

Źródło: www.oficyna-profilaktyczna.pl

HAZARD

22% uczniów grało w gry hazardowe.
 Najpopularniejsze okazały się karty zdrapki.
 Uczniowie zazwyczaj grają za sumy 10 – 50 zł.

Wnioski

Problem związany z hazardem wśród młodych osób wymaga uwagi. Wskaźnik grającej młodzieży w Gminie Czersk przybiera nieco wyższe wartości, niż wskaźnik ogólnopolski.

Rekomendacje

- Zaleca się standardowe działania profilaktyczne z zakresu profilaktyki uniwersalnej. Działania powinny być przede wszystkim realizowane za pomocą strategii alternatyw oraz strategii edukacyjnej i informacyjnej, uświadamiającej uczniom istotę uzależnień behawioralnych.

MIESZKAŃCY – WNIOSKI I REKOMENDACJE

ALKOHOL

64% mieszkańców spożywa alkohol.
 Mieszkańcy najczęściej piją dla towarzystwa.
 39% mieszkańców było świadkiem, gdy ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu.
 63% mieszkańców, którzy spożywają alkohol przekracza jego bezpieczną dawkę.
 Ponad połowa mieszkańców nie wiem, czy picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka.
 25% widziało kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie Gminy.
 31% mieszkańców uważa, że spożycie alkoholu na terenie Gminy wzrasta.

Wnioski

Należy zwrócić uwagę na pewne kwestie, które zaniedbane, mogą w przyszłości doprowadzić do znacznego wzrostu alkoholizmu. Do tych kwestii należy przede wszystkim prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu, problem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży, niska świadomość mieszkańców odnośnie zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu w ciąży oraz przekraczanie bezpiecznej dawki alkoholu przez mieszkańców.

Rekomendacje

- Zaleca się przeprowadzenie przez Gminną Komisję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych kampanii informacyjnej (na poziomie profilaktyki uniwersalnej i selektywnej) dotyczącej negatywnych skutków nadużywania alkoholu na wielu płaszczyznach życia mieszkańców. Ważnym wydaje się być dotarcie do jak najszerzego grona odbiorców, w związku z czym rekomenduje się użycie ulotek i spotów reklamowych w lokalnej prasie i na stronie internetowej Gminy powołując się na wyniki niniejszego raportu. Przykładowe ulotki:

Źródło: www.oficyna-profilaktyczna.pl

- Następną formą działań korzystnie wpływających na poprawę skuteczności i efektywności prowadzonych działań profilaktycznych powinno być inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień, a przede wszystkim podnoszenie kompetencji kadry zatrudnionych specjalistów (poprzez szkolenia, kursy doszkalające itd.). Istotne wydaje się być również zaangażowanie tych podmiotów w tworzenie kompleksowych kampanii społecznych. Zaleca się takie rozwiązanie z dwóch powodów. Po pierwsze zwiększy to poziom zaufania mieszkańców do specjalistów z dziedziny uzależnień, po drugie korzystnie wpłynie na wiarygodność i rzetelność prowadzonych kampanii.
- Należy zwrócić uwagę na niską świadomość mieszkańców odnośnie spożywania alkoholu w trakcie ciąży. W związku z tym zaleca się nawiązanie kontaktu z Oddziałami Położniczymi w celu zachęcenia ich do zaangażowania się lub zorganizowania kampanii społecznej promującej zdrowy styl życia w ciąży oraz uświadamiającej skutki spożywania alkoholu w trakcie ciąży na rozwój dziecka. Na poziomie profilaktyki uniwersalnej skorzystać można także ze strategii informacyjnej w kontekście uświadomienia mieszkańcom Gminy skutków spożywania alkoholu w ciąży w postaci FAS (alkoholowy zespół płodowy).
- Zaleca się zwrócenie uwagi na problem prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu. W tym celu skorzystać można z kampanii społecznych proponowanych przez Krajową Radę Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego lub z zasobów

wewnętrznych poprzez współtworzenie kampanii profilaktycznych w porozumieniu z Komendą Policji (Wydział Ruchu Drogowego), czy też Ośrodkami Nauki Jazdy. Istotne wydaje się również uświadamianie mieszkańców prawnych skutków prowadzenia pojazdów w stanie nietrzeźwości. Ulotki i plakaty umieszczone powinny być również w szkołach średnich, mając na uwadze, że duża część uczniów w tym wieku zdobywa prawo jazdy. Biorąc pod uwagę, że młodzież wskazuje zajęcia z Policjantem jako jedną z ciekawszych form oddziaływań profilaktycznych, funkcjonariusz przeprowadzić może zajęcia korzystając z założeń strategii informacyjnej. Należy pamiętać, że funkcjonariusz powinien być odpowiednio przeszkolony. Posłużyć może się dodatkowo materiałami pomocowymi, takie jak te:

- W celu zminimalizowania wypadków drogowych powstałych na skutek prowadzenia pojazdu pod wpływem zaleca się zapoznać mieszkańców z elektronicznym kalkulatorem poziomu stężenia alkoholu we krwi zalecanego przez PARPA. Link: (www.alkoholoweliczydelko.pl) zamieścić można na stronie internetowej Gminy lub w innych łatwo dostępnych dla mieszkańców punktach.
- Biorąc pod uwagę, że 63% mieszkańców deklarujących spożywanie alkoholu przekracza standardową porcję picia alkoholu (porcja standardowa alkoholu [tzn. 10g czystego, 100% alkoholu] zawarta jest w ok. 250ml piwa o mocy 5%, w ok. 100ml wina o mocy 12% oraz w ok. 30ml wódki o mocy 40%. Picie o niskim poziomie ryzyka zakłada wypijanie 1-2 porcji) zaproponować można mieszkańcom skorzystanie z formularza autodiagnozy proponowanego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Kwestionariusz autodiagnozy pobrać można ze strony:

NIKOTYNA

24% mieszkańców pali codziennie papierosy.

4% pali kilka razy w tygodniu.

5% pali kilka razy w roku.

Wnioski

Problem nikotynowy na terenie Gminy wymaga uwagi.

Rekomendacje

- Zaleca się aktywizację dorosłych mieszkańców Gminy. Nawiązać w tym celu można współpracę z instytucjami kulturowymi.
- Pomocne mogą okazać się także warsztaty dla dorosłych na temat alternatywnych metod radzenia sobie ze stresem.
- Rekomenduje się przeprowadzenie kampanii społecznej na temat szkodliwości nikotyny w ramach profilaktyki uniwersalnej w strategii informacyjnej.

ŚRODKI PSYCHOAKTYWNE

7% mieszkańców miało kontakt z substancjami psychoaktywnymi.
 7 osób zażywało marihuanę, a jedna osoba amfetaminę.
 20% mieszkańców uważa, że narkotyki na terenie Gminy są łatwo dostępne.

Wnioski

Problem związany z użyciem narkotyków/dopalaczy nie przybiera znaczących rozmiarów, jednak należy zwrócić uwagę na ocenę dostępności narkotyków na terenie Gminy przez mieszkańców.

Rekomendacje

- Zaleca się wprowadzenie holistycznych działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym i selektywnym. Działania z zakresu profilaktyki narkotyków i dopalaczy powinny obejmować szerokie grupy mieszkańców: dzieci i młodzież (w celu kształtowania prawidłowych postaw oraz świadomości względem istniejących zagrożeń społecznych), dorosłych mieszkańców oraz służby pomocowe. Rekomenduje się stałe monitorowanie nasilenia zjawiska z uwzględnieniem powtórzenia badań pod kątem środków psychoaktywnych w przyszłości

PRZEMOC

14% zna osobę w swoim otoczeniu, która doświadcza przemocy domowej.
 14% mieszkańców doznało przemocy.
 Sprawcami okazali się w głównej mierze rodzice.
 19% mieszkańców nie wie, czy stosowanie kar fizycznych wobec dzieci jest dobrą czy złą metodą wychowawczą.

Wnioski

Problem związany ze stosowaniem przemocy wymaga uwagi oraz wprowadzenia działań profilaktycznych.

Rekomendacje

- Podobnie, jak w poprzednich przypadkach zaleca się objęcie działaniami profilaktycznymi nie tylko dorosłych mieszkańców Gminy, ale również dzieci i młodzież oraz służby pomocowe.
- Należy zwrócić uwagę na fakt, że większość mieszkańców twierdzi, że problem przemocy związany jest z piciem alkoholu. Stanowi to wyjątkowo mocny

argument do zastosowania w.w. form oddziaływań profilaktycznych dotyczących kwestii problemu alkoholowego.

- Zaleca się przeprowadzenie warsztatów z form samoobrony skierowanych zarówno do ofiar przemocy, jak i do całej społeczności lokalnej (oddzielnie dla kobiet i mężczyzn). Dla wszystkich mieszkańców rekomenduje się przeprowadzenie (w atrakcyjnej dla nich formie) warsztatów z komunikacji interpersonalnej, na których będą mieli możliwość popracowania nad kontrolą swojego zachowania oraz nauczenia się zachowań asertywnych.
- Kolejnym krokiem w kierunku pozytywnych zmian może być zwrócenie szczególnej uwagi na wsparcie kadry pracującej w instytucjach pomocowych, w zakresie rozwijania ich kompetencji i umiejętności.
- Dodatkowo zaleca się przeprowadzenie kampanii społecznej angażując takie instytucje jak na przykład: MGOPS, Komenda Policji (uświadamianie skutków prawnych zachowań przemocowych), Ośrodki Zdrowia. Kampania społeczna powinna uwzględniać założenia strategii edukacyjnej.
- Zaleca się także udostępnianie w często uczęszczanych miejscach konkretnych informacji (adresów, numerów telefonów), gdzie można szukać pomocy w razie doświadczania przemocy lub poczucia zagrożenia.

HAZARD

29% mieszkańców gra w gry na pieniądze

Najpopularniejsze okazało się lotto.

Większość mieszkańców nie miała problemów wynikających z uprawiania hazardu.

WNIOSKI

Problem hazardowy nie jest powszechny wśród mieszkańców Gminy.

REKOMENDACJE

- Zaleca się wprowadzenie działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym. Działania z zakresu profilaktyki hazardu powinny obejmować szerokie grupy mieszkańców: dzieci i młodzież (w celu kształtowania prawidłowych postaw oraz świadomości względem istniejących zagrożeń społecznych) oraz dorosłych mieszkańców. Rekomenduje się stałe monitorowanie nasilenia zjawiska z uwzględnieniem powtórzenia badań pod kątem występowania problemu hazardowego w przyszłości.
- Korzystnym z perspektywy przyszłości działaniem może być edukowanie mieszkańców poprzez różnego rodzaju akcje ulotkowe i plakatowe, a także poprzez wykłady czy pogadanki prowadzone w instytucjach szkolnych.

RYNEK PRACY

Według 26% respondentów znalezienie nowej pracy na terenie Gminy jest trudne lub bardzo trudne.

57% uważa, że Gmina nie prowadzi żadnych form wsparcia dla osób bezrobotnych.
34% nie posiada wiedzy w tym zakresie.

23% badanych uważa, że będzie im trudno znaleźć pracę.

68% nigdy nie korzystało z form aktywizacji zawodowej.

Analizując różne obszary tematyczne diagnozy zauważyć możemy, że:

Wnioski

Mieszkańcy Gminy Czersk posiadają niską świadomość odnośnie działań na rzecz bezrobocia podejmowanych przez Gminę. Problem związany z niedostatecznie rozwiniętym rynkiem pracy jest powszechny na terenie Gminy.

Rekomendacje

- Zaleca się podjęcie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz samorządem lokalnym w celu zaplanowania wdrożenia form aktywizacji zawodowej. Równocześnie rekomenduje się aplikowanie o środki unijne bądź dofinansowanie z Funduszu Pracy na rzecz szkoleń dla pracodawców, przedsiębiorców i osób bezrobotnych.
- Rekomenduje się także szkolenia kadry pracującej w instytucjach szkolnych w celu podnoszenia ich kwalifikacji i umiejętności w zakresie nauczania przedmiotów związanych z zagadnieniem przedsiębiorczości

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

38% badanych często spotyka się z osobami niepełnosprawnymi na terenie Gminy.

W rodzinach 18% respondentów są osoby z niepełnosprawnością.

58% mieszkańców uważa, że osoby niepełnosprawne nie są traktowane na równi z innymi.

Wnioski

Problem związany z niepełnosprawnością na terenie Gminy Czersk jest widoczny i domaga się zastosowania szeregu rozwiązań obejmujących różne obszary życia mieszkańców.

Rekomendacje

- Zaleca się aktywizację społeczną osób z niepełnosprawnościami, która odbywać się może poprzez tworzenie różnego rodzaju klubów czy stowarzyszeń umożliwiających osobom niepełnosprawnym aktywne uczestniczenie w życiu społeczności lokalnej.
- Rekomenduje się aktywizację zawodową osób z niepełnosprawnościami, a więc kursy zawodowe, czy też szkolenia z zakresu ich możliwości i potencjału na obecnym rynku pracy.
- Korzystne mogą okazać się także szkolenia skierowane do potencjalnych pracodawców pod kątem korzyści płynących z zatrudnienia osób z niepełnosprawnością.
- Zaleca się kontakt i wykorzystanie możliwości oferowanych przez PFRON (Państwowy Fundusz Osób Niepełnosprawnych) oraz rozmieszczenie wiadomości na temat działalności funduszu w łatwo dostępnych miejscach Gminy

WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

55% mieszkańców uważa, że problem ubóstwa jest obecny na terenie Gminy.

23% badanych doświadczyło ubóstwa osobiście.

28% uważa, że osoby starsze są marginalizowane na terenie Gminy.

65% badanych uważa, że pomoc oferowana osobom starszym przez Gminę nie jest wystarczająca.

Wnioski

Problem związany z wykluczeniem społecznym jest obecny na terenie Gminy i wymaga rozwiązania.

Rekomendacje

- Zaleca się podjęcie działań mających na celu szeroko rozumianą integrację społeczną. Pomocne może okazać się przeprowadzenie warsztatów dla mieszkańców rozwijających zdolność empatii i rozumienia inności. W tym celu rekomenduje się skorzystać z pomocy lokalnych psychologów i psychoterapeutów. Bardzo ważne jest, by działania profilaktyczne w tym zakresie kierowane były zarówno do osób dorosłych, jak i do najmłodszych mieszkańców Gminy. Do współpracy w zakresie warsztatów i kampanii społecznych zachęcić można jednostki kulturalne.
- Na poziomie profilaktyki uniwersalnej, kierowanej do wszystkich mieszkańców Gminy, zaleca się kampanie społeczną, uświadamiającą, jak istotne jest niesienie pomocy i wsparcia emocjonalnego osobom w wieku podeszłym (ulotki, plakaty).

- Jak wynika z badań 32% ankietowanych wskazuje na potrzeby emocjonalne starszych osób. W odpowiedzi na ten problem rekomenduje się kontakt z Domem Dziecka działającym na terenie Gminy (lub powiatu), bądź z innymi placówkami pomocowymi w celu zachęcenia tych podmiotów do podjęcia współpracy z osobami w podeszłym wieku. Współpraca ta polegałaby na uczestniczeniu starszych mieszkańców w życiu danej placówki na zasadzie wolontariatu. Korzystnym działaniem może być umieszczenie ogłoszeń na temat wolontariatu w miejscach, w których często przebywają adresaci ogłoszenia (przychodnie, kościoły itd.)

SPRZEDAWCY ALKOHOLU – WNIOSKI I REKOMENDACJE

Nie wszyscy sprzedawcy pytają młodo wyglądającej osoby o wiek.

5 sprzedawców przyznaje się do sprzedaży alkoholu osobie nietrzeźwej.

3 sprzedawców przyznaje się do sprzedaży alkoholu osobie niepełnoletniej.

WNIOSKI

Z zebranych i opracowanych danych wynika, że osoby niepełnoletnie i pod wpływem alkoholu mogą kupić alkohol na terenie Gminy.

Stanowi to złamanie prawa w myśl ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w której art. 15, mówi:

„Zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych: 1) osobom, których zachowanie wskazuje, że znajdują się w stanie nietrzeźwym; 2) osobom do lat 18 [...]”

Rekomendacje

- Zaleca się przeprowadzenie kontroli w punktach sprzedaży alkoholu przez Policję wraz z członkiem Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, jak również przeprowadzenie badania „Tajemniczy Klient”. Polega ono na wizycie kontrolowanej w punkcie sprzedaży alkoholu oraz próbie zakupu alkoholu przez osobę wyglądającą na niepełnoletnią. Specjalnie przeszkoleni audytorzy, jako klienci przeprowadzają zgodnie z wcześniej ustalonym scenariuszem wizytę w wyznaczonym punkcie, a następnie, zaraz po zakończeniu, notują wynik w odpowiednio do tego przygotowanym kwestionariuszu.
- Po badaniu zaleca się przeprowadzenie szkolenia stacjonarnego lub terenowego wśród sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych, społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu. Dla sprzedawców nie znających treści ustawy rekomenduje się przeprowadzenie

szkolenia sprzed najnowszych zmian w ustawie, aby ekspedienci mogli dobrze poznać akt prawny i go zrozumieć.

- Ważne jest, by szkolenia dla sprzedawców odbywały się w punktach sprzedaży alkoholu, dzięki czemu osoba prowadząca szkolenie będzie mogła dostosować przekazywane treści do specyfiki danego miejsca oraz wskazać rozwiązania problemów, z którymi zmagają się dany sprzedawca.

ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

Grupy czynników w metodzie SWOT są definiowane w następujący sposób:

- Mocne strony (wewnętrzne czynniki pozytywne) to przede wszystkim to, co wyróżnia Gminę na tle innych. Są to te dziedziny działalności, które tworzą potencjał i pozytywny wizerunek instytucji.
- Słabe strony (wewnętrzne czynniki negatywne) to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji.
- Szanse (zewnętrzne czynniki pozytywne) to wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjające dla instytucji sytuacje. Są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne, rozwojowe społecznie efekty.
- Zagrożenia (zewnętrzne czynniki negatywne) to zbiór możliwych sytuacji i procesów, które mogą tworzyć niekorzystne dla instytucji warunki rozwoju w jego otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane jako bariery, utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa dla zakładanych procesów.

Tabela 71. Analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
➤ Rozwinięta i aktywna sfera kulturalna i sportowa Gminy. ➤ Wzrost liczby mieszkańców zameldowanych na pobyt stały. ➤ Dodatni przyrost naturalny. ➤ Spadający wskaźnik bezrobocia. ➤ Wzrost średniego miesięcznego wynagrodzenia. ➤ Gmina bardzo zaangażowana w życie mieszkańców. ➤ Wiele jednostek pomocowych i samopomocowych. ➤ Aktywizacja osób starszych. ➤ Potencjał instytucji i dostępnych rozwiązań pomocowych. ➤ Podejmowanie współpracy z wieloma podmiotami w obszarze pomocy społecznej. ➤ Działalność Gminnej Rady Seniorów i Młodzieżowej Rady Miejskiej. ➤ Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia MGOPS. ➤ Realizacja programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA. ➤ Systematyczne kontrole punktów sprzedaży alkoholu oraz organizowanie szkoleń dla sprzedawców. ➤ Brak problemu narkotykowego na terenie Gminy. ➤ Niższy wskaźnik spożywania alkoholu i zażywania narkotyków wśród uczniów Gminy Czersk w porównaniu do wskaźnika ogólnopolskiego.	➤ Wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych. ➤ Zwiększenie zapotrzebowania na pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym. ➤ Wzrost zatrzymań osób nietrzeźwych. ➤ Przekraczanie bezpiecznej dawki spożycia alkoholu przez mieszkańców Gminy. ➤ Błędne przekonania mieszkańców gminy odnośnie spożywania alkoholu. ➤ Problem prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu. ➤ Spożywanie alkoholu przez kobiety w ciąży. ➤ Wysoki odsetek uczniów doświadczających przemocy rówieśniczej. ➤ Zaangażowanie Gminy w sprawy mieszkańców negatywnie przez nich oceniane. ➤ Niska świadomość mieszkańców odnośnie działań podejmowanych przez Gminę. ➤ Problem wykluczenia społecznego. ➤ Wykluczenie osób niepełnosprawnych w opinii mieszkańców. ➤ Przyzwolenie rodziców uczniów na spożywanie przez nich alkoholu. ➤ Wysoki odsetek uczniów grających w gry na pieniądze. ➤ Wysoki odsetek osób doświadczających ubóstwa. ➤ Wysoki odsetek sprzedawców alkoholu nie znających treści ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania narkomani z dnia 26 X 1982 r.
SZANSE	ZAGROŻENIA
➤ Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy – szanse na rozwój sektora turystycznego i usługowego: powstanie nowych miejsc pracy. ➤ Wzrost wskaźnika średniego wynagrodzenia. ➤ Spadek bezrobocia. ➤ Rozwój instytucji pomocowych oraz zwiększenie świadomości uczniów i mieszkańców na temat ich istnienia. ➤ Wykorzystanie instytucji kulturowych Gminy do tworzenia skutecznych narzędzi profilaktycznych. ➤ Wykorzystanie potencjału nauczycieli szkół do projektowania działań profilaktycznych. ➤ Możliwość wyspecjalizowanych szkoleń dla nauczycieli np. z zakresu programów rekomendowanych celem podnoszenia jakości kadr oświaty. ➤ Możliwość konstruowania profesjonalnych oddziaływań nakierowanych na polepszenie jakości życia mieszkańców. ➤ Wzrost aktywności społecznej i aktywności seniorów. ➤ Wzrost jakości usług oświatowych.	➤ Spadek aktywizacji zawodowej mieszkańców gminy. ➤ Zjawisko „dziedziczenia bezrobocia” i wyuczonej bezradności. ➤ Wzrost alkoholizmu wśród mieszkańców i uczniów. ➤ Wzrost wypadków na drogach. ➤ Wzrost liczby urodzeń dzieci z Alkoholowym Zespołem Płodowym (FAS). ➤ Wzrost bezradności społecznej. ➤ Wykluczenie społeczne osób uzależnionych, nieporadnych życiowo, bezrobotnych i niepełnosprawnych. ➤ Wzrost rodzin niewydolnych wychowawczo. ➤ Wzrost poziomu zachowań przemocowych wśród młodzieży. ➤ Zagrożenie problemem uzależnień wynikającym ze stosowania i doznawania przemocy. ➤ Zagrożenia związane z wykluczeniem społecznym, przede wszystkim w kontekście niepełnosprawności. ➤ Negatywne wzorce przekazywane dzieciom.

WYKAZ MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH

1. Czajkowska- Majewska D., Człowiek globalny, s. 99.
2. E. Babbie, Badania społeczne w praktyce, s. 515-519.
3. Formularz: PARPA-G1. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
4. J. Przewłocka, CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju. s. 97.
5. J. Sztumski, Wstęp do metod i technik badań społecznych, s. 60.
6. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych, s.7.
7. Leksykon Polityki Społecznej. Barbara Rysz-Kowalczyk (red.). Warszawa: ASPRA-JR, 2001.
8. Narodowy Spis Powszechny (2011).
9. Raport o stanie Gminy Czersk za rok 2018.
10. Rekomendacje do realizowania i finansowania Gminnych programów profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku – PARPA.
11. Statystyczne Vademecum Samorządowca: gmina miejsko – wiejska Czersk.
12. Szatur – Jaworska B., Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej, s. 109.
13. T. Pilch, Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, str. 92.
14. Uchwała nr XXX/293/17 Rady Miejskiej w Czersku.
15. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
16. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2018 r. poz. 1030).
17. Używanie Alkoholu i Narkotyków Przez Młodzież Szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2015 roku
18. W. Świątkiewicz, Kultura a rozwój społeczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach.
19. www.bdl.stat.gov.pl
20. www.bip.czersk.pl
21. www.czersk.pl
22. www.fotopolska.pl
23. www.halaczersk.cba.pl
24. www.mgopsczersk.pl
25. www.oficyna-profilaktyczna.pl
26. www.okczersk.pl
27. www.polskawliczbach.pl/gmina_Czersk
28. www.portaltucholski.pl
29. www.sds.czersk.pl
30. Z. Gaś, Rodzina a uzależnienia, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej, Lublin.

SPIS WYKRESÓW, TABEL, ILUSTRACJI

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Etapy badania diagnozującego.....	5
Rysunek 2. Dobór próby.....	9
Rysunek 3. Próba badawcza.....	9
Rysunek 4. Położenie Gminy Czersk na mapie powiatu chojnickiego.....	11
Rysunek 5. Mapa Gminy Czersk. Podział administracyjny.....	11
Rysunek 6. Ośrodek Kultury w Czersku.....	18
Rysunek 7. Nowoczesne Centrum Rekreacji w Ostrowitem.....	19
Rysunek 8. Logo Środowiskowego Domu Pomocy w Czersku.....	20

SPIS TABEL

Tabela 1. Typy diagnozy społecznej.....	4
Tabela 2. Metody, techniki i narzędzia zastosowane w diagnozie.....	8
Tabela 3. Rozkład procentowy aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Czersk ze względu na charakter wykonywanej pracy (dane powiatowe).....	12
Tabela 4. Wybrane dane o rynku pracy w roku 2018.....	13
Tabela 5. Struktura demograficzna ze względu na wiek w roku 2018.....	16
Tabela 6. Wykaz placówek oświatowych na terenie Gminy – jednostki organizacyjne.....	17
Tabela 7. Infrastruktura edukacyjna Gminy Czersk.....	18
Tabela 8. Powody przyznawania pomocy społecznej i wsparcia (liczba rodzin).....	23
Tabela 9. Liczba założonych NK przez uprawnione podmioty w latach 2012 – 2018.....	31
Tabela 10. Działania profilaktyczne podejmowane w roku 2018.....	33
Tabela 11. W jakim wieku zacząłeś pić alkohol?.....	36
Tabela 12. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś?.....	36
Tabela 13. W jakich okolicznościach spożyłeś/aś alkohol po raz pierwszy?.....	36
Tabela 14. Jak otrzymałeś/zdobyłeś alkohol?.....	37
Tabela 15. Czy miałeś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?.....	37
Tabela 16. Czy rodzice wiedzą, że próbowałeś pić alkohol?.....	37
Tabela 17. Jak Twoi rodzice zareagowali na spożywanie przez Ciebie alkoholu?.....	38
Tabela 18. Jak często paliłeś(aś) papierosy w ciągu OSTATNICH 30 DNI?.....	39
Tabela 19. Jeśli zażywałeś/aś narkotyki, to ile miałeś/aś wtedy lat?.....	40
Tabela 20. Jakie substancje psychoaktywne zażywałeś/aś?.....	41
Tabela 21. W jakich okolicznościach zażyłeś/aś narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne po raz pierwszy?.....	41
Tabela 22. Skąd wziąłeś(ęłaś) tę substancję?.....	42
Tabela 23. Co skłoniło Cię do zażywania narkotyków/dopalaczy/innych środków psychoaktywnych?.....	42
Tabela 24. Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?.....	43
Tabela 25. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy?.....	43
Tabela 26. Czy rodzice wiedzą, że zażywasz narkotyki/dopalacze?.....	43
Tabela 27. Jak twoi rodzice zareagowali na zażywanie przez Ciebie.....	44
Tabela 28. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?.....	49
Tabela 29. Czy osoba, która stosowała wobec Ciebie przemoc była pod wpływem.....	50
Tabela 30. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?.....	51
Tabela 31. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z komputera i Internetu?.....	55
Tabela 32. Czy zdarzyło Ci się kłamać aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera lub Internetu np. przed rodzicami?.....	55
Tabela 33. Odnies się proszę, do poniższych stwierdzeń korzystając z przedstawionej skali.....	56
Tabela 34. Czy grałeś/aś lub obstawiałeś/aś którąś, z wymienionych gier/l.....	57
Tabela 35. Za jakie sumy grałeś/aś?.....	57

Tabela 36. Czy miałeś/aś poważne problemy w związku z uprawianiem hazardu?.....	58
Tabela 37. Z jakich powodów zacząłeś grać w gry na pieniądze?	58
Tabela 38. Czy Twoi rodzice wiedzą, że grasz w gry hazardowe na pieniądze?.....	58
Tabela 39. Jak zareagowali Twoi rodzice?	59
Tabela 40. Podstawowe dane dotyczące badania ESPAD i badania przeprowadzonego na terenie Gminy Czersk.....	63
Tabela 41. Porównanie wyników z zakresu palenia tytoniu.....	64
Tabela 42. Porównanie wyników z zakresu spożywania alkoholu.....	64
Tabela 43. Porównanie wyników z zakresu substancji psychoaktywnych.....	65
Tabela 44. Porównanie wyników z zakresu hazardu i korzystania z komputera/Internetu.....	66
Tabela 45. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?	70
Tabela 46. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml, kieliszek wódki (30 ml).....	71
Tabela 47. Z jakich powodów sięga Pan/i po alkohol?	71
Tabela 48. Gdzie najczęściej spożywa Pan/i alkohol?	72
Tabela 49. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?	72
Tabela 50. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?	72
Tabela 51. Czy był Pan/i kiedykolwiek zatrzymany za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości?	73
Tabela 52. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?.....	76
Tabela 53. Kiedy najczęściej sięga Pan/i po papierosa?.....	76
Tabela 54. Czy próbował Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?	76
Tabela 55. Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i?	78
Tabela 56. Z jakich powodów sięgnął/ęła Pan/i po wyżej wymienione substancje psychoaktywne?.....	78
Tabela 57. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznała?.....	82
Tabela 58. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?.....	82
Tabela 59. Jakiego rodzaju zastosował Pan/i przemoc?	83
Tabela 60. W stosunku do kogo Pan/i zastosował/a zachowanie przemocowe?.....	84
Tabela 61. Stosując przemoc był/a Pan/i pod wpływem wymienionych środków psychoaktywnych?	84
Tabela 62. Czy grał/obstawiał/ Pan/i którąś z wymienionych gier/loterii?	86
Tabela 63. Za jakie sumy Pan/i grał/a?.....	87
Tabela 64. Czy stracił Pan/i pracę lub miał/a poważne problemy w związku z uprawianiem hazardu?.....	87
Tabela 65. Czy Pan/i w związku z grami hazardowymi w ciągu ostatniego roku... ..	88
Tabela 66. Jakim rodzajem niepełnosprawności dotknięta jest ta osoba?	91
Tabela 67. Jaki stopień niepełnosprawności ma orzeczona ta osoba?	92
Tabela 68. Jakim rodzajem niepełnosprawności jest Pan/i dotknięta?	92
Tabela 69. Jaki stopień niepełnosprawności ma Pan/i orzeczone?	93
Tabela 70. Jak często doznaje Pan/i następujących odczuć:	95
Tabela 71. Analiza SWOT.	135

SPIS WYKRESÓW

Wykres 5. Bezrobotni w Gminie według wieku	13
Wykres 1. Struktura demograficzna Gminy Czersk ze względu na płeć.....	14
Wykres 2. Populacja – Gmina Czersk w latach 2010 – 2018.....	15
Wykres 3. Przyrost naturalny i współczynnik dynamiki demograficznej.....	16
Wykres 4. Stan cywilny mieszkańców Gminy Czersk.....	17
Wykres 6. Liczba pracowników socjalnych na przestrzeni lat 2015 – 2019.....	22
Wykres 7. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia MGOPS.....	22
Wykres 8. Pomoc i wsparcie udzielone rodzinom ze względu na problem alkoholowy na przestrzeni lat 2015-2018.....	25
Wykres 9. Liczba kontroli punktów sprzedaży przeprowadzonych przez GKRPA w latach 2016 – 2018....	26
Wykres 10. Liczba osób uzależnionych i członków ich rodzin z którymi GKRPA przeprowadzała rozmowy w latach 2016 – 2018.....	27
Wykres 11. Liczba osób wobec których GKRPA podjęła postępowanie:	27
Wykres 12. Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych i nietrzeźwi nieletni w latach 2016 – 2018.....	28

Wykres 13. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia ze względu na występowanie przemocy na przestrzeni lat 2015-2018.....	30
Wykres 14. Liczba rodzin objętych procedurą NK w latach 2012 – 2018.....	31
Wykres 15. Liczba wszczętych procedur NK w latach 2012 – 2018.....	32
Wykres 16. Liczba spotkań grup roboczych w latach 2012 – 2018.....	32
Wykres 17. Płeć badanych uczniów.....	34
Wykres 18. Klasa badanych uczniów.....	34
Wykres 19. Wiek badanych uczniów.....	35
Wykres 20. Czy próbowałeś/aś pić alkohol?.....	35
Wykres 21. Gdybyś chciał zdobyć alkohol w swojej miejscowości byłoby to:.....	38
Wykres 22. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy?.....	39
Wykres 23. Czy próbowałeś kiedykolwiek zażywać narkotyki / dopalacze / inne środki psychoaktywne?.....	40
Wykres 24. Gdybyś chciał zdobyć narkotyki w swojej miejscowości byłoby to.....	44
Wykres 25. Gdybyś chciał zdobyć dopalacze w swojej miejscowości byłoby to:.....	45
Wykres 26. Czy znasz miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?.....	45
Wykres 27. Czy uważasz, że zażywanie narkotyków jest szkodliwe dla zdrowia?.....	46
Wykres 28. Czy uważasz, że zażywanie dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia?.....	46
Wykres 29. Jakże według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów?.....	47
Wykres 30. Skąd czerpiesz wiedzę dotyczącą narkotyków i dopalaczy?.....	48
Wykres 31. Kto rozmawiał z Tobą na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy?.....	48
Wykres 32. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?.....	49
Wykres 33. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?.....	50
Wykres 34. Czy samemu zdarzyło Ci się stosować przemoc wobec innych?.....	51
Wykres 35. Czy znasz kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu?.....	51
Wykres 36. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?.....	52
Wykres 37. Co według Ciebie przyczynia się do powstawania cyberprzemocy?.....	53
Wykres 38. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć cyberprzemocy?.....	53
Wykres 39. Czy stosowałeś cyberprzemoc?.....	54
Wykres 40. Ile czasu dziennie poświęcasz na korzystanie z Internetu?.....	54
Wykres 43. Czy zdarzyło Ci się grać w gry na pieniądze?.....	56
Wykres 44. Do kogo zwróciłbyś się o pomoc w razie problemu przemocy w rodzinie?.....	59
Wykres 45. Do kogo zwróciłbyś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?.....	60
Wykres 46. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?.....	61
Wykres 47. Jakiego rodzaju zajęć profilaktycznych brakuje w Twojej szkole?.....	61
Wykres 48. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?.....	62
Wykres 49. Płeć badanych mieszkańców.....	67
Wykres 50. Wiek badanych mieszkańców.....	67
Wykres 51. Wykształcenie badanych mieszkańców.....	68
Wykres 52. Miejsce zatrudnienia badanych mieszkańców.....	68
Wykres 53. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?.....	69
Wykres 54. Stan cywilny badanych mieszkańców.....	69
Wykres 55. Jak często spożywa Pan/i alkohol?.....	70
Wykres 56. Czy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?.....	73
Wykres 57. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?.....	74
Wykres 58. Czy widział/a Pan/i kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie Pana/i miejscowości? ...	74
Wykres 59. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości... ..	75
Wykres 60. Jak często pali Pan/i papierosy?.....	75
Wykres 61. Jak ocenia Pan/i szkodliwość palenia papierosów dla zdrowia?.....	77
Wykres 62. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia?).....	77
Wykres 63. Jak ocenia Pan/ i możliwość pozyskania narkotyków na terenie Pana/i miejscowości?.....	79

Wykres 64. Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania dopalaczy na terenie Pana/i miejscowości?	79
Wykres 65. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można zakupić narkotyki lub dopalacze?80	
Wykres 66. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?.....	80
Wykres 67. Czy Pana/i zdaniem problem przemocy domowej związany jest z:	81
Wykres 68. Czy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?	81
Wykres 69. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?.....	83
Wykres 70. Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy?.....	85
Wykres 71. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?	85
Wykres 72. Czy grał/a Pan/i w gry na pieniądze?	86
Wykres 73. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie Gminy jest... ..	88
Wykres 74. Czy Gmina prowadzi jakieś formy wsparcia dla osób bezrobotnych?	89
Wykres 75. Jak ocenia Pan/i swoje szanse na rynku pracy?	89
Wykres 76. Z jakich form aktywizacji zawodowej korzystał Pan/i do tej pory?	90
Wykres 77. Często spotyka się Pan/i z osobami niepełnosprawnymi na terenie Gminy?.....	90
Wykres 78. Czy w Pana/i rodzinie są osoby z niepełnosprawnością?	91
Wykres 79. Czy Pan/i jest osobą niepełnosprawną?	92
Wykres 80. Czy w Pana/i Gminie osoby dotknięte niepełnosprawnością są traktowane na równi z innymi?	93
Wykres 81. Jakie warunki życia mogą być, Pana/i zdaniem, szczególnie szkodliwe dla zdrowia psychicznego ludzi i zwiększać ryzyko zachorowania na choroby psychiczne?	94
Wykres 82. Jak ocenia Pan/i stan swojego zdrowia psychicznego?.....	96
Wykres 83. Czy w Gminie podejmowane są działania promujące zdrowy styl życia?	96
Wykres 84. Czy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze względu na:	97
Wykres 85. Czy problem ubóstwa jest obecny w Państwa Gminie?	98
Wykres 86. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa kiedykolwiek w życiu?	98
Wykres 87. Kto najbardziej zagrożony jest ubóstwem w Państwa Gminie?	99
Wykres 88. Czy w Pana/i opinii osoby starsze są marginalizowane w Pańskiej Gminie?	100
Wykres 89. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych ludzi w Państwa środowisku lokalnym?	100
Wykres 90. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w Gminie?	101
Wykres 91. Czy w Pana/i środowisku znajdują się osoby żyjące na granicy ubóstwa, starsze i bezdomne, które z tych powodów doznały wykluczenia z życia społeczeństwa lokalnego?	101
Wykres 92. Czy ocenia Pan/i swoją okolicę jako bezpieczną?	102
Wykres 93. Czy czuje się Pan/i bezpiecznie spacerując w swojej okolicy po zmroku?	102
Wykres 94. Do kogo zwróciłby się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?	103
Wykres 95. Skąd czerpie Pan/i informacje o konsekwencjach nadużywania substancji psychoaktywnych?	104
Wykres 96. Jakie działania profilaktyczne Pana/i zdaniem organizuje Gmina?	105
Wykres 97. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?	105
Wykres 98. Czy Gmina prowadzi działania mające na celu podniesienie bezpieczeństwa?	106
Wykres 99. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?.....	106
Wykres 100. Płeć badanych sprzedawców.	107
Wykres 101. Pana/i wiek mieści się w przedziale... ..	107
Wykres 102. Od ilu lat pracuje Pan/i w punkcie, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu?	108
Wykres 103. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości:.....	108
Wykres 104. Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom niepełnoletnim w Pana/i Gminie?.....	109
Wykres 105. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?	109

Wykres 106. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej?	110
Wykres 107. Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni?	110
Wykres 108. Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i miejscowości?	111
Wykres 109. Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym w Pana/i miejscowości?	111
Wykres 110. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?	112
Wykres 111. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej?	112
Wykres 112. Proszę ocenić jak często zdarza się sytuacja, że klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży alkoholu w Pana/i miejscowości?	113
Wykres 113. Jak często zdarza się Panu/i wzywać policję z powodu zakłócania porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy?	113
Wykres 114. Proszę ocenić jak często zdarza się, że osobom niepełnoletnim sprzedawane są papierosy w Pana/i miejscowości?	114
Wykres 115. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej?	114
Wykres 116. Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 X 1982 r. o Wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?	115
Wykres 117. Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat:	115
Wykres 118. Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?	116
Wykres 119. Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi? Proszę wybrać jedną odpowiedź.	116

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK NR 1 „FANTASTYCZNE MOŻLIWOŚCI”

Grupa docelowa

Uczniowie klas V lub VI szkół podstawowych oraz ich rodzice

Cele programu

Opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz ograniczanie problemów związanych z piciem alkoholu przez dorastających poprzez wzmacnianie rodzinnych, indywidualnych i rówieśniczych czynników chroniących.

Założenia

Program Fantastyczne możliwości (FM) jest adaptacją amerykańskiego programu Amazaing Alternatives, opracowanego na Uniwersytecie Minnesota w ramach Projektu Northland. Wraz z Programem Domowych Detektywów (PDD) tworzy dwuletni program uniwersalnej profilaktyki alkoholowej. Podstawą do stworzenia projektu stały się uznane teorie wyjaśniające przyczyny sięgania przez dzieci i młodzież po alkohol i inne substancje psychoaktywne oraz wiedzę na temat czynników ryzyka i czynników chroniących związanych z indywidualnymi cechami nastolatka, jego rodziną, grupą rówieśniczą, szkołą oraz środowiskiem lokalnym. Autorzy programu odwołują się do teorii społecznego uczenia Alberta Bandury (1986), teorii uzasadnionego działania Icka Ajzena i Martina Fishbeina (1980), teorii zachowań problemowych Richarda Jessora (1987) oraz badań Denise Kandell (1992). Według założeń teorii społecznego uczenia używanie substancji psychoaktywnych jest społecznie wyuczonym zachowaniem, które kształtuje się i umacnia na skutek obserwacji i naśladowania zachowania innych osób. Naśladowanie atrakcyjnych modeli, jakimi w dzieciństwie są przede wszystkim rodzice, znaczący rówieśnicy, a także osoby z życia publicznego, jest dla dziecka a później nastolatka źródłem pozytywnych wzmocnień. Tak więc to, w jaki sposób zachowują się osoby ważne dla młodego człowieka może stać się zarówno czynnikiem ryzyka, jak i czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem niepożądanych zachowań. W związku z tym w programie zastosowano strategię profilaktyczną, polegającą na rozwijaniu umiejętności wychowawczych rodziców. Działania podejmowane w trakcie realizacji programu Fantastyczne możliwości oparte są na edukacji normatywnej, strategii profilaktycznej opracowanej na podstawie Teorii uzasadnionego działania. Autorzy tej teorii wskazali na znacznie przekonania dotyczących rozpowszechnienia oraz stopnia społecznej akceptacji określonych zachowań. Przekonanie, iż używanie substancji psychoaktywnych jest powszechne i aprobowane, stanowi istotny czynnik ryzyka sięgania po te środki. Dlatego też podczas realizacji programu nauczyciele oraz rodzice są mobilizowani do wyrażania zdecydowanego sprzeciwu wobec sięgania po alkohol przez młodzież oraz własne dzieci. Rodzice są też zachęceni do ustalenia (lub zweryfikowania ustalonych podczas realizacji Programu Domowych Detektywów) zasad dotyczących picia alkoholu i konsekwentnego ich egzekwowania. Zgodnie z Teorią zachowań problemowych, takie zachowania jak używanie substancji psychoaktywnych,

mimo iż są ryzykowne dla zdrowia i prawidłowego rozwoju, pozwalają niekiedy zaspokajać ważne potrzeby oraz osiągać przez nastolatków ich cele rozwojowe. Niedostateczna umiejętność radzenia sobie z wyzwaniami okresu dorastania jest czynnikiem ryzyka podejmowania zachowań problemowych. Wobec tego w programie Fantastyczne możliwości zastosowano strategię rozwoju umiejętności życiowych, która polega na wyposażaniu młodych ludzi w umiejętności pozwalające zaspokajać ich potrzeby w bezpieczny i konstruktywny sposób.

Podczas programu ćwiczą, poprzez odgrywanie scenek, umiejętność odpierania presji otoczenia skłaniającej do picia. Ponadto uczniom jest przekazywana wiedza o bezpośrednich psychospołecznych konsekwencjach picia alkoholu. Głównym celem programu jest opóźnienie inicjacji alkoholowej. Osiągnięcie tego celu może przynieść większe i trwalsze efekty profilaktyczne. Badania wskazują, że im wcześniej dochodzi do inicjacji w picie alkoholu, tym większe jest ryzyko rozwoju problemów z nim związanych w przyszłości. Ponadto, alkohol ułatwia wchodzenie w inne ryzykowne zachowania okresu dojrzewania takie jak: palenie papierosów, używanie narkotyków, przedwczesny seks, wagarowanie czy konflikty z prawem (Kandel, 1992).

Program Fantastyczne możliwości ma rzetelne podstawy teoretyczne i empiryczne dotyczące psychospołecznych i behawioralnych czynników, które sprzyjają sięganiu przez młodzież po alkohol. Został także oparty na wiedzy z zakresu psychologii rozwojowej i zasad prowadzenia badań ewaluacyjnych (Perry i wsp., 1996, Williams i Perry, 2003). To, czy nastolatek sięgnie po alkohol czy też nie, zależy od wielu czynników. Przeciwdziałanie tak zróżnicowanym i często niekorzystnym wpływom wymaga wszechstronnych działań, w związku z tym w programie prowadzone są zajęcia w klasie, a do współpracy i udziału zapraszani są rodzice i liderzy rówieśniczy. Ponadto, realizatorzy są zachęceni do organizowania atrakcyjnych zajęć pozalekcyjnych oraz innych pozaszkolnych działań o charakterze profilaktycznym, przygotowywanych przy udziale osób ze społeczności lokalnej.

Opis programu

Podobnie jak Program Domowych Detektywów, program Fantastyczne Możliwości składa się z części szkolnej i domowej. Realizacja programu rozpoczyna się Wieczorem fantastycznych pomysłów - spotkaniem uczniów, rodziców i nauczycieli, którego celem jest zainicjowanie programu oraz zachęcenie rodziców do aktywnego udziału w proponowanych aktywnościach. Cykl zajęć w klasie, prowadzonych przez nauczyciela i liderów młodzieżowych, składa się z 5 spotkań. Dotyczą one takich tematów jak: bezpośrednie konsekwencje picia alkoholu przez młodzież, powody sięgania po alkohol, rozpoznawanie i odpieranie nacisków społecznych związanych z piciem alkoholu, ćwiczenie różnych sposobów odmawiania oraz propagowanie alternatywnych wobec picia alkoholu sposobów spędzania wolnego czasu. Punktem wyjścia do dyskusji w klasie jest materiał dźwiękowy, który zawiera opowiadania nastolatków uczących się w gimnazjum: 2 chłopców i 2 dziewczynek. Bohaterowie dzielą się ze słuchaczami refleksjami na temat ważnych dla nich wydarzeń. Zadania liderów w programie Fantastyczne możliwości, w porównaniu z Programem Domowych Detektywów, są znacznie bardziej rozbudowane i złożone. Liderzy kierują pracą małych grup i wykonują

zadania polegające, m.in. na zbieraniu i notowaniu wyników dyskusji w małych grupach, prowadzeniu gier bądź odgrywaniu scenek.

Domowa część programu realizowana jest równolegle z zajęciami w klasie. Podstawę tej części stanowią cztery broszury, adresowane przede wszystkim do rodziców. W broszurach poruszane są takie zagadnienia jak: sytuacje związane z piciem alkoholu, z którymi mogą stykać się dzieci; konsekwencje wczesnego sięgania po alkohol; informacje o alkoholu w środkach masowego przekazu (głównie w telewizji); rodzinne zasady dotyczące picia alkoholu, sposoby zapewnienia dzieciom atrakcyjnych form spędzania czasu z przyjaciółmi oraz ograniczenie dostępności alkoholu dla nastolatków w społeczności lokalnej. Zadania rodziców nie ograniczają się tylko do zapoznania z treścią kolejnych zeszytów, polegają również na rozwiązywaniu wraz z dziećmi zadań domowych. Celem zamieszczonych w tych zeszytach zadań jest stworzenie okazji do rozmowy na tematy związane z alkoholem.

Program Fantastyczne możliwości kończy się wspólnym spotkaniem wszystkich uczestników - czyli Wieczorem dobrej zabawy. Realizacja programu Fantastyczne możliwości zajmuje około 12-14 tygodni.

Standardy realizacji

Realizatorami programu są nauczyciel oraz pedagogzy szkolni, którzy ukończyli 8-godzinne szkolenie warsztatowe. Przedmiotem warsztatów jest zaprezentowanie uczestnikom założeń i przebiegu programu Fantastyczne możliwości. Nadzór nad realizacją programu nie jest wymagany, niemniej pedagogzy szkolni, którzy nie realizują programu w klasach, są zachęceni do koordynacji programu na terenie szkoły oraz wspierania nauczycieli w ich zadaniach.

Dowody jakości programu

Proces adaptacji programu do polskich warunków kulturowych był ściśle związany z ewaluacją formatywną. W ramach tej ewaluacji przeprowadzono wiele badań jakościowych i ilościowych, takich jak: wywiady grupowe z uczniami, liderami i realizatorami programu, obserwacje przebiegu zajęć w klasach, wywiady indywidualne z rodzicami, badania ankietowe uczniów i rodziców. Uzyskane dane umożliwiły zidentyfikowanie aspektów programu, które wymagały zmian oraz podjęcie szczegółowych decyzji dotyczących koniecznych modyfikacji.

Skuteczność programu oceniono w kilkietapowym, longitudinalnym projekcie badawczym, w którym analizowano łączny wpływ Programu Domowych Detektywów oraz Fantastyczne Możliwości. Głównym celem tego projektu była ocena trwałości w czasie efektów dwuletniego programu profilaktycznego. Badania prowadzono na podstawie quasi-eksperymentalnego schematu badawczego, przeprowadzonego w warunkach naturalnych. Przedmiotem badań były rutynowe realizacje programu, prowadzone przez nauczycieli ze szkół z warszawskiej dzielnicy Ursynów. W grupie eksperymentalnej znalazło się 18 klas IV i V, a w grupie porównawczej – 16 klas IV i V. W obu z tych grup czterokrotnie przeprowadzono audytoryjne, anonimowe badania ankietowe uczniów. Kontrolowano ponadto jakość realizacji programu (wywiady grupowe z nauczycielami, wywiady telefoniczne z rodzicami, dane z dokumentacji programu).

Uzyskane wyniki wykazały korzystne, utrzymujące się przez rok od zakończenia oddziaływań profilaktycznych, efekty programu dotyczące czynników warunkujących picie alkoholu przez młodzież. Szczególnie istotne okazały się zmiany dotyczące takich czynników jak: proalkoholowe postawy uczestników programu, wiedza na temat konsekwencji picia alkoholu oraz przekonanie o możliwości odmowy picia w sytuacji presji rówieśniczej. Przede wszystkim, stwierdzono wpływ programu na zmienne behawioralne: ograniczenie przypadków upijania się i opóźnienie pierwszych prób picia alkoholu w towarzystwie rówieśników.

Źródło: Pisarska A., PROGRAM FANTASTYCZNE MOŻLIWOŚCI (w:) Rekomendowane programy profilaktyki uzależnień, Fundacja Praesterno, Warszawa, 2016

ZAŁĄCZNIK NR 2 „PROGRAM NAUKI ZACHOWANIA”

Grupa docelowa

Uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, którzy mają narastające problemy z zachowaniem się w szkole (np. spóźnienia na lekcje, nieprzygotowanie do zajęć, brak prac domowych).

Cel programu

Cel główny:

- ograniczenie liczby i częstości występowania niewłaściwych zachowań wybranych uczniów szkole oraz powstrzymanie u tych uczniów procesu utrwalania się i rozwoju zachowań problemowych.

Cele szczegółowe:

- opanowanie przez ucznia konkretnych umiejętności, dostosowanych do jego indywidualnych potrzeb, służących ograniczeniu zachowań destrukcyjnych w klasie i wzmacnianiu zachowań pożądanych;
- rozwój odpowiedzialności i świadomości ucznia - rozwijanie poczucia odpowiedzialności za swoje zachowanie i jego konsekwencje;
- kształtowanie pozytywnych więzi społecznych u uczniów z trudnościami w zachowaniu.

Założenia

Uczniowie, którzy w szkole mają problemy z zachowaniem, np. nie są przygotowani do lekcji, spóźniają się, przeszkadzają na lekcjach, nie przynoszą przyborów, używają wulgaryzmów i mają obniżoną motywację do nauki, znajdują się w grupie podwyższonego ryzyka rozwoju w przyszłości zachowań ryzykownych takich, jak używanie substancji psychoaktywnych, stosowanie przemocy, przestępstwa i wykroczenia, ryzykowne zachowania seksualne (Jessor i wsp. 1985, Loeber i wsp. 1998). Demonstrowane przez nich zachowania w szkole w większości nie są objawem zaburzeń, tylko wyrazem potrzeby zwrócenia na siebie uwagi. (Dreikurs, Grunwald, Pepper, 1998). Jednak nieprawidłowe wypełnianie obowiązków szkolnych przez uczniów ogranicza jego pozytywny rozwój i zdobywanie wiedzy na dalszych etapach nauki. Zachowania uczniów, które zakłócają przebieg lekcji często spotykają się z niekonstruktywnymi sposobami reagowania na nie przez nauczycieli. Brak tego typu umiejętności nauczycieli przyczynia się do ich utrwalania tych zachowań. Program Naprawy Zachowania powstał z myślą o podniesieniu skuteczności działań w szkole wobec uczniów demonstrujących problemy w zachowaniu.

Prace nad programem rozpoczęły się na podstawie książki: Przeciwdziałanie niepożądanych zachowaniom w szkole. Program poprawy wzorców zachowania autorstwa Deanne A. Crone, Roberta H. Hornera i Leanne S. Hawken (2009). Z biegiem czasu założenia programu, które głównie opierały się na koncepcji behawioralnej zostały rozbudowane o koncepcje pozytywnego rozwoju dzieci i młodzieży.

Opis programu

Program Naprawy zachowania składa się z trzech modułów:

Moduł I – wprowadzenie ucznia do programu. Na ten moduł składa się:

- zgłoszenie, dokonane przez pracownika szkoły, rodzica lub samego ucznia, oraz kwalifikacja ucznia do programu,
- rozmowa motywująca z uczniem i ustalenie z nim celów związanych ze zmianą jego zachowania,
- rozmowa z rodzicem na zaproszenie ucznia, której celem jest włączenie rodzica do pracy nad zmianą zachowania jego dziecka.

Moduł II – dzień ucznia w programie. Na ten moduł składają się:

- informacje zwrotne od nauczycieli na temat postępów w realizacji ustalonych celów zmiany zachowania ucznia w trakcie zajęć lekcyjnych,
- rozmowa podsumowująca dzień, której celem jest omówienie postępów ucznia w ciągu minionego dnia oraz w przypadku takiej potrzeby uczenie nowych umiejętności.

Moduł III – ewaluacja postępów. Na ten moduł składa się:

- raport postępów dziennych związanych z realizacją zakładanych celów,
- omówienie tygodniowe, którego celem jest zebranie informacji pozwalających podjąć decyzję o pozostawieniu ucznia w programie albo w jaki sposób zmodyfikować cele, by lepiej były dostosowane do aktualnych jego możliwości,
- podsumowanie kwartalne, które stanowi informację dla społeczności szkolnej o przebiegu i realizacji programu (liczba uczniów objętych programem, postępy uczniów, skuteczność oddziaływań, wpływ na atmosferę w szkole, wspólna refleksja nad tym, co się sprawdza, a co nie).

Podczas prowadzenia rozmów z uczniami nauczyciele korzystają z pytań sokratejskich i technik coachingowych. Zastosowanie tych technik umożliwia uczniom przyjmowanie odpowiedzialności za swoje postępowanie poprzez samodzielne poszukiwanie rozwiązań, analizowanie możliwych konsekwencji dokonywanych wyborów oraz ich doświadczanie. Działania podejmowane w programie służą również wzmacnianiu więzi między uczniem a nauczycielem, który poprzez częste z nim kontakty i rozmowy oraz akcentowaniu jego postępów, przyjmuje rolę mentora. Istotnym też elementem programu jest rozwijanie współpracy między dorosłymi (nauczyciele, rodzice) na rzecz wspierania pozytywnych zmian zachodzących w zachowaniu ucznia.

StanProces wprowadzania Programu Nauki Zachowania do szkoły składa się z czterech etapów:

- szkolenia realizatorów, które prezentuje filozofię, założenia, przebieg programu i potrzebne do jego realizacji umiejętności. Szkolenie to jest prowadzone dla całych rad pedagogicznych lub dla grup zainteresowanych nauczycieli z różnych szkół. Trwa ono 10 godzin dydaktycznych dla wybranych nauczycieli ze szkół lub dla 60% nauczycieli danej szkoły i jest realizowane w postaci jednodniowego warsztatu.
- treningu nastawionego na rozwój umiejętności praktycznych przeznaczonego dla wybranych nauczycieli. Nauczyciele uczą się takich umiejętności jak: wzmacniania i rozwijania poczucia własnej wartości uczniów, prowadzenia rozmów motywujących do zmiany zachowania, przekazywania konstruktywnej informacji zwrotnej, wykorzystywania pytań motywujących (pytań sokratejskich),

prowadzenia rozmów i zajęć edukacyjnych, których celem jest motywowanie i wspieranie rodziców uczniów objętych programem, budowania współpracy w gronie pedagogicznym. Czas trwania treningu 25-30 godzin dydaktycznych realizowanych w dwu-trzydniowym bloku warsztatowym.

- konsultacji dla realizatorów w trakcie realizacji programu w szkole. Konsultacje obejmują obserwacje działań nauczycieli, analizę przyjętych przez nich rozwiązań oraz wspólne opracowanie strategii postępowania. Czas przeznaczony na indywidualne konsultacje jest dostosowany do potrzeb szkoły.
- forum liderów – cykliczne spotkania szkoleniowe liderów programu, którzy koordynują i realizują program w szkołach. Spotkania te służą wymianie doświadczeń i rozwijaniu umiejętności (spotkanie w formie warsztatu trwa dwa dni).

W celu utrzymania jakości realizacji programu i wzajemnych kontaktów między realizatorami stworzono stronę internetową programu www.programnaukizachowania.pl, na której są umieszczone materiały, informacje oraz filmy szkoleniowe.

Dowody jakości programu ewaluacji

W ramach **formatywnej** przeprowadzonej w dwóch etapach z wykorzystaniem jakościowych metod zbierania danych (wywiady telefoniczne z szkolnymi koordynatorami programu, analiza pól sił) uzyskano informacje na temat:

- zachowań, które kwalifikują uczniów do udziału w programie – respondenci wskazali na następujące zachowania: przeszkadzanie na lekcji, wagary, agresja,
- sposobów podejmowania decyzji o przystąpieniu do programu – zidentyfikowano różne sposoby i różne grupy włączone w podejmowanie tej decyzji np. zgłoszenie ucznia przez zespół wychowawczy, zgłoszenie przez rodziców,
- działań podejmowanych w programie – zwrócenie uwagi przez respondentów na trudności nauczycieli związane z zaprzestaniem udzielania negatywnych ocen dotyczących niepożądanych zachowań uczniów na rzecz informacji wskazujących sposoby ich zmiany,
- opinii uczniów o programie – zdaniem respondentów uczniowie objęci programem są zadowoleni. Zwrócono też uwagę na przypadki poprawy zachowania wszystkich uczniów w klasach, w których uczeń albo kilkoro uczniów uczestniczyło w programie,
- opinii rodziców i nauczycieli – zarówno opinie rodziców jak nauczycieli są pozytywne – obserwują pożądane zmiany zachowania u dzieci,
- wpływu programu na życie szkoły – mimo obciążeń nauczycieli związanych z pracą w programie wskazują oni na jego pozytywne efekty, takie jak: częstsze kontakty z rodzicami uczniów, którzy biorą udział w programie, indywidualizacja pracy z uczniami, lepsza współpraca między nauczycielami, większa kontrola nauczycieli nad problemami wychowawczymi,
- czynników sprzyjających i utrudniających realizację programu – wśród czynników pozytywnie wpływających wymieniono: wykorzystanie wiedzy i umiejętności zdobytych podczas szkoleń dla realizatorów, zaangażowanie dyrekcji i nauczycieli,

współpraca w gronie pedagogicznym, nowatorski charakter programu; wśród czynników utrudniających: opór nauczycieli, brak zainteresowania ze strony rodziców, traktowanie udziału w programie przez uczniów jako kary.

Uzyskane wyniki wskazały, że Program Nauki Zachowania przyczynia się do pożądanej zmiany zachowania uczniów i poprawy ich poczucia bezpieczeństwa emocjonalnego. Uwzględniono wyniki ewaluacji dotyczące oceny szkoleń poprzez dostosowanie tematyki i zakresu szkoleń i wsparcia dla nauczycieli do zgłaszanych przez nich potrzeb.

Źródło: Kwestionariusz aplikacyjny *Programu Nauki Zachowania* złożony do systemu rekomendacji (2015)

ZAŁĄCZNIK NR 3 „KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEC DZIECKA”

**DZIECI
MŁODSZE**

DO 9 LAT

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEC DZIECKA

OŚWIATA

**Kwestionariusza i algorytmu używa tylko pracownik oświaty!
Nie powinien być przekazywany dziecku lub rodzicom!**

LISTA A

INFORMACJA OD DZIECKA LUB OSOBY, KTÓRA BYŁA BEZPOŚREDNIM ŚWIADKIEM PRZEMOCY

- A.1.** Ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp. ☐
- A.2.** Ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp. ☐
- A.3.** Opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie. ☐
- A.4.** Ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp. ☐
- A.5.** Dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania (opis A.10. i A.11.). ☐
- A.6.** Dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny). ☐
- A.7.** Dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie. ☐
- A.8.** Dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu). ☐

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI DOTYCZĄCA RODZICA:

- A.9.** Rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp. ☐

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- A.10.** Dziecko ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp. ☐
- A.11.** Dziecko ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. Występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie. ☐

LISTA B

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- B.1.** Dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub zabawie), identyfikuje się z rolą ofiary i/lub sprawcy. ☐
- B.2.** Dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np.: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp. ☐
- B.3.** Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: gryzie, szczypie się, uderza głową. Dziecko jest od jakiegoś czasu lub stale apatyczne, ospałe, nie ma chęci do zabawy, eksploracji rozwojowej. ☐
- B.4.** Dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z rodzicem/rodzicami i/lub na sytuację powrotu do domu. ☐
- B.5.** Dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub działaniach interwencyjnych placówki. ☐

INFORMACJE DOTYCZĄCE RODZICÓW:

- B.6.** Postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka. ☐
- B.7.** Rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu pomocy dziecku. ☐
- B.8.** Dziecko rozdzielone z rodzicami na skutek emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony rodziców lub innych osób z rodziny. ☐
- B.9.** Na terenie placówki rodzic jest pod wpływem środków zmieniających świadomość, np. alkoholu, narkotyków, itp. lub nie zgłasza się po odbiór dziecka. ☐
- B.10.** Którekolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało umieszczenia w pieczy zastępczej. ☐

LISTA C

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ LUB INFORMACJA OD OSÓB BĘDĄCYCH W KONTAKCIE Z DZIECKIEM I RODZICAMI:

- C.1.** Karalność rodzica za przemoc lub przemoc w rodzinie. ☐
- C.2.** Wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy w rodzinie albo obecne podejrzenie przemocy w rodzinie dziecka. ☐
- C.3.** Rodzic nadużywający środków zmieniających świadomość – np.: alkoholu, narkotyków, leków, itp. ☐
- C.4.** Poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem. ☐
- C.5.** Rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa. ☐
- C.6.** Dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje 1 lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność. ☐
- C.7.** Niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka. ☐
- C.8.** Matka i/lub ojciec byli poniżej 18 r.ż. w chwili narodzin dziecka. ☐
- C.9.** Ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy rodziców. ☐

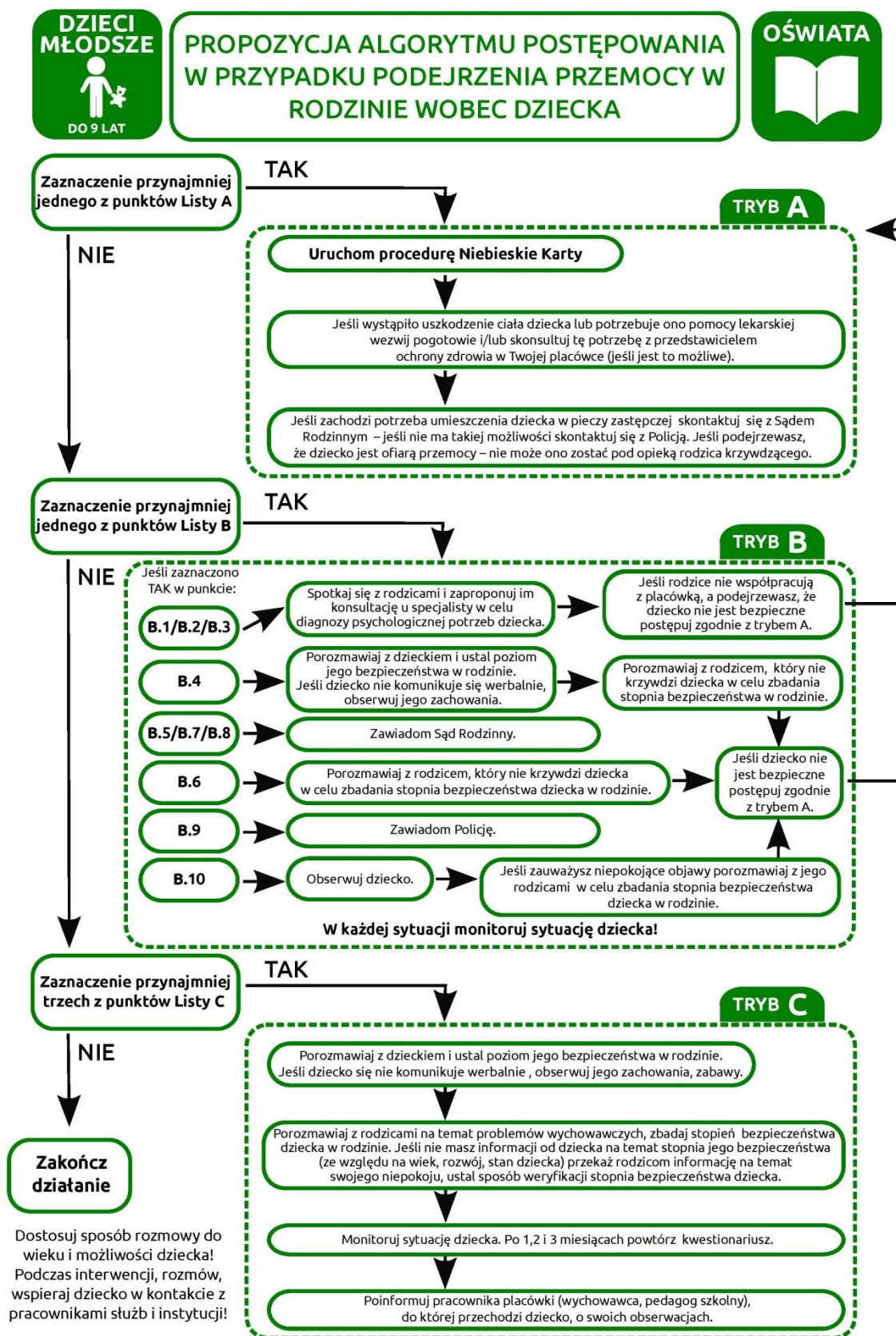
**Sprawdź, czy występują sygnały
ze wszystkich list: A, B i C, a następnie postępuj
zgodnie ze wskazówkami na drugiej stronie!**

Opracowanie:

Projekt realizowany w ramach programu
Obywatele dla Demokracji
finansowanego z Funduszy EOG

DZIECI
STARSZE

POWYŻEJ 9 LAT

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEĆ DZIECKA

OŚWIATA

LISTA A

**Kwestionariusza i algorytmu używa tylko pracownik oświaty!
Nie powinien być przekazywany dziecku lub rodzicom!**

INFORMACJA OD DZIECKA LUB OSOBY, KTÓRA BYŁA BEZPOŚREDNIM ŚWIADKIEM PRZEMOCY

- A.1.** Ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp. ☐
- A.2.** Ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp. ☐
- A.3.** Opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie. ☐
- A.4.** Ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp. ☐
- A.5.** Dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania (opis A.10. i A.11.). ☐
- A.6.** Dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny). ☐
- A.7.** Dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie. ☐
- A.8.** Dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu). ☐

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI DOTYCZĄCA RODZICA:

- A.9.** Rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp. ☐

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- A.10.** Dziecko ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp. ☐
- A.11.** Dziecko ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. Występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie. ☐

LISTA B

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- B.1.** Dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub zabawie), identyfikuje się z rolą ofiary i/lub sprawcy. ☐
- B.2.** Dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np.: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp. ☐
- B.3.** Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: bije, szczypie się, nacina sobie skórę, itp. lub występują zachowania ryzykowne dziecka, np.: ucieczki z domu, używanie substancji zmieniających świadomość, ryzykowne kontakty, itp. ☐
- B.4.** Dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z rodzicem/rodzicami i/lub na sytuację powrotu do domu. ☐
- B.5.** Dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub działaniach interwencyjnych placówki. ☐

INFORMACJE DOTYCZĄCE RODZICÓW:

- B.6.** Postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka. ☐
- B.7.** Rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu wsparcia dziecku. ☐
- B.8.** Dziecko rozdzielone z rodzicami na skutek emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony rodziców lub innych osób z rodziny. ☐
- B.9.** Na terenie placówki rodzic jest pod wpływem środków zmieniających świadomość, np. alkoholu, narkotyków itp. ☐
- B.10.** Którekolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało umieszczenia w pieczy zastępczej. ☐

LISTA C

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ LUB INFORMACJA OD OSÓB BĘDĄCYCH W KONTAKCIE Z DZIECKIEM I RODZICAMI:

- C.1.** Karalność rodzica za przemoc lub przemoc w rodzinie. ☐
- C.2.** Wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy w rodzinie albo obecne podejrzenie przemocy w rodzinie dziecka. ☐
- C.3.** Rodzic nadużywający środków zmieniających świadomość – np.: alkoholu, narkotyków, leków, itp. ☐
- C.4.** Poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem. ☐
- C.5.** Rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa. ☐
- C.6.** Dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje 1 lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność. ☐
- C.7.** Niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka. ☐
- C.8.** Matka i/lub ojciec byli poniżej 18 r.ż. w chwili narodzin dziecka. ☐
- C.9.** Ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy rodziców. ☐

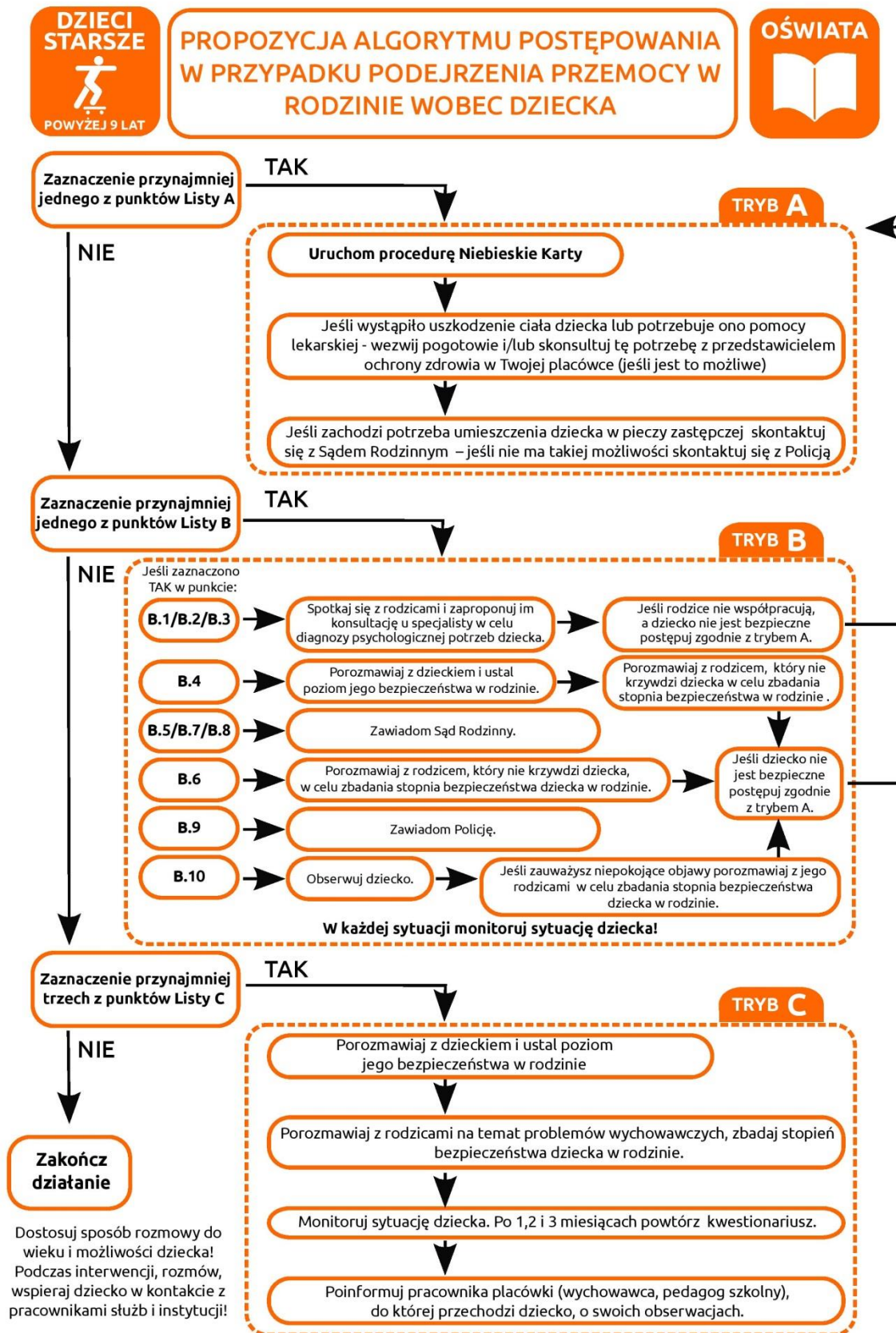
**Sprawdź, czy występują sygnały
ze wszystkich list: A, B i C, a następnie postępuj
zgodnie ze wskazówkami na drugiej stronie!**

Opracowanie:

Projekt realizowany w ramach programu
Obywatele dla Demokracji
finansowanego z Funduszy EOG

ul. Dworcowa 9a/19

30-556 Kraków

tel: 12 39 50 665

fax: 12 39 50 664

mail: biuro@oficyna-profilaktyczna.pl

